

پخوانی پاچا

پخوانی پاچا میں پیغام ہے، پیغامونہ، اعلامی

محمد ظاہر شاہ

لوبہ جرگہ

سولہ

دموکراسی

شهرت ننگیاں

پخوانی پاچا

دینگواني پاچا
مومکي، پيغامونه، اعلامي
پخوانی پاچا

محمد ظاهر شاه

لويء جرگه

سوله

دموکراسى

شهرت ننگيال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب پېژندنه:

لیکھتاو تولونه : شهرت ننگیال
میوند نشراتی مرکز - سبا کتابخانہ
چپروونکی : میوند نشراتی مرکز - سبا کتابخانہ
قصہ خوانی بازار - تیلفون ۲۵۶۵۵۲۰

Email: nlcc@pes.comsats.net.pk

کمپوزر : مجیب اللہ

نپیہ : ۱۳۷۹ م - ۲۰۰۰ م

شماره : ۱۰۰ توبکہ

د چپروني او ڇبارني قول حقوق له چپروونکي سره خوندي دی

د لوی او مهربان خداي په نامه

يادون

له بهده بخته د مقاومت له پيله د پخوانی پاچا هلي خلي و اک ته د رسپدو هشي تعبيير شوي، د جهاد په اوردو کې د متخدې جبهې او په راوروسته کې د سولې کوبنښونو ته له همدغه تنگۍ زاويې کتل شوي دي.

که خه هم اعليحضرت په وار وار په دا ګه کړي چې د کوم مقام او عنوان غونبنتونکي نه دي، او کومه شخصي ادعا او شرایط نلري بلکې د یوه افغان په توګه د ملت د ارادې د تحقق په لار کې له خپلو هيوا دوالو سره ګډ د خپل ملي مسروليت د ترسره کولو په هڅه کې دی چې ملت له خپل مقاومت نه عادلانه پايلی تراسه او د خپلې خوبني نظام او حکومت رامنځ ته کړي.

له همدي خايه ود چې تنظيمونو او بهرنېو اړخونو دغه هلي خپلو ګټو او واکمني نه چيلنج ګئلي او د مخالفت په پوله ورسره دريدلى وو.

ددې پرئاخي چې د مقاومت دلي له اعليحضرت سره د تفاهم پروات ګام واخلي او د دوى له نړيوالى پېژندنى او رول نه د مقاومت په ګتې استفاده وکړي د بیئاخي او بي مورده مخالفت درېغه خپل کړ، په دې توګه د مقاومت په ګتې د اعليحضرت د کوبنښونو او هلوخلو پرواندي د خنډ او خنډ هشي پیل شوي چې

د مقاومت د ڈلوا او اعليٰ حضرت تر منع د دغسي و اتن په رامنځ ته کولو سره په نړيواله کچه د مقاومت په اړه د هر ډول نوبت چانس له افغانانو واخیستل شو، مقاومت د ګاونديو ترجماني او ځایندګي ته اړ او هغوي د افغانانو د مبارزي او قربانيو د استازیتوب، واسطي، کفلات او ترجماني دریغ خپل کړ. د دغه ځایندګي او واسطي پايله دا شوه چې افغانان هم د جګړي په لیکوا هم په نړيواله کچه له متعدد دریغ او جوت لوری بې برخې پاتې شول، گوندونه، ډلي او ګوندي د دغه تعدد له امله د خپل پاينېت او اکمال لپاره هر ډول معاملې او سازش ته اړ او بهرنیو اړخونو نفوذ او لاسوهنو د مرده وده او پراختیا و موندہ ولیدل شوه چې د بهرنیو اړخونو نفوذ او لاسوهنو د مرده وده او پراختیا و موندہ چې د اسلام آباد او پیښور ګورنر هاووس په غونديو کې يې د اسي ناکامه پاليسى پر افغانانو و تپله چې نه یوازې يې افغان ولس د خپلې قرباني او ګتلې جنګ له پايلو بې برخې کړ بلکې د یوه بل ناورین کومې ته يې وغور خاوه.

پخوانۍ پاچا چې د یوه سپین ډيرۍ او محور په توګه د مقاومت په اړه د ملي وحدت د سمبلو په توګه کوم روول لوپولاي شود ګاونديو اوږد مهاله پلاتونو په سیوری کې واکمنی ته د رسیدو د منفي تعبیر او د جهادی مشرانو ځانی ګټور ته د چلنځ په بنه وراندي کیده او ورسه د مخالفتونو او ډېمنیو پارونو ته ملن وهل کېده. تر دې چې د یوه ګوند مشر وویل: ظاهرشاه هغه خوک دې چې په ملګرو ملتونو کې يې د پاکستان له غريتوب سره مخالفت کړي، دغه چلنډ دومره جدي او افراطی شو چې د ځينو ګوندونو نشراتې بهير نيم په نيمه پري بوخت پاتې شوو، تر دې چې خبره ان جعلی پانهو او پوسترونو ته ورسيده.

که خه هم دا ناشونی وه چې د هیواد خلوینېت کلن واکمن دې د خپل هیواد د حالاتو او بدلونونو په اړه بې تفاوته پاتې شي، له همدي ځایه دا خبره اړينه بلل کیده چې د پخوانۍ پاچا روول ته یو مناسب کانال پرانیستل شوی وای، چې په کمبوديا کې د نوردم سهانو ک روول يې یوه ژوندي بېلګه ده.

له دغوتولو لاسوهنو او خندونو سره سره پخوانی پاچا د یوې مرجع او
مؤسسي په توګه خپل دریغ جوت وساته، که خه هم د مقاومت په اوړدو کې د
پخوانی پاچا او ولس ترمنځ د اړیکو کومه مستقیمه وسیله رامنځ ته نشود، د
مقاومت ليکي له یوې مخي د تنظيمونو په انحصار او ولکه کې وي، له همدي
ئایه وه چې د پخوانی پاچا او ولس ترمنځ د نیغ په نیغه اړیکو پراختیا او
تینګښت ته لازم کار ناشونی او گواښمن بشکاریده. هیچا د ازره نشوای کولای
چې د تنظيمونو د واکمنی له قلمرو نه د باندې سترګي وغروی او د پیښو په اړه
شه اوږي او ووايې، هر چا باید د دوی په ژبه، غورنو او سترګو خبرې اورېده او
کاته کړي واي.

پخوانی پاچا دریمه جبھه جوړه نکړه، ده له پیله دا هيله او غربښته لرله
چې د افغانستان ریړه باید د افغانستان په عمومي چوکات کې حل شی نه د کوم
گوند، ایدیولوژۍ یا د هغه او دغه په ګتیه او تاوان.

هفو چې د پخوانی پاچا د پلوی یا استازې توب ادعاه او اکتیونه کول ونه
تونیدل یا یې نشوای کړای د اعليحضرت له هيلو او غوبښتو سمه او پرځای
ځایندګي او ترجمانی وکړي که خه هم اعليحضرت په ډاګه کړي وه چې دې د
افغانستان لپاره کوم استازې نلري بلکې د افغانستان نه او بشئې ټول دده
استازې دې.

د مقاومت په هغه ویاړ منو خوله استبداد او اختناق نه د کوشپو ورڅو کې
کې چې هرڅه د تنظيمونو او د هغوي د ملاترو په لارښونه او اشاره چلیدل، د
مطبوعاتو په ګډون هره پرمختیا د ګوندونو په واک کې وه د لوړۍ څل لپاره د
هیواد یوه پخوانی ژورنالیست محمد حسن ولسمل په پښتونخوا کې د مقاومت
د آزاد ژورنالیزم خښته کېښوده او د افغان مجاهد په خپراوی یې د مقاومت
ليکونه یوه د اسې کړکي پرانیسته چې د ګوندونو له انحصار نه د باندې یې د
هیواد درېرو او حالاتو اړخونې، تحلیل او شنني لوری په نښه او یوه آزاد

مطبر عاتی غورخنگ رامنځ ته کړچې ورسره د لوړۍ خل لپاره د پخوانی پاچا په اړه د لیکنو لپری پیل او ددوی د پیغامونو، مرکواو اعلامیو د اسې چینل و ګرځید چې هغه یې د مقاومت لیکو او د مهاجرو کمپونو ته لیږدولای شو، په دی توګه د ملت او پخوانی پاچا ترمنځ د بالواسطه اړیکو کانال رامنځ ته شو، دغه کانال دو مره وغزیده چې د پخوانی پاچا په اړه یې د بحثونو یوه اوږده او توده لپری پر انيسته چې وروسته په کتابې بنې هم خپره کړي شو.

ماله هماګه وخته د اعليٰ حضرت د پیغامونو، اعلامیو او مرکوراغوندې ولو ته پام و چې لوړنی مرجع یې افغان مجاهداو مجاهد ولسو، د آزاد افغانستان د لیکو الو تولنې خپرنې اړگان «وفا» او «محاذ» او په اروپا کې ځینو نورو خپرونو هم د اعليٰ حضرت پیغامونه، مرکې او اعلامیې خپرولی چې تول د دغه تولکې مأخذونه ګنلی شي.

که شه هم هغه مهال زما په زړه کې دانه تیریده چې دغه اعلامیې، پیغامونه او مرکې به د یوه ځانګړی کتاب په بنې چاپ شی خود هیواد د پښواو رېرو په اړه مې د تاریخي لاسوندې نو په لر کې د دغو پیغامونو او مرکو راغوندې دل اړین ګنل.

يو کال د مخه مې د یوه انديسوال په وينا دغه پانې په یوه بيله دوسيه کې راغوندې کړي، چې کتل مې د یوه ځانګړی کتاب بنې یې لرله، په زړه کې مې تیره شود که چاپ شی بې ګتنې به نه وي، خرنګه چې د سولې او سياسې تیکاو په اړه د اعليٰ حضرت وړاندیزونه او د لوېي اضطراري جرګې پروسه هم بیلا بیلو تعبیرونو او د شکونو، بدګومانيو او ناخبریو لړو رانغښتی او د هغې خپل تصویر یې ته او له خلکو پت کړي دي، د دې لپاره چې د دغه پروسې او هلو خلو، پیل، بهير، عملی اړخونه او پايلی تر خیړنې، خیړنې او اړخونې لاندې ونیول شی او هیوادوال پرې په بشپړه توګه خبر شی، میوند نشراتی مرکز چلوونکو یې خپراوی نورهم ګټور وباله خود یوې ځانګړی سریزی خبره یې هم

وکړد چې د پخوانی پاچا د ژوند، واکمنی، سیاسی دریغ او د دموکراسی په اړه د
شويو هڅر په اړه مستند معلومات ولري، چې هغره ته مورد کتاب په پیل کې
ئهای ورکړه. د دغه تولګي خپراوی د پخوانی پاچا د سیاسی طrho او موخر
څلونه، او د کوم تبلیغاتی کمپاین معنا نلري بلکې بنسټیز هدف بې د هیواد د
شل کلنی غمیزی د ځینوا بعادوروباناتیا او په دغه موده کې د پخوانی پاچاله
نیت، دریغ، طrho، هخواو فعالیستونو د خلکو خبرول دی کدوکولاي شی د
حقایقو او واقعیتونو پر بنیاد د آزاد قضاوتش سور رامنځ ته او د دغه کلونو د
سیاسی پرمختیاوه، بدلتونو او پېښو ځینې تصویرونه خوندي کړي.

رائهن له د دوویشتو کلونورا سی د اعليی حضرت د هلو څلوا په اړه د دوی د
پیغامونو، مرکواو اعلامیو پانې واړوو، وګرو چې دوی د مقاومت د برۍ او
بیا خپل منځی جګرو د مخنیو او د سولې او سیاسی تیکا او درامنځ ته کبدو
په لار کې خه کړي، خه یې شوېتې، کوم پلان او پروگرام بې وړاندې کړي، دده
پلان او پروگرام تر کومه رسډلی: ځنډ او خنډ لاملونه بې خه او تردې دمه بې
خومره په اړونه وهلي دی.

باور دی چې دغه پانې به دغسې دیری پوښتنی خواب، دیری اندیښني او
شکونه لیری او دیری حقایق او واقعیتونه را پرسیره کړي.

په هیواد کې د سولې او تیکا او په هیله او دعا.

شهرت ننګیال

د مطبوعاتی خدمتونو مرکز

پښتونخوا، پښور

۱۳۷۹ هش

بُسْمُ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بوم چهار شنبه
۱۴۱۲ هجری ۱۹۹۳ می

مطابق (۱۹) شیر
رجب البر ج ۱۲۰۲ ق

(ابلاغیه رسمیه شهادت شاه شهید) وسلطنت اعلیحضرت محمد ظاهر خان

خلدالله ملک و سلطنت

اعلیه حضرت غازی محمد نادر شاه پادشاه غمخوار ما داشتا و تهای ملت افغانستان در یوم چهار شنبه ۱۶ عقرب ساعت سدهمه بعد از ظهر در احاطه نصر دلکشنا از دست یک قتل جانی و خان غدار بزم تفکجه شید اسکن کردیدند - آنکه وانا الپه راجعون - بر حسب امر شریعت غرا این خادم اسلام و تهای مشایع کرام و علمای اعلام وزرایه و مامورین و عساکر و رعایای سرکر کا بل به ذات عالی شهزاده محمد ظاهر خان فرزند ارشد اعلیحضرت غازی شهید رحمت الله عليه یعنی نموده و بدل و جان ریقه اطاعت این پادشاه چهرا بخت را که خدای عالم یار و مددگار شان پاد بدوش قبول کرفند . این یعنی از طرف اعلیحضرت مددوح قبول و بروز مذکور اعلیحضرت شان پادشاهی افغانستان شاخته شدند .

باين ذريعه شما عن زان را ازین قضية و انه مستحضر کردانيه برایان امر میدارم که یعنی اعمال و عساکر و مأمورین آنجرا با بنام اعلیحضرت محمد ظاهر خان استصال و ارسال حضور داشته و مدت سه روز در نجا فائمة اعلیحضرت غازی شیدزا بکرید . و کیل صدر اعظم

وزیر امور حرب شاه محمود

په افغانستان کې د دموکراسی بهير

(پیل، پایلی، پای)

اټکلاً له هري نیمې پیرۍ وروسته افغانان ياله بهرنى تیرى سره مخامنځ شوی او یا هم د کورنى او د دوړ او خپل منځي جګرو او پرې بل شوی دي. د دغو جګرو شاته هم د بهرنیو اړخونو د ګتیو او اغراضو تور سیوری پروت دی چې کله د واک پر سر جګرو او کله هم د مذہبی بلواګانو او بغاوتنو په بنه راڅر ګند او هیواد بې د یدمرغیو، سیاسی بې ثباتی، قومی تربگنیو د ناورین کومې ته اچولی دي. د اسې هیواد چې د زبرخواکونو ترمنځ د لوبي لوبې په ډګر ګرځیدلی او له دی اړخه اقتصادي، سیاسی او ټولنیز وروسته والی پرې تپل شوی وی هلتله د شاه او ګدا په ګډون ټول و ګړی خوریدلی او د محرومی احساس کوي.

له سقوی اړد وړ سره هم هیواد د یوه خونې کې کېچ کومې تهولوید، د اقتصاد، سیاست او معارف بنیادونه ونړیدل، ادارې سیستم شنډ او ټولنډ بې ثباتی او بد امنی د اسې سیلیو په مخه کړه چې مدنې حقوق، سیاسی آزادی او انسانی اړخښتونه تر پښو لاندې شول او د بې مسؤولیتی او زوروواکی اتن ګډ شو. خود اعليحضرت شهید محمد نادر شاه په مشترابه له د غه ناتار نه د هیواد په ژغورنی سره په هماماغه لې وخت کې د هیواد د کورنى او بهرنى سیاست ستني تینګي او هیواد په نړيواله ټولنډ کې له لاسه ورکړي حیثیت خپل کړ.

اعليحضرت شهید محمد نادر شاه په د اسې شرایطو کې د ملت د زعامت مسؤولیت پر خپلو اوړو واخیست چې خزانی لوټ او وطن د غلو او لوتمارانو نهه میاشتني تاراک له هرڅه بې برخې کړی، تردې چې پاچا د کیناستو ئځای

نه درلود او دیره موده په باغ علیمردان کې د خپل یو دوست په کور کې او سیده.
خوا اعليحضرت شهید ديرزه د هيود د وران ويچار اقتصاد، سياست او
معارف بنستونه کيښو دل چې پرژوند بې معارف د پوهنتون تر کچى وغزید او د
ژوند په نورو برخو کې هم درانه او پاخه گامونه واخیستل شود.

دغه خلور کلنې دوره له ستونزو د که دوره ده چې رنګ شوی دولتني نظام
بېرته په پېښو او پخو بنستونو و درول شو، اجرائیه، تقیید او قضائیه قواوی د
قوانينو له مخې بېرته فعالی شوی، ملي شورا او د اعيانو مجلس رامنځ ته شو،
محاکم فعال او د امان الله خان د وخت مثبت ريفورمونه چې د ملي عنعنات او
دینی شعائر و سره سم وو په عمل کې پلی شول، لویه جرګه راوبل شود او اساسی
قانون، د اساسی اصولنامې په نوم لوبي جرګې ته وراندي شو، دغه ورنور
قوانين هم تسويد او تصویب شول.

بنایي هیڅوک هم د اعليحضرت شهید له هغه مدبرانه سياست او پالیسي
ستره کې پتې نشی کړای چې خرنګه بې پتې خوله د اعليحضرت غازی امان
الله خان اصلاحی ريفورمونو او پرمختیابی پروګرامونو ته د پلی کولو کانالونه
و موئندل او د هغود عملی کولو مخه بې پرانيسته. د لته یوازې د داخلی استبداد
او له روشنفکرانو سره د سخت چلنډ، ئېښې پېښې رامنځ ته شوی چې تر بوي
کچى د روشنفکره کړيو د بېرنيس حرکتونو او له وخت نه مخکې غوبښتو زړوند
بل کیدا شی چې په هغود کې د وخت نزاکت او د حالاتو باريکې په پام کې نه
ده نیوال شوی، او نظام ته د ګواښ بینه بې خپله کړي وه. د غو پېښو د اسي لوري
څل کړ چې حکومت د خپل پایښت او دوام په مخه کې د یوې منفي پرمختیابه
توګه ستړ خنډ ګانه، رونیفکران له حکومت سره د همکاری پر ئای د حکومت د
یوډه مخالف خراک په توګه راړراندي شول چې د اعليحضرت غازی امان الله
خان بېرته واکمنی بې د یوډه شعار او مرام په توګه د مبارزې سرليک ګانه. په دې
توګه د حکومت او دوی تر منځ پکر ته مخه پرانيستل شود.

دموکراسی د استبداد په غیږ کې

اعلیحضرت محمد ظاهرشاه په داسې شرایطو کې واکمن ونومول شو چې هیواد که هر خوله یو ډ بحران او کړ کېچ را ایستل شوی و خوله هغې نه پاتې ناوره اغیزې او ربرې لا په بشپړه توګه له منځه نه وی تللې.

اعلیحضرت د ۱۷ کلونو و چې پلار یې اعلیحضرت غازی محمد نادرشاه د ده پرواندي د دلکشاہ مانۍ په چمن کې په داسې حال کې چې د معارف ممتازو فارغانو ته یې سندونه او انعامونه ورکول د نجات بشوونځی د یودزده کوونکۍ (عبدالحالمق) له خوا شهید شو. دده لپاره دغه پیښه یو داسې تکان و چې د هغې په اړه یې اووه لسیزې وروسته د بې بې سی راډ یو له علی ارغندابوی سره داسې د زړه خواله کړی:

«... زما ډیرې ترخې خاطری دی، زما پلار زما په مخ کې شهید شو، نو زما به خه احساس وی او خه کیدای شوای، هغه زما هرڅه و، هم مې پاچا و هم مې پلار، خو کله چې د سلطنت تکلیف زما پر اوړو شو که خه هم ډیر دروند او زه دغه دروند بار ته چمتو نه و م خوبیا مې هم هغه و منی».

د عینې گواهانو په وينا، اعلیحضرت پاچاهی ته خوبن نه و، ده پر له پسې

انکار کاوه، حربیه وزیر سپه سالار شاه محمود خان ته چې د صدر اعظم کفیل هم و، ویل: تاسی زما مشری است، زه پاچاهی نه کوم، خو سپه سالار ویل سلطنت ستا حق دی، ته د اعلیٰ حضرت شهید زوی یې، زه تاته بیعت در کوم، زه ستا عسکر یم.

صدر اعظم مرحوم محمد هاشم خان د هیواد شمالی سیمو ته تللی و خود صدارت کفیل او حربیه وزیر شاه محمود خان سملانسی د قاتل او د هغه د ملګرو په نیولو لاس پوری کړ او د معارف نور زده کوونکی یې چې د ئینو قومی مخورو د احساساتی دریغ له مخې تر گوابن لاندې وو وړغورل. ده د اعلیٰ حضرت شهید هفو ملاتې او پلویانو ته قناعت ورکړ چې غوبنټل یې زده کوونکی د دغه جرم له امله تر تیغ تیر کړی. شاه محمود خان قومی مخورو ته وویل د معارف زده کوونکی بیگناه دی، قاتل او ملګری یې نیول شوی، نور زد کوونکی بنایی رخصت شی چې د کورنیو اندیښنې یې لیرې شی.

شاه محمود خان په وخت د اعلیٰ حضرت محمد نادر شاه له شهادت نه راولار کړکیج ته د حل لار و موندله او د اساسی قانون د پنځمې مادې له مخې چې د ۱۳۰۹ لمریز کال په لویه جرگه کې تصویب شوی شهزاده محمد ظاهر شاه د پاچا په توګه اعلان کړ. کله چې د شوریا بازار حضرت نور المسايخ فضل عمر مجددی، محمد ظاهر شاه ته د واکمنی کمریند ور تاره سترګې یې او بلنې وی.

د اعليٰحضرت غازی محمد نادر شاه شهادت او د شهزاده
محمد ظاهرشاه پاچاهی په لاندې رسمي اعلامیه کې اعلان شو

بسم الله الرحمن الرحيم

مطابق ۱۹ شهر
رجب المراجیب ۱۳۵۲ ق
يوم چهارشنبه
عقرب ۱۳۱۲ ش

(ابا لغیه رسميه شاه شهید)

و سلطنت اعليٰحضرت محمد ظاهرخان خلد الله ملکه و سلطنة
اعليٰحضرت غازی محمد نادرشاه پادشاه غمخوار ما و شما و قائمي ملت
افغانستان در يوم چهارشنبه ۱۶ عقرب بساعت سه بجهه بعد از ظهر در احاطه
قصر دلکشا از دست يك تنفر جانی و خائن غدار بزخم تفنگچه شهید اکبر
گردیدند. ان الله وانا اليه راجعون، بر حسب شريعت غرا اين خادم اسلام و قامي
مشايخ كرام و علمائي اعلام و وزراء و مامورين و عساكر و رعایاي مرکز کابل
به ذات عالي شهزاده محمد ظاهرخان فرزند ارشد اعليٰحضرت غازی و شهید
رحمت الله عليه بيعت نموده و بدل و جان ريقه اطاعت اين پادشاه جوانبخت را که
خدای عالم یار و مددگار شان باد بدوش قبول گرفته و بروز مذکور اعليٰحضرت
شان به پادشاهي افغانستان شناخته شدند.

باين ذريعه شما عزيزان را از اين قضيه واقعه مستحضر گردانيده برايتان
امر ميدارم که بيعت اهالي و عساكر و مامورين آنجارا بنام اعليٰحضرت محمد
ظاهرخان استحصال و ارسال حضور داشته و مدت سه روز در آنجا فاتحه
اعليٰحضرت غازی شهید را بگيرند.

وكيل صدر اعظم
وزير امور حرب شاه محمود

***

واک د اعلیحضرت د مشتره خدای بخبلی محمد هاشم خان په
څواکمنو لاسونو کې ئچي د صدراعظم په توګه يې هيوا د اداره کاوه. مرحوم
محمد هاشم خان به هره شپه خپله له ولايتون او لوبيولسرا ليو سره په تلفون د
امنيت، معارف، خوراکي موادو د نرخ د بنديانو شمير او نورو جزياتو پوبنسته
کوله، دغه لري به د شپې ترناوخته پسې غزيده، له هغې وروسته چي د هر
ولایت له حالاتو يې خان خبر او لازمي لارښونې وکړي استراحت کاوه. (۱)

د اعلیحضرت غازى محمد نادرشاه شهادت له روشنفکرانو سره د سخت
چلند او استبداد یوه بله پانه را اوړوله. اعليحضرت محمد نادرشاه او ورور يې
سردار محمد عزيز چې په جرمني کې د افغانستان سفير و درونځکرو يا په يله
وینا د معارف سره ترليو کسانو له خوا وړل شوی وو، دغو پیښو صدراعظم او
حکومت د سختی او استبدادي پاليسى چلولو ته اړ کړي و خوله دي ټولو سره
معارف ته زباته پاملننه وشوه، حکومت معارف ته شاونه ګرڅول او لکه د
سراج الملة والدين په وخت کې له معارف نه نهیلی نشول.

دویمه نړيواله جگړه له هغو پیښو خخه وه چې واکمن يې له یو بل ازمینېت
سره مخامنځ کړل، د محمد هاشم خان د پیناوری شخصیت سیوری پرخوان پاچا
غورېدلی و، پاچا تر دیره تشریفاتی حیثیت خپل کړي و تردې چې د اړیکو په

---

(۱) اعلیحضرت محمد ظاهرشاه د ۱۲۹۳ مهريز کال د تلى بر ۲۲ په کابل کې زېږيدلی، لوړۍ نېټه زد کړي يې د
حبیبیسي او وروسته په امانیه (استقلال) پښونځۍ کې بشپړي کړي. د منځنې زد کړد لري يې
۱۲۰۹-۱۲۱۰ کلونو کې په فرانسه کې پانه ته ورسوله. به ۱۳۱۰ لمريز کال د اعلیحضرت شهید محمد
نادرشاه له واکمنۍ سره کابل ته ستون او یو نیم کال يې به عسکری عالي کورس کې د جرمني پښونکو تر
لاړښونې لاندې پرخې زد کړه وکړه، له چارو سره د آشنای او جریبو تر لاسه کړول پاړه د ملي دفاع او پوهنې
په وزارتونو کې د اعزازی وزیر په توګه وکړل شو.

د پیشو او دری ادبیاتو زد کړه يې د وخت له مشهرو پرهانو مړلوی صالح محمد کندهاري او قارئ عبدالله
خان (ملک الشعرا) خخه کوله ورسه يې په دربار کې په ناستي سره د خپل عملی تغیر او زد کړي د پخولو
او پرڅولو ګه اخيسته.
د زد کړي د پراخیا او پخولو لري لا بشپړه شوي نه وه چې د اعلیحضرت محمد نادرشاه له شهادت سره د
۱۲۱۲ کال د لرم میاشتی پر ۱۶ په اتلس کلني کې د هیوا واکمن غوره کړي شو.

اړه بې هم بوله محدود یتونه رامنځ ته کړي وو.

د دویسي جګري په ترڅ کې چې روسيه د متعددونو په تیون ورگوه او د آلمان او روسيي د نښتې له امله حالاتوبېرنۍ بدلون وموند. روسيي د ۱۳۲۰ لمريز کالد وری پر دريمه پر ایران بریدو کړ، د ایران په لاندی کولو د افغانستان دریغ او خپلواکی هم له ګواښ سره مخامنځ شو. انگریزانو او روسانو له افغانستان شخه د جرمنی، اطربشی او جاپانی کارپوهانو د وتلو غوبښته وکړ، حکومت دا موضوع په هماغه شبیه د بهرنیور چارو وزارت سیاسی لوی مدیر داکتر نجیب الله توروايانا له خوا د کابل راډيو له لاري خلکو ته خپرہ کړ، ولس چې د ایران د نیولو له امله بورنیدلی و له دغه غوبښني سره بې داسي وانګير له چې روس او پیرنگي د پلمې په لته کې دی چې پر افغانستان بریدو کړي. حکومت لویه جرګه راوبلله چې په دغه ملي مسائله کې د ولس تصمیم او پریکړه خرگنده کړي شي، اعلیحضرت لویې جرګې ته پخپله وينا کې وویل:

عزيزان من! با محبت و علاقه تمام بشما خوش آمدید میگویم و خوشحالم
که بزرگان ملت خود که برای بهبود وطن جمع آمده اند همه را درین مجلس
میبینم.

عزيزانم!

اجتماع همه شما در مرکز، دو علت دارد؛ یکی اينکه من شخصاً خواستم
با بزرگان و غایندگان عزيز که مثل آرزوها و احساسات ملت می باشنند ملاقات
کنم و ديگر اينکه اوضاع حاضره که به اثر اين جنگ عالم ګير در ظرف مدت دو
سال و چند ماه پيش شده است، چنین مجلس را ايجاب ميکرد. شما همه
ميدانيد که با اثر اين جنگ در مدت کم تغييرات بزرگ نه تنها در اوضاع
جغرافيايی جهان در تمام جوانب زندگی ملل پيش شده است، محارب و غير
محارب را يکسان متأثر کرده است، مخصوصاً درين چند ماه جنگ از غرب به
جانب شرق کشانده شده است و آن مملکت های که قبل از اين خود را از جنگ

نسبتاً دور نگهداشته بودند به صدمات شدیدی دچار شده‌اند. پس بنابر این لازم شد افغانستان که درین قسمت شرق موقعیت مهمی دارد در همین وقت نازک در سیاست خارجی خود که به اساس بیطرفی و صلح بوده است در مقابل این حوادث موجود طوری که باید و شاید غور و دقت کند و ملت و حکومت که هیچ وقت از یک دیگر جدایی نداشتند در مسایل جزوی و کلی مملکت یک دست بودند تبادل افکار و تصمیم لازم بگیرند.

این است که امروز بنام خداوند بزرگ این جرگه را افتتاح می‌کنیم و از خداوند به کمال عجز آرزومندم که تصمیم‌های این جرگه، بزرگ را باعث سعادت و بهبود این خاک پاک گرداند و ملک و ملت را به برکت اتفاق، یکدستی و همدستی به آن سعادت و افتخارات که آرزوی قلبی من است برساند و از وقایع بد زمانه مارانگاه دارد.

***

د ۱۳۲۰ لریز کال لویی جرگی داعلی‌حضرت له پرانستونی وینا او د شورا رئیس عبدالاحد مايار له خرگندونو و روسته د بهرنیو چارو وزیر علی محمد خان پر سیمه‌اییزو او نریوالو حالات خبری و کری او د پیرنگی او روس د فشار او غوبنتنی په اوه یې استازو ته معلومات و رکریل. د لویی جرگی غرو له بحث او مشورو و روسته خپله پریکړه په لاندې تکو کې اعلان کړه:
نحمدہ و نصلی علی رسوله الکریم، الحمد لله رب العالمين والعاقبة
للمتقین

ما نایندگان ملت افغانستان به موجب اختیاراتی که از موکلین به ما داده شده است و برای لویه جرگه به کابل آمده ایم بعد از آنکه بیانات عالیقدر جلالتماب وزیر خارجه را راجع به گزارشات عالم و جریانات سیاسی افغانستان را تا امروز استماع و در آن غور و دقت نمودیم بیان میداریم:
خط مشی سیاسی که حکومت المتوكلن علی الله تاکون تعقیب نموده

مطابق آرزوی ما بوده کاملاً درست است، لهذا ما غایبندگان لوبیه جرگه، سیاست بیطریقی کامل را که تا حال نگهداشته شده و در آینده هم به طور قطعی و حکم باید حفظ شود تصدیق می‌غاییم.

افغانستان میخواهد در ساحه، صلح با دول متعاهده و مخصوصاً همسایگان خود زندگی کند، اما ما غایبندگان به موجب اختیاراتیکه از موکلین خود داریم این امر را بصورت قاطع و حتمی بیان میداریم که ملت افغانستان حاضر نیست هیچ خواهش و مطالبه ایرا که مستقیم یا غیر مستقیم متضاد بشرف و عننتات و استقلال تمام باشد و از هر طرفی که باشد مورد بحث یا قبول قرار دهد، یعنی به هیچ حکومت خارجیه به هیچ صورت و بهانه اجازه و موقع داده نخواهد شد که تمام یا حصه از مملکت افغانستان را اشغال نماید یا برای مقصد عسکری از زمین یا فضای مملکت محبوب ما استفاده کند و یا کدام امتیازی در دوران جنگ از ما خواهش نماید و قطعاً لازم نمیدانیم که حکومت ما با یکی از دول خارجه داخل معاهده جدیدی شود که سیاست بیطریقی مملکت را اخلال نماید و همچنین به هیچ حکومت به هیچ صورت و بهانه موقع داده نمی‌شود و نخواهد شد که به کوچکترین حقوقی که در معاهدات افغانستان و در حقوق بین المللی برای یک مملکت مستقل که افغانستان هم یکی از آنهاست معین شده است، تصرفات و مداخله نماید. علاوه بر آن افغانستان حق داشته و حق دارد و حق خود را محفوظ خواهد داشت که با هر مملکتی که میخواهد روابط سیاسی خود را محفوظ نگهداشته و در آینده هم روابط سیاسی خود را محفوظ کند که غایبندگان ملت افغانستان به موجب اختیاراتیکه از موکلین خود داریم بر خط مشی خود فیصله، قطعی و حتمی می‌غاییم. ملت افغانستان هیچ وقت زیر بار یکی از حکومت‌های خارجیه نرفته و نخواهد رفت، همیشه زندگی آزاد نموده و در آینده هم آزاد و مستقل زندگی خواهد کرد. ملت افغان بعون الله تعالی متحداً حاضر هستند که خود را

محافظه نموده با شرف زیست و حیات نماید ». .

ایتالوی او آلمانی کار پوهان و روسته له دی چې د انگلیس مختار وزیر افغانستان ته د هند، عراق او ترکیبی له لارې د هغوي د خوندی تیرپدو ضمانت ورکړي او ترکیبی د غه ضمانت توثيق کړ. د ۱۳۲۰ ملیز کال د لرم په ۸۹-۹ افغانستان له پولو واوبنتل او روغ رمت څلوا هیوادونو ته ورسیدل، دې کار د افغانستان حیثیت نور هم لور کړ. په دې توګه افغانستان څلنا پیسلی حیثیت وساته او د جګړي د دواړو غاړو د فشارونو په وړاندې ودرید.

له دویسي نړیوالی جګړي نه راولارو شویو اقتصادي ستونزو سره د مقابلي په ترڅ کې دولت یو لر پریکړي او د سپما سیستم رامنځ ته کرد تیلود کمنښت له امله وزیرانو د صدراعظم په ګډون د موټرو پرئای بگې کارولید صدراعظم امتیاز دا و چې د ده بگې به دوو آسونو کشوله.

د کورنۍ سیاست په اړه که هر خود د کتابخانه کې ده او بله خرا لیدل شوی چې بیا هم د ئینتو لاملونو زیږیندې بلل کیدای شی خو په باندې سیاست کې افغانستان د نړیوالی تولني پام را ګرځولی و.

وخت او حالاتو لکه د سردار محمد هاشم خان پولادی شخصیت او سختی پالیسی غوبنسته کوله، له همدي خایه و چې په هیواد کې د پاخوننو عوامل و څل شول د امیر عبدالرحمن خان هغه پالیسی چې د مخورو زامن به یې د تعليم او زد کړي په نوم کابل ته راوستل چې هم د یرغمل په توګه تری ګتیه و اخلي او هم یې وروزی او زده کړه پرې و کړي په پام ټې نیول کیده، ئینې مخور څلله په کابل کې نظرېند ساتل کیدل چې ظاهرآ شاهی میلمانه بلل کیدل.

د غه دوره له یوی درنې ویجارتیا او تباہی وروسته د ودانی اینښو دلو دوره بلل کېی چې له هغې بر بادی نه دراپورته شویو ستونزو سره مقابله وشهو، د ژوند په بیلا بیلو برخو کې یې پاتې ناوره اغیزې له منځه یوروں شوی او هیواد بېرته یوه قانونی مسیر ته را ګرځول شو.

د اعليٰ حضرت غازی امان اللہ خان په پلوی د روئنکرو کریو هخی د حکومت د سخت چلنده مخی و خپل شوی، د دغۇھخۇ پايله دا شوه چې حکومت روئنکرانو ته په شک و گورى او پرى بې باورەشى. دغە مقابلى ترى يوه وختە حکومت تە د يوه جدى گواپىن او اندىشى بىنه درلوده. دغۇھخواو فعالىتىرنو حکومتى دستگاه د روئنکرو کریو په ورلاندى حساسە كرە لە هەمدى ئايە وە چې د روئنکرانو پر ضد سخت درىئع او پەھيوا د كى د دكتاتورى د وام ارىپىن بىلل شرۇي و. ترەھقى چې اعليٰ حضرت غازی امان اللہ خان د ۱۳۲۷ کال د لېرم پر خلورمه نىتىيە پە يوه لىك كى دغۇاندىبىنواو گواپىسونو تە د پائى تىكى كىيپىرە.

اعليٰ حضرت پادشاه افغانستان ارجمند عزيزم محمد ظاهر شاه! امروز كە بحران سیاسى و انقلابى و اقتصادى در عالم خصوصاً در شرق جريان دارد فىخراهم كە از دورى وجدايى من با اعليٰ حضرت شما بىدخواهان و هنگامه طلبان استفادە كند و وطن ما را كە در راه قىدن و ترقى قدمها بىر مىدارد سنگ راھ شوند.

چون مىشنوم كە اعليٰ حضرت شما در پى تجدد و ترقى وطن اقدام مىنمايد خداوند با شما و همراهان شما باد، دعاى من در خانە كعبە مقدس و مدینە منورە واژھر ديار همین است كە الھى خاک افغانستان و استقلال آنرا تو نگھدار «يا الله ويا مالك الملك» چون ملت افغان در زير سايە، شما بصلح و آرامى حيات مىكىند من هم يكى از آن ملت و از آن خون هىstem، بنا بر آن بىعىت نامە هذا را بشما اعليٰ حضرت فرستادم و وعده مىكىنم كە دوست و فادار شما خواهم بود.

من هيچ آرزوی سلطنت را ندارم... تعز من تشا و تذل من تشا بىدك الخير انك على كل شى قدير. خداوند شمارا به پادشاهى مستقيم بدارد تا در راه آزادى قوم افغان و

حمایت استقلال آن و حفظ ناموس افغانستان خدمات شایان انجام دهید و ملت افغانستان را زیر امر الهی و شاور هم فی الامر... و عدالت اسلام (دموکراسی اسلامی) به او بچ و ترقی برسانید.

اعلیحضرت شما و من از یک فامیل و از یک خون هستیم، خصوصاً با پدر بزرگوار شما برادر عزیزم محمد، نادر شاه شهید پنه در وقت امیر حبیب الله خان شهید پدر بزرگوار من و چه در زمان خود من دوستان عزیز یکدیگر بودیم و به دوستی خود در هر زمان و فاداری نشان داده بودم. قبل‌آ به عمومی شما برادر عزیزم والاحضرت شاولیخان و سفرای شما در روم نسبت به اینکه از هم جدا نباشم خاطر نشان نموده بودم. آرزوی این فرد که یکی از افراد ملت شماست فقط و فقط صلح و ترقی افغانستان عزیز بوده از درگاه الهی سعادت آنرا موفقیت اعلیحضرت شمارا خواهانم.

د ۱۳۲۷ د عقرب ۴

د اعلیحضرت غازی امان الله خان لاسلیک

***

د ضبط احوالات مأمور په وینا د دویمی نړیوالی جګړې پر مهال حکومت په دې خبره سوچ کاوه چې په جګړه کې د انګریزانو له بوختیا او زیانونو ګته پورته کړي، تر خور ګتی یې ونیسی او له د یورنډا اخوا پښتنو د آزادی په اړه په اقدام غور و کړي. د همدي چاري لپاره یې زه په یوه ځانګړې پت مأموریت هندوستان ته ولیېلم، هله مې دا امکانات و موندل چې د انګریزانو څینو پوئې مرکزونو ته لار پیدا کرم، را خر ګنده شوہ هچې یوشمیر له لرگیو جور توپونه یې په دغو مرکزونو کې ځای پرخای کړي و، دوی به ستري پوئې لاری چې تریالونه به پري غور یدلى و د پوئیانو د تبادلې په نوم ئغلولی چې زیاتره به تشی وي، د ځای مشرانو دا غوبښنه وه چې د افغانستان دا یو طلاibi چانس دی کله مې چې

خپل رپورت صدراعظم ته وړاندې کېږي هغه دا هرڅه تائید کړل خودا تکی بي
خرګند کړي چې دده د اتكل او کتنې لمه مخي جرمنيان ماتېپې ځکه خوبنایي په
دي اړه له غور او تأمل نه کار واخیستل شی.

خزنګه چې په جرمني کې هتيارد د کتابوري د یوه نوي دوران پانه راپولی
وه په توله نړۍ کې د کتابوري د یوه موده بنې غوره کېږي وه چې د افغانستان په
اداري سیاست یې هم سیوری لو بدلې او د یوه پیاوړی پولیسی نظام بنې یې
ورکړي وه. د هتلر پولیسی اداره (S.S) هغه مهالله بریالیو پولیسی ادارو ګنل
کېده او په ګردنه نړۍ یې اغیز خپنور، افغانستان که خه هم ناپیيلی سیاست
غوره کېږي و خود جرمنيانو پرمختګ ته خوشحاله. مرحوم داکتر عبدالحکیم
طبیبی پخپلوا خاطرو کې کابوړی :

«مرحوم محمد هاشم خمان چې له صدارت نه تراستعفا وروسته د خپل
وراره ليدو ته خوڅله واشنګتن ته راغې د خبر و په ترڅ کې دده د صدارت د
لومړيو کلونو سختی اداري، پولیسی سیستم او عمومي ویرې په اړه هم خبرې
رامنځ ته شوی، خداي بخښلې دا هرڅه د امنیتی او استخباراتی ادارو خپلسري
وبالله چې هغه مهال یو موده ګلرخیدلی و.»

له دویمي نړيوالي جنګړې وروسته په نړۍ کې د دموکراسۍ او آزادۍ
بنسونکو غورخنگونو د اوچ او موج خبې را برسيره شوی، افغانستان له د غو
څبو یوې ۲۲ ده نشو کید. ای له همدي ځایه وه چې واکمن د یوه ور کانال په لته
کې شول چې د هغې له لارې د غه خبې په مناسبه او معتدلله توګه هیواد ته مخه
پیدا کړي او د وخت او حالاتو غوبستو ته پروخت او ځای خواب و موندي شې، په
دي کې به د واکمنو د واکن د دوام فکتور هم شامل وي خوله دې سره سره د هغه
زغم او ظرفیت خرګندونه له پامه نشي غورخیدا چې واکمنو په نړۍ کې د
راپورته شویو بدلونونو او هیواد ته د یې د سالمی بهيرد لېډونې په اړه لرلې.
اعليحضرت چې د اروپايی فرهنگ او تولنيزو مناسباتونه خبرو، د خپل

شخصیت د خانگر تیاواو له مخی د استبداد او د کاتوری چلنده خوبشاوه او د مطلقه سلطنت سره هم د وخت د غوبښتني او هم د خپل شخصي تایيل له پلهه بې علاقې و ئىكە خود محمد هاشم له استعفا سره د ده د فعالیت ساحه او تولنیزى اړیکى پراخه شرو او د هیرواد په چاروکې بې د تاکونکى رول خواته ګام پورته کړ.

ئینى د مرحوم محمد هاشم خان استعفا د کورنى د نه یوې کو دتا انمول گئى، خود اسې نه ده، خدای بخبلی استاد عبدالرحمن پژواک وايې: دا خبره زماله مخې تېرەشوي، هغه وخت ما په خارجه وزارت کې کار کاوه، د غرمې له دویدی وروسته راته وویل شول چې صدراعظم صاحب غوبښتی يم. صدارت ته ورغلم، سردار محمد هاشم خان په ملائخه ولاړو، کله چې له ملائخه فارغ شو ماته بې مخ راواړه وېږي ویل: دده له خوا استعفا خط ولیکم. پژواک صاحب زیاته کړه: خرنګه چې ما د دې خبرې تصور نشو کولای تو په تلوار مې پوښتنه وکړه تاسې غواړی استعفا وکړي؟ صدراعظم صاحب وویل: هو، زه نور زړ شوې يم، خومړه خدمت چې زماله لاسه کیدای شو هغه مې وطن ته وکړ، او سن د دې وخت دی چې خوانان میدان ته راشی. پژواک صاحب وویل کوم خط چې ما ولیکه هغه بیا د شپې له راډيو اعلان شو.

دلته وه چې د مرحوم سردار محمد هاشم خان په استعفا د غوبدلونو تو او پرمختیاواو ته مخه پرانیستل شوہ او حکومت یوہ د موکرات شخصیت سردار شاه محمود خان ته وسپارل شو. کابل راډیو د ۱۹۴۹ کال د مې پر^۹ نیته له ۱۷ کاله صدارت وروسته د محمد هاشم خان د استعفا او سردار شاه محمود خان د تاکنی خبر خپور کړ.

د دموکراسی په لور لوړۍ ګامونه:

شاه محمد خان لکه خنگه چې د شخصیت له مخې د دموکرات سېږي و کرکتیر بې هم د دموکراسی له غوښتنو سره بنه اړخ لګاوه. سیاسی بندیان آزاد شول او څینې بې د دولت په منهما او سترو خوکیو و تاکل شول. صدراعظم هره ورځ له لسو بجو تر یو ولسو د صدارت په مانې کې د خلکو عرايض اخیستل، په دی توګه له حکومت نه د خلکو ویره له زړونو ووتله ارد ولس او حکومت تر منځ واتین له منځه لېږي شو.

له امریکې نه د صدراعظم له راستنیدو سره د دموکراسی خپې نورې هم خپرې او پراخه شوی له روښکرو سره د اړیکو ټینګښت پراختیا و مونده، ډاکتر عبدالرحمن محمدودی دروغتیا وزارت دروغتیا یې ساتني رئیس و تاکل شو، با به عبدالعزیز د کندهار بناواروال او محمد انور بسممل د مرستون رئیس شو. له دولتی خپرونو د سانسور منګولی پورته شوی او د انتقادی لیکنو خپراوی ته بې غږ پرانیستله. په دې اړه لوړنی لیکنه په انيس کې د میرغلام محمد غبار له خوا خپرە شوھ چې د عبدالجید زابلى اقتصادي پالیسي یې تکولی ود. انيس ورڅانه چې محمد یونس حیران بې مسؤول مدیر و یو ګام ورآندې ود، په کابینه کې له بدلون وروسته انيس د یا ایهال الوزراء تر سرلیک لاندې انتقادی مقاله خپرە کړه چې خلکو بې بنه هر کلی وکړ. په دې توګه د دموکراسی په ګټه خپله د حکومتی ادارو له خوا د ور دریغ خرگندونه و شوھ چې د ژوند په زیاترو برخو کې بې مشتبې اغیزې رامنځ ته کېږي، دولتی خپرونو ته د یو لړ آزاد یورکولو ترڅنگ یو شمیر آزادو جريدو ته هم د خپراوی اجازه ورکړل شو، انګار، ولس، وطن، ندای خلق د دغه دورې یا دې آزادی خپرونى دی چې هرې یوې یې جلا جلا خپرنیزه پالیسي لرله.

د ویښ زلیانو غورڅنگ او د ډاکتر محمدودی ندای خلق او د میر غلام

محمد غبار تر مشری لاندی وطن گوندونه رامنځ ته شول، پارلمانی انتخابات تر سره او د لومری خل لپاره انتخابی بناړو والو تاکل شو. مرحوم غلام محمد فرهاد د لومرنې انتخابی بناړو وال په توګه د کابل بناړ په عصری کولو او د میوند او نادر پښتون واټونو په غزو لوسره کابل بناړ ته نوی بینه ورکړه.

د بناړوالی انتخابات په آزاده او دموکراتیکه فضاسکي ترسره شول او حکومت پکې خه لاسوهنه ونکړه، دا تکی له دې خبرې هم جو تبیې چې مرحوم فرهاد له جرمنی نه خان بناړوالی ته کاندید کړ چې د خلکو له خوا د بناړوال په توګه و تاکل شو.

په دې کې هیڅ شک نشته چې اعليحضرت په هیواد کې د دموکراسۍ تېینګښت او نویو بدلونونو ته په بشپړ اخلاق او صمیمیت مخه پرانیسته، اعليحضرت د وطن گوند مشر خدای بخبلی میر غلام محمد غبار ته په دا ګه کړی وه چې له شاه محمود خان وروسته له واکنۍ کورنۍ د باندې لوړنې ملي حکومت ته جدی کار و کړي. د ډغه حکومت به دده تر مشری لاندی جوړیې. له دې خرگندیې چې اعليحضرت مطلقه سلطنت نه غوښت او په هیواد کې د دموکراسۍ تېینګښت ته ليواله و.

د جمهوریت خوب:

په دې اړه یوہ بله پرمختیا په هغو خرگندونو کې رامنځ ته شوی چې په متعدد ایالاتو کې د داکتر عبدالجید خان له خولې را بر سیره شوی او داکتر سید مخدوم رهین پخپله یوہ لینکنه کې خوندی کړی ده، دې کاړی: په ۱۹۸۵هـ زیبدی کال کې مرحوم داکتر عبدالجید خان د امریکې په ویرجینیا کې اوسيده، ليدو ته بې ورغلوم، میر محمد صدیق فرهنگ هم راسره و، د خبرو په ترش کې بې د داکتر محمودی پالیسې او دریغ و غانده چې ولې بې د لومرنې دموکراسۍ پر مهال له حکومت سره د همکاری پرئخای د افراطی او سخت دریغه مبارزې او

مخالفت لار غوره کرده، داکتر عبدالجید خان تیرو يادونو او كلونو ته مخه کره
 ويبي ويل: د سيه سالار شاه محمود خان د صدارت پر مهال بود شبهه اعليحضرت
 ارگ ته و بللم، د خبرو په لبر کې بي راته و ويل: داکتر صاحب تاسي يورو نفکره
 او عالم شخصيت ياست چې د هيواو روشنفکران او پوهان مو درناوي کزو، له
 بله ارخه تاسي پوههبي چې شاهي رژيمونه په نږي کې زاړه شوی، هيواوونه يو
 په بل پسي جمهوري رژيمونه خپلوي بنه ده چې مونږ هم جمهوري نظام ولري، زه
 له تاسي غواړم او هيله لرم چې سر له سباله روشنفکرانو او تعليم یافته کرييو
 سره د خبرو لپي وغزوی، هفوی پر خان راتول کړي چې دي کارتنه يوه مناسبه لاره
 پيدا کړي شو، زماله لاسه چې خه کيږي په خدمت کې مويم. له داکتر
 عبدالجید خان نه مې پوبنتنه وکړه وزير صاحب تاسي بيا خه وکړل؟ له لې خنډ
 وروسته بي ووبل: هیڅ، زد پوهيدم چې داکار ستونزمن ده او سلطنتي کورني
 به ې مخه نيسۍ، له دي وروسته يو کال د اعليحضرت ليدو ته نه ولاړم، له يو
 کال وروسته له شاهي دارالتحrir نه تيلفون راغي چې اعليحضرت پوبنته کوي
 وزير صاحب خنګه ده؟، پېروخت وشو چې نه مو دي سره ليدلي. په ځواب کې
 مې عرض وکړ خرنګه چې د اعليحضرت په خدمت کې مې کوم کار نه درلود نه
 مې غوبنتل مزاحم شم.

سره له دي چې هغه مهال شاهي نظام په پخوستنو ولاړ و خود وخت د
 غوبنتن له مخي اعليحضرت خپله په سالمه توګه د جمهوري نظام درامنځ ته
 کيدو هيله خرگندوی او له خپلې واکمني تاج او تخت خخه تيرريسي. په داسي
 حال کې چې مورد دواک پرس سر داسي خونږي جګري ولیدي او لا ې ګورو چې د
 زرگونو هيواو والو پر وژلو سربيره بي د هيواو مالي او معنوی شتمنيو جنازه
 هم پکې پورته او د بهرنیسو لوريو په ملسون بي پخپل وطن کې د اور، وينو او وير
 تغروغرو اووه.

دا اعليحضرت محمد ظاهر شاه نه و چې د خپلې واکمني د تینګولو هځښي

بې کولى، داد مرحوم داکتر عبدالجید خان پەخىر ئاخان ساتى شخصىتونه وو
چى دغسى زورىن وختونه او چانسونه چى كيداي شواى د هيپاد راتلونكى
پر تىين پراو او سياسى تىكماو تەورسى دومره آسانه لەلاسەور كىدە چى او سن بې
هم ستميان او اميديان د اعليحضرت او تىولو پېستنۇ پەخلاف د خپلۇ جعليانو
دماڭذا او مرجع پە توگە كاروی.

دا پېرە تر د يەرە د هيپاد پەرونەنگرانو لوپىزى چى ولې بې د لوپىزى او دويىمې
دموكراسى لە پەر مختىاۋ و لازمه، پەخاى او وخت گىتىه پورتە نشواى كىرى چى پە
هيپاد كى لا د مخدە ملى حاكمىت نىالىگى او ودە كىرى واي.

د سېھ سالار شاه محمود خان د صدارت پەوروسىتىيوكى بى خىل بىبا (د
داكتر عبدالجید خان لە هەقى وروستە) د اعليحضرت لە خوا له سلطنتى كورنى
د باندى حکومت د جورىدو ھەشە شۋى او بىاغلى ملکىيار تە حکومت جورىدو
وراندىزشۇي خوھە مەددە مسؤولىت مەنلۇ تە اوبرە نەدەور كىرى.

پەدى كى هيچ شك نىشته چى اعليحضرت پە هيپاد كى د دموكراسى
تىينگىبت غوبىت او د حکومت پە تاكىھ او ادارە كى بې د ملت ارادى او رابى تە
پە درنە سترگە كتل، د ھەمدەنە نىت لە مخى د مرحوم شاه محمود خان پە
صدارت كى چى حالات دغسى يوھ بدلۇن تە چىتىرىنىكارىدلى د دموكراسى زىرى
زرغۇن شولكە خىنگە چى د مخە مو يادونە و كىرە د مطبوغاتو آزادى، آزادى
خپرونى، سىاسى گوندونە، د بىاروالى او پارىلان انتخابات او د محصلىنى
اتخادى يەرامئۇ تە شود او پە هيپاد كى د دموكراتىكى سەمونو او بدلۇنۇنۇ لورى
جوت شو چى لە بدە بختە د ئىنۇ افراطى حركتۇنوا لە وخت نە مخكى غوبىتنۇ
او داسېپۇزۇرۇ لاملىنۇ لە مخى دغە هيلىه او ارمان پە بشپېرە توگە ترسە نشوا او
روشەنگرانو لە دغە تحول سرە داحتىاط او تدبىر لە مخى د گام پورتە كولۇز غەم
ونشرايى بىندولى، پايىلە داشۋە چى دغە نوبىت لە خىنگە چى بىنە پېيل شو پە
سمە توگە پەر مەنەنەدەلار.

د شورا د اتفی دوری د انتخاباتو په ترڅ کې حالات نور هم تاوجن شول، مظاهري وشوي، مظاهره کونونکي د ډاکټر محمودي پرکنځي او وطن جريدي په دفتر نوراغبرګ شول، ډاکټر محمودي او غبار هغوي ته احساساتي او پارونونکي ويناوي وکړي، مظاهره کونونکي دار ګ په لور ورمات شول، پوليسيو برید وکړ، خو تنه ونيول شول، مظاهره تيت پرک شوه د دموکراسۍ د نه چليدو په اړه شکونه نور هم زیبات شول او د دغه سیستم او تجربې د نه برياليتوب خبرې تودي شوي.

شاه محمود خان محصلينو ته په یوه مخافخ وينا کې دي تهار شو چې ووايی: تاسي غواړي پر حکومت د کور کانه وکړي، کله چې کور نیول کيېي نو استوګنځای ته يې ورنوځي او وايی: کور نه دی لوټه ده، کور نه دی لوټه ده، په همدي خبرو کې کور بنه کلک وتری او راکش يې کړي، بیانو وايی لوټه نه ده کور ده.

د خبرو په پاي کې صدراعظم په داسي حال کې چې د خپلو لاسونو ورغوي يې مح پورته نیولو و د زمکي خواته راواړول وویل (دموکراسۍ نه دموکراسۍ). ریښتیا خبره دا ده چې روشنفکرانو ددې پرځای چې د دغه پر وسی په پیاوړتیا کولو کې له حکومت سره همکاري او مرسته وکړي او ګام پر گام يې خپلو هيلو او غونښتنو ته د عملی کيدو هڅه کړي واي، له بېړۍ کار واخیست، له حکومت سره د مخالفت په برید و دریدل او د احتیاط او تدبیر واګي يې له لاسونو ووتلى. دوی غونښتل باید پر هرڅه سملاسي او په خورځو کې د دموکراسۍ لرڅپلي وړانګې خپري کړي چې په د غسې چتیکتیا ناشونی ګنل کیده.

دوی خپلو هڅو ته ور کانالونه ونشوای موندلای، بېړنیو او ګرندېو ګامو، انقلابي او د نه پخلاینسی درېڅونو ددې زمينه برابره کړه چې ځینې عناصر او کړي دا پلمه تر لاسه کړي چې دموکراسۍ په افغانی ټولنه کې د هفه مهالد

شرايظوله مخي د چلبيت ور ونه بولي.

په ايران کي د ڈاکٽر مصدق په مشری د هفعه مهال پرمختياوي هم سلطنتي گورني ته دا ور ارخوں کيدي چې په افغانستان کي هم دموکراسۍ هماگسي خطرناک او گواښنده لوري څلولۍ شي. د شورا په اوومه دوره کي وکيلان په دريو فركسيوننو ويسل شوي و چې ونه توانيدل له ورکړل شوبيو آزاد یونه ور ګتيه پورته کري. په بله وينا د پارلمانتاري زم د روحيسي د رامنځ ته کولو بېړني گامونه او د آزادو خپرونو له خوا پر حکومت د سختو انتقادونولري، همدارنګه د سياسي گوندونو او مظاهرو له دېښمني د ک دریغ د دموکراسۍ مخالفينو ته دا پلمه او وسیله برایره کره چې خپل غږ نور هم اوچت او گامونه ګېندۍ کري، روشنفكران او د دموکراسۍ له برکت نه رامتځ ته شوي کري، خپرونو او غورځنگونه دورانکارو ډلي او حرکتونه وښي او واکمن هم د دغه تجربې او بدلون پر براليتوب شکمن او پرنا کامې ګروهمن کري. دموکراسۍ یو ډولېي امنی، بې ادارګي او انارشي و ګنيل شي چې د هيوا د اداري سیستم او امنیت بې له ګوانېن سره مخامخ کري. په دې توګه له یوې خوا د روشنفكرانو ځینتو تېروتنو او له ډلي خوا د دموکراسۍ د مخالفينو د هلو څلوا په پایله کې لوړۍ یا نیم بنده دموکراسۍ په عمل کې ناکامه وښو دل شود او دې پرخای د هيوا د اقتصادي، صنعتي او زراعتي پرمختګ ارځښتناک او اړين ويبل شو.

دا خبره باوری کري شوه چې ملت لا د سياسي شعور د پوخوالی هغې کچې ته نه دی رسيدلی چې له دموکراسۍ او آزاد یور او مناسبې ګتيه و اخلي او پر ګلودې او بې امنی منتج نشي. اعليحضرت هم د بنه نيت له مخي له دې اقدام سره موافقه و کره او د مرحوم شاه محمود خان له استعفا سره د لوړنې دموکراسۍ ګلیم هم و نغښتل شو او خدائی بخښلی سردار محمد داؤد خان، صدراعظم و تاکل شو.

که سياسي جريانو او روشنفكرو کړيو د دموکراسۍ د پرمختګ پروات

په تدبیر او احتیاط گامونه اخیستی واي، بنايی د وروستیو ناکراريو او خونېرو پیښو مخه ډب شوي واي. له دي سره به رونړکرو چې په چتیکی سره ېي د پرمختګ پر لار د تلو هيله لرله د سمیسا اخیستو او تولنیز رول منفذ او زمينه تر لاسه کري واي، طبیعی ده چې د کین لاسودلو او شوروي اتحاد په لومو کي به نه وو نبتي او سالم سیاسی چريان به خپله مخه په طبیعی توګه منځ پروزاندي ايستلي واي.

لومړني کودتا:

دلته د ۱۳۲۹ لمړنې کال د وری د لومړۍ نیټې پر ناکامه کودتا هم بنايی لړ خه خبرې وشي چې پر خپل ځای د لومړنې دموکراسۍ پر خلاف د یوې دسيسي خرګندونه کوي. د غه کودتا په داسي حال کي رامخې ته کېږي چې هیواد د دموکراسۍ لاره او لوري خپل کري او حکومت په سیاسی او تولنیز او رخونو کې درغنه یون پرانیستنه کري وه، چې اميد بخپشونکي نشي ېي تولو لیدلای شوي.

د غه کودتا ظاهراً د محمد اسماعيل بلخی او قوماندان خواجه محمد نعيم تر مشری لاندې کيده، محمد الابراهيم (پر ګاو سوار مشهور) او یوشمير نور پکې برخوال وو. پلان داسي و چې د نوي کال پر لومړۍ ورځ چې صدراعظم د جحال ميني د غونډي په ملن کې د نیال ایښوونې په ميله کې برخه اخلي، ګاو سوار او ګلجانخان ورد ګ چې په نښه ويستلو کې ېي بنه مهارت درلود پر صدراعظم بريد کوي او د ډګروال محمد حسن له خوا چې د کابل ماشین خاني د ډیپو مسؤول و پرنوروو کسانو د وسلې ويسلو له لاري د کودتا پلان منځ پر وړاندې ئې او بشار به له یوې مخې د کودتا چيابو له خوا ونیوں شئ، خودا چې دریشور، فرغني، جنګي کلا، بالا حصاري او نورو فرقو او غنډيونو کې به خه کېږي خرګندنه وه، طبیعی ده چې هفوی به د دولت پر پلوی د کودتا چيابانو د

خپلولپاره عملیات پیلوول چې کودتا کوونکو نشوای کولای له دغوفرقواو
غونډونو سره مقابله وکړي.

د کودتا په اړه ګلجانخان ورد گ چې د قتل په یوه پیښه کې په صدارت کې
له نظریندی وروسته بې له صدراعظم سره اړیکې تینګی شوی وی د شبې پر ۱۲
بجو شخصاً صدراعظم ته خبر ورکړ. حکومت لازم اقدامات وکړل او ګاو سوار د.
سنهار پر ۸ بجو په باغانکو چې کې په داسې حال کې چې په بکې کې جمال مینې
ته روان و، د نیټول کیدو پر وخت پر پولیسو د تفنګچې ډزې وکړي چې یو تن
لا روی بې تپی کړ خو سملاسی ونیټول شو، د کودتا نور تورن هم یو پر بل پسې
ونیټول شول. سید اسمعیل بلخی پر کودتا اعتراف وکړ. د اعلیحضرت سریاور
جزال فیض محمد د تحقیق او پلتني خارنه کوله او په دې بې معلومات
اعلیحضرت ته رسول، د اعلیحضرت پر تینګار سره له دې چې سید اسمعیل
بلخی پر کودتا اعتراف کړي و د اعدام حکم چې د محکمې او اعتراف له مخې
حتمی بل کیده و بخنبل شو، تورن او له خو کلن زندان وروسته خوشې شول،
سید اسمعیل بلخی له زندان نه له را خلاصیدو وروسته له اعلیحضرت سره بې
اړیکې پیدا کړي، وخت پر وخت بې سره لیده کاته، کیدل او اعلیحضرت ته بې
خپل نظریات او مشورې وړاندې کولی. له دې سرده د پارلمان خو تنه غږي او
مخور شخصیتونه پاکستان ته اوښتی و او هلته بې د رژیم پر ضد سیاسی او
تبليغاتی فعالیتونه پیل کړي وو. دا هرڅه داسې پیو دل کیدل چې رامنځ ته شوی
بې نظمي او اخلاق گری د دموکراسۍ زیږندده، ولس لا هغه سیاسی پختګي
ته نه دې رسیدلې چې له دغه دول ازاديو او د دموکراسۍ سمه ګتيه واخلي. له
همدي خایه وه چې واکمن هم پر دغه غورخنګ چې خپله بې ورته مخه پرانیستی
و، بې باوره او شکمن شول او د داعې یوې پانې د را اړولو په فکر کې شول چې د
هغې له مخې لوړۍ د هیواد اقتصادی ستی خواکمنی او د پوئې خواکونو
پیاوړتیا ته پام و ګرڅول شی، له پاکستان سره د اړیکو ترینګلتیا او پریکون

چې ورسره پاکستان پر ترانزیتی آسانتیا او بندیزولگاوه او د کوچیانو په مخ
ې هم خپلې پولی و تېلی، په ۱۳۲۸ لمريز کال په مني کې د پاکستان له خرا بر
مغلگې له بیماری سره د اعليحضرت امان الله خان و رور امين الله خان هم چې
د پاکستان حکومت ملاتر ورسره يولبکر راغوند او په پوله د يولب گواښ په
بنه رامخي شو چې د غوړولو پېښود یوه بل بدلون غوبښته کوله.

له دغسې حالاتو سره د مقابليې لپاره د سردار محمد داؤد په خیر کرار
شخصیت چې لا د مخه ې هم د دغو د موکراتیکو اصلاحاتو ملاتر نه کاو او د
کابینې له غږیتوب ې هم استعفا ورکړی و د اړتیا لیدل کیده، هماګه و چې
۱۳۲۲ لمريز کال د سنبلي په میاشت کې کابل راډ یو د شاه محمود خان د
استعفا او سردار محمد داؤد د تاکنې لنډ خبر خپور کړ.

یوبل پیل ، یوه بله لاره :

د سردار محمد داؤد صدارت

محمد داؤد خان جدی، په رسمیاتو کې بې لحاظه، قاطع، پاک، پُركاره،
توند خوی او په نوله معنا عسکری سیرئ، په چارو کې بې خان مستقل گانه،
حتى کله ناکله بې د پاچا خیال هم نه ساتی، یوئل به چې پر چا بې باوره شو،
بیال په حاضریدی چې خپل نظر واپروی. همدا دول پر دوست او ملګری به هم تر
پا یه تینګ ولاره. د هیخ شی معتاد نه، بنه تفریح بې د چارو خارنه او کتنه
وه. د هیواد له پرمختګ سره بې د یزده میمه او لوالتیا لرله، صنعتی کولو او
چټک پرمختګ ته بې هوسیده، ده غونښتل دا هرڅه دده له خواه همده تر منشی
لاندې تر سره شی. محمد داؤد خان د اسې گنله چې دی او د ده پروګرامونه او
نظریات کولای شی هیواد پرمختګ او سوکالی معراج ته ورسوی.

سردار محمد داؤد په همدغو خانګر تیاوو پیژنډل کيده، د امریکي د
جاسوسی ئحالی اسناد د دویم تېوک په ۱۴ مخ کې راغلې: « داؤد فرد شدیداً
ملی گرا است که در جستجوی کمک از هر کجا که در دسترسیش باشد خواهد
رفت، او ادعای میکند که یک غیر متعهد و بیطرف است، ولی تصمیم او در
ملربنیزه کردن افغانستان در زمانی که او نخست وزیر بود به انکا، شدید به
شوروی برای کمک کردن منتهی شد، دلایل روآوردن ناگهانی به
شوروی (کمک های نظامی امریکا به پاکستان و حمایت اندک امریکا از
افغانستان ذکر کرد ».

سردار محمد داؤد خان د هیواد پرمختګ په لار کې د اسې پروګرامونه تر
لاس لاندې ونیول چې د هیواد صنعتی کول د هغې په سر کې، د پلان گذاري
سېستم رامنځ ته او لوړۍ پنځه کلن پرمختیابی پلان د پلی کېدو چاری پیل

شوي، پوئي پر مختگونو ته هم جدي پاملننه و شوه، د هنده نيمې و چې نه د پېرنګي په وتلودواک لرغونې توازن چې له یوې پېرى د افغانستان شا و خرا رامنځ ته شوي وله منځه ولاړ، پاکستان د پېرنګي بېکيلاک په ميراث کينول شو چې په ۱۳۳۴ لمريز کالد بغداد په ترون کي شامل شو. د پښتو پر ضد د پاکستان سیاست او د پښتونستان رسپړي د افغانستان او پاکستان ترمنځ کړکچ نور هم ګواښنده کړ.

د خدائی بخبلی استاد عبدالرحمن پژواک په دینا: افغانستان په دې وخت کې (۹) کرته له امریکي نه د مرستې غږښته وکړه، دی وايې: امریکایا نو ته لوړۍ مراجعه د سردار محمد داؤد خان مرحوم د صدارت په وخت کې وشه چې د افغانستان له پروژو سره مرسته او د هیواد په دفاعی چارو کې کمک وکړي. په دې باره کې نهه خله مراجعه وشه، زه هغه وخت د بهرنیو چارو په وزارت کې سیاسي لوی مدیر ورم، زمزور له لارې په رسمي توګه دا مراجعه وشه، بیا شخصاً سردار محمد نعیم مرحوم چې د صدارت مرستیال او د بهرنیو چارو وزیر و دا مراجعه وشه خو امریکي مثبت خواب ورنکر».

د امریکي جمهور رئیس ایزنه اور د پنځو ساعتونو لپاره کابل ته راغني. افغانستان هیله لرله چې د مرستو د ترلاسه کولو په اړه به یوې موافقی ته ورسپړي، د هر کلې درانه مراسم نیټول شوی و، سوچه افغانی سوغاټونو یې ورته برابر کړي وو، په دغو سوغاټونو کې د غزنې چکن پوستینونه هم شامل وو، خود امریکي درېغ سررو، او له افغانستان سره یې د مرستې په اړه علاقه و نښوده، کرم د یادونی وړ ترون لاسليک نشو، داؤد خان چې د ملي او شخصي غرور لوړه جذبه لرله، د امریکي دې چلنډ پاراوه، سوغاټونه پاتې شول، د غزنې چکن پوستینونه د صدارت پیراداران د ذمي په سرو شپو کې په چله غښه کې تاوده ساتل.

د پښتونستان سیاست د اوچ او مړج تکنی ته ورسید، د یاجور پیښې

حالات نور هم ترینگلی کړل، په کابل کې د پاکستان د سفارت پرواندي مظاهره وشه او بيرغې په سوچول شو. پاکستان هم په متقابله اقدام لاس پوري کړ. سیاسي اړیکې وشليدې، داؤد خان سفربری اعلان او په ۸۴ ساعتونو کې یې یو ملیون احتیاطی خواکرنه راغوند کړل د ملک فیصل او رضا شاه په منځګری ترب د جګري مخه ونیول شوه، خو نوره کومه ګته نه پښتنو او بلو خو ترلاسه کړای شود او نه هم افغانستان، که شه هم یونې مات شو او خه نسبی آزادی رامنځ ته شوی خو په بنستیزه توګه کوم بدلون ونه ليدل شو.

د پښتونستان پالیسي حکومتونه بورخت ساتل چې پر کورنۍ او بهرنۍ سیاست یې اغیز درلود د هندوستان له ويش نه د مخه د پښتونستان په نوم د کوم ئانګری خوئښت په اړد شه اسناد او شواهد نه دی ليدل شوی، خدايی خدمتگارو او باچا خان د پښتنو د ئانګری حکومت، خپلواکۍ باله افغانستان سره د یو ئای کیدو پر ئای د متحده هندوستان د آزادی دریغ درلود. خو په دې اړه افغانستان تاریخي ادعالله، د افغانستان هر حکومت د دیورند کربنه یوه تپل شوی غیر طبیعی کربنه ګنلی چې له هر دوبل تاریخي، حقوقی او قانونی اړئښت او حیثیت نه یې برخې ده، سرده له دې چې افغانی حکومتونو دغه کربنه نه ده ملنی پېرنګی ته یې په وار وار خپله ادعاع ورلاندې کوله.

لكه چې اعليحضرت محمد نادر شاه لوبي جرګې ته پخپله وينا کې دغه رېږي ته اشاره کړي چې قبایلو او د پولی اخوا پښتنو د برخیک په اړه یې تفاوتنه نشي پاتې کیداړ خود هندوستان له ويش وروسته چې پاکستان د پېرنګی په میراث کیناست، افغانستان خپله ادعاع نړیوالی ټولنې په ورلاندې راپورته کړه.

د پښتونستان غورئنګ د هندوستان له ويش سره زور واخیست چې پر پاکستان د مسلم لیگ واکمنی ټینګه شوه، شمال مغربی صوبې (پښتونستان) د باچا خان او پښتو له خرا د تحریم شوی او نیمکړی ریفرندم له لارې د پاکستان

برخه و بیل شوه، با چا خان او خدای خدمتگاران په تش دا گ پاتې شول، دلته و چې د بنو په قرارداد کې د پښتونستان نوم ئخای شو. په افغانستان کې هم د وړی نهمه د پښتونستان ورغون نومول شوه، له همدي ئخایه وه چې له هر چا سره د پښتونستان یو بیل تصویر او تصور، د داؤد خان پښتونستان بیل او د با چا خان بیل، د اسي د لینکوال او شاعرانو بیل، هر چاله پښتونستان خجنه د خپلو ګټور، مصلحتونو او تایلاتو له اړخه خپل تعییر او تفسیر در لود.

د وسله والو ئواکونو د پیاوړتیا لپاره د سلو رانیوں لوبي جرګي ته وړاندې شول، د ملت استازو حکومت ته اجازه ورکړه چې له بهرنیو هیوادونو (د شوروی اتحاد په ګډون) پوئۍ مرسته او همکاری ترلاسه کړي، شوروی اتحاد په دې اړه د ئینو آسانتیا او اعلان وکړي، افغانستان او شوروی اتحاد تروونونه لاسليک شول.

شوروي واکمنو په ډير منهارت له دې فرصت نه ګتې پورته کړه، دوی واکمنو ته ددې ډاډ ورکاوه چې شوروی اتحاد د افغانستان ګاوندي او رېښتنې ډوست هیواد دی، کله چې د مرحوم محمد داؤد خان په صدارت کې خرو سچف کابل ته راغي، صدراعظم په تشناب کې د غورئي دوله اامله رنځرو و خرو سچف خپله د داؤد خان کورته ورغني، هلتنه ینې دا خبره ورته په ډاګه کړه: بنايی خو تنه ارازل او کو خه ډب په افغانستان کې د کمونيستانو په نوم فعالیت پیل کړي هيله ده دا کارد دواړو هیوادونو د اړیکو د پرمختیا خند ونګرخې، دا د افغانستان د حکومت حق دې چې خرنګه وغواړي له دغرو عناصر و سره چلنده وکړي. کاسيګین هم یو خل د خو تنو وزیرانو په وړاندې دا خبره کړي وه چې مسکو په افغانستان کې د کمونيستانو له فعالیتونو سره خه تراو نلري، دوی پوه شه او حکومت. په دې توګه مسکود افغانستان د حکومتونو د اغفال په لار کې له هر دول حربو او د سیسو خخه کارا خیست، له

حکومتونو سره بې افغانی کمونیستاتو غندلی خو په حقیقت کې بې د هغوي روزنه او پالنه کری او دراتلونکو پلانونو لپاره بې چمتو کړی دی. د پرمختیاوو د اسې معلومېږي چې امریکې هم غوبښتل په افغانستان کمونیستی دلې مخه ولري، او د هغوي ګواښنده او برغلیزه هڅي روانې وی چې په وړاندې بې یوه سخت عکس العمل ته مخه پرانیستل شی او د وروستی گزار لپاره د انقلابې او سیاسی اسلام سررا پورته کړي.

سرې جګړي هم بنې زور وموند، د آزاد قضاوت او ناپیېلې سیاست لپاره د جواهر لعل نهرو، جمال عبدالناصر، احمد سوکارنو، یوسف تیتیو له هڅو سره محمد داؤد خان هم ملاتر اعلان کړ، چې د ناپیېلې هیوادونو غورځنګ بې رامنځته کړ، په دې توګه افغانستان د ناپیېلې هیوادونو د بنسټيګرو په دله کې د پا وړ مقام وموند.

د هیواد په عمرانی او اقتصادي اړخونو کې درانه او چتیک ګامونه پورته شول، د بېشۇ غورځنګ رامنځ ته شو، که شه هم د اعليه حضرت غازی امان الله خان د زمانې په خیر بې مخالفت ونشو، خو په کندهار کې بې یوه بلوا را پورته کړه چې د نائب الحکومه له نه پالمرنې او تیروتنې رامنځ ته شو، که شه هم د آزادو مطبوعاتو مخه نیوں شوی او پر سیاسی فعالیتونو بندیزونه لګیدلی وو خولکه چې د مخه مو وویل په نورو اړخونو کې رغنده چارې ترسه شوی د پلان ګذاري سیستم په خنګ کې د لوړۍ خل لپاره پرانیستی اقتصادي پالیسی جوره شو، د پانګۍ اچونې قانون کورنیو او بهرنیو پانګوالو ته مخه پرانیسته، د تجارتی بانک په پرانیستود صادراتو د پراختیا لپاره کردیتی سیستم رامنځ ته شو، د دغور پرمختیاوو په خنګ کې ځینې ستونزې هم راولادې شوی، د پښتونستان د پالیسی افراطی اړخ او د داؤد خان د کتابتوري اعليه حضرت اندیښمن کړي و.

دویمه کودتا :

ددغه وخت یوه ناوره پیښه د کودتا په تور د مالیي و وزیر خدای بخنبلی عبدالملک خان عبدالرحیم زی نیول دی، که خده هم عبدالرحیم زی د دموکراسی په لسیزه کې هم په زندان کې پاتې شوچې په افغان ملت کې یې مقالې او لیکنی خپریدی، په پارلمان کې هم په دی اړه بحثونه و شول چې ریبوتونه یې وخت پر وخت په نوموری جریده کې خپریدل، خو تر دی وخته د دغه پیښې او تور بشپړ واقعیت چې پر شواهدو او استنادو ولاړو یه دی رامخې ته شوی.

عبدالرحیم زی د داؤد خان له استعوا و روسته چې سیاسی بندیان آزاد شول هم له زندان نه راونه ووت، ده د علنی محاکمې غوبتنه کوله. د چنګابین له ۲۶ وروسته داؤد خان بیا هم له بندیخانې دراوتلو وړاندیز وکړ، خوده په دیر قهر رد کړ.

عبدالرحیم زی په پوئځی او مالی برخو کې په ترکیه کې زده کړی وه، کله چې داؤد خان د سپه سالار شاه محمود خان په کابینه کې د دفاع وزیر ئ، له عبدالرحیم زی سره یې پیژندنه وشه، خرنګه چې عبدالرحیم زی په کار کې جدي او نه ستړیدونکې روحيه او لور استعداد درلود د داؤد خان پام وروگرڅید، کله چې صدراعظم شودی یې د مالیي وزیر او لې وروسته د اقتصاد وزارت سپرست هم و تاکه. عبدالرحیم زی یه مالی او اقتصادي چارو کې یو لې نوبنتونه او ریفورمنه رامنځ ته کړل خرنګه چې پخپلو چارو کې بریالي او جدي سری ئ دېرژه په حکومتی کړيو کې وزن او درنښت و ګاته له همدي خایه وه چې و توانيد د هیرواد مالی او اقتصادي چاری په بشه توګه تنظیم کړي. د لومړۍ پنځه کلن پلان چارې هم صدراعظم ده و سپارلي او د صدراعظم باوري ملګری گنیل کيده.

عبدالرحیم زی د نورو وزیرانو په خبر د چارو په اجراء کې د مطلق اطاعت

پرئای خان د نظر خاوند باله، تردی چې په چارو کې بې سردار محمد داؤد او سردار محمد نعیم مخالفې خبرې هم کولی.

دی په حکومت کې د یوه ئخواک خاوند شو چې له خپل قدرت خخه بې کار هم اخيست، د خلکو رجوع ورته پیدا شو، ټولنې به پري کيدی، ميلستي او وو ته بې بیوه او ذرې به بې ورته کولی او د میرافغان په نامه بې یاداوه. د هيراد دروند شخصيت او منلي لیکوال قانون په محمد طاهر بورگې په دې اوره کاري: د عبدالرحيم زی د وزارت په ورستيو کې یوه شپه مور له لوګر خخه کابل ته راتلو چې د موټرو یولوی کتار په لګيدلو خراګون را روان وو، چا ويل عبدالملک خان د غرو خلکو ميلمه کړي او د پاچا په شان بې مانځلی و، یو د تجربې خاوند مدبر سیری چې هلهه ئ ولاسونه بې و تکول و بې ويل: خدای دې عبدالملک خان نور ويختښي دده صفحه نوره ختمه شو... دير وخت نه ئ تير چې له را د یو دا خبر څور شو چې عبدالملک خان د کودتا په تور و نیول شو.

د ضبط احوالاتو رياست یو پخوانی مامور په دې اړه خو کاله وړاندي وویل: د عبدالرحيم زی له نیولو خو ورئې د مخه یولیک راوسپارل شو چې تصویر بې واخلم، خرنګه چې هغه مهال د فوتوکاپی ماشین نه، د مهمو سندونونه عکسونه اخیستل کيدل، لیک دير لند او په پای کې د عبدالرحيم زی لاسلیک لیدل کиде، په لیک کې د اتكى جوت ئ چې بله ناسته به په قلعه، جواد (د اوسمى خوشحال مينه) کې وی.

درې خلور ورئې وروسته تر کاتان راغلل او زمور د دفتر دروازو ته بې غبت غټه ځنځغيرونه ولګول، بل سهار چې دفتر ته تلم، زمور مدیر محمد عمر چې په با به مشهور ئ د یوې وني لاندې پر خوکی ناست و راغې کړ ورغلم کرار بې راته وویل چې هم دله کينه زمور په شعبه کې عبدالملک خان بندی کړي، همدنه مامور چې د مرحوم محمد هاشم خان له وخته بې په ضبط احوالاتو کې کار کاوه او دير رازونه بې په سینه کې پت دې واي: عبدالرحيم زی پر داؤد خان دير

منلى ئ، لكه نور وزيران د بلى سىرى نه ئ، متقابلە چىلد يى كاوه ، مغورو سىرى ئ، يوه ورئىچى د وزيرانو غونىدە وە او داؤد خان لالە خېلى ئاخانگىرى كوتىنى نەوراوتلى وزيران تبول ورتە منتظر وو، خۇ عبدالرحيم زى پە گىرنديو گامونو ورغى دروازە يى وردى بولە او هەفە يى لاس نىسلى غونىدې تەراویست، دى وايى: يو خىل عبدالرحيم زى غونىدې تەننوت كە گورى سردار صاحب نشته بىلە دى چى لە چا سەرە پوبىتنە و كىرى بىرته ووت يو دوه وزيران چى دده لپارە لە خايە راولار شوئى وو بى خوندە كىناسىتل، يوه وزير چۈپتىما ماتە كەرە، وېي ويل: تاسى پە ياد ولرى چى فوارە هەر خومەرە لورە شى بىرته زەزمىكى تەرالوپىسى.

پە دى اىرە بىناغلى سىيد مسعود پوهنىيار ھم يوه يادونە لرى: پە ۱۹۵۵ کال كى د باندونگ د ناپىلىپە ھىۋادونو پە غونىدە كى چى افغانى پلاوى د سردار محمد نعيم خان پە مشرى راغلى ئەلە غونىدې د مخە افغانى پلاوى د سلا مشورى لپارە راغوند شو، عبدالرحيم زى ھەر راغى لە غىرو سەرە يى پە لاس روغىپە و كىر خولە پىزاڭ نە پە دىرىھ بى پروايى تىر شو چى سردار محمد نعيم خان هەم پە فىكر كى شو، پرسبا يى پىزاڭ چى هەفە وخت سىياسى لوى مدیر ئەلە دە سەرە بالشىل عمل و كىر، دى وپارىدە خۇ سردار محمد نعيم خان ورتە ووپەل: پروا نە كوى پرون تاسى ھەمداسى چىلد كىرى ئ.

د ضبط احوالات تۈرى ياست مامور پە دى اىرە زىياتى: لە عبدالرحيم زى سەرە د كابىينى غىرو ھەم دده د پوهى غرور او جىدىت لە مخى رقابت او سىيالى لرلە، پە زىرە كى ورتە خوتىدل او دده دۆمىرە بىرلاسى يى نشوابى زغىلماي. د ضبط احوالات توئىرسول جان عسکر زوى د عبدالرحيم زى لە سختو مخالفىنى خىخە ئ. د عبدالملک خان ھم نەور سەرە لە كىيە خىنگە چى عبدالرحيم زى د مالىيى وزير پە توگە د ضبط احوالات تۈرى ياست مامورىنىندا امتيازى معاش ئىندىولى ئ، رسول جان پە فوق العادە توگە هەفە يو پە دوه پە سەرە اعظم منظور كىر، دغە پىسبىتى ددوى تر منع سىيالى او مخالفت نور ھم تشدید كې.

د شوروی اتحاد او کمونیستانو توطئه هم په دغور پرمختیا و کې د عبدالرحیم زې پر خلاف کارنده رول درلود، چې حکومت له عبدالملک خان خڅه وویروی او هغه د نظام لپاره د بې اساسه راپورونو او تورو نو له مخې یو ستر گواښ او خطر و ګئی.

په وروستیو کې یو خل د وزیر انزو په غونډه کې د مرحوم سردار محمد تعیم خان او عبدالملک خان تر منع بحث توند او تريخ شو، عبدالرحیم زې چې په خپلو اجراء آټو او رینتینولی ډاډه و، تعیم خان ته بې د کابینې غړو او صدراعظم په وړاندې وویل: خپل حدو پیشنه، د لته زه او ته برابر حیثیت لرو، زه هم وزیر یم او ته هم، محمد داؤد چوب پاتې شو او د هیڅ لوری پلوی بې ونکړه.

عبدالرحیم زې د امریکي له سفر نه له را ګرځیدو وروسته چې د کابل پوهنتون د ودانولو لپاره یې یو ملیون او شپږ سو هزار او د مالیې وزارت سره د پېښو مليونو او شپار لسو زرو مليونو دالرو مرسته ترلاسه کړه له وظیفې ګوبې او د کودتا په تور ونیول شو چې کتونکی بې د شوروی اتحاد او کې جې بې له توطئه سره نېټلوی.

د بې بې سې پخوانی خبر بالي یعقوب کاکر وايې: عبدالملک عبدالرحیم زې د مالیې وزیر له امریکي خخه کابل ته د تلو پروخته د یو دو ورخو لپاره په لندن کې پاتې شو. دده مرستیوال بساغلی حکیمی ماته په بازک کې تیلفون وکړ چې هوتل ته ورشم او له بساغلی عبدالرحیم زې سره ووينم. عبدالرحیم زې له ما خخه غوښتنه وکړه چې که د لندن تاریخي ځایونو لکه د انگلستان بازک ته بې ورولم خو لوړۍ بې یوه ترکی رستوران ته د ډوډی لپاره بوزم، هغه و چې دې مې په لندن کې استانبول نومې رستوران ته د غرمې ډوډی لپاره بوتی، له ډوډی وروسته بېرته هوتل ته ولاړو، خوکله چې هوتل ته ورسیدو د افغانستان سفير نجیب الله خان دده لیدو ته راغلی و، عبدالرحیم زې له ما خخه معذرت وغوبښت چې او س مصروف یم که خداي کول بل وخت به د لندن تاریخي ځایونه ګورو،

دده مرستیال حکیمی په خصوصی توګه راته وویل: کابل ته تر رسیدو وروسته بنای عبدالمملک خان د وزارت چوکی له لاسه ورکړی، همغسې وشول.
در اپورونو له مخي د ۱۹۵۷ کال د لوی اختروغه د ددغه کودتا لپاره په پام کې نیول شوی وه، چې پاچا، د کورنۍ غږي، وزیران او نور لور رتبه مامورین به د عیدگاه^(۱) په جومات کې له مانځه وروسته تربید لاندې نیسي، ویل کيدل چې عبدالمملک خان د ددغه کودتا د مشر او سمبول په حيث په پام کې و، جنرال خواجه خلیل د جنگی کلا یا اتمی فرقې قوماندان د ددغه کودتا پوئی مشر بندول کیده، د حبیبی لیسې د یولسم ټولګي زده کوونکی مهدی ظفر چې په راډيو کې نطاقي و د کودتا د اعلان لپاره تاکل شوی و.

د عبدالمملک خان نیول په حکومتی چارواکو هم ناوړه اغیز وکړ. صدراعظم یونې او فعال همکار له لاسه ورکړ، یوهول بې باوری ورته پیدا شو، د امریکا یانو په وراندې حساس او اندیبمن شو چې نور هم شوروی اتحاد ته په نژدي کیدو منتج شو، که خه هم هفه وخت زیاتره کودتا ګانې د کین اړخو تمايلاتو له مخي د شوروی اتحاد په ملاتې ترسره کیدی لکه مصر، سوریه، عراق، یمن او نور....

د داؤد خان له استعفا وروسته له عبدالمملک خاان سره نیول شوی کسان له زندان نه په راوتلو بیترته په دولتی دندو و تاکل شول، جنرال خلیل د مرستون رئیس او د مالیي وزارت د قلم مخصوص مدیر عبدالرحیم چینزا یې د جنګلک فابريکي رئیس و تاکل شو، مهدی ظفر خپل تحصیلات بشپړ کړل او په ستړه محکمه او کابل راډيو کې و تاکل شو، وروسته مهدی ظفرد کمونیستانو له خواشید او چینزا یې په پیشور کې اختطاف او ترى تم شو.

عبدالمملک خان ۲۳ کاله په زندان کې تیز کړل، تردي چې د کارمل په عمومي عفو کې هم بندي پاتې شو تر هغې چې د عفووي د نړیوال سازمان له امله

(۱) پاچا تر پايه د اختر لړنځونو ته عیدگاه ته نه ولاړ او دارګ به جومات کې بې لړنځونه کړل.

له زندان نه آزاد شو. ده په دیر صبر، زغم او متنانت د زندان ورخې تیرې کړي، زیارتہ وخت یې د قرآن کریم په حفظ، تلاوت او خپلوا یادداشتونو او نورو کتابونو په لیکلو او مطالعه تیریدی، د نزدې خپلوا نو په مرینه هم له زندان نه و نه وoot، داسې یې ګنله چې که له زندان نه ووئی بيرته به یې ورپريښدی. کشري زوی یې هم په بندیخانه کې ورسرو، دده خدمت یې کاوه، هغه به له بندیخانه نه بشونځی ته تلو او بيرته بندیخانې ته د خپل پلار خدمت ته راتلو. رو حیه یې تر یا یه غښتلي، اعصاب یې آرام او رساق دې ترا خیره ساتلي و، کله چې له بندیخانې را ووت د مقاومت د ډیوې جبهې د جوریدو په هڅه کې شر، د خلکو بهير ورته مات و، کارمل احوال ورکړې په هرو دریو تنو کې چې درخې دود ته زما محیران دی خوده خپل کار ته ڏوام ورکړ.

داده هندوستان له سفير سره په یوه کتنه کې د دغه پوبتنې په ځواب کې چې دروسانو په وراندي خومره جنگيالي په جګړه بوقت دی، وویل: دروسانو پر خلاف تیول ملت په جهاد بوقت دی. دده تاریخي واقعیتونو او حقوقی پخو د لايلو له مخې دا په ډاګه او ثابته کړه چې روسان افغانستان نشي لاندې کولای. ده په داسې اغیزنا کاه له جهه او پخود لايلو په دې اړه بحث ته ڏوام ورکړ چې خورخې وروسته د هندوستان سفير پخپل یاداشت کې خپل متبوو ډیهرواد تهولیکل: هندوستان بنايی د موجوده حکومت پرئای له افغان ولس سردد اړیکو تینګولو په لته او هڅه کې شی.

عبدالرحيم زی ته نارو غنی پیښه شو، دده پر مخ د اربی دانې وختی، روغتون ته یووړل شو، دده خپل حساسیت له مخې د یووړل ستني له لکګولو بدده وکړه خوبیا هم هغه ست ورته ولکګول شو او وفات شو.
په دې اړه داسې رپوټونه هم خپاره شوی چې عبدالرحيم زی د درملنې په پلمه د زهرجنی ستني په لکګولو قصداً وژل شوی دی.

بدلون په لور:

سردار محمد داؤد هم دا در ک کړی وه چې ملت له د غسې یوه حکومت سره چې هر خهد خو محدودو خیرو په واک کې وي د چلیدو زغم له لاسه ورکوي او نشي کيدای له دي زیات د شخصي آزاديو او د موکراتيکو بدلونونو د مخنيوی په وراندي خروک قانع او له هغه سترګو پېټولو او تيريدو تهار کړي. له همدي ئایه وه چې صدراعظم د دغسې غوبنتنو او بدلونونو په اړه له کابينې او اعليه حضرت سره وخت پروخت خبرې کولی، خو په دې هکله ده خپل خانګړي نظر درلود چې د هغې په رننا کې یې نویو بدلونونو، سیاسی پرمختیا وو او مشروطه سلطنت درامعج کیدو هیله له لرله.

په عراق کې چې د جنرال عارف په مشری پادشاهی رژیم رنگ شو، محمد داؤد د خوانانو په ذهنونو کې د هغه د اغیزو په اړه له خپلو همکارانو پوبنتنه کوله. دغه تکی داکتر محمد حسن شرق هم پخپلو خاطرو کې یاد کړي دي. محمد داؤد د ۱۳۴۱ لمريز کال د چنګابن پر نهمه، پراساسی قانون د بیا کتنې، او د مطبوعاتو او د موکراتيکو سمونو همدارنګه نویو بدلونونو ته د بهير موندلو په اړه خپل ورانديز اعليه حضرت ته ورکر چې د چنګابن پر ۱۲ اعليه حضرت په لاندي تکولند خواب ورکړ: په دغه سپیڅلی هدف کې له صدراعظم سره همفكړه او همفېږي دی خود د اسي چاری ترسره کول د وخت او هغه کسانو چې بیله شکه سباد د غړو هيلو د پوره کولو او غورولو مسؤوليت لري دنده بلل کېږي.

صدراعظم دویم خل خپل ورانديز د وروستى او غوش خواب لپاره اعليه حضرت ته وراندي کړ، خود اعليه حضرت له خوا خواب وختنید، پوره ۱۴ ورځي وروسته (۲۴ جدي - ۱۱ حوت) صدراعظم خپله استعفا اعلان کړه، بنایي اعليه حضرت هم غوبنتۍ و داؤد خان خپله استعفا ورکړي.

دولس په حافظه کي د لو مرني دموکراسۍ خاطري ژوندي وي، هغه عناصر چې له دموکراسۍ او سیاسي آزاديو سره یې علاقه لرله، نړیوالو پرمختیا وو، غورخنگونو او بدلونونو دغه علاقه په یوه تلوسه بدله کړي ود، دوي داسي ګنله چې پر محمد داؤد خان نشي راتولیدای او دا یې ناشونی او ستونزمنه ګنله چې دده په مشری دې د دموکراسۍ او سیاسي آزاديو ته درسيدو ارمان تر سره شی، له بلې خوا اعليحضرت هم دا پتیسلی وه چې حکومت له سلطنت جلا او له واکمنی کورنی د باندې کسانو په لاس کې وي. په دې اړه اعليحضرت وايې: ... مور غوبنتل چې په هیواد کې دموکراسۍ او اصلاحات راشی، زماد پاچاهی په زمانه کې د تعلیم یافته خوانانو شمير زيات شو او دوی وکولای شول چې د دغوهيلود پرمختګ په لار کې کار و کړي، په دې ترتیب په هیواد کې اساسی قانون جور شو او د دموکراسۍ دوره پیل او د هیواد درې ګنې قواوې سره جلا شوی، دا یونیک اقامه، خینې ګوتینونه کوي چې دا شرایط هسي هم راتلل، خوکه بهرنی تحریکات د دې سبب شی چې یونیک او غوره اقدام له منځه ولاړ شی دابیله خبره ۵۵.

کتونکې په دې ګومان دی چې مرحوم داؤد خان غوبنتل د سیاسي ګوند د ملاتر له لاري په انتخاباتو کې بری ترلاسه کړي او یا هم لکه د ترکیې دوه ګوندیز سیستم رامنځ ته کړي چې ورو ورو نورو سیاسي ګوندونو ته هم په داسي توګه چې تاکلی تګلار به تعقیبوي د هیواد په سیاسي ژوند کې د تاکلو اشخاص او یوې کورنی پرځای برخه ولري، خوا اعليحضرت په جدی توګه پریکړه کړي وه چې حکومت له سلطنت نه جلا او په ریښتینې معنا مشروطه سلطنت رامنځ ته شی، حکومت د خلکو د تاکلو استازو له لاري له سلطنتی کورنی نه د باندې شخصیتو نه خوا و چلول شی، له همدي خایه وه چې مرحوم محمد داؤد خان د ۱۳۴۱ المريز کال د حوت پر ۱۱ استعفا وکړه چې سملاسې د اعليحضرت له خوا منظوره شو هم داؤد خان د دې لپاره استعفانه وه

کری چې د تول عمر لپاره له سیاسی فعالیتونو بې برخې شی. ده دا خپل مدنی حق بالله او له دغه حق نه دفاع يې قانونی مکلفیت گانه.
اعلیحضرت د لاندې فرمان له لاري د سردار محمد داؤد خان استعفا منظوره او خدمتونه وستایل:

ج.ع، ج المر عالی نشان والا حضرت سردار محمد داؤد صدر اعظم اکنون که پس از يك دوره طولاني ایفای خدمات بالارزش و گرانبهها در شعب مختلفه مملکت از وظیفه صدارت عظمی استعفا نموده اید استعفای شمارا منظور نموديم.

باين وسیله می خواهیم مراتب قدردانی عمیق خود را از همه مساعی خستگی ناپذیر و خدمات قابل قدر آن شخصیت بزرگ ملي که در وظایف گذشته و دوره صدارت عظمی شان با کمال از خود گذشتگی و شایستگی انجام داده اند اظهار غاییم.

یقین داریم همه افراد ملت درین قدردانی با ما شرکت دارند. نتایج مثبت و مطلوب خدمات و مساعی شما قسماً امروز در شئون مختلف و نهضت های کشور محسوس و مشهود است و قسماً در آینده با تکمیل پروژه های انکشافی و پلان های اجتماعی که در دوره تصدی شما طرح گردیده بیان خواهد آمد..
در همه احوال شما خدمتگار صادق وطن شناخته می شوید و شخصیت ممتاز شما در تاریخ تحولات کشور همواره محفوظ می باشد. تمنیات نیک من با شماست.

***

په همدي توګه د یوه ئانگړي فرمان په ترڅ کې ډاکټير محمد یوسف د صدارت په توګه وټاکل شو:
عالیقدر جلالتمام سردار عالی دکتور محمد یوسف وزیر معادن و صنایع، چون جناب عالیقدر جلالتمام المر عالی نشان والا حضرت سردار محمد

داؤد صدراعظم درین اوآخر از عهده، صدارت عظمی استعفا نموده اند، استعفای شان را منظور کرده ایم، عالیقدر جلالتماب شمارا نظر به خدماتی که در طی ماموریت های سابق تان برای اعتلای وطن در کمال صداقت و امانت انجام داده اید بعهده جلیله، صدارت عظمی منظور و منتصب فرمودیم.

امیدواریم با اعتمادی که به لیاقت و شایستگی شما داریم و نظر به دلبستگی کاملی که همواره از جلالتماب شما در طریق سریلندي و سعادت ملت عزیز ما مشاهده شده در ایقای وظایفی که بحیث صدراعظم افغانستان بر دوش شماست کامیاب و موفق باشید.

جلالتماب شما به موجب این فرمان خود را صدراعظم کشور بشناسید و کابینه، خود را تشکیل نموده و منظوری آن را از حضور ما حاصل دارید. توفیقات الهی و همکاری ملت ما را همواره مؤید و مددگار شما می خواهیم.

دغه ویر بو ئخل بیاد دموکراسی هیلی په غوریدو شوی او حکومت عملاً له واکمنی کورنی د باندی شخصیت ته وسپارل شو.

غوره پیل تکنی بهیر:

د دموکراسی لسیزه

اعلیحضرت خپلی پخوانی هیلی ته ورسید او د لومری خل لپاره سلطنت او حکومت سره جلاشول، په کابینه کې نویو خیرو، خوانو او تعليم یافته کسانو ته ئای ورکړل شو، چې د پخوانی کابینې پنهانه تنه هم پکې شامل وو.

ډاکتر محمد یوسف چې د فزیک په خانګه کې بې په جرمنی کې ډاکتری اخیستی ودد ۱۳۴۱ مهیز کال د کې پر ۱۹ نیټه د نوی کابینې په جرزو لو و گمارل شو، دې چې د داؤد خان په کابینه کې د کانو او صنایعو وزیرؤ د داؤد خان په خوبنې او سلاصدرا عظم و تاکل شو. مطبوعاتو هغه تصویرونه په لومریو مخونو کې خپاره کړل چې د داؤد خان ډاکتر محمد یوسف ته د صدارت پر دندہ د تاکنی مبارکی ورکوی او بریالیتوب بې غواړی.

مرحوم ډاکتر محمد یوسف په یوه مرکه کې دغه پر مختیا ته د اسې اشاره کړی: «اعلیحضرت غوبنټل خان د داؤد خان له جنجال نه خلاص کړی، د محمد داؤد خان زړه د ټولو گوند جور کړی او د هغې له لارې بیرون ته وکړی، ما ورته یوه لاره د چې سحمد داؤد خان او محمد نعیم خان د ټیرو تورو په ملاتر په مخ کې نیولی زړه، د محمد داؤد خان په کور کې په دې اړه غونډي کیدی، ما ورته وویل که ربښۍ د دموکراسی د ټینګښت خبره وی، عوره دا ده چې سلطنت له حکومت نه جلاشی، که تاسې گوند جور کړی حلک نه دا ګنجي چې هماغه خلک دی، هماغه خیری دی خود گوند پرده یې پرمخ غورولی، بیا بهم په کورنیو اړیکو تیکه شوی اوی، خکه خسو دا بشایی چې حکومت له ولس نه جور او د سلطنت مقام جلا کړی شي.

... کله چې د کې د لومری لسیزې په وروستیو کې صدراعظم ته ورغلم عصبانی و، ده وویل ما خپل وروستی وړاندیز پاچا ته ورکړی خوده ورمسره جلال

آباد ته وری او تر دی دمه بې خواب نه دی را کری، ئىكە خو بې پرون د استعفا پریکەرە و کرە، ما ورتە و وویل: بنە کار نه دی شوی کە تاسی پە دغە بىنە واک پریزدی هر حکومت چې رامنځ ته کیپی او تاسی ورسه همکاری و نکری، نشی کولای بربالى شى، غوره دا ده چې تاسی د یوه مهریان پلار پە توگە لە هغې خخە ملاتېر و کرئ چې پە بربالیستوب حکومتى چارپی تر سره کری شى خو سردار صاحب و وویل دا کار شوی چې بېرته نه را گرخى.

اعلیحضرت د صدارت لپاره له ماسره خبره و کرە له يو خە تردد او ئىند وروستە مې عرض و کر، زە يو بنۇونكى يم، وزارت مې ھم پە نە زىزە مەنلى ئ، زە د سردار صاحب له حکومت وروستە د حکومت كولو توان نلرم، نوري خبرى ھم وشوى، خوا اعلیحضرت تىينگار درلود، وروستە مې دا دنده و مەنلە او د اساسى قانون خبره مې و کرە چې زە خو ستاسى له كورنى نه يم، كومە بلە پشتوانە ھم نلرم، له خىلۇ تىجريبو پرته بل نفوذ او زور نلرم ئىكە خوزە بشپېر واک غوارم چې وکولاي شىم سىم كار و كىرم، نە دا چې پە نوم صدراعظم و م او وزيرراتە تاسى و تاکى. ستاسى له كورنى بىايى خو ك لاسوهنه و نکری او خېل نفوذ و نه کاروی. اعلیحضرت دا د راکر: سىمە د د تە پوهىپى او صدارت دى. »

اعلیحضرت پە دغە اقدام يو خىل بىا ثابته كرە چې مطلقە و اكسىنى او كورنى واک نه غوارى، بلکى واک د ملت استازو تە سپارى چې خنگە غوارى هغىسى حکومت جور او خېل بىرخلىك و تاکى.

دغە مھال د افغانستان نېر يوالو اري يكوبىنە پراختىيا و موندە، د لور و زە كر و فارغان پە حکومتى مهمو خو كىيرو تاكل شول، د اساسى قانون لپاره د تسويد كمييە و تاكل شود چې د حقوق او قوانينو د خانگو كار پوها نو پكى بىرخە لرلە. پە اساسى قانون كې د مطبوعاتو آزادى تضمىن شو، نورو بىستىزە آزاد يو تە ھم مخە پرانيستل شو چې د هغۇ لە مخې تولو خلکو كولاي شول پە سىياسى ژوند كې بىرخە ولرى او خېل رول ولوبوی. عدللى خانگو تە زيات ارئىختىت ور كر

شو، د درې ګونو قوا او تر منځ د افغانستان د حالات او شرایطolle مخې یو ډول جلاوالی راغنى، اساسى قانون د پارلمانى دموکراسى د ایجاد او تینګښت په برخه کې د مطبوعات او بیان آزادی او پارلمانی تاکنو ته لو مریتوب ورکړو شو.

د اساسى قانون د ۲۴ مادې له مخې د سلطنتی گورنۍ غږي و پېژندل شول، او صدارت، وزارت، پارلمان او نورو حساسو خوکیو بې د تاکنې مخه ونیول شوه چې پارلمانی دموکراسى او مشروطه شاهی به رینټینې معنا رامنځ ته شى. ڈاکټر عبدالصمد حامد چې د اساسى قانون د جو رویدو د کمیتې غږي و په دې اړه وابې: په اساسى قانون کې د افغانی دود او د عصر غوښتنې په پام کې نیول شوي، په دې قانون کې کوبښن کیده چې له یوی خوا د افغانستان کلتوري او د خلکو د علاقې او واقعیتونو پر بنا باید هر نظام چې راغنى د اسلام په اصولو ولاړ نظام وي، له بلې خوا د افغانستان نورې عنعنې چې په هغې کې شاهى سیستم او لویه جرګه وه، دې شیانو ته هم خای ورکړل شی او یو چوکات د دغه خصوصیت په چوکات کې طرحة شى، له بلې خوا د دې اساسى قانون په چوکات کې نوى او وضع د جهان او د سبا ضرورتونو ته هم باید مشیت خوابونه ورکړل شی او د اسې یوه لار دې پیدا شى چې د اسلام د اصولو په چوکات کې خلکو ته په سیاسى فعالیت کې د وندي اخیستلو مجال میسر شى. بې له دې چې په دې پلمه يا هغسي بھانه یوې خاصې طبقي ته د قدرت انحصار یا اجاره داری ترلاسه شى، دا هغه اصلی تفکر و چې نتیجه بې دا وه چې له یوې خوا باید آزادی گانې راشی، له بلې خوانه شاهى گورنۍ په سیاست کې ونډه وانځلى خپله پاچا ته البته یولر و ظایف و رترغاره شوي وو. »

خپله اعليحضرت د اساسى قانون د تسويد په اړه د کمیتې رئیس او غزو ته کوم څانګړی نظر ورنکړ، بوازې هغه ليک چې پخوانی صدراعظم محمد داؤد، د خپل ور انديز په توګه د راتلونکو بدلونونو په اړه اعليحضرت ته استولی و د کمیتې رئیس ته وسپاره چې د اساسى قانون د نورو سوابقو په خير

د کمیتی له خوا تر غور لاندی و نیوول شی.

اعلیحضرت د کمیتی مشر سید شمس الدین مجروح ته په داگه کړی ووه:
«لازمنه ګنډ اساسی قانون د موادو، محتوياتو او بنې په اړه خپل نظر وړاندی
کړم، زدغوارم د اساسی قانون د تسويد کمیتیه بشپړه آزادی او عام او تام واک
ولري، هغه شه چې د هیواد دن او سبا په خیر او ګتیه بولی، په اساسی قانون کې
ځای ورکړي، خرنګه چې وروسته د ځای د تصویب لپاره د لوبي جرګې له
لاري د ملت استازو ته وړاندی کېږي، وروستي پریکړه د ملت په واک کې ده.
اساسی قانون د مشورتی کمیتی له غور وروسته، د وروستي تصویب
لپاره باید لوبي جرګې ته وړاندی شوی واي، په دې اړد د ۱۳۴۲ لمريز کالد
سلواغې میاشتې پر ۲۱ نیته پادشاهی اعلان صادر شو:

اعلان پادشاهی

ملت عزیزم!

قبلأً اعلان پادشاهی مؤرخ ۲۱ دلو ۱۳۴۲ از اراده خود دائز بر انعقاد
لویه جرګه جهت مطالعه مسوده قانون اساسی جدید افغانستان و اخذ تصمیم
در مورد آن در نیمه، اول امسال برای شما اعلان ټهوده بودم.
اکنون که مسوده، قانون اساسی به پایه تکمیل رسیده بعد از اخذ مشوره
یک کمیسیون مرکب از اهل دانش و خبرت از طرف مجلس وزرا، نیز تصویب
شده است باستعانت از بارگاه پروردگار جل علی شانه عزم کړده ایم مجلس
بزرگ و تاریخي لویه جرګه بروز هژدهم ماه ستمبره ۱۳۴۳ در پایخت دائز
گردد.

بدین تقریب مراتب آنی را بشما عزیزان خود ابلاغ میدارم.

اول: مردم هر حوزه، انتخابی مجلس شورای ملی قبل از ماه اسد سال
جاری یک نفر را از بین خود مطابق به تعامل لویه جرګه سال ۱۳۳۴ جهت

اشتراك در لوبيه جرگه انتخاب نمایند، موعد آغاز انتخاب بعداً از طرف حکومت به اطلاع شمارسانيد خواهد شد.

دوم: لوبيه جرگه از اركان ذيل تشکيل خواهد گردید.

الف- اعضای شورای ملي که دوره خدمت شان تا ختم کار لوبيه جرگه تددید گردیده است.

ب- رئيس و اعضای مجلس اعيان.

ج- وکلائيکه از طرف شما برای شركت در لوبيه جرگه انتخاب ميشوند.

د- صدراعظم و وزراء.

ه- رئيس و اعضای محکمه تميز عدليه.

و- رئيس و اعضای کميتهء مطالعه قانون اساسی.

ز- رئيس و اعضای کميسيون مشورتی.

ح- يکتعداد اشخاص يکه از طرف ما حسب المعمول به عضويت لوبيه جرگه تعين خواهند گردید.

از خدای پاک تبار ک و تعالی نيازمندم تا به همه افراد ملت عزيز در ادائی این وظيفه تاريختي توفيق ايزدي خود را عنایت فرماید.

محمد ظاهر شاه

پادشاه افغانستان

د لویې جرگې غونډې ته د اعليحضرت محمد ظاهرشاہ پرانستونی وينا

بسم الله الرحمن الرحيم

خداؤند توانا را شکرگذارم فرحت آن میسر گردید که این لویه جرگه را به منظور تأسیس نظام نوین افغانستان در سایه، امنیت وطن و در پرتو خلیج جهان افتتاح مینمایم. دیدار هریکی از شما که بحیث مُثیلین اراده، ملت درین جلسه بزرگ حضور بهم رسانیده اید موجب مسرت من است آرزو مندم اقامت شما در پایتخت گوارا و جلسات تان مظہر موفقیتی شود که نتایج آن در حیات امروز و فردای ملت تأثیر مشبت و عمیق داشته و خاطره آن مایه، احترام و مباراک همگان باشد، لویه جرگه که امروز انعقاد می یابد در حالیکه از یکطرف آغاز یک فصل جدید در فضای سیاسی کشور ما خواهد بود از طرف دیگر از بهترین سنن و روایات ملی ما نمایندگی نموده با یعنی صورت حلقة، اتصال در بین گذشته و آینده ما را تشکیل میکند. سی و پنج سال قبل هنگامیکه مملکت در آتش یک انقلاب وحیم و خانگان سوز میسوزخت، پدر من اعليحضرت محمد نادر شاه شهید از بستر مریضی برخاسته به آن عزم رهسپار کشور گردیدند که پیش از همه وطن مارا از آتش خانه جنگی نجات بخشیده و نظم و آرامش را مجددًا برقرار نمایند. در مرحله، دوم آرزوی پاک و بی آلایش شان تأسیس حکومتی بود که توسط آن مردم افغانستان با عقیده، راسخ به آینده این سرمین شیرازه، امور را بdest خویش گرفته بر اساس رعایت حقوق فردی و تأمین عدالت اجتماعی راه پر افتخاری را بسوی سرنوشت آینده پیماید،

وقتی اعلیحضرت بر اساس تصمیم و اصرار ملت بار سنگین سلطنت را بدوش گرفتند، اوضاع عمومی کشور بحرانی و منحل بود، مردم افغانستان تازه از روزگار تاریک اغتشاش سریز آورده بسوی آینده بانگرانی نگاه میکردند.

وضع دفاعی کشور موجب تشویش، امنیت داخلی کاملاً مضطرب و بنیان مالی منهدم شده بود. در دوران چنان روزهای بحرانی، اعلیحضرت شهید مؤفق گردیدند در مدت کوتاه پادشاهی خود نایندگان ملت را دعوت و لویه جرگه را دایرو توسط آن قانون اساسی افغانستان را تصویب و متعاقباً اولین شورای ملی را در همین روز تأسیس نمایند. این قانون اساسی ایجادیات آن زمان را بخوبی در نظر گرفته شیرازه، از هم گسیخته کشور را بهم بست.

اگر تمام آرزو های که اعلیحضرت شهید درین راه بخاطر می پرورانید، در مدت کوتاهتری حامه، عمل نپوشید، علل آنرا باید در گزارش حوادث نه تنها در کشور بلکه در صحنه، متناسبات بین المللی جستجو نمود.

اولاً چنانچه همه میدانیم استقرار مجدد آرامش در کشور که در سال ۱۳۰۷ در جامعه ریشه دوانده بود، سالها بعد از اطفاری آتش انقلاب مولد تشنجات گوناگون و اندیشه های عمیق گردید. ثانیاً عدم استقرار صلح در سرتاسر جهان که بالاخره منتج به جنگ دوم جهانی گردید، تطبیق تحولات جدید را نهایت مشکل گردانیده بود، حکومت های که در پن مدت زمان امور را بدبست داشتند، چنان کارهای بزرگی را انجام دادند که در زمینه آن تحولات اساسی در ساحه، قانون و اداره، مملکت مساعد گردید که در پرتو مساعی قابل قدر ایشان امنیت در مملکت قایم شد، معارف بست و انکشاف یافت و اقتصاد جامعه ارتقا، پذیرفت و روح اعتماد دوباره در مملکت بوجود آمد. در آغاز این جلسات بزرگ وظیفه، ماست که خدمات برجسته، اشخاصی را که با صبر و حوصله و شهامت صحنه را برای احداث حیات نوین آماده نموده اند، فراموش

نکنیم. سردار محمد هاشم خان مرحوم و سردار شاه محمود خان هریک بنویه،
خود در روزهای نهایت دشوار و ظایف محوله، شانرا به صداقت و امانت انجام
دادند. تذکر خاص از سهم بارزی که سردار محمد داؤد در راه رسیدن به این مرام
عالی داشتند، موجب مسرت ماست.

باملاحظه این پیشرفت‌ها احساس شد وقت آن فرا رسیده که مشروطیت
افغانستان را که توسط اعلیٰ حضرت شهید سعید بنیان گذاری شده بود و
پیروسته در آرزوی تکمیل آن بودیم توسعه بخشیده امور حکومت را که بحکم
ضرورت و بر اساس اعتماد ملت توسط افراد خانواده، ما اداره می‌شد بعد از این
از خانواده، سلطنت مجزا گردانیده باین صورت یکی از اساسات دموکراسی را
جامه، عمل پوشانیم. بنابر این اساس شاغلی داکتر محمد یوسف را که از
جوانان منور و با تجربه و شخصیت شان مورد اعتماد ما و مردم افغانستان
است، مؤظف نمودیم که به تشکیل کابینه پرداخته اصلاحات قانونی را که
ضرورت آن محسوس بود روی دست بگیرد، مسربت دارم که حکومت جدید
تحت ریاست دکتور محمد یوسف و ظایف محوله، شانرا طور یکه شایسته،
فرزندان صالح این خاک است درین یکنیم سال ایفا نموده اند یقین کامل دارم
اینده نیز رفاد و اعتلای مملکت نصب العین حقیقی شان خواهد بود.

یکنیم سال قبل در آستانه تحول نوین تصمیم اتخاذ گردید. در قانون
اساسی افغانستان تجدید نظر بعمل آمده اساسات جدید تنظیم و انکشاف ملی
در یک وثیقه، نوین ملی ثبت گردد، بنابر آن کار تسویه و تهیه، قانون اساسی
جدید به عده، از دانشمندان کشور سپرده شد، در پایان یک سلسله مطالعات
عمیق مسوده، قانون اساسی بمقدار مذاقه مزید به هیأت دیگری از اشخاص
خبر مملکت تقویض گردید و اینکه مسوده، مذکور از مطالعه مجلس وزراء نیز
گذشته باین جرگه بزرگ سپرده شود.

تصور نیکنم احتیاج آن محسوس گردد که بار دیگر عظمت و اهمیت وظیفه را که شما در دوران این روزها بدش دارید خاطر نشان سازم، و شیوه ایکه بالاخره در اثر غور و تعمق شما تصویب میگردد خط مشی دولت و مسیر زندگانی ملت را بسوی آینده تعیین خواهد کرد.

نیاز من به بارگاه پروردگار توانا اینست که قانون اساسی جدید افغانستان ضامن سعادت و اعتلای امروز و فردای ملت عزیز ما گردد.

والسلام

د اساسی قانون په مندرجاتو د لوبي جرگي دغرو له خوا اووه ورئخي تاوده بحثونه وشول، هره ماده به چې لوستل کيده د لوبي جرگي غرو وخت اخیست، خپلي گوتنيونې يې وراندي کولي، توضیحات يې غوبنتل او خپل نظریات يې خرگندول، په دې توګه په دموکراتيکه فضا کي اساسی قانون د لوبي جرگي له خوا تایید او تصویب شو.

که خه هم د لوبي جرگي له پرانستل کيدو د مخه داسي اوazi خپريدي چې سردار محمد داؤد د لوبي جرگي پرانیستونی غوندي ته په زور د ننوتلونیت لري چې هلتنه د شاهی کورنی له غربتوب نه خپل انفکا ک او برائت اعلان کري، دا هم ويل کيدل چې دده پلويان پلان لري چې د لوبي جرگي جريان اخلال کري. خوداسي ونشول د لوبي جرگي په لومړۍ ورځ محمد داؤد او محمد نعيم تر قضا مازديگره له خپل کورنه ونډو تل، انجنيير عبدالکريم عطايي د کابل راډيو تخنيکي رئيس د یوې ئانګري وسيلي د لګولو له مخې د لوبي جرگي ټول جريان نيع په نيعه د تيلفون له لاري هغوي ته لېږداوه.

غوريدلی هیلى پتى اندىيېنى

اعلىحضرت د نوي بدلونونو په بهير کي امريکي ته لار، هلتە يې په يوه مطبوعاتى كنفرانس کي ووبل: د نوى نظام په سیوري کي دى د منځگړي رول لري چې بیلا بیل عناصر به سره نژدي کوي.

په نوره نېر کي هم داکار د اعلىحضرت، بيساري زورو تيا او زغم وبلل شوا او د حقيقت تېلرو وستايه چې پاچا پخپله خوبىه واک له کورنى د باندي کسانو ته ورکړ او د هيرواد برخليک په تاکلو کي يې د ملت د استازو رول ته مخه پرانيستله.

لندن تاييمز پخپله يوه ګنه کي وليکل: په تاريخ د اسي بىلگى ديرې لې دليل شوي چې يو مطلق العنان واکمن دي پخپله خوبىه د اقتدار واگي د يوه دموکراتيک نظام د رامنځ ته کيدو په هيله نورو ته ورکړي، خو محمد ظاهر شاه داکار وکړ، نوى سیيسم د خوکلنو هلو خلو او مطالعاتو زېښدده، که بریالي شئي نو دغه روئنفكړه پاچا او افغانانو لپاره به د ديرې ستايىنى او نيمکرغى باعث وګرځي. درې كاله د مخه دافکر ته کيده چې چاري په دو مره چتیكتيا او اغيزمنتوب ترسره شى، واکمنى کورنى دولتى دستگاه په خپل کنتروز کي ساتله، منځنى او روئنفكړه طبقة له واک نه ليري وه طبیعى ده چې د تراسه کولو هڅه يې کوله.

كرسچن ساينس مانيتير کابري: هغه پاچاهان چې مطلقه واک او ځواک لري کله چې وغوارې ولس يې د پرمختګ په لار کي د عملی دموکراسى د مخکښ رول پر غاره واخلى په رېښتيا چې يوه نادره پېښه ګنل کيږي. خود افغانستان پاچا محمد ظاهر شاه دغه خانګرنه لري، له ۱۹۶۳ کال وروسته ده د دغه لرغونى هيواد دروازې د سياسى آزاد يو د ورمو پرمخ پرانيسته.

اعلیحضرت خپله د امریکی له سفر نه د راستنیدو پر مهال د کندھار په هوايې د ګروبيل: امریکي ته د مسافرت پر مهال دا خبره نوره هم را خرگنده شوه چې امریکائیان دده له دغې پریکړي چې یو د موکراتیک نظام یې رامنځ ته کري تر دیر اغیز لاندی راغلی، هغروی مور ته په دغه زیورتیا چې کري موده او کومې ستونزې چې په مخه کې لرو د بریالیتوب غربښته کوي، ظکه خو مور بايد د دغه اقدام د بریالیتوب لپاره جدي هڅې وکړو او پوره شو چې ګردد نري زموږ په خار کې ۵۵.

لکه د مخه مو چې ووبل محمد داؤد ددي لپاره استعفانه وه کري چې د تبول عمر لپاره له سیاسي فعالیتونو بې برخې پاتې شي، ده خپله یوه لار، هدف، ارمان او ځانګري فلسفه لرله چې د هیواد له پر مختګ سره دده د زړه له تل نه راولاري جذبي او مينې له مخې ورته تر هرڅه غوره او مناسبه بشکاريده. د بساغلی عزيز نعيم په وينا: د ۱۹۳۱ کال اساسی قانون د یو وخت لپاره جور شوی او د ورونسټي وخت له غوبښتو سره بر ابرنه، له دي کبله دا احساس هميشه له سردار محمد داؤد خان سره موجود ئو که چېږي د لور خڅه حرکت رانشی او د بنتکته خوا خڅه منځ ته راشی نو هغه به په دير بد شکل رامنځ ته شي، دا دليل و چې سردار محمد داؤد خان هميشه، له خپلو وزیرانو سره سلا مشوري او خبرې کولي، ظکه خو سردار محمد داؤد خان اعلیحضرت ته ورانديز وکړ چې شاهي مشروطه نظام جرر او د یوه اساسی قانون په رنيا کې سلطنت او حکومت سره جلاشي. دير وخت د دغه ورانديزونو ځوابونه ووبل شو، ظکه سردار محمد داؤد خان مستعفي شو. په هر حال د هغه استعفا ومنلي شوه او د نوي صدراعظم په هکله یې نظر و غوبښتل شو، یو له هغو کسانو چې داؤد خان د خپل جانشين په توګه معرفې کري ئو، داکتر محمد يوسف و چې دي کارتنه و ګمارل شو، خو کله چې نوي حکومت جور شو، بله پاليسي یې غوره کړه په تبلیغاتو کې د داؤد خان پر ضد خبرۍ وي، پخوانۍ دوره د استبدادي دورې

په نوم ياده شود او د داکتر یوسف حکومت د دموکراسی عصر و بلل شو. »

۱۹۶۳ د کال د می پر ۲۲ د داؤد خان نژدی ملگری د کورنیو چارو وزیر سید عبدالله استعفا ورکړه، له بلې خوا د داؤد خان د اسې ګنله چې د اساسی قانون د تسویه په کمیته کې زیاتره هغه کسان شامل دی چې د دخپل مخالفین او بنه نه ګیل لکه رشتیا او فرنگ چې دوی د نوی حکومت او د داؤد خان تر منع د واتن په رامنځ ته کولو او ناوړه پوهیدنې په اړه منفي رول درلود. که خه هم نوراحمد اعتمادی په دغه کمیته کې نیوں شوی ئو چې هغه هم له ۲۴ مادې سره خپل مخالفت تر پایه خرگند و ساته او پرمسوده یې د یوازینې مخالف په توګه لاسلیک وکړ. باغلی کشککی پخپل کتاب کې کاړی: د محمد داؤد له استعفا دری میاشتی وروسته لیدو ته ورغلم، دده په خیره کې د وروستیو پرمختیاو له مخي دغوشی او خواشینی نبې لیدل کیدی، ويې ويل: فکر کوي دغه ټول کسان چې له د دموکراسی خبرې کوي او مطبوعات یې په سراخیستی په د دموکراسی پوهیږي او په هغې ګروهمن دی، دوی په هر خه په خواشینونکې بنې واروی.

سردار محمد داؤد هغه مهال نور هم جدی شو چې پر ۲۴ مادې باندې دغه تکی ورزیات شو چې سلطنتی کورنی د محمد داؤد په ګیدون د صدارت، وزارت، پارلمان او ستری محکمې غریتوب نشي ترلاسه کولای. د داؤد خان د اسې سری نه ئو چې یوازی په آرام او سوکاله ژوند بسته وکړي، ده غونښتل او هیله یې لرله چې د هیواد په ملي سیاست کې رول ولري که خه هم په حکومت کې نه وي. که خه هم ۲۴ مادې ددي کار مخه نشوای نیولاۍ، خود د داؤد خان ئخینو مخالفینو له خوا د لوسي جرگې ئخیني غری دې ته و هڅول چې په دغه تکی سربره په نوموری ماده دغه تعديلات هم ورزیات کړي: «د شاهی کورنی غری نشي کولای په سیاسی ګوندونو کې برخه ولري، د شاهی کورنی غری د ژوند تر پایه د سلطنتی کورنی غری بلل کېږي او دا حق به وندری چې دغه لقب او حیثیت پریو دی».

د لویی جرگی له پرانیستل کیدو د مخه دغه هخچی هم بی پایلی پاتی شوی وی، چې ۲۴ ماده دی پرئخای پاتی شی خود (ضطرار حالت) چې د اساسی قانون وروستی فصل ۶ دغه مطلب په کونګو تکو بیله خرگندتیا خای کړی شی چې په اضطراری حالاتو کې پاچا هر خوک چې «ور بولی» په مؤقته توګه د اضطراری حالات پای ته رسیدو د حکومت مشر تاکلی شی.

اعلیحضرت چې په دې ارد د تسوید کمیتې سره مشوره وکړه، سید قاسم رشتیا ورسره مخالفت خرگند کړ، خرنګه چې اعلیحضرت نه غورښتل خپل نظر پردوی وټپی چوب پاتی شو. په دې توګه محمد داؤد خان نوی نظام او قانون له یوې مخې د خان پر ضد یوه تو طئه وګنله، هغه کسان چې خپلې ګتې بې په نوی نظام کې تر ګواش لاندې لیدی دده پر شا و خوار ایمول شول او محمد داؤد هم ده ګه مصونیت له مخې چې درلودې و کولاي شول د نوی نظام او د موکراسۍ پر وړاندې په معارف، پارلمان او حکومتی دستگاه کې د یو لړ مخالفانه فعالیتونو لارښونه وکړي، چې روسانو او کمونیستانو هم له دې موقع او چانس زیاته ګتېه تر لاسه کړه.

که شهه هم اعلیحضرت هڅه کوله چې د محمد داؤد خان قناعت تر لاسه او خوابدی بې لیرې کړي، خو ونشو، عبدالکریم چې د مرحوم محمد هاشم خان د نفر خدمت په توګه تر مرګه د هغه خدمت کړي و، وروسته بې د محمد داؤد خان په کور کې کار کاوید خرخې پله په زندان کې ساغلې کشککې ته ویلى و: یوه ورغ مازیگر مهال پاچاله هغې وروکی دروازې چې لهارګ نه د داؤد خان کور ته ختلی ود، داؤد خان کور ته راغن، له خپلې خور (د محمد داؤد میرمنی) بې داؤد خان پوښته وکړه، وې ویل په دویم پور کې خوبولی دی، اعلیحضرت په کرار دویم پور ته وخت، د محمد داؤد کت ته کیناست او د پنسو په تخته کولو بې پیل وکړ، کله چې محمد داؤد ویشن شو، برگ برگ بې ورته وکتل له کت نه را پاخیده، بې له دې چې کومه خبره ورسره وکړي له خونې ووت.

د داکتر محمد یوسف په حکومت کې چې د کابینې د غړو له امله کومې سیالی او رقابتونه رامنځ ته شوی هغو فرکسیرنۍ بنه غوره کړي ود، د سید قاسم رشتیا د فرکسیون هشوا او تبلیغاتو چې د صدراعظم له بشپړ ملاتړ نه برخمنو داؤد خان نور هم په دې ګروهمن کړ چې گنجی نوی نظام دده پر ضد یوه سنگر دی، د اطلاعاتو او کلتور وزیر په توګه د مرحوم محمد هاشم میوندوال تاکنی چې له رشتیا سره یې لاد مخه بنې اړیکې نلري د رشتیا او میوندوال ترمنځ او له دې پورته د میوندوال او صدراعظم ترمنځ روابط ترینګلی کړل. اعلیٰ حضرت غوبنتل په کابینه کې د میوندوال په ګيون چې له سردار محمد تعییم سره یې تودې اړیکې لرلې د محمد داؤد خان مخالفت او حساسیت را کم کړي، د میوندوال د غه اقدام چې له عبدالجید زابلی سره یې په مطبوعاتو کې مرکه وکړد، صدراعظم نورهم و پاراود. زابلی چې د خپلوا اصلاحی ریفورمونو او اقتصادی تګلاري له مخې په هیواد کې د اقتصادی او سواد ګریزه پالیسی بنستی ګربلل کېږي په اقتصادی او بانکی چارو کې پخه تجربه لرله چې په دې اړه دده وړاندیزونه او پرو ګرامونه د هیواد د تجارت او اقتصاد په برخه کې له پامه نشوای غورخول کیدا. د زابلی مرکې له ملي ګنو سره تکرنه درلوډ، ده پڅلهه مرکه کې د او بلدو د صنایعو لست ته ګوته نیولی ود چې په غیر مستقیمه توګه د داکتر محمد یوسف پر صنعتی پالیسی انتقاد ګنیل کیده.

میوندوال حکومتی خپرونو ته آزادی ورکړه چې د حکومت په چارو انتقاد وکړي، ورڅانو د حکومت پر اجرا آتاو انتقادی ليکنی خپرې کړي چې صدراعظم خپل مخالفت تعبیر کړ.

داکتر محمد یوسف اټکل کړي و چې میوندوال را تلونکی صدراعظم دي، ده غوبنتل تر تیولوزیات خپل صلاحیت او د سپلین پرمیوندوال ومنی چې هغه پڅلوا چارو کې بریالی و نه بریښی. ده میوندوال خپل رقیب ګانه خو میوندوال کولای شول په بحثونو کې مقابل لوری لاندی کړي، هغه تکرہ نطاق او ئیبرک

د پلومات و چې په کابینه کې بې او جوت مقام خپل کړي ۋ.
په انتقالی دوره کې داکتر محمد یوسف د آمان د یوه تعمیراتی شرکت له
لاري خانته د یوې پرتقىنى مانى د جوريدو له امله تر پوبېتنو او انتقادونو لاندى
راګلى ۋ. سيد قاسم رشتيا ته د دغه ڈول پېښو له امله گوته نیول کيده.
د سردار محمد داؤد د خوابدى او مخالفت په بېه د اساسى قانون د تسويد
او تصویب مراحل پای ته ورسیدلى وو.

د پارلمان (ولسى جرگې) لو مرني غوندې د ميزان پر ۲۲ د پاچا د زېيون پر
ورع پرانيستل شود، دولسى جرگې لو مرني مسؤوليت حکومت ته درايى
ورکول ۋ، په ولسى جرگە کې له پىلە داکتر محمد یوسف دریغ پساورى نه
بنكارىدە ددە او ده سبز و كيل استاد خليل الله خليلى ترمتع اريکى چې په شورا
کې بې نفوذ درلود خرى پېرى وى.

استاد خليلى فرانسي ته د اعليي حضرت له سفر و روسته چې دى هم طبق
معمول ورسره ئو په کابل کې د زرنگار په نوم د یوه گوند جبور و لود نیوره پورته
کرى وە، د دغه گوند د پاچا گوند بالله تردې چې د خلکو د جلب او جذب پروسه
ېي هم پخپل کور کې د نوم ليکلوله لاري پېيل کرى وە، په قانونى لحاظ دا کار له
وخت نه د مخه و، خوئينو د پارلamenti تاکنو لپاره د استاد خليلى حریبه گنلە چې
د پاچاله نوم او رول نه په تاکنو کې گتىه واخلى. خواستاد خليلى په دې تکى د
سلطنتى كورنى د ئىينو غېرو ملاتير تراسه كرى و چې په دغه حساسە مرحلە کې
باید د سلطنت د مقام د ملاتير لپاره ئاخانگى تدبىرونە او یوه باوري دلە موجودە
وى چې دا کار تضمین او د سردار محمد داؤد خان په وړاندې هم تدافعي چاره
ترسره کرى شي. په دې توگه د موکراسى د دغسى شخصى اغراض او سليقوى
مسايلو له مخې د لورو پېررو چارواکو د رقابتونو او سیاليسو له گواښ سره
مخامخ شو، د ولسى جرگې او داکتر محمد یوسف اريکى لاله لو مرني ورخې
بيخوندە وى. شورا د داکتر محمد یوسف حکومت په ادارى فساد كړ باله، له

هغې وروسته چې اعليحضرت د نوی حکومت په جوړولو مؤظف کړیو، او ونی
په دغه تردد او زرده نازرده توب کې تېرہ کړه چې ولسى جرګه به د باور رأي
ورکړي گې نه؟ ئکه خوبې له مخکنې پروګرام او د اعليحضرت له خبرونې پرته
پخپل سرد اكتوبر پر ۲۱ نیټه ولسى جرګې ته ولاړ او له استازو بې وغوبنتل
د دد د کابینې د هغه غړو په اړد چې په ادارې فساد بې کړ گنې قانونې اسناد
وړاندې کړي. بنایي وویل شی چې بساغلې رشتیا په نوی حکومت کې د مالیې
وزیر په توګه نی يول شوی چې د استازو مخالفت بې تور هم پارولی ئ.

کله چې د اكتوبر پر ۲۴ نیټه ولسى جرګې پخپله غونډه کې د داکتر محمد
یوسف حکومت ته د باور رأي ورکوله، ویل کیږي چې د پوهنتون یو استاد د
داکتر محمد یوسف په وينا محصلین پارولی وو چې د حکومت په پلوی د شورا
تالار تمورشی دا هم ویل کیږي چې د کابینې خینو غړو غوبنتل له دې لارې د
اضطراري حالت تر پردي لاندې د باور رأي ترلاسه کړي. دغه پیښه یو بدله چاره
وو چې د دموکراسۍ پر مری بنسخه شو، دغې پیښې ته بیلا بیل لاسونه را اوږد
شوی وو چې د داکتر محمد یوسف په پلوی لاس هم پکي و خو په ټولنیزه توګه
د حکومت پر ضد او نسکوري دو پای تهور سید.

په یاکلې ورئع محصلینو تالار نیولی وو، د دوی شمیر دومړه زیات وو چې
د استازو چوکى بې، هم نیولی وي، ئکه خو غونډه وختنځیده. په سبا بې چې د
پتني رائې ورکولو پېړکړه وشوه محصلینو ته د پارلمان ودانۍ پر لور د تلو اجازه
ورنکړۍ شو، محصلینو د داکتر محمد یوسف موټر چې شورا ته روان وو،
و دراود او د پولیسوله چلندي یې شکایت وکړ، داکتر خواب ورکړ: د دلا د باور
رأي نه ده اخيستي او کوم واک اختيار نلري، ئکه خو خنهنشي کولاي.

کله چې پولیسونه: صدر اعظم موټر ته لاره په انيستله محصلینو د داکتر
محمد یوسف د کور په لور مخه کړه، همدلتنه په مظاهره کرونکو پرېد وشو،
لو مرۍ هوايې دزې پېل شو، هلتنه په همدغسي تاوجنو حالاتو کې حکومت د

باور رایه و اخیسته، یوه و کیل ویل: د خدای لپاره، د بنار حالات خونری دی،
مور حکومت نلرو چې له حالاتو سره مقابله و کړی، مور ته حکومت په کار دی
په بنار کې آوازی خپرې شوی چې په لسگونو تنه ورژل شوی، په داسې حال کې
چې یو تن لاروی چې د ګندونکی شاگرد و ورژل شوی ؤ. داکتر محمد یوسف د
تلفاتو په اړه د خبر خپرولو مخه و تیوه چې نور یې هم تبلیغاتو او آوازو ته مخه
پرانیسته.

څلور ورځی وروسته د شاهی دارالتحrir د اعلان له مخې د داکتر محمد
یوسف د استعفا او محمد هاشم میوندوال د تاکنی خبر خپر شو.
د عقرب د دریمې پیښه پر د موکراسی یو داسې ګوزار و چې مخالف
ارخونه یې نور هم زرور کړل چې کولای شی حکومتونه د زور، فشار، تخریب او
ویرې اچونې له لارې له پښو و غور خوی او د خپلو غونښتو منلو ته یې اړ کړي.
له لوری پیښې کمنیستانو په تبلیغاتی لحاظ دیره ګتیه پورته کړه، هر کال
به یې دغه ورغ لمانځله، د واک پروخت یې دارالامان ته غزیدلی سړک د عقرب
د دریمې د شهیدانو یه وات و نوماوه، په داسې حال کې چې دوی په زر ګونو
افغانان په ډیره بیدردي و ورژل او هيوا د کې یې د ظلم او وحشت او رونه بل کړل
خو په ډیره بیشمری دغه ورځی لمانځنه کوله.

داکتر محمد یوسف په ۱۳۶۷ لمريز کال په یوه مرکه کې د اساسی قانون او
د انتقالی دورې په اړه وايې: د اساسی قانون د تسرید لپاره د حقوق پوهانو
کمیسیون په کار پیل و کړ او اساسی قانون جوړ شو، دې کار خه نیمگر تیارو
لرلی، خه کمزوری به پکې وی خو لو مرني تجربه ود، یوه تیرو تنه چې په دشنه
قانون کې شوی ود د هغه عکس العمل له مخې ود چې د مخکنیو سختو
حکومتونو له امله رامنځ ته شوی ود هغه دا چې په اساسی قانون کې زیات واک
دوو نورو قواوو (قضائیه، مقتنه) ته ورکړ شوی ود چې په پایله کې یې حکومت
کمزوری شو...

بی پایلی نوبنونه:

د میوندوال حکومت

د میوندوال له تاکنی سره وضعه بنه شود، حالات دومره ترینگلی وو چې پاچا اړ شود جمعی په ورځ چې عمومی رخصتی وه میوندوال ته د کابینې جورو لوډند وسپاری. صدراعظم پوهنتون ته لار په داسې حال کې چې د ماتم په دود بې توره دریشی او تور دستعمال پر غارهؤ له محصلینو سره د خواخوردی خرګندونه وکړه، تود هرکلی بې وشو، محصلینو پر اوره او چت کړ، ده هم د عقرب د دریمې پیښې د پلتني و عدد ورکړه.

میوندوال په همدي بنه او تودو احساساتو له ولسى جرګي د باور رأيه واخیسته، هله بې هم دروند هرکلی وشو، له ولسى جرګي نه د راوتلو پرمهاں خلکو د قدردانی خرګندونه وکړه، کله چې موږ ته خوت یوې سپین سرۍ بودی پر تندی بشکل او دعا بې ورکړه.

په دې لاسو کې نن ګل دی سبا کانې

ددی خلکو الفتونه ماته ياد دی

د میوندوال لومړنې هڅه دا وه چې د حکومت او محمد داؤد خان اړیکی بنه شی، ده ویل: دا دیره ارینه ده چې حکومت له محمد داؤد خان سره بنی اړیکی ولري، که داسې ونشی هغه به همداسي له مخالفو اړخونو او کین لاسو سره اړیکو ساتلو ته اړ پاتې شي ځکه خوده غوښتل د داؤد خان یو باوري او نژدې ملګری داکټر محمد آصف سهیل په چین کې سفیر و تاکۍ، په نورو لورو تاکنو کې دوه تنه چې لورې زده کړې بې کړۍ او د اساسی قانون د تسوید په کښته کې شامل، په داسې خوکیر و تاکل شول چې په ورئخیو چارو کې بې

زیات رول او لاس نه درلود. محمد موسی شفیق د بهرنیو چارو مشاور او
داكتر عبدالصمد حامد سری میاشتی سکرتر جنرال و تاکل شول، چې وروسته
دواړو ته په سترو او مهمو خوکیو د تاکنې مخه ورکړل شوہ او د درنو خدمتونو
مصدر و ګرځیدل. د اساسی قانون د تسوید کمیتې نور غږی په کابینه کې ونه
نیوں شو، یوازې نوراحمد اعتمادی چې له داؤد خان سره یې نژدې اړیکی لرلی
او د اساسی قانون د ۲۴ مادې پرسربې د اساسی قانون پر مسوده د یوازې
مخالف په توګه لاسلیک کړی ئو د بهرنیو چارو وزیر تاکل شوی. په همدي
کابینه کې د لوړۍ خل لپاره یوه پیغله کبرا نورزادې د روغتیا وزیر په توګه
ونیوں شو.

میوندوال د حکومت کولو په هنرښه پوهیده او د حکومت او سیاست په
چارو کې یې له نوبته د ک گامونه پورته کړل خود تشکیلاتی ناتوانیو له مخی
ددغنو نوبته دو په ترسره کولو کې یې هغسي بری ونشو موندلای.

ده نه یوازې په کورنی سیاست کې بلکې د بهرنی سیاست په برخه کې هم
جوت رول خپل کړ، په هیواد کې دنه یې ولا یتونو ته یو لر سفرونه پیل کړل، په
دې کې زیاتره لیرې پرتې سیمې شاملی وی چې په هلې کوپټر کې یې هغرو
سیموته خپل سفر لنداوه، دغه پروګرام ته یې «خلکو ته ورڅم» نوم ورکړ او له
خلکو سره یې د رسمي او چوکاتې خبرو پرخای د خپل منځی تفاهم او صمیمي
بنیارو نو نوبت رامخې ته کړ. ده د مطبوعاتو قانون د ټول پوبتنې لپاره په
ورځپانو کې خپور کړ چې د خلکو د نظریاتو له مخې لازم تعدیلات پکې
راوستل شول.

میوندوال د واک په اوج کې د پاچا په خوبنه د یوه سیاسی گونډ جوړلو ته
لاس اوړد کړ، ددې لپاره چې یو منځلاری گونډ چې اساسی قانون ته معتقدوی
مخکې له دې چې د سیاسی گوندونو قانون او گوندونه رامخې ته شی د سیاسی
مبازو لپاره یو مناسب چینل او کانال و موندی شی خودې کارئینی ستونزې

هم را پورته کړي، کين اړخې له دې پرمختیا په ویره کې شول او د عکس العمل په توګه يې په یولې فعالیتونو لاس پوري کړ. په متفرقی دموکرات کې هم خرنګه چې د حکومت د مشر له خوا تأسیس شوی ؤ د چوکۍ او مقام په هنیله خلک راتبول شول، یولې شمیر دasicي ؤ چې هغوي یوساللم دموکراتک بهپرته د لارې موندلو په نیت له دغه جريان سره یو ئخای شوی وو، دلته ود چې پر مرحوم میوندوال پسې د "سى آى اى" آوازه واچول شود، میوندوال هڅه کوله چې د لویدیع ضد روحیه غوره کړي، له همدي امله يې په ۱۹۶۷ کال کې په منځني ختيغ کې د عربی او اسرائیل د شپږ ورخنې جګړې په ورخو کې مطبوعاتو ته لارښونه وکړه چې د دغه جګړې په اړه بنايی مور دasicي دریغ ولرو چې د اعرابو له داعیي خرگند او په کلکه ملاتر وکړي شو.

میوندوال د «کار پروګرام» په نوم یو پلانیزه شوی پروګرام رامنځ ته کړ او هغه يې د ۱۳۴۵ لمريز کال د هيوا د آزادی خلویښتمی کلیزې په ويړ اعلان کړ. دغه پروګرام په سیاسي، اقتصادي او تولیزو برخو کې یولې نوبنتونه او د هیروادالو د استعدادونو غوريدلو او له هغې نه ګتې اخیستلو ته مخه پرانیسته.

میوندوال چې د خپل ملي مفکوري او سیاسي بصیرت له مخې د شوروی اتحاد د پراختیا غوبښتني سیاست ته ئخیرو، کې. جي. بې او دا خلی کمونیستانو يې پر ضد تبلیغاتونو سنگرونه پرائیستل. شاه محمد دوست چې له کې جي بې سره په اړیکو تورنؤ، د دته د قلم مخصوص د مدیر په توګه ځان نژدې کړي و، په همدي وخت کې یوه افغانی محصل عبداللطیف هوتكی له یوې امریکایی ورځپانې سره چې د اړئښت ورنه ګنل کیده مرکه وکړه چې په هغه کې پر ئینو کسانو له سی، آی، ای سره د اړیکو تورونه لګیدلی، چې د افغانستان په حکومت کې لور مقام لري، دغه اشارې د میوندوال په لور راوګرځول شوی. افغان ملت دغه ليکنه خپر، خو حکومت مصادره کړ، دې کار

دغه آوازی نوری هم خپری کری، وروسته چې مساوات دغه لیکنه خپره کره لور برخه بې سانسور کری وه په دې توګه کمونیستانو یوه بله حریه تر لاسه کړه. دغه تبلیغات او پروپاگند لکه د خنګل اور په ډیره چتیکتیا هر پلو خپاره شول. میوندوال خپل یونژندي ملګري او ټولګیوال ډاکټر عبدالحکیم طبیبی د عدلیې له وزارت نه لیرې کر، په پوهنتون کې د کمونیستانو په ملسون نارامیو ته ملن وهل کېدہ، له یوې خواناروغۍ او له بلې خوا سیاسی کشمکشونو او تخریبیونو پر میوندوال ناوره اغیزه وکړه چې له پاچا سره بې پرا ډیکو هم خپل سیوری وغورخاوه. میوندوال له استعفا وروسته د درملنی لپاره امریکې ته لار، له دې مخکې هم دوه ئڅله په کابل کې عملیات شوی و، دده رنځورتیا له هغه مهال سره تېل کېږي چې د ډاکټر محمد یوسف په کابینه کې د اطلاعاتو او ګلتور وزیر و تاکل شو، وايې چې دی دخپل مخالف فرکسیون له خوا مسموم شوئو، خوده دا خبره پته ساتله. میوندوال لا په امریکا کې تر درملنی لاندې و چې جنرال عبدالولی د اعلیحضرت له دغه پیغام سره ورغی: د هر ھیواد سفارت چې غواړی تاکل کیدای شی خو ھیواد ته دې نه راغی. د ھیواد حالات دده راستنیدو ته مساعد نه دی، خو میوندوال ونه منله او ھیواد ته بې د تلو په پریکره هغوي خبر کړل.

د کې. جې. بې او کورنیو کمونیستانو ماهرانه تبلیغاتو او زهرجنو پروپاگندونو په ټول ھیواد کې د میوندوال د مخالفت خپری راپورته کړی وی. په ګرد ھیواد کې د ده پر خلاف دکر کې او نفرت اوږد کړل شوی و. ذهنیتونه له یوې مخي اړول شوی وو، خو مرحوم میوندوال د دې هیڅ پرواونکړه، دی خپل ضمیر ته سرلوری وله همدي ئایه وه چې ھیواد ته راغی او په ډیر متنانت او زغم بې د دغور زهرجنو تبلیغاتو او مخالفتو نو مقابله وکړه، ده په یوازې خان په د اسې حال کې چې ډیرو ملګرو بې ترې مخ ګرځولی و د حکومت له مخالفت سره د مبارزې په لار درانه ګامونه واخیستل او د یوریښتینی افغان اود وطن د

صادق خدمتگار په توګه يې د غنو تولو ناوري و پیښو ته اوږد ورکړه تر دې وخته د مطبوعاتو قانون له مخي د خلق، وحدت، روزگار، پیام امروز، سبا، کاروان، افغان ملت، گهیج، شعله، جاوید او نوری آزادو جريدو د خپراوی امتیاز ترلاسه کړي و، په دې کې ئینې د خانګرو سیاسی گوندونو د خپرنۍ اړگان په توګه خپریدلی خو ئینې آزاده او ناپیسلی خپرونوی وی چې له کوم ګونداو سیاسی جريان سره يې نیغ په نیغه تړ او نه درلود، خلق له یو ولسمی گنې وروسته د میوندوال په حکومت کې د اساسی قانون له رو حیې سره د مخالفت له مخي مصادره او توفیق شوي و.

میوندوال د ۱۹۶۷ کال د اکتوبر پر ۱۱ خپله استعفا پاچا ته وړاندې کړي ود، خو یوه ورځ مخکې د اعلان شوھ چې دی د معدي د درمنې لپاره امریکې ته ئې، که میوندوال استعفانه واي ورکړي دده له مسافت سره به خو میاشتې حکومت له مشرنې بې برخې پاتې و.

د امریکې له سفرن له راستنیدو سره يې خرګند مخالف سیاست خپل کړ، په داسې حال کې چې دواک د وختو د برو ملګرو یوازې پرینې و، د موکرات مترقى گوندی ژوندې او فعال وساته او د مساوات جريدي او نورو غونډو او مظاہر و له لارې يې سیاسی فعالیت ته دوام ورکاوه.

د مساوات جريده لکه نورې جريدي چې د ئینو لیکنو په خپراوې تر عدلی تعقیب لاندی نیټولی تر یوې کچې له داسې پیښو او عکس العمل نه شیخزاد پاچا په لارښونه خوندی ود، له رو غتون خخه د میوندوال له راوتلو پاچا او ملکه پونېتنې ته ورغلل، دده له استعفا وروسته (۷۰) ورځی پاچا خوک د صدارت لپاره و نه نوماوه، په داسې حال کې چې د نورو حکومتونو له استعفانه یوه ورځ وروسته هم نوی صدر اعظم ته د کابینې جو ریدو دنده سپارل شوی ده. (په دغنو « ۷۰ » ورځو کې د صدارت مرستیال عبدالله یفتلي د حکومت چارې پرمخ بیولی) میوندرال د خپلې استعفا په پای کې کېبلې و: « خدمتگار

اعلیحضرت» ده روسته په غونيو او مظاھرو کي دا تکي داسې تعبيراوه چې د ملت خدمت ته چانه پر ښود، صلاحیت یې نه درلود، یوازې د شخصي او کورني خدمت اړخښت درلود، چې د دغسي یو حقیقت راز او رمز یې ګانه.

د اعتمادي د صدارت پروخت د حکومت او ميوندوال ترمنځ اړيکي بیخی ترينګلۍ شوي، صدر اعظم غوبنتل ميوندوال له یو شمير ملګرو سره ونیسي، ددي کار لپاره یې د کابل زور گمرک په پام کې نیولی ۽، خو پاچا ددي کار مخه ونیروه او په جدي تکو یې اعتمادي ته وویل: غوره دا ده چې لومړي څان ته د داسې ورځي لپاره څای وټاکي، ځکه په تاسي به بل راځي که داسې وي هغه به بیا تاسي زندان ته اچوی.

مرحوم ميوندوال د غزنی له مقر نه د ولسي جرګي دوولسمې دورې ته څان کاندید کړ چې بریالي نشو، ده خپله ماته د حکومت لاسوهنه وګنله، په دې اړه یې په مساوات کې د ضنز په بنه وکښل چې د هیواد له هرایي څواکونو دېره منه کوئ چې دده په انتخاباتي حوزه کې یې لاسوهنه ونکړه.

بناغلي صباح الدین کشكکي په (دهه، قانون اساسی) کې کاري: زه له ولید حقوقی سره چې د ستري محکمې تریولو څواکمن قاضي او اداري رئيس ۽، ناستوم چې د میرندوال عريضه راغله او په هغه کې یې پخپله انتخابي حوزه کې د تاکنو پايلی قانوني نه وي ګنلى، حقوقی دده عرضپانه بې له دې چې غور پرې وکړي خيری او د کاغذنو ټوکری ته وغور څوله.

ميوندوال د شرعی وثيقې له لاري له مرگ وروسته خپله توله منقوله او نامنقوله شتمني د پوهنۍ وزارت ته سپارلۍ وه چې په هیواد کې د علم او پوهې د خپراوی په لار کې ولګول شي.

د چنګاين ۲۶ له سپېښې کو دتا وروسته، ميوندوال له عراق نه بېرته هیواد ته راستون شو په هرایي د ګر کې یې د محمد داؤد څان په پلوی احساساتي وينا وکړه: د تحقیق او پلتني له هغه پانو چې پر کو دتا دده په تورن

کیدو او شهادت و روسته خپری شوی هم دا په داگه کیږي چې ده له رژیم سرده د همکاری انتظار درلود، ده د پلتیونکو د یوې پونښنې به خواب کې کېبلی: جمهور رئیس ده ته لارښونه کړی وه چې انتظار وکړی دیر ژربه په رژیم کې وړ دنده روپارل شی ددې پرئخای چې د رژیم د نسکورولو په لته کې شی د جمهور رئیس امر ته سترګې په لاره و چې له رژیم سرده همکاری وکړی.

ویل کېږي چې جمهور رئیس غونبتل میوندوال پر پنځه کلن پرمختیابی پلان کار وکړی، خو پرچمیانو چې داؤد خان یې محاصره کړی ؤ، د میوندوال همکاری د څيلو اهدافو په مخ کې سترګواښ ګانه، د دوی لوړنۍ هڅه همدا و چې محمد داؤد خان له پرچمیانو پرته د تولو همکارانو او ملي شخصیتونو له ملاتر نه بې برخې کړی، همدا سې وشول میوندوال، خان محمد مرستیال، ډگروال ماما زرغونشاه او یو شمیرنور پوئې افسران او ملي سوداګر د کودتا په تور و نیول شول.

ضابط نبی عظیمی چې وروسته بې په کمونیستی کودتا کې هم رول درلود او د کمونیستانو او شورویانو په وخت کې بې په پوئ کې سترې دندې په غاره او جنرالی ته ورسید، د میوندوال د نیولو پلان عملی کړ. نبی عظیمی د روسي لنېکرو په لیکو کې د مقاومت په څيلو کې وتلى خبره وګرڅیده، د جنل السراج په ناولی ائتلاف کې هم د ده رول خرګند او کردار بې جوت دی چې دادی د افغان ولس ناورین بې یوې بلې لسیزې ته وراورد کړ. نبی عظیمی د څيل پرچمی سروچ او ترا او له مخې د ستم او پرچم د یاری مزې بنه وغړل او د شمال ائتلاف کړ غیر نه پردد بې ترې واوبدله او هغه بې په ناولو نیتونو او خبره چې د کړه.

نبی عظیمی پخیل کتاب «اردوو سیاست» کې کاری: د محمد داؤد خاند مستقیم امر له مخې د میوندوال نیول ماته وسپارل شول، د پنجشنبې ورځ له غرمی وروسته دوی بجې وی چې دده کور مو محاصره کړ، نفر خدمت ته مې

ئاخان و روپیژاندە، دئنه کورتە تە بى بوتلەم، پەکور كې چۈپە چۈپتىا وە، پە بۇه
 وروكى خونە كې كىناستو خوشىسى وروستە مىيوندوالپە داسىپى حالا كې چى
 بىرە بى رسيدلى، سترگى بى سرى او پرسيدلى وي كوتى تە راغى، دىر
 پريشانە او مضطرب معلومىدە، لە خىندى نە بى بختىنە وغۇبىتە، وي پوبنتلم
 خىرت دى، ئاخان مې روپیژاندە چى جىمھۇر رئىس ھىلە لرى هىدا اوس لە تاسى
 سرە و گورى، ويل نىن رخصتى دە، تاسى لارشى د دولت رئىس صاحب تە
 ووايى د شىنبى پە وراغ بە بى پە حضور مشرف شەم. دە وارخطابى ھەنە وخت نورە
 ھەم زياتە شەرە چى و مې ويل: صدراعظم صاحب! ماتە امر شوى چى هىدا اوس
 تاسى جىمھۇر رئىس تە ورولم. خوشىسى چۈپ پاتى شۇپە مخ بى لاس تىر كە،
 ويل ورورە بىا نوا جازدرا كە چى بىرە اصلاح كەم، درىشى واغونىم، ما وي بىنە
 دەزە منتظر يم. باورى و مې چى تېنىتىدىلى نىشى ئىكە كور محاصرە، لە خۇ
 دقىقۇ وروستە چى سرمە بى درىشى بى اغۇستى و دراغى كە، پە موئىر كې
 كىناستو دارگ پە لور موحركت و كە، پە لار كې بى پوبنتە و كە
 قوماندان صاحب ما خۇ ئىلە د دولت لە رئىس صاحب سرە د ليدو ھىلە كرى و دا و
 خپلە ھمكارى مې لا چى هياد تە نە ورم را گەخىدىلى ورسە اعلان كرى وە، نە
 پوهىيم خنگە نى بى لە مخكىنى خېرىتىا پرەتە پە دغىسى خىندى بىنە ورغۇبىتى يم.
 ما د ويلو كومە خېرە نىرلە، هىدا سىپە چۈپ پاتى شوم. مورد كوتى باغچى پە
 ورلاندى و درىدو، مىيوندوال و ويل: د دولت رئىس صاحب پە گلخانە كې دى
 خىرنگە موزە دولتە را وستم؟ ھەمدلتە مې ورەتە و ويل: تاسى د دولت د رئىس
 صاحب پە امر بىندى شوى ياست. پوبنتە بى و كە: پە كوم جرم؟ وي مې نە
 پوهىيم او لە دى سرە مې موظف ضابط تە تسلیم كە.

بى عظىمى لا اوس ھەم د توڭشۇ، دروغۇ او د سىسرە لاس نە دى
 اخىستى، د داؤد خان كودتا، د مىيوندوال نىبىل او لە منىخە ورل، د ثور كودتا، د
 شوروپىانو پە لېنگر كې د افغانانو پە ضد جىنگىدل، د جىل السراج انتلاف او د

جگر و ارونو بی لازمه نه دی بخ کیری، پخپل کتاب کی کار مل ته د برائت
ورکولو په هخو سریبره د میوندوال د نیولو دسیسی ته داسی رنگ ورکوی چې
هغه گئی د کی چې بی او کمونیستانو د تو طئی له امله نه بلکی میوندوال
رینستیا کودتا کرله: د میوندوال زیره رسیدلی، سترگی بی سری او پرسیدلی
وی، معنا دا چې د کودتا پر پلان کی کار کیری و، وارخطا او مضطرب او او
داسی نوری...

د تاریخ او حقایقو مسخ کول همدي ته وايبي، نبی عظیمي د دې پرئخای چې
د څيلر تیرو ګناهونو بخښنه وغواړۍ دا دې په یو بل سنگر کې د پرچم اهدافو ته
کار کوی او د تاریخ او واقعیتونو د اړولو په ناولو هخو لګیا دی.

د هیواد پخوانی د پلومات سید مسعود پوهنیار وايبي: کله چې په ۱۹۷۴
کال د چنگابن له کودتا وروسته په روم کې د افغانستان سفیر و تاکل شوم، یوه
ورغ په داسې حال کې چې مخکینې سفیر نوراحمد اعتمادی هم ناست و،
اعلیحضرت د سردار محمد داؤد ټهرجنو کرنو ته ګوته و نیروه و یې ویل: د داسې
چلنډ پایلی بنی نه وی اعلیحضرت دا هم وویل چې میوندوال، خان محمد
مرستیال او نور کسان چې نیول شوی اندیښمن دی چې اعدام بی نکری ځکه
داوڈ خان یو لیونتوب لری. اعتمادی ورته وویل: نه د مرد هم نه دی لیونی، چې
څل لاسونه د هغري په وینو سره کری. خولې وروسته همداسې وشول.

دلته د ده منځ زندان د هغه وخت مدیر، عیسی نورزاد د مرکې یو د برخه
ورا ندې کوم چې په امریکا کې د افغانستان غږ را یو له لارې خپره شوی ده:
میوندوال یو د ورغ مخکې یو لیک را کړ خینې شیان بې غښتی و، ده له
خپلې میرمتنی یو چېرکت، د ګاندی کتاب، درمل، لیمو او خه نور شیان
غښتی وو، له چېرکت پرته بې نور هر شه را کړل، دده رو حیه پیاوړی وه ما به
معمول لاهه هغه سوری چې په دروازه کې جوړ شوی و، ورکتل، په وروستی شپه
مې چې وروکتل، خلورو بجو ته لا خه دقیقې پاتې وی، پیشمنی ته پاخیدلی و،

دودی بی خوره، ما سلام ور کر و می ویل: روزه نیسی؟ و بی ویل: هو، خرنگه به بی نه نیسم.

په همدي شپو ور خو کي خيني مشکوك کسان چي په محبس کي بی رسمي ذنده نلره راتلل، ما قادر خان ته وویل دغه کسان چي کوم رسمي مسووليت نلري محبس ته ئى رائى، هسى نه چي کومه ناوه پېښه رامنئ ته شى. يوله دغۇ کسانو خىخە نبى عظىمى ئۇچى بىاد نجىب په رېزىم کى لوى درستىز شو، بل ستار نومىدە او درىيم نوم ضىاءو. كله چى بە بندىيان (د ميوندوال په گۈون) د تحقىقاتو لپاره بى يول كىدل، دوى بە هم را پيدا شول، كله بى چى دى د تحقىق لپاره بوتى او بىرتە را وستىل شو، وضعە بى پېنه نەود، زەد موسى شفىق لە خونى را وگە خىدەم، دەنرى نرى زگىروى كاوه، و مې ویل چى وھلى بى ياست؟ و بى ویل: پۇبىتىنە مە كود، په پېشىو نشوابى درىدلاي... .

د مرحوم ميوندوال ميرمن پە دې اۋە وايى: پوليس كورتە راغلۇ ویل ولايت تە بى غوبىتى ياست، داسې مې و گىنلە چى پرون بى جامى او سامان غوبىتى و نن بى بىايى زەد ميوندوال ليدو تە ورغوبىتى و م. خراوغۇنە مىر وو، كله چى مې ئاخان مؤظفو کسانو تە ور معرفى كىر، د سرمامۇر دفتر بى راوبىنۇد، ھلتە كىناستم، د پوليسو افسرانو بى يول تە ویل، مەھربانى و كىرى تاسىي ووا ياست، همداسىي بە هر بوبىل تە دا خبرە كولە. لە خو شىبو انتظار وروستە صدىق واحدى ورد گ ماتە و كتل و بى ویل: پرون شېستاسى خاوند لە خو ور ئىنى تحقىق وروستە پەخپىل جرم اعتراف و كر، چى سبا بە تفصىلى اقرار كرى، خون سەھار پە خلور بجو بى د چېركت پە پېنه ئاخان غرغە كر. ما چىغە كرە، اى ئۆلمانو! ميوندوال مو ووازە او اوس دا خبرە كوى.

د محبس مدیر غىنسى خان تە مې وویل: پرون تاسىي نە وى راغلى چى ميوندوال قالىنجە، جامى او نور سامان غوارى، تاسى خپلە و نە ویل چى چېركت ھم غوارى، و بى ویل: هو! خرنگە چى پە كور كىي مو چېركت نە درلۇد،

ما ويل هعه به وروسته برابر كرم، ويي ويل هو! بيانو دا چپر كتله کومه شو چې
ميوندوال پري خان غرغره كر.

واحدی، پاچا سرباز، عيسى خان او يوه بشخينه مامور در اسره وو، د
ميوندوال ميري بي پر يوه وروكى تذكرة اچولى په امبولانس کي ايښي وو، دود
تنه وسله وال پوليس ورته ناست وو، زده موتيه وختم، واحدی لاسی خراغ
ولگاوه د ميوندوال ميري مي وليد، چيغه مي کرد، ميري لا تود، گوتى بي نرمي
او په آسانی سره خلاصيدي، دا خرنگه انتحار دی چې ميري له شپارسو
 ساعتونو وروسته بيا هم نرم او تود دی، پرسينه بي د يوه موتي په کچه خاي
تك سور و، په شوندوي بي تباکي راختلى وي، له همدي سره بي له موتيه کوزه
کرم او د ميوندوال ميري بي نامعلوم لورى ته يورو.

د عدلی طبرنيس داکتر بالمنداس دا خبره خوشحاله کري چې د
ميوندوال ميري تر کو مي معاينې لاندي و نه نيوش، له ليري بي د هعه ميري را
وبنود او پر ما بي هعه پانه لاسلیک کر.

دا خبرې بىخى باورى ده چې مرحوم ميوندوال صمدازه، نبى عظيمى او
خونورو د تحقيقاتو په جريان کي د سختى شكتجى له امله وژلى، په وروستى
شپه بي دده غاره تاو او په سينه کي بي په لغته وهلى، ميوندوال چې له
مخکي د زرەرنخو همدلتە ساهور كر.

ميوندوال خپل ماموريت له مطبوعاتو پيل کر، د علامه سلجوقى تر
پاملنې لاندى بي دير زرد چارواکو پام خان ته را و گرخاوه، د غزنى د
مطبوعاتو مدیر او انيس ورخپاني د مسؤول مدیر په توګه بي په مطبوعاتى
چارو کې غوره برياليتوبونه ترلاسه کړل، د دقرانکريم د وروستى سپاري د
لنبو سورتونو تفسير ولیکه چې په همامنه وخت کي خپاره شول، په دې توګه
ميوندوال د مطبوعاتو او سياست په منع منع کي د دپلوماسي بريالي تجريه
وکړه. ميوندوال او رژبي وياند او پياورى ليکوال و، د ملګرو ملتونو او نورو

د لاندی فرمان له مخسی مرحوم میوندوال

خپله شستنی پوهنۍ وزارت ته پېښې د

نقل فرمان ۲۲۶۶ / ۲۸ / ۱۳۴۴ صدارت عظمى:

طوريکه اطلاع دارید چندی قبل لست داراليهای خود را به ولسي هرگه پيش گرده و در آن قسمت اعظم اين داراليها را با درآمد آن وقف نموده بودم، بفرض اينکه تصميم نمود جنبه عملی بخود گرفته و هم امور منبوط در زمان حياتم و بعد از آن تنظيم شود چندين هدایت ميدهم.

يکباب منزل شخصى ام واقع اکبرخان مبنیه را با تمام اسباب و لوازم آن که در عین حال کتابخانه خواهد بود وقف مينمایم که بعد از هرگم بحث «مرکز تجمعات نگري» بدستور همگان بالخاصه دولت داران داشت و فرهنگ گذاشته شود، تحف و هدايايکه تا حال ہن رسيده و يا برسيد، شامل اموال موجود است، تمام اسباب و لوازم خانه با هدايا يابد از حالا شامل فهرست گردد و اين فهرست وقتاً فوقتاً تجدید گردد تا آنچه اضافه شود از فهرست تمامدene باشد.

برغلافه ملکيكت مقتدرگه هشت باب دکان با ابزار توانهای آنها واقع کارته، پروان و از جمله يازده هرچهار زمين مزروعی واقع چهاردهي جايداد شخصى ام پنج هرچهار آنرا مطابق وصيحت من و اعلام داراليه ام در ولسي هرگه نيز بعد از هرگ وقف نموده ام تا درآمد و حاصلات آن برای حفظ و مراقبت اين مرکز استفاده شود، اضافه بر اين يك باب خانه واقع جلال آباد هم دارم که به ترتيب فوق شامل وقف بعد از هرگ بوده و بحث ضميمه، اين مرکز بصورت هرگز شتاليه از آن کار گرفته شود.

چون نظر به ماهيت موضوع امور اداره، حفظ و مراقبت و ترتيب لست اسباب و لوازم اين مرکز آينده، تبعاتي به آن وزارت تعلق ميگيرد بهتر است برای اين مقامهاز

همین حالا دفتر باز نموده جایداد و اثاثیه آنرا قید کنند و هم به وقفه های لازمه لست اسباب و لوازم و هدایای واصله را ترتیب نموده آنرا تحت نظر داشته و بمحض این فرمان و مطابق اظهاریکه به ولسی جرگه تقدیم کرده ام و در ضمن موضوع جایداد اعضای کابینه مورد تصویب تاریخی ۴۴/۷/۲۷ ولسی جرگه واقع گردیده است بعد از مرگ من تصرف در آن را مطابق هدایت این فرمان و روحیه، وصیت من بفرض تدویر یک موسسه، تبعاتی فکری تحصیل نمایند و جایداد متذکره را ملکیت موقوفه دانسته شعبه، مربوط آن وزارت جلیل از حالا ترتیب اسناد و فهرست هائی لازمه، آنرا فهرست بگیرد.

66912

نړیوالو غونډو کې دده ویناوې تر ډیره یادیدی. په ۱۹۴۹ زیږدی کال د هندوستان د صدر اعظم لال بهادر شاستری ډجنازی په مراسمو کې میوندوال د ډیلی په پالم هوايې ډګر کې پخپله وینا د گردی نړۍ مشران هیښ کړل. په دغور مراسمو کې د انګلیسی ژبو هیروادتو مشرانو او استازو هم چې ویناوې کولی نوله جیبونو به بې کاغذ راویوست او د هغه له مخي به بې خبرې کولی، خو میوندوال یوازینې مشر و چې میکروفون ته ودرید، په داسې حال کې چې د خپل همیشني عادت له مخي بې لاسونه شاته نیولی وو، بې له کاغذه په انګلیسی ژبه وینا وکړه، ګډون کوونکی بې دومره اغیزمن کړل چې تر ډیره بې دده دوینا په اړه پخپلو کې بحشونه او خبرې کولی.

په همدغه مهال میوندوال له کاسيګین نه د ملاقات غوبښته کړی وه چې د فرصت د پیدا کولو ته بې ځنڍولی وه خود میوندوال له لوری وینا وروسته چې په بیسارې هرکلی او ستاینو ولنائزڅل شو کاسيګین خپله له میوندوال نه د ملاقات غوبښته وکړه خود میوندوال خواب دا ټچې که وخت بې پیدا کړی شو سره ګوري به.

دموکراسی د بې باورى پەچپو كې:

د اعتمادى صدارت

اعتمادى ته د ۱۹۶۷ کال پەنومبر كې د حکومت جۈرۈلو دندە وسپارل شو، دى د میوندوال پە كابينە كى د صدارت مەستىبال او د بېرنىبو چارو وزيرۇ. اعتمادى لە محمد داؤد خان سره نزدى ارىيکى لىلى، لە هىدى خايىه وەچى على احمد پۈپىل بى د پوهنى وزير پە توگە پە كابينە كى شامل كىر، دده پە تىاكەنە كې بىسايى د مەسىد داؤد خان خوبىسى او د غۇسى سېرول ھم پە پام كې نى يول شوئى وي. لە كىن اەخۇ او مەسکۇرسە ھم د اعتمادى د بىوارىيکو خبىرى كىدى، كە اعتمادى مەسکۇ تە نزدى و گىيۇ خود مەسکۇ گۇداڭى نشۇر تە ويلايى. دى درىي كالە او اته مىاشتىي صدر اعظم پاتىي شو، تەھفى چى لە ولسى جىرگى سره د ارىيکو د خپە تىا لە املە استعفا تە اەر شو، دده پە حکومت كې د پلخشتى پە جومات كى د ملايانو د مظاھرى ئىپلۇپىنىيە رامنئە تە شوھ چى د پرچم جرىيە كى پە لىنىن د درود ويلو او پە اصلاح و رەچبانە كى د مرد نوزنە كارىكتور لە خپراوى او نورو كەمونىستى فعالىتىنۇ لە املە د ھيوا د لە بىلابىلۇ سىنما ملايان پە پلخشتى جومات كى را گوند او لە حکومت نە بى غوبىتل چى پە دى اەرە كوتلى گامونە اوچت كىرى.

اعتمادى ونشوابى كولاى لە پىسبۇ او ستونزو سره سىمە مقابله و كېرى، لە ولسى جىرگى د باور د رأىي اخىستوشل ورئخى وخت ونىو كەلە چى بىناغلى پۈپىل استعفا ور كې دونە توانىدە خلور مىاشتى د دغە مقام بىارە بىل خوک و تىاكى.

فىكى كىدە چى د پوهنى وزير پە توگە بە د بىناغلى پۈپىل تىاكەنە چى پە معارف كى د نظم او د سېلىن د سمبول پە توگە پېشىنەل كىدە، د مەحصلىنۇ پە رام كولو كې بىنە اغىزىلرى خود پوهنتۇن نارامىيۇ دوام و مۇند، ولسى جىرگە دى تە اەش شوھە ھە قوانىن چى د ھەغۇلە مەخي مەحصلىن مظاھرى كولاى شى او د میوندوال پە وخت كى رامنئە شوئى وو منسۇخ اعلان كىرى، د پۈپىل لە استعفا سره دغە طلسە مات شواو

افراطی عناصر و یوگام نور هم مخ پرواندی و اخیست چی کولای شی خپل نورو
اهدافو ته هم له دی لاری و رسیبی.

په پوهنتون کې د لوست لری مختل شوه، پوهنتون و تړل شو، حکومت ونه
توانید خپلی پریکری او اعلامیي عملی کړی.

حکومت له کین اړخو سره پر پیلو اړیکو تورن شو، پرچم جریدی ته په
همدی وخت کې د خپراوی امتیاز ورکړل شو. چې خپرونو بې د ملايانو مظاہرہ
رامنځ ته کړه. اعتمادی د ولسی جرګې د استیضاح په غونډه کې د استازو
اعتراضونو ته له خواب ویلو دده وکړه. په چارو کې دده پرله پسی ناکامی او له
پارلمان او کابینې سره د ګډی ژبې په موندلوا ونه توانیده، له همدی خایه وه چې له
روحی نارامی او فشار سره مخامنځ شود آوازو له مخی اعتمادی غوبنټل انتخار
وکړی او د قرغی بند ته ئخان و اچوی خو مخه بې ونیول شوه چې بیا د درملنی لپاره
بهر ته ولار.

د جنرال محمد اسماعیل فرمان د ملي ساتني رئیس و تاکه چې له کین لاسو او
محمد داؤد سره بې نژدی اړیکې لرلی، جنرال اسماعیل د ملي ساتني له بودجی نه د
کابل شار په بیلا بیلو برخو کې خانته مانۍ جوړ کړي او د خلوبنټو تنو په شاو خوا
کې بې د ملي ساتني تجربه لرونکی مامورین چې زیات شمیر بې په جرمونی کې په دی
څانګه کې روزل شوی وو له وظیفو ګوبنه کړل، په دی توګه د غنه حساسه اداره نژدې
شنیده کې شو. جنرال اسماعیل فرمان د چنګابن ۲۶ می له کودتا سره هم پر دغه
دنده پاتې شو، په کمونیستی دوره کې هم بشپړ خوندیتوب ورکړ شو، او د ببر ک په
وخت کې په پلار و طنه جبهه کې شامل شو، وروسته په د پلوماتیک پاسپورت له هیواد نه
ووت او امریکې ته ولار او د رباني په حکومت کې بې د هرات په سورا ګډون وکړ.

د ولسی جرګې غږو پریکړه کې وه چې د اعتمادی حکومت د بې باوری له
امله نسکور کړي، خو اعليحضرت نه غوبنټل ولسی جرګه د حکومت پر خلاف د بې
باوری رأیه ورکړي. اعتمادی د ۱۹۷۱ کال د می پر ۱۶ نیټمه خپله استعفا
اعليحضرت ته وړاندی کړه، اعليحضرت دده استعفا ومنله او د اکتر عبدالظاهر ته
د نوی حکومت جوړیدو دنده وسپارل شوه.

سخته لار، ستري گامونه:

د ڈاکتر عبدالظاهر صدارت

ڈاکتر عبدالظاهر په تيرو حکومتونو کې د کابينې غږتوب (روغتیا وزیر - د صدارت مرستیال) او د ولسي جرګې ریاست په غاره درلود. خه موده په پاکستان کې د افغانستان سفير هم و، د اعليحضرت د معالج ڈاکتر په توګه بې له دربار سره نژدي اړیکې لرلی، ئخکه پاچا دا هيله لرله چې دی به د خپلو تجربو او اړیکو په رنما کې او دا چې په شورا کې بې له بیلا بیلو سیاسی خیرو او جریانونو سره مخه پیدا شوی ود، رامنځ ته شوی ستونزې حل کړي شي، له همدي ئایه ود چې د اعليحضرت په سپارښته محمد موسى شفیق او ڈاکتر عبدالصمد حامد د اساسی قانون د تسوييد کمیتې غږي هم په کابینه کې ونیول شول چې له صدراعظم سره د ستونزو په له منځه ورلو کې مرسته وکړي.

خپله ڈاکتر عبدالظاهر د دغه مسروليت منلو ته تلوس لرله خود اعليحضرت غورښتنه بې نشوای ردولای، که خه هم د سیاسي ګردونو قانون پارلمان منظور کړي و پاچانه و توشیع کړي، خو ګوندونو خپل شتون او فعالیت د مظاهرو او خپرونو له لاري جوت کړي و. د کین اړخو فعالیتونه بنه په زور کې روان و، په تيره پرچم دله د خپل اوچ او موج پوری ته ختلی ود. بنې اړخو ډلواهم په مدرس، بنوونځيو او پوهنتون کې پراخ فعالیتونه لرل. ملي او منځلارو اړخونو هم خپل فعالیتونه پیل کړي و، خواصلی معرکه د بنې اړخو او کین اړخو ترمنځ ود، اسلامي غورئنگ په پوهنتون او بنوونځيو کې بنه نفوذ پیدا کړي و، د مسلمانو خوانانو ډلي په پوهنتون او بنوونځيو کې بنه نفوذ پیدا کړي و، اطرافي ملایانو د شوربازار (د قلعه، جواد) د حضرتانو له ملاتر نه برخمن وو، چې د خدام الفرقان په چوکات کې سره راغونداود ندائی حق جريده بې خپروله،

صبغت الله مجددی د جمعیة علمای محمدی په نوم ئانگری فعالیت درلود.
گهیئخ هفه اسلامی خپرونه وه چې له دغور دربرو دلو سره یې اړیکی وی او د
کمونیستانو پر ضد یې خپرونې کولی. د دموکراسۍ په لسیزه کې ګنې ګوندی
او خپلواکه خپرونې خپریدی لکه: اتحاد ملي، افغان ملت، ملت، افغان ولس،
افکارنو، پرچم، خلق پروانه، پکتیکا، پیام امروز، پیام وجдан، پیکار،
ترجمان، جبهه، ملي، خیبر، روزگار، سبا، شعله، جاوید، سپیده دم، شوځک،
صدای عoram، کاروان، کمک، مردم، مساوات، معرفت، هدف، خلق د
میوندوال په حکومت کې مصادره او امتیاز یې سلب شو خینې د مالی ستونزو
او نورو عواملو له مخې له خپراوی پاتې شوی او هغه چې خپله خپرونې لري
ژوندی و ساتله د ۱۳۵۲ لريز کال د چنگابن د ۲۶ له کودتا سره یې نشراتی
ژوند پای ته ورسید.

د گهیئخ جریدي د امتیاز خاوند او مسؤول مدیر منهاج الدین گهیئخ د
ناخرګندو کسانو له خوا ترور شو، وبل کېږي چې گهیئخ د کي. جي. بى اجتنانو
له خوا ووژل شو، گهیئخ د کمونیستانو او کمونیزم پر ضد پرله پسني خپرونې
کولی، او په خروګنۍ کې یې په پرله پسني توګه د شوروی اتحاد د استخاراتی
شبکې کې. جي. بى د ویره اچونې، تخریبی فعالیتونو او ماہیت په اړه لیکنی
خپرولی، دغه مهال اندر و پوف د کي. جي. بى مشرو. د گهیئخ خپرونې
کمونیستانو او شورویانو دير ستر ګواښ ګانه، له همدي ئایه وه چې د منهاج
الدين گهیئخ په ترور کې د کي جي بى روول او لاس له پامه نه شی غور خیداى.
اسلامی غورخنگ حکومت د کمونیستانو په پلوی او ملاتر تورناوه، ملي
او منخلارو دلو هم د حکومت په چلندا انتقاد کاوه. کین اړ خو پر حکومت د
ارتجاع او استبداد تور لګاوه، سیاسې ډلي هم د بیلا بیلو لارو او شعارونو په
لرلو له یوبل نه لیرې او مخالفانه دریغ درلود.
ښوونځی او پوهنتون د سیاسې دلود فعالیتونو مرکزونه ګرځیدلی وو، په

تبره پوهنتون د سیاسی مبارزی یوه خطرناک ڈگر گرخیدلی و چې خوئله د بیلا بیلرولو ترمنځ د سیالی له امله خبره جګرو ته ورسیده چې مرگ اوژوله بې هم رامنځ ته کړه.

د اسی بنکاریده چې شورا هم خپل رول او اغیز له لاسه ورکړی وی، استازې زیاتره پخپلو شخصی کارونو بوجټ وو او غونډو ته دومره نه حاضریدل. ډاکتر عبدالظاهر هڅه کوله چې ناپیښلی واوسی او په دغښې جنجالونو کې ئاخان بنکیل نکړي. د دغه ورستونزو د له منځه ورلو لپاره یې کوم تاکلی پروګرام او تشکیلاتی خراک رامخی ته نشوکړای. له بلی خوا د هیواد ئینې سیمې د وچکالی له امله له کاختی سره مخامنځ شوی چې بدخشان، غور، فارياب او بادغیس یې ئڅلی وو، د بهرنیو چارو وزیر محمد موسى شفیق د نړی ئینو هیوادونو ته بېړنې سفرونه وکړل چې د دغه هیوادونو مرستې ترلاسه کړي، امریکې د شپږ عشاریه او ود مليونو دالرو په بېه د خوراکی موادو مرسته وکړه خود غلی د ویش پروګرام د یو شمیر مامورینو د ادارې فساد له امله له ئند او خنډ سره مخامنځ شو، اعليحضرت په دغه کالد مالی سېما په خاطرد خپلواکی د جشن مراسم لغور کړل، ژمۍ او سیلابونو نوري اقتضاندي او تولنیزې ستونزې رامنځ ته کړي. حکومت ونشوای کولای له پیښو او ستونزو سره پروخت او لازمه مقابله وکړي، اعليحضرت د صدارت مرستیال ډاکتر عبدالصمد حامد ته دنده ورکړه چې خپله کاختی خپلوا سیمومو ته ولارشی او دقیق رپورت ترلاسه کړي. له سفر نه وروسته ډاکتر حامد استعفا ورکړه. دده د استعفا یو لامد او اساسی قانون د اړښتونو د تطبیق پر چلنډ انتقاد ګنبل کیده، ئینې دده او شفیق ترمنځ سیالی او رقايت هم د استعفا په تصمیم کې شامل ګني. مرحوم موسى شفیق او ډاکتر عبدالصمد حامد د دوستی او ملګرتیا او برده سابقه لرله، دوی په ګډه په کابل کې یوه دارالرکا الله هم چلوله او خواره ملګری بلل کیدل. لې وروسته ډاکتر عبدالظاهر هم استعفا ورکړه چې د اعليحضرت له خواله منظوري وروسته محمد موسى شفیق ته د نوي حکومت د جوړیدو دنده وسپارل شو.

بریالی نوبنونه، لېزونکى پرمختيابى:

د محمد موسى شفیق حکومت

اعلیحضرت داوه شوچى ايله بى د صدارت لپاره ور شخصىت و موند، شفیق هم له هغه باور او واك نه چى پاچا ور كىرى ئې پر خاي گتىه پورته كرە. له پاچا نه بى د سىاسى گونۇنواو ولايىتى جرگۇ قانون د توشىح موافقە تىلاسە كرى وە، غۇبىتل بى د غۇنۇدا او مظاھرو لپاره هم يوقانۇنى چوكات رامنخ تە كرى. د دە پە غۇبىتنە چى و كولاي شى خپل پرو گرام عملى كرى، د ۱۹۷۳ کال پارلamenti انتخابات وئىندۈل شول.

شفیق و كولاي شول له هغه شورا سره چى له پخوانىر حکومت نو سرە بى ارىيکى تىرىنگلى وي، اغيىزمن كاز و كرى. دە حکومت پە لومۇر بۇرخۇ كى دا ثابتە كرە چى نوى سىستەم لە پىنسىنە دى لويىدى او كولاي شى لە پاملىنى سرە فعال او سە كار و كرى، ئىخكە خۇ بى پە دىرىلى وخت كى بولۇر قوانين او لوايج پر شورا تصویب كىل د مامورىنۇ قانون چى د ژې پىرسە پە شورا كى له تصویب نە پاتى و تصویب شو، د ۱۹۷۲-۱۹۷۳ کال بودجه هم تصویب شو، د چىن، امرىكا، انگلستان، نېرپاڭلۇ باڭك، بلغارىي او آسيايى پرمختىابى باڭك پورونە چى ۹۵ ملىونە دالرە كىدل منظور شول. له شورا سره د تفاهەم او گىدى ژې پە موندلۇ سرە رامنخ تە شوئى ستۇنزا لە منىخە ولارى. صدراعظم د شورا پە ودانى كى ئاخان تە دفتر پرانيست چى له استازو سرە پە اوونى كى بودورخ پر مسايلو خبىرى و كرى، له آزادو مطبوعات تو سرە بى د پخلاينى پالىسى غورە كرە او د كابىنى د غۇنۇدا پە اىردە بى معلومات ور كول. له آزادو مطبوعات تو سرە بى د افغان اعلاناتو له لارى له اوئىزى تو سرە پە سلو

کې ۳۰ او له ورخچانو سره په سلو کې ۲۰ د خپراوی د لگښتونو مرسته و کړه. د
کرنی په اړد داکتر عبدالوکیل د بنوالی نوی سیتم را منع ته کړ، دغه سیستم له
امله کروندګرو ته آسانتیاوا په ورکړل شوی چې پایله بې اوسله اقتصادی
پیاوړتیا پرته په هفو سیمومو کې چې له دغه سیستم نه ګتیه اخیستل شوی د
کوکنارو د کښت مخنيوی هم ګنیل کیدای شي.

شفیق په دینی او مذهبی اړخ کې اغیزمن پروګرامونه پلی کړل، په راډيو
کې د پنځگونو ملونځونو آذانونه او له هغې وروسته د علماء و لنډي موعظې
څپريدي، شهر غلغله او د مرستون تیاتر چې د اخلاقی اتحراف مرکزونه
ګرځیدلی و وتړل شول. شفیق پریکړه وکړه چې د کارګر ورخ په حکومتی سطحه
ولمانځی چې کمونیستان يې نور د یوې حرېږي په توګه وته کاروی.

دده په لارښونه د اطلاعاتو او کلتور وزیر صباح الدین کشککي د دینی
تبليغاتو په اړه نوی پاليسی جریده کړه. کشککي د تبليغاتو مدیریت غږي
راو غورښتل چې دینی تبليغاتو ته داسې لاره او لوری ورکړي چې دینی تبليغ له
کلیشه يې او تکراری چوکاتيونوراوباسی. د دغه مدیریت د یوډه مامور په وينا،
کشککي دوی خپل دفتر ته وغونښتل او په جدی لهجه بې وویل: مور بايد دینی
تبليغ ته نوی روح ورکړو. کشککي زیاته کړه: کمونیستان د خپلی کمونیستی
او الحادی پوچې نظرې له مخې په زرنګار پارک کې په ساعتونو ساعتونو
داسې ویناوې کوي چې د خلکو احساسات او جذبات د ئخان په ګتیه راپاروی او
تاسي چې جوماتونه او منبرونه موپه واک کې دی یکنواخته او کرختې ویناوې
بیا بیا سره ژوېي، خو دقیقې چې په منبر او جنازه کې خبرې کوی خلک تر
ستونی راولی، تاسي بايد سر لنه نن نه داسې چلندا او اسلوب خپل کړي چې
څوک د کمونیستانو په دام کې ونښبلی، د ژوند پر مسایلو او ټولنیزو
موضوعاتو مطالعه وکړي، له همدي لاري د کمونیستانو د فعالیت مقابله
کولای شي.

شفیق د شوروی اتحاد او کورنیو کمونیستانا و رانکاره پالیسی ته
اندې بمن او د چاري په لته کي ؤ. سید احمد گیلانی وايی: ماد اعليحضرت
محمد ظاهرشاه د سلطنت په وروستبو کې نیت کړي و چې سياست ته داخل
شم. مرحوم شفیق چې په د غه وخت کې صدراعظم او له دي د مخه یې هم غتې
غتې ماموریتونه لرل زما ډیر نزدي دوستو، هغه له ما نسه په دې باره کې خبرې
کړي وی، مرور ويل بايد نور سياست ته داخل شو او له کوم شی نه چې داري دلو
چې د اسي یونظام به راشی چې د افغانستان د ملت مخالفوي او په زور
حکومت و کړي لکه دا خو کاله چې ورسره جهاد کرو، مرور غوبنتل چې سياسي
جبهه ورته جوره کرو او د سياست له لاري یې مقابله و کرو، خو متأسفانه دا ئاد
خان کودتا و کړه...

شفیق د پښتو او دری تکرہ لیکوال او شاعر، دده لیکنې له نوبت او
ادبی تجدد نه ډکې دی، په عربی، انگریزی او فرانسوی ژیو ډېر بنه پوهیده او له
دغور ژبو یې ګنې لیکنې په پښتو او دری ژبارلى دی. دده د شعرونو او لنډو
کیسو مجرمعې د «پیغام» او «عقبريان» په نوم خبری شوی دی، دی د ویسن
څښيانو غورخنگ فعال غږي او د غوندو منشی و، په همدغه غورخنگ کې
دده ادبی او سياسي روزنه شوی. شفیق د وخت د مشهور عالم مولوی محمد
ابراهيم کاموی زوی او دینې زده کړه یې د نجم المدارس او کابل دارالعلوم کې
 بشپړه کړي. لورې زده کړي یې په مصر، امريكا او فرانسه کې کړي، او د
حقوق او د پلوماسۍ په خانګوکې یې ماموریتونه کړي. د لور استعداد او لورو
زده کړو و تر خنگ یې پوره تحریره ترلاسه کړي وه.

شفیق له نوبت نه ډګ کامونه واخیستل، درشت پر ضد یې پراخ
کمپاين پیل کړ، او د هغه کلیسا د ورانلو امر یې وکړ چې د دارالامان پرسې ک
شوروي سفارت ته مخامنځ جوره شوی وه، خرنګه چې بهرنیان قانوناً د غير
منقول جایداد د پیرو دلو حق نلري د دغه کلیسا خمکه هم په ناقانونه توګه د

رشوت له لاري پيرودل شوي وه.

شفيق به بهرنى سياست کي هم يولر نوبتنونه رامنځ ته کړل، د بنااغلي کشککي په وينا همدغو نوبتنونو دده د حکومت او رژیم د نسکوريدو پروسه ګرندې کړه.

د هلمند او بو تریون لاسليک شو، په دې اړه صدر اعظم وویل: هغه خډ چې د ملي ګټيو د تحقق لپاره زمور په توان کې و هغه مود هیواد د بنيګرو لپاره ترسه کړل او ترسه کوو بي. د دغه بنيګري او مصلحت وروستي تشخيص د شورا چې د ملت د ارادې خرگندوی او پاچا چې د هیواد او لوالا مر او د ملي حاکمیت مثل دی وړاندې شوي دي.

د هلمند او بوله تریون نه یوه ورځ د مخه صدر اعظم وویل: هيله من دي و توانېي د پښتونستان رېره هم حل کړي بشي، خو بايد په ياد ولرو چې د پښتونستان په ګډون د هري رېري په حل کې بنسابی د افغانی ملي ګټيو په اړه فکر و کړو.

د شفیق د رغنده پالیسيو او نوبتنونه مخي دا هيله کیده چې حکومت به د کورنۍ سياست په برخه کې د ټولنیزو دردونو او ملي مسايلو په درملنه او حل کې بريالي گامونه واخلى او هیواد والو ته به د پرمختګ او سوکالی پروات د تلو مخه ورکړل شي.

خر شوروی اتحاد او کي جي بي په دغه حکومت کي هم خپلونفو ذي افرادو ته پرئای موندلو بريالي شوي وداو په حساسو خوکيو بي خپل ايجنتيان کينولی ؤ، د کورنیو چارو زیر نعمت الله پېژواک او د ملي ساتني رئيس جنرال اسمعيل فرمان د هغرو دوو حساسو ادارو چارواکي ۽ چې د نظام او د ملي ګټيو ساتنه بي تر ټولو ستر دنده ګنل کیده خود همدغو ادارو چارواکو داسي لاري چاري برابر کړي چې نظام او ملي ګټي بي دواړه د پرله پسي ګواښتو کومې ته واچولي. د کابيل امنیه قوماندان مرستیال ډګروال عبداللطیف وايی: کله چې د

چنگابن د ۲۶ می پر سهار په بنار کې له پوئى نقل او حرکت نه خبر شوم، په بىر د کورنيو چارو وزير کورته ولاړم چې لارښونه ترلاسه کرم، خو هلتنه رانه وویل شول وزير کور نشته.

صبح الدین کشكکی په دهه، قانون اساسی کې ليکي: کله چې په راډيو کې د پنځگونو مونځونو د آذان لرى پېل شوه، د وزيرانو مجلس کې نعمت الله پژواک اعتراف وکړي چې ولې د وزيرانو غوندي له تصویب پرته دا کارشوی، خو زما دریغ دا و چې دا کار د اطلاعاتو او کلتور وزارت له صلاحیتونو خڅه دی او د وزيرانو غوندي تصویب ته اړتیا نلري. نعمت الله پژواک دومنه جسارت کاوه چې کله ناکله به يې د صدراعظم له خرګند حکم سره هم مخالفت کاوه. کله چې حکومت خپله د کارګر ورځې د مانځلو پريکړه وکړه صدراعظم د کورنيو چارو وزير په توګه له نعمت الله پژواک نه وغونېستل چې له غرمې وروسته د سیاسی دلو مشران راوغواړۍ او د حکومت دغه دریغ ورته په داګه کېږي خو نعمت الله پژواک دا کارونکر.

شفیق د ۱۹۷۳ کال د جنوری پر ۲ په یوه مطبوعاتی کنفرانس کې وویل: داد حکومت دنده ده چې په هيوا د کې د اسلامي ضد تایلاتو مخه ونيسي، په داسي حال کې چې له دې مخکې دغومسايلو ته د اختلاف نظر په سترګه کتل کيدل.

لكه د مخه موچې اشاره وکړه د شفیق ملي سیاست او د پرديو دلو په وراندې خرګند دریغ د حکومت او رژیم د نسکورو لوپروسه نوره هم ګړندي کړه. شوروی اتحاد په دې باورؤ که د شفیق حکومت دواام وکړي دموکراسۍ پرستنو ولاړ نظام چې تر د دمخه د تعطل او ماتې خواته روان و بيرته ژوندي او فعال شي او افغانستان به د دموکراسۍ او ملي سیاست پر بنسټونو له سیاسې تیکاو او فعال سیتسې نه برخمن شي.

لكه د مخه موچې وویل محمد داؤد خان اساسی قانون د خان پرخلاف

توطئه گنله او له هماغه وخت په دې هڅه کې و چې د دموکراسی نظام نسکور ګړی او یوې پوځۍ کودتا ته مخه پرانیزی. د ضبط احوالاتو رئیس جنرال رسول جان عسکرزوی وايې: د اساسی قانون له رامنځته کیدو وروسته دا ئد خان وروغونښتم، له چای خببلو وروسته بې د هیسوداد حالاتو په اړه پوښته وکړه، په پای کې بې خپله موڅه دا ډول خرګند کړه: پنځه مليونه افغانی نغدي راسره دي، دا سملاتسي واخله، مجید کلکانی، بېرک کارمل، سید ظاهر او نور کین اړخې وکیلان پرې تشویق کړه چې د ولسوی جرګو په غونبیو کې ګډوډی، هرج او مرج او امنیتی ستونزې رامنځ ته کړي.

مرحوم دا ئد خان چې له استعفا وروسته د خپلې ملا د درملنی لپاره په ۱۹۶۲ کالا ایتالیا ته ولار، د بهرنیسو چارو وزارت د بهرنیسو اړیکو مدیر سعدالله غرئی هم ورسره ملګری و. دا ئد خان له دنه د ایتالوی لیکوال کیورز یومالا پارت کتاب (د کودتا تکتیک) فرانسوی ژباره غونښتی وه چې بیا بې وخت پر وخت دغه کتاب مطالعه کاوه. ځینو کړی یو غونښتل پې دا ئد خان کودتا وکړی، د صدراعظم او دفاع وزیر په توګه واک ترلاسه کړي، پاچا پر خپل ځای پاتې شي، خرو اک بې محدود شي. خرو دا ئد خان دا سې فکر نشو کولای، که محمد دا ئد خان ته په اساسی قانون کې د ور سیاسی فعالیت او رول مخه پرانیستل شوی واي، بنایې د غسې دیرې ستونزې نه واي راولار شوی.

نبه پیل در دوونکی پای:

د چنگاښ د ۲۶ کودتا

د پاچا، سلطنت او د موکراسی پر خلاف، خلکو پاخون ونه کړي، دولسى قیام در امنیت نه کیدو نبې نه لیدل کیدی، نظام د یوې پوشی کوون له لارې نسکور شو چې د ملت اراده پکې شامله نه وه.

پاچاګل وفادار د حزب اسلامی له خپرني ارگان شهادت سره په مرکه کې وايې: مور ته داؤد خان وویل: تاسې لوړۍ دا آوازې واچوی چې شفیق کودتا کوي، دې پسې دا تبلیغات وکړي چې میوندوالا او سردار عبدالولی د کودتا پلان لري، له دې وروسته دا خبرې تیت کړي چې داؤد خان کودتا کوي، مور همداسي وکړل او حکومت مواغفال کر.

د ملي ساتني رئیس چې په لسکونو تنه تکرہ افسران بې له وظیفو گوښه او د خپلو مانیو په جور ولو بوخت ئ عملأً دغه اداره فلنج کړي وه اود تجربو لرونکو او مسلکی مامورینو د انفكاك له امله بې د کودتا مخه پرانیستی وه.

ډاکټر محمد حسن شرق په کریاس پوشهای برهنه پا کې کاړي: د چنگاښ د لوړۍ لسیزې په پای کې په د اسې حال کې چې د کودتا پاره بشپړ چمتووالی نیوں شوی و، داؤد خان وویل: پاچا په اړو پا کې دې، دده په نشتوالی کې کودتا نه کوم، دا یوه ډول ناخوانی ده چې دده په غیاب کې دا کار وکړو. شرق وايې زه دې خبرې ډیرو خورلم ورته و مې ویل: نیته تاکل شوی، ملګری تول چمتو دي، دا ناشونې ده چې دا خبره بل وخت ته وختنديوو، که تاسې دا مسؤولیت وانخلی ملګری به بې له تاسې اقدام وکړي، هماګه و چې ده ومنله، شرق زیاتوی: د کودتا پر شپه په د اسې حال کې چې د خپل ماموریت خواهه مې د تلو تلو سه لرله

د کورزنگ و وهل شو، د شبی ۱ بجی وی، بیازنگ و وهل شو، دروازه می پرانیسته، هک پک شرم، محمد داؤد می مخی ته ولاره، دی له خپل زوی ویس سرده را غلی و، هغه جیپ موته چی ده خپله راوستلی و کلی بی ماته را کری، ویس دخپل موته مخه را گرخوله، محمد داؤد پورته اسمان ته و کتل، سپور می د شنه آسمان پر تیر خپلی و رانگی بندلی، آسمان تکشین او ستوری خلیدل، بیایی ماته و کتل، او بیا بی د آسمان خواته سترگی پورته کری، و بی ویل: داکتر جان! تر دی گری می دازوی هم په راز نه دی خبر، له تانه یوه هیله لرم او د مشرو رور په توگه درته امر کوم، وویریدم چی له خپلی پریکری گرخیدلی که خنگه؟ خود اسی نهود، داؤد خان پخپل درانه غیر په لنډو تکو کی وویل: تاته د لوی خدای په نوم سو ګند در کوم چی که کودتا ناکامه شود او زه د خان په وزللو بریالی نشوم، ما ووژنه، ماته بیا زوند هیث ارئخت نلری، زره می و خه ووایم چی دی روان شو او په بیړه د ویس موته و خوت.

وفادار وایی: ماد چنگابن پر ۲۶ د داؤد خان کورته مخابره ورسوله، دی هم لکه د شرق دا خبره کوی چی داؤد خان ورته ویلی ویلی چی که کودتا ناکامه شی و بی وژنی، داؤد خان وویل که خه هم زه پوهیږیم او باوری یم چی پاچا به می اعدام نکری او و به می بخنسی خود اسی زوند زدنه غواړم.

نبی عظیمی کابل را د یو لاندې کوی، د پوئی افسرانو بل گروپ د کابینې غیری، صدر اعظم او نور لور پوری چارواکی نیسی، کودتا د کوماندو له ۴۴۴ غونډ نه پیلیپی، هیڅوک مقاومت نه کوی، پهار ګ کې د مقاومت رو حیه ژوندی ده خو ملکه بی له مقاومت خخه منع کوی، سردار عبدالولی، د سلطنت کفیل احمد شاه جان، صدر اعظم، مارشال شاه ولیخان او جنرال عبدالحکیم کتو azi تبول تر سهاره نیټول کیږي.

د ۴۴۴ کوماندو غونډ قوماندان جنرال رحمت الله ساپی پخپلو

یادداشتونو کې کاردي:

له کودتا مخکی د انگلستان له سکاتلنده یو لویر پوری منصبدار راغلی و چې په پغمان کې اوسيده، ده له ډيری مطالعې وروسته ويلى و: افغانستان ته تراوشه له باندي نه د نظام ړنگولو خطر نژدي نه بنکاري، هرڅه چې وي هغه په اړګ وي، دغه وخت سردار عبدالولی هم له اعليحضرت سره بهر ته تللي و، زمره په غوبښته بېرته کابل ته راغي زه هم چې له لندن نه راګرخیدلی و م پر اوضاع مسلط و، هغه راپور چې زما د کشف آمر ډګر من محمد قاسم نجرا بي راکړۍ و له خپلونورو معلوماتو سره مې هغه سردار عبدالولی ته ورکړ، ستر جنرال خان محمد خان ته هم راپورونه ورکړل شوی و، پر جنرال عبدالولی يا ډيره ناوخته شوی و، او یا ېږد او نکړ او یا ېږد د اعليحضرت حکم او فرمان له هرڅه مقدم ګاه او د امر منتظر و، د دې پرځای چې محمد داؤد خان له هیواد نه قربان شی، هیواد له محمد داؤد خان نه قربان شو.

د کوماندو څواکونو یو جزو تام، د پولیسونه منتظره څواک او د زرهدارو بل جزو تام عمومي او اصلی ټواوې فلچ کړي وي، کوماندو بی قطعاتوزما په نوم کودتا پیل کړي وه چې زه ګنۍ په یوه ځانګړۍ قرارګاه کې له جنرال عبدالولی سره مصروف یم او د عمومي کودتا مشر سردار عبدالولی خان دې، تر هغې چې زه ېې د عبدالقدیر نورستانی په کور کې بندي پیدا کړم ډيرې په تعجب کې شول.

د شپې دوي بجي وي له مير ويس ميدان نه د جګړن حلیم خان وردک له ميلمستيانه راغلی او ويده و، د بلاک تر مخي شور راوین کرم، زما د کور (۳۲ آپارتمان ۱۸ بلاک) ترمخي له عسکري نفر خدمتانو علاوه ئيني ګاونديان هم را تبول شوی و، دوي ويل خو کسد منصبدارو په جامو کې راغلی وو او ستاسي پوبښته ېې کوله، خو کله چې سور پري غالغال وکړ، په خټ وتبنيدل چې د هلیز ته را وتم د تيلفون جين بکس پر ئحکمه پروت و، تيلفون قطع و، ما غوبښتل چې زر تر زره له جنرال عبدالولی خان سره رابطه پیدا کړم، خو

و نشوه، زما مویر د بالا حصار په قوماندانی کې پاتې و، بله چاره نه وه د ډاکټر کامیار په فولکس مویر کې بالا حصار ته ولاړو د بالا حصار د شاه شهید په خوا شرقی دروازه کې تراب خان تورن ولاړو، له ما یې هیله و کړه چې کور ته ولاړ شه دلته در ته خطر دی نوره خبره ختمه ده.

بیرته راغلو، مویر مې چې درسم گذشت د مشق او ترین لپاره له قطعاتو سره حضوری چمن ته راغلی واي را معلوم نشو، بیره مې اصلاح کړي وه، دریشی مې اغوشتی وه خوتومانچه یې رانه په کور کې واخیسته چې نوره په درد نه خوری، په دې وخت کې د جنرال عبدالولی خان په کور د ماشیندارو ډزي کيدلی او د رسام مرمیو کربنې بنکاریده، هغه ګروپ چې زما کور ته راغلی و مشر یې علومی پېژندوال و چې زما د ترور دنده یې ورکړي وه. بیرته د لاھوري دروازې او شاشهید د چمن کونج ته راغلم، د سري میاشتی د ودانی ترڅنگ د بالا حصار جالی دار د یوال ته ورسیدم، په دې وخت کې له تانک نه یو خورد ضابط راکوز شو او پرما یې د پېه شي ډزي و کړي، زما دویمه هڅه چې قوماندانی ته رسیدل وو ناکامه شوه، د دوی په اشاره تانک ته پورتې شوم او د تانک قله یې راکوزه کړه، په تانک کې دنه له عسکر نه سهوا ڈز شو خوبنې شوه ڦوبيل نشو.

کله چې تانک د محمود خان پله ته ورسیدا او د شش درک خلور لاري ته راو ګرځید، ايله پوه شوم چې خبره خهد، خود دقيقی وروسته تانک د سردار محمد داؤد خان د کور ترمخي و دريد د تانک قله یې پورتې کړه، د دوی په اشاره مې سر راو یوست، خود دقيقی وروسته سردار تیمور شاه جان د اعليحضرت اخښی او د سردار محمد داؤد خیین راووت، زه یې ولیدم، بیرته د نه لار بیا د دوی درې دقيقی وروسته راووت، تانک ته یې د حرکت اشاره ورکړه، تانک لار او د قدیر نورستانی د کور مخې ته ودرید.

د قدیر د کور د پورتنی منزل په یوه خوا کې سارشال شاه ولیخان، شهزاده

احمدشاه جان، ثمر سراج صاحبہ او د لو مرمنی پوره په سالون کې سردار عبدالولیخان، شهید موسى شفیق، خان محمد خان وزیر دفاع، عبدالحکیم خان کتیواری، جنرال محمد عثمان خان، جنرال جبار خان او یو شمیر نور را وستل شوی وو، جنرال کتیواری وویل: داسې راروان وی ماویل چې دا کودتا تاکپی ده.

زه په کړکی ناست و م، بهر پېره دار ویده غوندی و، ډز وشو مرمى زماله سر نه اخوا ولګیده د شیشې له ماتیدو سره مرمى گزک وکړ. په سالون کې دوه پېره داران وو، نوی کلاشینکوفونه وور سره وو، زه پوهیدم چې هغوي یې په چلونه حاکمیت نلري. سردار عبدالولی خان ته مې اشاره ورسوله چې پر یوه دې دی حمله وکړی او له دې بل نه بمه زه کلاشینکوف واخلام او خانونه به آزاد کړو. ده ماته اشاره وکړه چې ومي لیده د سالون تر مخې نوی جر کيندل شوی او د تانک خوله مور ته راپول شوی. د شپې جګړن عبدالوکیل خان ساپې راغنى او زموره تولو د مسلک علايم یې له سینو او اوږو نه تول کړل او مور یې په کتار کې د صدارت مانې ته بوتلو.

د دفاع وزیر ستر جنرال خان محمد خان د کاغذ او قلم غوبښنه وکړه چې محمد داؤد خان ته تسلیمی ورکړی او د همکاری او خدمت لپاره خپل چمتووالی وښی، موسى شفیق چې سر په رو جانی کې پیچلی او پروت و په دېر عصبانیت را پورته شو، وی ویل وزیر صاحب تزاویه ستاد سر قوماندان احوال معلوم نه دی، حالات تول مجھول دی، معلومه نه ده چې خه کېږي او ته خو بايد په هیڅ صورت تسلیمی ورنکړي.

مؤظفو منصبدار انو پر ما او شهززاده احمدشاه جان خه شک کړی ئېر یې تهدید کړو، خورئې وروسته غلام حیدر رسولی راغنى او ثمر سراج ته یې وویل: تاسې دره بر په امر کولای شی کور ته لاره شی، ثمر سراج پخپل خای ودریده دېره زیاته عصبانی او په غوسمه، دره بر په نامه یې ټېری بشکنځلی وکړی ویل: زه هغه افغانه میرمن یم چې په ستونزو کې له خپل خاوند خخه نه بیلیې.

د صدارت په مانۍ کې مو شپې بنې وي، هر شبې ملګری رخصتیدل، په اتلسمه شپه يې مورپاتې ۱۲ کسان په تورو مو ترو کې د همنځ ته بوتلو، زمور ۸ ملګری يې د کرنيل کلا په کوتوي کې سوه دوه کسان واقول او مور خلور کسان مرحوم شفیق، مرحوم جنرال عبدالحکیم کیوازی، جنرال عبدالولی او زه يې د نوی کلا کوتې قلفيو کې بندیان کړو، زمور د دروازو یو قلف او د شفیق دوهو چې اصلی هدف يې روحي فشارو.

زما فکر شفیق ته خرابو، فکر مې کاوه چې دی ملکی دی بنايی د تکاليفوز غم و نلري، خودی له مور ټولونه تکره و خوت، دده د دروازي په تک تک خوک پوه نشول او له شپږ میاشتو وروسته د قرآنکريم د نولسو سپارو حافظشو. » شفیق له ۱۸ میاشتې زندان وروسته آزاد شود، دده خلاصون د شپې د ۸ بجو په خبری سرويس کې د یوی خانگوی اعلامې له لاري په ډير درنواي اعلان شو، په اعلامې کې دده بندی کول د کوم تور او جرم له امله نه بلکې د امنیتی ارتیا له مخې بسولل شوی و. بنايی یاده کړو چې مرحوم شفیق د ثور له خونې کودتا خورئې وروسته ونیول شو او له سختو شکنجو وروسته په ډير بدیر دی شهید کړي شو.

د کودتا په وړاندې د دفاع وزیر ستر جنرال خان محمد خان دریغ ډير حسیرانوونکی او خندنی دی، وايې چې له نیسلو وروسته ډير ناکراره و، کودت اچیانو ته به يې خوله جینګه کوله او هر یوه ته به سلامی ولاړو، بس خپل کور او زوی يې یاداوه، د یوډ پوئې او د هیواد دفاع وزیر او ستر جنرال په توګه چې د موکراسی په ټولو حکومتو کې د ملي دفاع وزارت دده په پچه رسیدلې و، دغسې دریغ ډير افسوس وردي، دا هغه خان محمد خان دی چې د داؤد خان په صدارت کې يې په کندهار کې د قول اردو د قوماندان په توګه په خلکوبیدريغه ګرولی و چلولی او تر تانکونو يې لاندې کړل، خود دفاع وزیر په توګه يې د کودتا پر لومړي ورڅ ددې پرئهای چې مقاومت و کړي قلم او کاغذ

غواړی، کو د تاچیانو ته تسلیمی ورکوی او د خپل خدمت وړاندیز ورته کوي.
وایې چې جنرال عبدالولی د سردار محمد داؤد د کو د تا له هڅو خبرو، خو
د اعلیحضرت په خاطر یې لازم اقدام نشوای کولای. بنا غلی نذیر سراج په خپل
کتاب «د افغانستان پیښې» کې کاړۍ: په ۱۹۸۹ کال جنرال عبدالولی په
فرانفسکورت کې زما لیدو ته راغنى د داؤد خان د کو د تا په اړه د خبرو په لړ کې ده
زياته کړه: د داؤد خان له تحریکاتو خبرو، ما خپل درې تنه پوئی افسران چې یو
ې شهید شوی (جنرال صاحب جان د جمهوری ګارډ قوماندان) دده ډلي ته
ورنيستي وو، دوی تبول اطلاعات ماته رارسول، تر دې چې کستونه ې هم زما
لاس ته راغلی وو، دا هرڅه مې د اعلیحضرت ته وړاندې کړل چې اجازه را کړي
په یوه شپه کې به د دغه تحریکاتو مخه و نیسم، اعلیحضرت د اسي وانګير له چې
گنی له داؤد خان سره زما د شخصی مخالفت له مخې به دا کار شوی وی ویل
ې: پر آغا لاله مې غرض مه لرئ، هغه د اسي کارنه نکوي.

بنا غلی عزیز نعیم د چنګابن د ۲۶ کو د تا په اړه وایې: زه له دغه تبول پلان
او پروګرام نه ناخبره ده، د سرطان په ۲۵ ناروغوم او په کور کې پاتې شوم، په
نیمه شپه کې مې د ټوپکو ډزې واوریدی، د اسي شکاریده چې کومه پوئی
عملیه په پیلیدو ده، ډزې دوامداره شوی، خوب رانګي، تیلفون مې راپورته کړ
کار یې نه کاوه. بالاخره ما او میرمنی مې تصمیم ونیو چې د باندې را ووئو،
چې را وو تلو د جنرال عبدالولی کور محاصره دی، د هغه تر کور چې تیر شوو یو
زرهدار تعقیب کړو، مور یې ونه پیژندلو چې خوک یو، خو پر موټر د ارګ لمبر
پلیت لګیدلی و، ما هم موټر چتیک کړ، د وزیر اکبر خان په واټونو کې یو عسکر
لاس را کړ چې ودریې، مور ونه دریدو او موټر مې تور هم تیز کړ، عسکر فیر
وکړ او د موټر د مخ هندا ره یې راما ته کړه، مور بیا هم ونه دریدو او د شهززاده
احمد شاه جان چې د سلطنت وکیل و د کور خواته رو ان شوو، چې هلتہ ورسیدو
عسکرو و درولو او په خپل موټر کې یې کینولو تر شپې بجو پوري یې هلتہ

وساتلو، وروسته بی دقدیر خان کورته بولو، هلتہ بی دشاهی رژیم مهم منسوبین را وستی وو، دسھار پر او وجو مرحوم سید عبدالله او مرحوم قدیر خان راغل ماته بی وویل تاسی په اشتباھ کی را وستل شوی یاست، په دی وخت کی لازنه پوهیدم چې خه پینبه ده، کله چې کورته را ورسید و را دی بو می ولگوله د مرحوم جمهور رئیس پرانستونی وینا می واوریده.

پاچاګل وفادار وايی: داؤد خان ئانگری مهارت درلود، دده پوهه، استعداد او واقعی رهبری کودتا بریالی کره، په دغه کودتا کې له اتیا کسو خخه زیات خوک نه وو، مور په دی دا ده وو که چیرې په کابل کی واک و نیول شی، داؤد خان نوم اعلان شی، هغه پیژنجل شوی شخصیت دی، په نورو ولایتونو کې دا اړتیانه پاتې کیږی چې خه اقدام وشی، همداسې وشول.

داوود خان غوښتل د پرچمیانو په ملاتې نظام نسکور او وروسته خپله قبله سمه کړی، کمونیستانو هم دا پروګرام درلود چې د داؤد خان له رول، نوم او نفوذ نه دا دې ول ګتیه پورته کړی، او یو ګام مخکې واخلي، کارمل به دا خبره لا د مخه کوله، «اگر داؤد خان اقدام بکندره ما بسیار کوتاه میگردد».

له کودتا خو ورځې وروسته داؤد خان چې د دفاع وزیر هم و، یوه ورځ ناخا په د ملی دفاع وزارت د دودو دی خورل لو خونې ته ننوت، لور رتبه پوهی چارواکی او جنرال ان حاضر وو، داؤد خان تر رو غېړ وروسته وویل: خرنګه بی د کودتا په مقابل کې مقاومت او کوم حرکت ونکړ، که دا بل خوک یا کوم پردي هیواد واي خه به موکول؟ تول چوپ وو، د یوه جنرال خوله چوله شوهد، صاحب تول پوهیدو چې کودتا ستاسي له خوا ده.

داوود خان دموکراسی ته د قلابې دموکراسی نوم ورکړ، پخپله لومړنی وینا کې وویل: چرا آن رفقای ضعیف النفس از اصل هدف منصرف و راه خطرا تعقیب کردند، نتيجه آن شد که اميد های دیرینه و آن آرزو های نیک به یک دموکراسی قلابې که از ابتدا تهداب آن بر عقده ها و منافع شخصی و طبقاتی بر

تقلب و دروغ و ریا و مردم فریبی استوار بود مبدل گردید. دموکراسی یعنی حکومت مردم به یک اناارشیزم و رژیم سلطنت مشروطه به یک رژیم مطلق العنان مبدل شد و این قدرت‌ها بجان همدیگر و بجان مردم افتادند. ده هفتاد و پنجم شخصیت‌ونو ته چې د دموکراسی په پروسه کې بی رو د رلود د خپلی عقدی له مخی په کرکه کتل او په هفوی تولو یې د ضعیف النفس نوم پورې کړ، دې ونشو کولای په چارو او اجرا آترو کې د دغه عقدی اغیزی پتې کړی خوده خپله د اسی رژیم رامنځ ته کړ چې نه جمهوریت بلل کیدای شونه سلطنت.

پرچمیانو له لومړی ورځی دا توطئه رامنځ ته کړه چې د داؤد خان او ملي شخصیت‌ونو نزدی کیدو مخه و نیسی او جمهور رئیس و پوهه، مخورو او ملي کړیو له همکاری بی برخی کړی، دوی دیرزره په یوه او بل نوم دغه شخصیت‌ونه، داؤد خان ته د جمهوریت مخالف معرفی کړل، خان محمد مرستیال چې فکر کپه د داؤد خان تر تولو ستر پوئی ملاتېږی بهوی کله چې د داؤد خان د شفاہی امر له مخی د دفاع وزارت چاری سنبلال کړی، پرچمیانو خپل پلانونه او اهداف له ګواښ سره مخامنځ ولیدل، هماګه و چې دیرزره بی له بیلا بیلو لارو او چینلونو د جمهور رئیس نظر واړ او خان محمد مرستیال له دفاع وزارت نه ویوست چې بیا بی له میوندو وال سره د کودتا په تور اعدام کړ.

د چنګابن له کودتا وروسته:

اعلیحضرت په روم کې، روان فرهادی سملاسی ده سفر خرڅ پیسمی کنګال کړی، فرهادی چې د محمد داؤد او محمد نعیم ترسیوری لاندی لوړ و د پلوماتیکو پوریو ته ختلی و تر دی چې د واده لګښت بی هم سردار محمد نعیم خان ورکړی و خود دموکراسی له رامنځ ته کبدو سره بی له داؤد خان سره اړیکي شلوی وی، د خپلی خوکی غم اخیستي، له همدی امله بی لومړنۍ ګوزار دا ټچې د اعلیحضرت د سفر خرڅ له ورکولو ډډه وکړي، د اعلیحضرت د پیشخدمت په وينا

له دوی سره لس زره ډالر، چې دوه زره یې د استوګنځای کرایه کیده.

همایون شاه آصفی وايی: کله چې له کودتا وروسته له لندن نه روم ته لارم، د

اعلیحضرت په خیره کې د خواشینې خه نسبی نه بشکاريدي، اندیښمن نه ئې بلکې نه
ډاډه معلومیده.

د ډوډی پرمیز د اعلیحضرت د سفر ملګری راغونډه وو، ټول اندیښمن او
څیرې یې نیولی وي، اعلیحضرت پر له پسې له سردار عبدالقدوس خان سراج سره
خبرې کولی، له ډوډی وروسته له اعلیحضرت سره د خبر و فرصت ترلاسه شو ما ویل
اعلیحضرت! موږ ته شه حکم دی، اجازه را کوی چې هیواد ته لار شواو له کومه
څایه له کودتا چیانو سره مبارزه پیل کړو؟ اعلیحضرت په ډاډمنه له جهه وویل: نه،
افغانستان ته ولاړ شئ او له سردار محمد داؤد سره همکاری او خپل هیواد ته خدمت
وکړئ. که پاچاهی په طلابې پتنوس کې کېږدی او ماته یې وړاندې کړۍ وېه یې نه
منم.

د هفوړه هرجنو تبلیغاتو پرخلاف چې کسونیستانو کول، د پخوانی پاچا
اقتصادی حالت دو مره خراب و چې ماته یې وویل: داؤد خان ته ووايیه چې دی په بهر
کې یوه روپې نلري، زما له شخصی جانیداد نه چې له دولت سره هیڅ ته او نلري
و پلوری او پیسې یې راولیې چې خپل گوزاره پرې وکړم.

اعلیحضرت د سلطان محمود غازی میرمنې (د داؤد خان لور) ته وویل: داؤد
خان ته ووايی چې دده د کار د میز په الماری کې د تیموریانو د وخت یوه ګوتی ده چې
د اعلیحضرت شهید په قبر کې موندل شوی او یوه لرغونی قلمی نسخه ده چې
ضایع نشي او موزیم ته یې وسپاری.

اعلیحضرت د خپلې کورنۍ او اولاد د سپارښته ونکړې بلکې د هفوڅیزونو
سپارښته یې وکړه چې تر ملت او ولس پورې اړه لري.

محمد ظاهر شاه له څلوبینټ کلونوزیبات د هیواد واکمن و، خو لاس یې دو مره
تش و چې له کودتا وروسته یې په روم کې د عادی ژوند امکانات هم نلرل. دغه وخت

نوراحمد اعتمادی په روم کې د افغانستان لوی سفیر او د شاهی دارالتحrir
سرمنشی نور محمد کهگدای زوی احسان د سفارت دویم سکرترو، کله چې د
اعلیحضرت خپل زوی میرویس چې په لندن کې په زده کړه بوخت و د لګښت د
نشتوالی له امله روم ته راوغوبت، سفیر د کهگدای زوی ته دنده و سپارله چې
شهرزاده د سفارت په موټر کې له هوايی د ګرنه تر کوره ورسوی.

اعلیحضرت د کهگدای زوی ته په ډيره مهریانی وویل، کینه یوه پیاله جای
واخله، خو هغه په تربیو تندی او ترخه لهجه ورته وویل: د سفارت موټر دی، نشم
کولای پاتې شم، ايله د لته اعلیحضرت لې په غوشه شو دومره بې وویل: د دغه ځوان
پلار خلوښت کاله زما سرمنشی و.

هایونشاه آصفی وايی: کله چې دویم خل روم ته ولار، اعلیحضرت لکه د
مخه ډاډنه معلومیده، دی په دې هم خوابدی ټچې کودتا چیانو له شاهی کورنۍ
سره له هیواد نه دراوتلو پروخت سه چلنډ نه وو کړی د کابل امنیه قوماندان پاچا
سریاز د تور سرو لامی بکسونه هم تالاشی کړی و، تردی چې له تور سرونه بې د
هغوي ګینې هم اخيستی وي.

مارشال شاه ولیخان او سردار عبدالولی خان لا په کابل کې بندیان وو، وايی
چې د مرحوم شاه ولیخان روحیه پیاوړی وه، له حالاتو سره په زغم او حوصله
مخامخیده، شکایت بې نه کاوه، په هنداره کې به بې چې وکتل او بریتونه به بې
څېدلې و بېرته به بې نېغ کړل.

پاکستان او ایران دواړو اعلیحضرت ته وړاندیز وکړه چې د محمد داؤد خان پر
خلاف د مبارزې په لار کې به ورسه هزار خیزه مرسته وکړی، د ایران د شاهی رژیم د
دریار وزیر اسدالله علم پخپلو خاطرو کې کاړی: مور پتیلې وه چې له محمد
ظاهر شاه سره پوئی مرسته وکړی، او دی د کندهار او هلمند د پښتنو په ملاپې
مقاومت ته اړ کړو، خو هغه زمور د غه وړاندیز رد کړ.

ذوالفقار علی بوتو هم یو درې کسیز پلاوی د حاجی محمد یونس خوګیانی،

وکیل محمد اعظم شینواری او ډگر من محمد ابراهیم خان (په قام محمد زی) پخوانی پاچا ته ولیو چې پاکستان ته راشی د کودتا چیانو پر خلاف مبارزه وکړی، پاکستان به هر ډول پوئی او مالی امکانات ورتہ برابر او په تول قوت به سی مرسته او ملاتې وکړی. خوا اعليحضرت د پاکستان وړاندیز هم ونه مانه هماغه ټچې پاکستان د اعليحضرت په وړاندی له مخالفت ډک، دریغ غوره کړ او دا یې درک کړه چې نشی کولای له پخوانی پاچا د خپلو اهدافو په لار کې ګته واخلى د جهاد په کلونو کې د پخوانی پاچا پروډاندی د پاکستان مخالفانه دریغ د دغه خبری ژوندی ثبوت دی.

په داسې حال کې چې د افغانستان تاریخ د واک لپاره د دغه ډول جنگونو ډیری دردونکی کیسی او ترخي خاطری لري، ورور د ورور پر ضد راولار شوی، خپل ورور یې روند کړي او شهزادگانو واکمنی لپاره د سیمې د زیرخواکونو (انگلیس-روس) په ملاتې پخپلو کې د جګړو اورونه بل کړي دی.

پخوای پاچا د دوو ګاونديو هیوادونو دا ډول وړاندیزونو ته خواب ورکړ او د ګاوندیو د هغه هڅو مخه یې ډب کړه چې د او بو خپلوله لاري د کبانو نیولو په لته کې وو، کومه چې د شور له خونپی کودتا ورورسته د نورو اړخونوله خوا ورتہ تر او سه پرانیستی ساتل شوی ۵۵.

هایون شاه آصفی وايې: په خلوینېتمو کلونو کې یوه ورځ د اعليحضرت په حضور مشرف شوم، اعليحضرت د خبرو په ترڅ کې وویل: زما هيله ډه چې خپلو خلکو ته ووايم چې دغه دروند بار چې زما پر اورو مو اينسي در واخلى زه غواړم خو ورځې په آرامې تيری کرم.

په داسې حال کې چې د سلطنت بنستیونه بنه پیاوړی وو او واکمنی له کوم ګواښ سره نه وه مخامنځ، له همدي خایه وه چې پخپله واکمنی کې یې د تاج او تخت لپاره بل خوک د پاچاهی لپاره ونه روزه او داسې چلنډ یې کاوه چې دی د هیواد وروستی پاچا دی.

اعلیحضرت دنور احمد اعتسادی په تینگار خپل استغایلک جمهور نیں
 محمد داؤد خان ته ولیم، که خه هم او سیمیر افغانان د اعلیحضرت دی کارته
 گوته نیسی چې دانه بنانیدله چې اعلیحضرت د یوه کودتا یه رژیم په وړاندی
 استغفار کړی واي، خوا اعلیحضرت ته خپله واکمنی مطرح نه ونه نې غوبښتل
 هفسي حالات رامنځ ته شی لکه د اعلیحضرت شهید پاچاهی وروسته چې د غازی
 امان الله خان په پلوی خینو رو نفکر کړیو له هڅو او فعالیتونو رامنځ ته شوی وو.

د اندیښنو څې

مرحوم محمد داؤد د اسې ګنله چې ګنی د جمهوریت له نوم او دده له خو
 فرمانو نو سره به تولی ربی او ترین ګبیتیاوی حل شی، د محمد حسن ولسمل په
 وینا شهید میوندوال دغه تکی ته د جمهور رئیس د پام اړولو په لړ کې ده ته
 ويلى و د جمهوریت نوم د هیواز ستونزی نشی حل کولی، له بده بخته جمهور
 رئیس د اسې فکر کوي چې دده فرمان به هر خه قسم کړی او که هغه د یوه غره د
 پاسه کېیدی نر غر به خپله غښ پرانیبی، کانونه به راوباسی، خود اسې نه ده،
 دلته له فرمزنه و یوه خدمتگار صادق او کار پوه تیم ته اړتیا لیدل کېیدی چې
 هیواز ته د سترو خدمتونو مصدر و ګرځی.

په هیراد کې هغه هیلی چې له جمهوریت سره غور یدلی وی د ټرټر په
 نهیلی واښتی، پرچمیانو په کابینه او حکومتی ادارو کې جوت رول خپل کړ،
 په تیره د کورنیو چارو وزارت له یوی مخې د پرچم منگولو ته ولويد او د کودتا
 ګانو او جمهور ست د مخالفت په تور یې د سیاستو والو، مخورو او کمونیزم ضد
 عناصر و په نیونو او ئېلوا لاس پوري کړ، چې جمهوریت او جمهور رئیس د ملت
 له ملاتر نه بی برخني کړی په دې توګه ونه توانیده پر روسی اور لګیت امریکا یې
 سکرت ولګرو.

که شده هم ئىينو شخصيتونو دا هشده کوله چې د دغۇ عناسرو مخە و نىسى او جمهور رئيس د دوى پر اهدافو، او نىتونو خبر كرى، خودومره آسانە نە وە، دوى کودتا بريالى كرى او محمد داؤد خان يې جمهور رئيس كرى و، ترشابى شوروی اتحاد او په کابل کې شيخ السفرا، پوزانوف ولاړو. دوى د جمهوريت د مخالفت په نوم دير مخور افغانان و ځپل او د کودتا په تورونو بې و نى يول او شهيدان کړل.

پاچاګل و فادار وايى: مور غوبنتل په لومړى سر کې د جنرال عبدالولى کيسه پاي و مومى، مور پوهيدو که ژوندى پاتې شى رهبر به يې هرو مرو له شه وخت و روسته آزاد كرى. ميوندوال د پرچميانو د همداسي توطي له امله شهيد کرى شو، په پوغ کې دير و طنپال افسران له همداسي برخليک سره مخامع شول، وايى چې پرچميانو غوبنتل مرحوم شفيق هم له منئه يوسى، خوسدار محمد داود خان چې د ميوندوال له وژل کيدو تikan خورلى و په دې اړه ځانګړى اقدامات ترسره کړل.

په هيواد کې ژوري اندىبنې راولاري شوی، د غلا او شوکو دردونکى پىبنې را منع ته شوی، د پلان وزير مرحوم على احمد خرم د ترور پىبنې دا ثابته کړه چې د حکومت په اداره او نظام کې ستونزو او نيمگر تياوو ژورداو خطرناکه بنې غوره کرى ده. شوروی اتحاد هغه مهال د محمد داؤد خان د رژيم د نسکورولو پريکره و کړه چې شوروی اتحاد ته د جمهور رئيس د سفر په ترڅ کې دده او برېزنيف ترمنځ اړيکو ترينګلکي لوري ځپل کړ.

د خبرو زخم:

د دوو مغوروو انسانانو ترمنځ يوازي د پنځود قيقو خبرو ظاهرًا يوي جزوی پىبنې دوي لسيزى د مخه د نږي د تاريخ مسیر ته حيرانونکى تغيير ورکر او يو څل بيا يې د تاريخ ليکونکيوداسي يوي نظرې ته چې کله کله جزوی حوادث د

تاریخ عمومی جریان ته تغیر ورکوی یو واقعی او زمود تر نظر لاندی مصدق پیدا کړ.

د خبرو اترود میز یوې خواته د افغانستان د وخت جمهور رئیس محمد داؤد خان چې د شخصی غرور ترڅنګ یې د ملي غرور لوړه جذبه هم لرله، او بلې خواته یې د سره مليتاریزم بت او د روسيې د کاتاور بریژنیف چې په نړۍ، باندی دروسيې، پر روسيې د کمونیزم د ګونداود کمونیزم پر ګوند پخپله د ده حاکمیت لرلو نشي له عادی عقل او شعور خخه بې برخې کړي و ناست و.

بریژنیف داؤد خان ته وکتل او خه د اسې خبره یې وکړه چې د غونډۍ ترجمان «گریلو» یې په ژباره کې تکنی شو، له ئند وروسته یې هغه خبره ترجمه کړه چې ډیره ستغه او غیر منظره وه، بریژنیف دا شکایت کاوه چې د ناتیو د ھیوادونو کارپوهان او همدارنګه د ملکو ملتونو په مرستندویه پروژو کې د دغه ھیوادونو د ماموزینو شمیر زیات شوی، له دې مخکې په دو مرہ شمیر هغوي ته اجازه نه ورکول کیده چې د ھیواد په شمال کې ئخای پرخای شی، خو اوس دغه چلنډ له پامه غور ځول شوی، شوروی اتحاد دغه پرمختیا خطرونا که گښی او له افغانستان نه غواړی دغه کارپوهان چې په حقیقت کې جاسوسان او د امپریالیزم د اهدافو لپاره کار کوي له ھیواده و باسی. د سالون پر فضا یوه پرزوونکی چوپتیا خپره وه د ځینوروسانو په خیرو کې د شرم نبښی له ورایه څرګندیدلی، ما (حمد غوث) داؤد خان ته وکتل خیره یې نیولی او توره ایشیدلی وه.

بریژنیف خپله خبره خلاصه کړه او د افغانستان جمهور رئیس ځواب ته غور غورو. داؤد خان سور او چه ځواب ورکړ، دغه ځواب دروسانو لپاره همدو مره غیر متربه و لکه د بریژنیف خبری مور افغانانو ته.

داؤد خان بریژنیف ته ووبل: هغه خه چې دا او س د شوروی اتحاد مشر له خوا ووبل شول هیڅکله به د افغانانو له خوا د منلو ور و نه ګنل شی، زمور له

نظره دغه خرگندونې د افغانانو په کورنیو چارو کې خرگندنه لاسوهنه بلل کيږي.
ماته (حمد غوث) د مرحوم داؤد خان خبری تکی په تکی په زړه دی چې
بریژنیف ته یې وویل: موربه هیڅکله اجازه ورنکرو چې خوک دې
راوښی (دیکته کړی) چې خه ډول خپل هیواد اداره کړوا او خوک په خپل هیواد
کې په کار واچوو، دا چې خه ډول او چیرته بهرنۍ کارپوهان توظیف کړو دا په
 بشپړه توګه د افغانستان د دولت حق دی. افغانستان که لازمه وی بیوزلې به
پاتې شی خوپه عمل او پريکرو کې به خپله آزادی وساتی. داؤد خان له دغه
خبرو سره له ئایه ولاړ شو، افغانان تول پاخیدل، داؤد خان د خدای پامانی په
توګه سروبورا او د سالون د تلو دروازې خواته رهی شو، په همدي وخت کې
بریژنیف لکه چې تکان و خوری په سختی له ئایه پورته شو او د کاسيګین په
ملګرتیا په داسي حال کې چې ترجمان پسی روان و په داؤد خان پسی شول،
بریژنیف غوبنتل خپله خبره بېرته واخلي. وحید عبدالله ورو داؤد خان ته
وویل: د دپلوماتیکو نزاکتون له مخې غوره دا ده چې له روسانو سره سمه مخه
ښه و کرو که نه نود مسکو سفر به په بشپړه توګه ناکام شی. وحید عبدالله یو
څل بیا دا خبره تکرار کړه، داؤد خان پښه نیولی شو، بېرته وګرخید په داسي
حال کې چې هغه پخوانی غوښه بې له خیرې لري شوی وه، بریژنیف ته لاس اوږد
کړ، بریژنیف دېر حمیمیت په بنودلو وویل: تاسې جلالتماب غوبنتل له
ماسره یو ئانګړۍ ملاقات ولري، زهه وخت چې تاسې غواړی په خدمت کې مو
یم. داؤد خان په درانه او لور آواز چې تولوا اوريدلی شو، خواب ورکړ: غواړم
تاسې خبر کرم چې نور دا وړ خبرو ته اړتیا نه لیدل کيږي.

مرا مرګ بهتر از آن زندګي که سالار باشم کنم بندګي

د زیاترو کتونکو په انډ د داؤد خان همدا غرڅ درېغ او چلنډ دده د حکومت
او ژوند پای و ګنيل شو، مرحوم محمد داؤد د خپل شخصی او ملي غور له مخې
دانشو زغملای چې یو بهرنۍ هیواد که هر خومره ئواکمن هم وی دده په وراندي

داسی دریغ غوره کېرى چې د افغانیت له غور او عظمت سره تکرولرى. پەدى توگه خبر واترو له پنخۇد قىقۇزىيات وخت و نەنیو، داؤد خان خپل سفر پە همدى ئای پاي تەورساوه، بىرئىنیف كوبىنىڭ كاوه چې خپل خبره ترمىم او بىرته واخلى، خود داؤد خان پىزىرە خبزو زخم پاتى شو، لە راستىنيدۇ سره بىي خپل دفتر تەھدايت ورکر چې د پوخىانو د روزنى لپارە بىل ئاخى (مصر - هند) ولتىوى. دە روسي پر ئاخى د نورو متابعد لىتولو كوبىنىونە گېرنىدى كېل. داؤد خان غۇبىتلى د ناپىيلو هيوا دونو غورخنگ د ختىئ بلاك لە نفوذا او اجارە دارى وزغورى او پە رىبىتىنى معنا ھەدد د دوسترو زېر خواركونولە اغىزىو خلاص كېرى چې د دريم خواك پە توگه خپل ناپىيلى او فعال رول ولوبولى شى، لە همدى ئاخى يې غۇبىتلى پە لو مرى سر كې د كىيوبا غېرىتوب دەھەد پىلى درىغ لە مخى و خنلىول شى.

شورىي اتحاد اپىندە و گىنلە چې خپل گوداگيان يولاس كېرى، داؤد خان ھم لە كابىينى پرچمىي وزيران لېرى كېل، پاچاگل و فادار چې د روسي مىرىمنى دىرلۇ لە املە د اساسى قانون لە مخى د كابىينى غېرى نشوابى كىدای لاد مخە پە لىبىيا كې سفیر تاكل شوی ئ، عبد الحميد محتاط پە جاپان او فيض محمد پە اندونيزيا كې سفیر و تاكل شو، همدارنگە نعمت الله پژواك، جىلاتى باخترى هم لە كابىينى گوبىنە كېرى شول.

د مرحوم استاد الفت پە وينا:

چې نامطلوب شى وزير نو سفارت ورکوى

گوره هيوا دەخنگە بد، بد كسان ورکوى

داؤد خان پە هرات كې پە خپلە وينا كې پە خىرگىنە وارداتى ايدبىولۇزى و غندىلە، لە وارداتى ايدبىولۇزى نەددە مطلب كمونىستى وە، كە خەم لە ملکى ادارو كمونىستان گوبىنە كېرى اىشول، خوبىيا ھم بوشىپە دغۇدادارو كې پاتىي وو.

داؤد خان په بینه بهر تیو هیوادونو ته سفرونه و کرل، عربی او غربی نیزی ته
بې مخه کړه، له پاکستان سره اړیکې بې شوی. دی د ۱۹۷۶ په اګست کې
پاکستان ته لار او د ۱۹۷۷ په اکتوبر کې جنرال ضیا، الحق کابل ته راغی. په
دی توګه د هیواد په بهرنې سیاست کې هغه خه چې اعليحضرت او محمد
موسى شفیق غوبنتل، هغه ته بې مخه کړه، کله کله به بې له شفیق سره په دی
اړه مشورې هم کولی او د ده د سیاسی پروژې په اړه به بې پونښنې کولی، داؤد
خان په ډاګه ویل چې پرچمیانو ته په سلام هم پنیمانه دی.

خوشرويان هم لکه زخمی مار ناکراره وو، لوړۍ بې د خپلو گودا ګیانو
دوی دلي خلق - پرچم یوکړی، خود حکومت حساسو ادارو حرکت ونکر، دا
پونښنې ونشوہ چې دغه اتحاد د چا په واسطه د خد لپاره وشو؟

داؤد خان یوازې پاتې شو، مسوولو اداره د خیریت را پورونه ورکول،
جنرال اسماعیل فرمان چې ملي ساتنې رئیس و د اداره لادمخه شنده کړي وه.
جمهور رئیس له حالاتو بې خبره ساتل کیده، هره ورئ به یوه ناوره پیښه کیده،
د اسې معلم سده چې ځینې عناصر لاسی د امنیت او حالاتو د خرابیدو په هڅو
لګیادی.

۱۳۵۵ د لمیز کال د سلوااغی میاشتې پر لسمه په کابل کې لویه جرګه
راویلل شوہ د لوې بې جرګې د غرو تاکنه د یموکراتیکه نه وه، بلکې د سیمه ایزو
چارواکرد خوبی له مخې د لوې بې جرګې غیری تاکل کیدل، د اساسی قانون له
تصویب وروسته د جمهور رئیس د تاکنې په لړ کې مرحوم داؤد خان کاندید
نکر، خود بل چا د تاکنې چانس او شرایط هم مساعد نه ګنبل کیدل، له یو خد
اګر مګر وروسته مرحوم محمد داؤد خان د جمهور رئیس په توګه د ملت د
استارو غوبنته و منله، خود غونډې مصنوعی اړخ او فرمایشی بې پت نشوای
کړی. ده پخبلو خبرو کې وویل:

زد باور لرم چې په یاد به مو وي چې ما په لوړۍ جمهوری اعلامیه کې

ویلی و: «د خپل وطن په خدمت کې د بیلا بیلو مسؤولیتونو د مودې په اوږدو کې: یو د دا سی هدف په لته کې و مچې د افغانستان خلکو په تیره بیا د هیواد د محروم طبقو او خران نسل لپاره مادی او معنوی ودې یو مثبت او رینتیانی چا پېر بیال رامنځ ته شی او په هغه کې د وطن تول و کړی له توپیر او امتیاز پرته د خپل وطن د آبادی او پرمختګ په لار کې برخه واخلي او د خپل مسؤولیت احساس و کړي.

دا هغه خبره وه جي ما د افغانستان د جمهوریت په لوړۍ اعلامیه کې گرانو هیواد والو ته کړي ده، نن بو خل بیا تاسې ته عرض کوم چې پخیله هغه خبره ایمان لرم او هغه مې د زیده له کومې کړي ده.

د افغانستان د جمهوریت لوړۍ پې او تر نن پورې دوام وکړ، هغه خه مې چې وکړی شول، یا مې ونه شوای کړای بنه وکه خراب دا البته د ملت او د افغانستان د تاریخ قضاوت ته پرېږد.

د افغان ملت د ملي گټو دفاع که زما د خان او بچیانو په سرېښندنه هم دی په باور سره و پوهیې چې دریغ به بې نکړم.

اساسی قانون، لوېې جرګې او ملي غورځنګ ګوند درېرو حل او ستونزود له منځې ورلو کې جوټ لوری خپل نشوکرای، ئکه خودی د وروستی او یوه رندانه اقدام په لته کې ؤ خونا وخته شوی وه.

د ۱۳۵۷ لريز کال دوری پر ۳۱ نېټه میراکبر خيبر د نامعلومو کسانو له خوا ووژل شو، خلقيانو او پرچميانو دده په جنازه کې انقلابي شعارونه ورکړل، جنازې د مظاهري بنه لرله چې قانوناً بنديز پړی لګيدلی و، د خلق- پرچم مشرانو توندي و بناوې وکړي او حکومت بې د خيبر د وژنې مسول وباله، دولت دا پېښه عادي و ګنله يوازې د خلق پرچم د خو تنو مشرانو په نیلو بې لاس پورې کړ. په دا سی حال کې چې د خيبر وژنې عادي وژنې نه وه، دا سیاسی وژنې وه او هر سیاسی قتل د نوروسترو پېښو مقدمه ګنل کېږي. خو حکومت دا قتل د خلق

او پرچم خپل منځی کشمکش گانه چې د یو بل سربه خوری.
خوداسي نه ود، دغه قتل د رژيم د نسکورو لو یوزنگ ؤ، یوه اشاره ود چې
له مسکونه تر کابله یې کمونيستان و خوئول.

خو حکومت بیا هم کمونيستان کمزوری گیل، وحید عبدالله په هماغه
ورئو کې خپل خسر سید قاسم رشتیا ته ویلى و: کمونيستان په هیواد کې
دومره پیاوړی بنیاد او جری نلري، غواړی په دغسي حرکتونو ځان خراکمن
وبنی او حکومت وویروی، که مور وغواړو په یوه ورئ کې به یې له هیواد نه
تخمور ک کړو.

خوله دغسي یوې ستري خبرې سره د رژيم پولیس لا تر هغې ګږي چې د
حافظ الله امين په نیولو پسې ووتل دده له استونځی بیخبره وو دوی خو
 ساعته د باغ بالا او خوشحال مینې تر منع لالهانده وو د ډیرو کورونو دروازې
بې ودبلی تر هغې چې له اوږدي هڅې وروسته بې د سیمې د پولیس وو
ماموریت په مندو ترو د هغه کور و مونداو بیا دغه پولیس دومره بې تفاوته وو
چې ددوی په وراندې بې یو کاغذ خولې ته کړه وې وژو، او تیره بې کړه، د
پولیس وو همدغو ګروپ په وراندې بې له کوره د فقیر محمد فقیر او انجینير
ظریف په لاس په اصطلاح د ثور انقلاب قومانده په پوئې کې خپلو ملاترو ته
ورسوله، همدا پولیس ددې په ځای چې امين سملاسی و نیسی تر سهاره په کور
کې پریښو د چې د کو دتا پاتې او نیمګړی چارې بشپړی کړي.

د غويي د شپږ می پر مابنام را د یو د نور محمد تره کې، بېرک ځارمل،
صالح محمد زیری، ڈاکټر شاه ولی، دستګیر پنجشیری او خو تنو نور د نیولو
خبر خپور کړ. د پنجشنبې په ورځ د دفاع وزیر غلام حیدر رسولی د دغې پیښې
له امله په پوئې مرکونو کې د خوشحالی د مجلسونو جزو ولو امر کړي ؤ، اسلام
وطنجار له همدي موقع ګټه پور ته کړه ځواکونو ته بې بنار ته د تلو قومانده
ورکړ، کله چې دفاع وزیر ته د دغې نقل او حرکت خبر ورکړل شو، دا سې بې ګيله

چې د خوشحالی د غونډي برخه بهوی، ويبي ويل دده په امر په پوهې قطعاتو کې
د خوبنې بنډارونه جو زېږي د اندېښني خبره نشته.

تانکونه له محمود خان پله را واوبتله، ايله د دفاع وزير په خبره سر
خلاص شو. جنرال اسماعيل فرمان په نياز بېگ کې د خپلې نوی مانۍ د
پرانیستې په خوبنېو کې ډوب ټو.

غلام حیدر رسولی د دفاع په نیت و خوئید خوڅه بي ترلاسه نشوای کړاي،
له ریشور نه د فرقې رئيس ارکان د مقاومت قوماندہ ورکړه، خو مخه يې ڈب
شوه او جنرال عبدالعلی ورد ګ ووژل شو.

په اړګ کې د کابینې غونډه وه، د کارگر د قانون په اړه بحث کيده، پر
بوولس بجود درنو ډزو له امله د کو دتا خبر په اړګ کې خپور شو، داؤد خان
خپلو وزیرانو ته وویل هرڅوک چې غواړي له دې ئځای نه ولارشی، تلى شي.
له داؤد خان سره درې وزیران، پوهاند عبدالقيوم ورد ګ، عبدالقدیر او
عبدالله پاتې وو، داؤد خان د خپلې کورنۍ غږي او خپلوان تول اړګ نه
راوبل، ده اړګ ترتیلو خوندي ئځای ګانه.

بوازې ګاره مقاومت کاوه، خو په اړګ کې د تنه هم شه وخت وروسته د
کو دتا کوونکو په پلوی ډزي پیل شوي.

جمهور رئيس سردار محمد داؤد په بېسارې میرانه او زغم مقاومت کاوه،
روحیه يې پیاوړی او اعصاب يې آرام و کله چې دده ترمخ يې دواړه زامن (عمر،
خالد) د کمونیستانو په يې دریغه ډزو شهیدان شول، په ډير داډ يې پخپل لاس
د هفوی مخونه قبلې ته کړل، دواړه يې پر تندیو بشکل کړل، داسې دده لونې -
لسيان يو په بل پسې دده په مخ کې په ګولو غلبیل شول خود کمونیستانو په
وراندې مرحوم محمد داؤد د مقاومت روحیه ونه زمولیده، ده ويل: زه به له
خدای پرته بل هیچانه تسلیم نشم، دده د کورنۍ ۱۹ تنه چې دده میر من
وریندار، زامن، لونې، لسيان او همدارنګه د سردار محمد نعیم د کورنۍ غږي

وو، شهیدان او اووه تنه سخت تپیان شول.

امامالدین چي چنگابن د ۲۶ کودتانه مخکي وروکي ضابطؤ او محمد داؤد خان ورته د چنگابن د ۲۶ په کودتا کي د لومرى بريدمون ترفع ورکري وه، ارگ ته ننوت او جمهور رئيس ته بي د تسليميدو وينا وکر، داؤد خان پخپل هماگه درانه او رساغي خواب ورکر: زه به په مرگ هم کمونيستانو ته تسليم نشم، د داؤد په قاموس کي د تسليم تکي نشته. له دي سره يې پري کلاشنينکوف وزوستي گولي وچلولى چي د امامالدين په ولی او لاس و منبستي، کمونيستو پوخيانو پر داؤد خان د گوليوبارونه وچلول، داؤد خان شنيد شو، کله چي کمونيستان ارگ ته ننوتل، سردار نعيم خان چي پخپل وينو کي لژندو هڅه کوله خنگ ته پروت کلاشنينکوف ته وروښويي چي د ژوند له وروستي سلګي سره د کمونيستانو پر ضد د مقاومت له وروستي حماسي سره به مخه بهه وکړي. کمونيستو پوخيانو چي سردار ته وکتل چي لاد وسلې تر لاسه کولو هڅه کوي د خپل وسلو خولي بي پر راواړولي او غلبيل غلبيل بي کر. کمونيستانو له واکمني کورني او پخوانۍ پاچا سلب تابعيت اعلان کړ او خوبې ضمير و چي په سلطنت او جمهوريت کي بي له رياستونو، وزارتونو او سفارتونو سره لوبي کولي په مستعارونومونو په اخبارونو کي له حققت نه ليري ليکنې پيل او له دروغونه کي خبرې بي راپورته کړي.

ملی مقاومت، پردي لاسونه

کسر بستانو واک غصب کړ، او پرولس بې د چېه میچنزو ګرخولو ته زور ور کړ، خو ملت هم د مبارزې او مقاومت په لار ګام واخیست، ولسى پاخونونو سر راپورته کړ، زور بې وموند، پراخ او هیواد شمول شو.

له بدہ بخته د مقاومت په لیکو کې له اعليه حضرت سره د ډیر سخت مخالفت خرگندونه وشه، د دې پرخای چې دده له تجربه رول او ملاترنه چې په نږيواله کچه د مقاومت لپاره ډیره ستره تکيې ګرخیداى شوی، ګنه اخیستل شوی واي په غونيو او اعلاميو کې چې خومره کمونیستان غندل کيدل، له دې زیات د پخوانی پاچا پرخلاف کمپاين روان و، ګوندی خپرونو ته به کله کله د اسي خبرې راووتی چې سرې به د اسي ګنله لکه د خلق او پرچم کمونیستانو ته چې برانت ورکړ شوی وي. سرې به حیران شو چې که د دې هرڅه مسؤول پخوانی پاچاوی بیاناو، تره کې، امين، کارمل او نور کمونیستان بنايی هیڅ پرده ونه بلل شی. نادری کورنى، کریملین در تلاش شاه مخلوع، ظاهرشاه رائۍ که راوستل کېږي، د افغانستان ملت ظاهرشاه نه غواړي او د اسي نود هغه وخت خپاره شوی کتابونه د چې په همداسي روحيه کبل شوی چې مقاومت د پخوانی پاچا له ملاترنه بې برخې شی. کله به چې پخوانی پاچا په کوم مناسب پیغام خپور کړ، یو توپان به راپورته شو، د یوې خپروني تر تولولوی سرليک دلته رانقلوم: ظاهرشاه آرزومند سرنوشت داؤد، تره کې و امين است.

اگر ظاهرشاه میخواهد به سرنوشت داؤد، تره کې، و امين د چار شود، مهرباني نموده برگردد. ظاهرشاه هغه خوک و چې په ملګرو ملتونو کې بې د پاکستان له غريتوب سره مخالفت کړي و.

د هغه وخت سیاسی انصاف او قضاوت گورئ چې د مرحوم داؤد خان او تره کې - امین تر منع د توپیر له شعور نه بې برخې دی. که سپړی د غوشعاري لیکنو ته به خيرشی داسي بنکاری لکه د داؤد خان رژیم په نسکورولو او د ثور کردا تا کې د دغوغه کربولاس او د دوى کار نامه وي، د دغوغه خپرونوله نيمایي زیاتې لیکنې د پخوانۍ پاچا پرخلاف پر همانغو تکراری او کلیشه یې خبرو ډکې وي چې نه بې جهاد ته ګټه رسیدله او نه هم افغان ولس ته.

د یود ګوند فرهنگي مسوول د پخوانۍ پاچا پرخلاف غیر اخلاقی جعلی پوستير خپاره کړل چې له لېږي معلومې دل چې تصویرونه منتاز او جعل شوي دی. موږ د انډوایو چې پخوانۍ پاچا د هيرواد په ټولنیزو پیښو او پرمختیا او کې بېخې بې مسوولیته دی، ډیر خه کیدای شول چې ونشول، همداسي ډیر خه دasicې وو چې بنایي نه واي شوی خوشول. خوپه دی ټولو کې د آزاد قضاوت او د حقایقرا او واقعې ښتو له مخې د پریکړې ضرورت دی، چې په سره سینه او وغږيدلو سترګو پر هغه عواملو، سیمه ایزو او نریوالو بدلونونو، د هغه لوری او بهیزه هر خه په پام کې ونیول شی، نه دا چې په د غسې ملي مسایلو کې قضاوت د آنى مصلحتونو او شخصی ګتیو پر بنسته ولاړو، له بدې بخته موږ تر او سه په د غسې حالاتو کې له بېږي کار اخیستې یا مو شعار ورکړۍ او یا هم اعلامیه. یوه خبره چې پر هغه هیڅ شک نشي کیدای هغه دا ده چې اعليحضرت د زړه له تل نه غربنتل په هيرواد کې د موکراسی رامنځ ته شی او د خلکو د ارادې له مخې له سلطنتی کورنۍ نه د باندي حکومتونه چارې په لاس کې واخلي تر ښې چې د دغې هیلې د ترسه کیدول پباره له خپلې واکمنې نه تیریدو ته هم چمتو و.

د مقاومت له پیله اعليحضرت په دې اندو چې د مقاومت یوه پراخه جبهه جوړ کړي شی چې د ملت ټول پاتکې په خپلې غېږي کې را غرنده کړي، د نجات ملي جبهه د همدغسې یوه نیت له مخې جوړه کړي وه چې د اوريدو له مخې اعليحضرت بې له دې چې دې پکې شرګند رول ولري د غه مفکوره د مجاهدینو

خینو مشرانو ته وراندي شوي ود چې له بدنه بخته د پیښور هوا او فضا يې لوري او لاره په بله و گرځاوه.

د اسي بنکاري چې په پيل کي پخوانۍ پاچا هيله من و چې جهادی ګوندونه بهو کولای شي د مقاومت لپاره یوه پراخه جبهه جوړه او د هغو سمه لارښونه وکړي، دوي داسي ګنله چې دده حرکت به د واک او اقتدار هڅه و ګنلي شي، خو کله چې جهادی ګوندونو د مقاومت د بری په لار کي یوه پراخ او متحد حرکت رامنځ ته نشوای کړاي او پخپلو کي لاس او ګريوان شول چې د دغواختلافونو له امله نه یوازې دا چې د مقاومت په سنگرونو کي ګني ستونزې رامنځ ته شوي بلکې د جهاد پر سیاسی غایندګي هم کوربه هیواد خپل سیوری خپور کړ.

له همدي ئایه و چې اعليحضرت اعلان کړه: یووالۍ او اتحاد هر افغان ته ژوندنی خبره ده، هیڅ افغان داسي نه دی چې په دې لار کي چې خه یې په وس کي وی پر هغو دریغه وکړي.

اعليحضرت له هماغه پيله د تاج او تخت ادعانه دا چې ونکړه بلکې هغه بې په کلکه رد کړ، بهرنیو مطبوعاتو ولیکل: پخوانۍ پاچا د مقاومت په مدار کې مرکزی حیثیت لرلی شي، خو پاچا هیڅکله هم داسي کومه خبره نه ده کړي، ده له هماغه وخته د هیواد د مشترابه په اړه په داګه کړي: کله چې هیواد آزاد شي، د سیاسی برخليک تاکنه د ولس حق دی چې د آزادی په لار کي یې قرباني ورکړي، دا د ملت تر ارادې پورې اړه لري چې خه ډول حکومت یې له هيلوا او ارمانو نو سره اړخ لڳوی.

اعليحضرت په وار وارو یلى: دی د افغانستان د خلکو خدمتگار دی، دیر به خوشحاله وی چې خپل هیواد ته د یوه عادي افغان په توګه ستون شي.

ګوندونه او ګوندي د افغانستان د تاریخي دېمنانو په ملسون او د خپل شخصی ګټوله مخې له د غسي هخونه په ويره کې وو، دوي داسي ګنله که مقاومت له واحد او منلي زعامت او پراخ او متحد حیثیت نه برخمن وی چې هم

نېروال ملاتېر خپل کېرىشى او هم لە مقاومت خەمناسىبە او پەرخای او وخت
غايىندىگى و كېرى، دوی خپلواهدافو او اورد مەھالە اغراضو تەمەنەشى
پرانيستى.

اعلىي حضرت د متحدى جىھى د جور يدو و راندىز و كېر او بې لە دې چې كوم
مقام و غوارى د ۱۹۸۳ کال پەجون كې بې پەدې ارە خېلى ھېنى د كېرى.
كە خەم ڈري گۈنې اتحاد د اعلىي حضرت غۇرە مثبت خواب ور كر، خر
خىنگە چې پەر او و گۈنې اتحاد او كور بە هيوا د يوه فشار پە توگە د گىنى اخىستو
پلە پكى درنه وە د متحدى جىھى هىلەونە رېزىدە، هەمداسى و شول او وە گۈنې او
درې گۈنې اتحادونە سەرە يوشول چې ورسە د متحدى جىھى د وسیه ھم و تىل
شود.

درې گۈنې اتحاد د ۱۳۶۲ لەرىز کال د چىنگابىن پە ۲۹ پە يو داعلامىيە كې
خىنگە كە:

از آنجا كە اتحاد اسلامى مجاهدىن افغانستان بوجب احکام صریح منشور
خويش ھمبىستگى و اتحاد را ميان ھمه گروھەيات مجاهدىن مسلمان افغانستان
در جەداد مقدس برای اعلای كملة الله و آزادى افغانستان از چىنگال كمونىزم و
تجاورى رو سەھاي ملحد اساس عىمە پىروزى ميداند و اتحاد سرانسى ملت مجاهد
افغانستان ھموارە مورد تائید ما بوده است و از جانبى سەھمگىرى در جەداد
 المقدس را وظيفە، ھمه افراد ملت مسلمان افغانستان ميدانيم بنا بر آن اتحاد
اسلامى مجاهدىن افغانستان بە منظور ھم آهنگ ساختن بېھر نېروھاي جەدادى
و پىرىزى يك اتحاد بزرگ و سراسرى و نىيل بە مقصود سەھمگىرى عملى
اعلىي حضرت محمد ئاطھرشاد پادشاه سابق افغانستان را در جەداد مقدس حسن
استقبال نموده و از خداوند برای ايشان و ھمه مجاهدىن در داخل و خارج
افغانستان توفيق مزىد خواتى، ندai ايشان را در زمينه بوجود آمدن جىھە.
متەدد مورد تاييد قرار مىدەد.

اتحاد اسلامی مجاهدین افغانستان با احترام و اعتقاد راسخ به خواستها و ارمان ملت مسلمان افغانستان امیدوار است تشکیل جبهه، متحد زمینه را برای برآوردن حقوق و آرزوهای برق ملت مسلمان افغانستان و پیروزی جهاد مقدس فراهم گرداند.

د ۱۳۶۲ کال د عقرب په لومړی نیتیه د متحدی جبهې د کړنلارې (اساسنامې) تدوین په دغه اعلامیه کې اعلان شو.

هیئت متشکل از شش تن از مهاجرین و اهل خبره افغانی مقیم امریکا و اروپا بغرض سهم ګیری در تدوین اساسنامه جبهه، متحد افغانستان دیروز وارد پشاور گردیدند.

اشخاص منتخب مذکور قرار است با همکاری هیئت اتحاد اسلامی مجاهدین افغانستان (سه گانه) به تدوین و تهییه اساسنامه جبهه، متحد افغانستان بپردازنند.

ذوات موصوف عبارت اند:

۱- جناب ضیاء احمد جاغوری

۲- جناب محمد صدیق سلوجرقی

۳- جناب محمد نبی یوسفی

۴- جناب همایون شاه آصفی

۵- جناب داکتر جلیل شمس

۶- جناب احسان اللہ مایار

از جانب اتحاد اسلامی مجاهدین افغانستان ذوات آتی د رکمیسیون

تدوین اساسنامه جبهه، متحد عضویت دارند:

۱- جناب مولوی محمد شاه فضلی

۲- جناب دکتور فاروق اعظم

۳- جناب محمد ګلاب ننگرهاری

- ۴- جناب محمد نبی محمدی
- ۵- جناب دکتور ذبیح اللہ مجددی
- ۶- جناب توریالی عثمان
- ۷- جناب مولوی فضل هادی شینواری
- ۸- جناب صاحبزاده حجت اللہ.

خو لکه خنگه چې د مخه مو وویل درې گونې اتحاد و نشوای کولای د متحدی جبهې د اساسنامې په جوړیدو کې رغنده رول ترسره کړي، د متحدی جبهې د جوړیدو د مخنیوی په خاطر د پیو او بنکاره لاسونو او هڅوله مخې درې گونې اتحاد بې له دې چې د متحدی جبهې د جوړیدو پروسه سرته ورسیوی، له اوو گونې اتحاد سره د مجاهدین د اسلامی اتحاد تر نوم لاندې یو ځای شواو د دغه اتحاد په نامه چې دیرژ برتره رنګ شود متحدی جبهې چې په حقیقت کې د ټول ملت او ټولو اقشارو په سطحه د یووالی هڅه وه، د بریالیستوب مخه ونیول شود.

د افغانی واکمنو یوه کمزوری دا وه چې شا و خوا بې به داسې کسانو نیوله چې له «بلې» پرته په بله خبره نه پوهیدل او یا د بر لې پوهیدل، همدا غوکړیو او عناسرو دوی له ولس نه بې لیرې ساتل، له خلکو بې له مخامخیدو ویرول او د پیښو په رینبو او واقعیتونو بې نه خبرول.

کله چې اعليحضرت محمد ظاهرشاه د لو مری ئخل لپاره اروپا ته ولاړ، په روم دې اعليحضرت غازی امان اللہ خان ورته ویلیؤ: «د واکمنی په وروستیو کې داسې یوې خطرناکې کړي زما شا و خوانیولی وه چې نه مې شوای کولای خپل خلک، د هغروی ریږي او واقعیتونه په سمه توګه ووينم، ئکه خوزیار وباسې چې زما دغه ترخه تجربه ستاسي په اړه تکرار نشي. زما د دغه ليکنې یوه مرجع د صدارت د خلوینښتو کلونو مامور وايې: د سردار محمد داؤد خان د صدارت په وروستیو کې له اعليحضرت سره د وظيفې له مخې په یوه کورنې

سفرزه هم مل وم، له راستنیدو وروسته می د سفر او په هغوسیمو کې د حالاتو
په اړه صدراعظم صاحب ته خپل رپوټ وړاندې کړ، په رپوټ کې ئینې
دردونکۍ واقعیتونو او اټکلونو ته اشاره شوی وه، سردار صاحب لازمه وګنله
چې خپله انګیرنه او برداشت اعليحضرت ته هم وړاندې کړم. اعليحضرت زما
خبرې په غور او زغم واوريدي د حضور سرمنشی نور محمد کهگدای هم، کله
چې بيرته د سرمنشی دفتر ته راستون شوم، کهگدای په جدي او آمرانه لهجه
وویل: مناسب نبود، شما قلب ملت را رنجاندید. په دې توګه دغه کري یوه خه
کوله چې اعليحضرت له پېښو او واقعیتونوبې خبره وساتی او خپلې نومري
زیاتې کړي.

له بدنه بخته چې اعليحضرت او سلطنت همدغو «بلی» وړیونکو محاصره
کړي و، دغسې یوه کړي له مرحوم محمد داؤد خان نه هم د جمهوری ریاست په
وخت کې چاپیره شوی وه، دغه محاصره نه هم په بله بنه روانه ده، دا حقیقت دی
چې هم د جهاد په اوردو کې او هم دا اوس تر دیره د اعليحضرت له پلان،
پروګرام او نیت نه سمه ترجمانی او نایندګی نه ده شوی، له همدي ئایاه وه چې
جهادی گوندونو د اعليحضرت سوله ایزو هخو ته د یو ډول گروابن په ستر ګو
کتل چې ددې یو لامل د هغه کسانورول او شخصیت دی چې د اعليحضرت د
استازیتوب کانې یې په سینه ډبول، که نه نو اعليحضرت نه پرون او نه هم نن
هیڅکله د سلطنت او واک هیله ته ده کړي، اقتدار ته درسيدو پلان یې نه دی
وړاندې کړي، دده د سوله ایزو هخو معنا دانه ده چې ګنې هرو مرو دی واک ته
ورسيې او یا سوله او ټیکاو یوازې او یوازې واک ته دده له رسیدو رامنځ ته
کیدای شي، اعليحضرت واک او اقتدار ته له رسیدو پرته هم د یو سپین ډیرې
او منلي مشر او مخور په توګه د سولې او ټیکاو په رامنځ ته کولو کې ستر رول
لوپولې شي له بدنه بخته چې ئینې یې واک ته د رسیدو هڅه تعییروی. خولکه
خنګه چې جهادی گوندونو د خپلې انحصراړی پالیسې او سرزوری له مخې د

پر دیو په اشاره د اعلیحضرت له مثبت رول، تجربو، نړیوالی پیژندنی او نفوذ نه د مقاومت به ګټه استفاده ونکړه، د اسې د سولې او ټیکاو په رامنځ ته کولو کې د اعلیحضرت د رول او نفوذ نه ګټه نه اخیستل به د هماغه ترخي تجربې خواشینو نکی تکرار وی.

تر کومه چې د اعلیحضرت له مرکو، پیغامونو او اعلاميو خرگندیې هغوي د ایدیلوژۍ، ګوند، تنظیم، واک، محلی ژبني او نزادی مسایلو او تایلاتو پرخای د افغان او افغانستان فکر کوي دلته موخه او هدف، واک ته رسپدل، د ګوندي، ژبنيو، ایدیولوژیکو او نزادی ګتيو او تایلاتو ساتل او پالل نه بلکې د افغانستان د ملي هوبت، ملي ګتيو، استقلال او ځمکنی بشپړ تیا خوندی کول، د سولې او سیاسی ټیکاو ټینګول او د ملت د خوبنۍ او ارادې له منځی برخليک تاکل دی. له همدي ځایه ده چې پخوانی پاچا دا نه دی ویلی چې دی به خپل ځانګړی ټیم جزوی او هغه به د اکمنۍ او حکومت کولو لپاره افغانستان ته ليپوی. د اعلیحضرت د سولې فرموله ډیره سداده ده چې لویه اضطراری جرګه به په هېواد کې دنه جزویې. د غه جرګه به سوقتني او لنه مهاله زعامت او حکومت تاکی چې د نورو مسایلو د حل په خنګ کې به په افغانستان کې د انتخاباتو لپاره کار کوي. په دغه فارموله کې نه د تاکلو اشخاصو لپاره واک ته د رسپدو هڅه شامله ده او نه هم پکې د چا د ګټې او پلوی یا تاوان او دېښمنی عنصر د خيل دی. یوازنې موحد ملت د ارادې تحقق ته مخه پرانیستل دی چې بې له کوم فشار او زور نه د خپل برخليک په اړه پريکړه وکړي او خپل سرنوشت پخپله و تاکی، لویه جرګه هغه قانونی مرجع ده چې افغانانو ته د خپل برخليک د تاکلو زمينه او موقع برابرولي شي.

خود لته باید د لویې جرګې د رابللو او د ائرې دلو په عملی اړخ او د پريکړو په پلې کولو پر جزئياتو هم خپل سرونه خلاص کرو، هسي نه چې سبا هغه ټول اړخونه چې د لویې جرګې مخالف دی په دې موافقه وکړي او د هغې د تدوير په

هکله خپل ملات په خرگند کړي. افغانانو ته د اسي ستونزې په مخه کې ودرې پوي چې حل او مخنيوی ته بې وخت او حالات انتظار نشي کولای.

لویه جرګه لکه ئینې چې فکر کوي تل د واکمنو له خوانده را بلل شوی بلکې کله ناکله خپله جرګي د دې لار او اوه کړي چې واکمن و تاکل شی او د واک تشه د که کړي. خود اړينه ده چې په دې تکي بنه غور وشی چې دغسې غونډي او پرو ګرامونه د لوبي جرګي د تخریب او بدنامې سبب ونه ګرځي، زمور دير اړښتونه او سېیڅلۍ مفاهيم د یو دول ناستجول شویو ګامونو له امله بدنام او مسخره شوی دي، لویه جرګه چې زمور ده ملي کلتور او فرهنگ له سېیڅلواو درنو اړښتونو خخه ده او تر دې دمه د ولس د هيلۍ او مرجع په توګه سېیڅلۍ او درنه پاتي شوی بنايې په کمزور او بې پیلو هڅو بي اړښته نکړو. دغسې غونډي د برخوالو د شخصيت، سیاسي کرکتیر او له مبت او هیواد سره د هغه د تراو د کچي له اړخه تلل کېږي او ډاډ او بور تر لاسه کړي، له همدي خابه اړينه ده دغه تکي ته جدي پام و ګرڅول شی او د لوبي جرګي پرو سه د دغسې کسانو په نمایندګي او غږي توب چې د ولس په حافظه او د پېښو په رامنځ ته کېدو کې منفي رول او ناوره سابقه ولري له بدنامې او بې باوری خخه و ژغورل شی.

افغانان فطرتاً یو د موکرات ملت دی او له خوزره کلن نالیکل شوی اساسی قانون خخه برخمن دی چې د زمانی په لحاظ د برو پر مختلليو هبوادونو خخه مشرتوب لري.

د ميرويس نیکه ملي حکومت د فرانسي له انقلاب خخه (۸۰) کاله مخکيوالي لري. د احمدشاه بابا ملي دولت د امريکي له انقلاب خخه (۲۹) کاله مشر دی چې دواړه په دموکراتيکه بنه (د لوبي جرګي او د ولس د ارادې له مخي) رامنځ ته شوی دي.

دغه تکي په ۱۳۴۸ لمريز کال په جدي کې د امريکي د هغه وخت د جمهور رئيس مرستيال سپيرواګېټر افغانستان ته د خپل سفر پر مهال خرگند کړ، ده

پخپلو خبرو کې وویل: «له آزای او خپلواکی سره مینه د افغانانو او امریکايانو
مهم او گو صفت دی خو افغانستان په دې اړه له امریکې خخه یو خه او برد تاریخ
لري. جارج واشنگتن چې د امریکې بابا دی پنځلس کلن ټچې لوی احمدشاه
بابا په ۱۷۴۷ م کې د افغانستان دولت جوړ کر»

ځکه خروپلای شو چې افغانی ټولنه فطرتاً د موکراتیکه ټولنه ده او د
سیاسني نظام ادانه یې هم پر د موکرانۍ ولاړه ده چې لویه جرګه او د ملت ارادې
ته مراجعه یې خرگنده ځانګړیا ګنیل کېږي، چې لرغونی عنعنۍ او تاریخي
بنستیونو یې په ډېر و سختواو کړکې چنو حالاتو کې ولس، د پردی یرغل او
کورنیور ډېر و په وړاندې سرلوری او بریمن ساتلي دي.

*****

***

*

مہروین متن اسلام

الرَّوْلَ عَلَيْهِ

محمد طاہر

بِصَلَّی اللّٰہُ عَلٰی اٰشٰوٰ مُکْلٰتِ افغانستان

دھنگہ بارہ اواعتماد لہ مخچ پیغمبر جناب عالی تر جلا للہ آب ختم موسیٰ شفیق د لئا
دولت صدر اعظم برادر ہائندھ چاہو دنبر باندھ فی لرود وی توانیں دے بکو وچہ د
ایران دولت د واکن استائی سرہ د افغانستان او ایران تربیخ د ھلمند دیندر
داو بوندہن او پر ھنگہ ترل شوی لمپی اور دیم لمپر پر توکولو نوبہ بارہ کی مذاکرہ کرئے

کہ برد لکھامی د ۱۲۵۱ کاں د کے د میاشتی ۱۹ نہ بوندہ نہ لواکی تخلویشم کاں /

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَنَبَوْعَقِدُ بِخَرْجِ مِنَّا نَّا اَخْرِيْشِیْمَ وَ اَيْنِمَ نَجْمِمَ تَرْمِمَ

وَلَمَنْ مَنْ بَعْدَ دَبْرِیْ آئِنَدَ آسِرْ بَلْگَارْ اَنْجَوْمَ

بَلْگَارْ هَنْ کَرْ دَنِیْتَمَ رَوْمَ اَنْدَلَنْ بَلْجَرْ اَنْدَ اَمْرَلَنْ

خَوْدَ لَذَّهِ شِیْمَ جَسْهُورِتَ بَا كَرْزِتَ كَالِ اَسْتَقَانَ بَوْدَلَهَ بَلْجَهَرَامَ

لَذَّهِ لَدَادَهَ رَوْمَ دَلِیْمَ خَوْدَهَ دَلِیْلَتَ اَنْغَلَانَ مَشْعَنَهَ شَادَمَ

وَبَرْنَیْهَ وَشَنَیدَهَ اَزْقَصِیْمَ خَوْدَهَ شَادَهَ بَلْجَعَ سَکَنَمَ

دَرْ حَادِلَکَهَ رَسْنَوَیْ مَنْ سَهَادَتَ دَعْلَانَیْ رَلَمَ عَنْزِیْنَ زَبَتَ

خَوْدَهَ بَجَیْتَ بَیْزَهَ اَنْهَانَ زَیرَ شَایْهَ بَرْقَیْ اَنْغَلَانَ قَلَدَمِیْمَ

دَوْسَنَ مَنْ هَنِیْتَ کَرْ خَادَوَنَدَ بَلْرَگَتَ وَقَوْنَهَ پَوَرَهَ عَائِنَ دَدَهَهَرَ

وَلَنَ وَرَوَلَهَزَ مَنْ هَشَدَهَ.

نامه اعلیحضرت محمد ظاهرشاه به رئیس جمهور محمد داود خان

مرکی

مصاحبه با نهاینده، روزنامه، لوماند فرانسوی

محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان، مصاحبه با نهاینده، روزنامه، فرانسوی لوماند در شهر روم بعمل آورد که صرف یک قسمت آن در روزنامه، تاریخی ۲۲ جون ۱۹۸۳ به چاپ رسید. نکات پرجسته، این نشریه و اجمال یک قسمت دیگر مصاحبه مذکور که در روزنامه، لوماند از آن تذکر داده نشده است، از این قرار میباشد.

پادشاه سابق افغانستان در آغاز صحبت گفت: «در شرایط کنونی وجبیه، اولی هر افغان آنست تا حد اکثر نیروی خود را برای ایجاد یک جزیان متعدد جهاد بکار برد». او اضافه کرد که همین دلیل عمدۀ وی را ودار ساخت تا در جهت همبستگی با جنبش مقاومت افغانستان مرحله، جدیدی را پیماید. البته این تصمیم بعد از تبادل انکار با عده، کثیر هموطنانیکه در جنبش مقاومت ملی سهم مستقیم و فعلی دارند، اتخاذ گردیده است.

محمد ظاهرشاه مکرراً تأکید نمود که این تصمیم او روی هیچنوع ملاحظه و ادعای شخصی، علی الخصوص استقرار مجدد نظام پادشاهی بنا نیافته بلکه یگانه هدفش خدمت به وطن و ایقای فرضه، دینی و وجبیه، ملی بحیث یک

زد افغان میباشد. اولین کاریکه در پیش دارد، آنست تا در ایجاد شرایط و فضای تفابم بین هموطنان برای اتحاد آنها بذل مساعی نماید، زیرا مردم افغانستان عمیقاً آرزومند ایجاد چنین اتحاد میباشند.

پادشاه سابق افغانستان درین قسمت نظر خود را چنین توضیح کرد:

«آرزوی من این است تا یک جبهه، ممثل و متحد بفرض انسجام بهتر فعالیت های جهادی در داخل کشور، و تمثیل بهتر آن در مجتمع و فعالیت های بین المللی بوجود آید و هدف یگانه آن آزادی وطن مشترک همه، ما پاشد».

محمد ظاهرشاه افزود، توقع میرود اکثریت بزرگ افганها به تشکیل چنان یک اتحاد به موافقه برسند که از یکطرف در پیشبرد امور جهاد در داخل و از طرف دیگر در ساحه سیاسی در مجتمع بین المللی از آنها نمایندگی نماید.

پادشاه سابق افغانستان به جواب سوال دیگری در مورد موقف های متفاوت عناصر متشكله جهاد چنین اظهار نمود: «موجودیت چنین تفاوت ها یک امر عادی است، زیرا جنبش مقاومت ملی متشكل از تامیت ملت بوده، بنابر آن اختلاف نظریات عائقی بالمقابل اتحاد تلقی نشده بلکه بالعکس علامه، غنای آن میباشد».... چنانچه همه مردم افغانستان در اساس مفکوره جهاد اتفاق نظر کامل دارند.

محمد ظاهرشاه در مورد اشغال افغانستان ذریعه، قشون شوروی گفت که ویرانی کشور، شهادت صدها هزار هموطن و مهاجرت میلیونهای دیگر گردد.

او در مورد این سوال که آیا ملت افغان موفق خواهد شد که یک ابرقدرت بزرگ جهانی را فقط از طریق ادامه، جنگ مغلوب سازد، اظهار کرد: «در حالیکه ما مجبور هستیم تا از وطن خود دفاع نماییم و جهاد برحق خود را ادامه بدھیم، باید راه حل سیاسی این بحران را نیز جستجو نماییم. ایجاد یک سازمان واحد، نقش مهمی را در تجسس صلح ایفا خواهد کرد. بعضاً چنین افواهاتی به گوش میرسد که اتحاد شوروی احتمالاً حاضر به مذاکره با نمایندگان جنبش مقاومت ملی افغانستان خواهد بود. در صورتیکه این آرزو جدی باشد، لازم است تا یک سازمان متعددیکه مذاکرات را بنام ملت افغانستان پیش ببرد

بوجود آید. درین مذاکرات صرف مثیلین مؤذف شده، مردم سهم خواهند گرفت و برعلووه چنین سازمان حایز قدرت تعییل ایفای تعهدات خواهد بود.»

محمد ظاهرشاه در جواب سوال مربوط به روابط آینده، افغانستان با اتحاد شوروی و اندیشه های مبنی بر ایجاد خطر برای همسایه، شمالی یاد آور شد که در قام مدت سلطنت خود، شخصاً مراقب بود که مناسبات دوستانه با همسایگان افغانستان منجمله با همسایه، شمالی همیشه بزمبنای اصول عدم مداخله در امور داخلی، مساوات، همیستی مسالت آمیز، احترام حاکمیت ملی و منافع هردو کشور انکشاف یابد. افغانستان درگذشته، هرگز آرزوی الحق را به کدام پیمان ضد شوروی نداشت بنابرآن هرگز یک منبع خطر برای شوروی نبود. در آینده نیز مردم افغانستان پس از خارج شدن قشون اتحاد شوروی، هرگز آرزو ندارند که کشور شان را به یک پایگاه ضد اتحاد شوروی مبدل سازند، بلکه افغانستان همیشه یک کشور غیرمنسلک و عضو جهان اسلام باقی خواهد تناند. اما از جانب دیگر یک عدد اصولی وجود دارد که ملت افغان در باره، آن هیچ نوع سازش را قبول نمی نماید. این اصول که در قطعنامه های ملل متحد، فیصله های کشورهای غیرمنسلک و کنفرانس کشورهای اسلامی درج گردیده عبارتند از خروج کامل و بدون قید و شرط قشون اتحاد شوروی از افغانستان، احترام استقلال و تمامیت ارضی افغانستان، حق خودداریت مردم، بدون هیچگونه مداخله، خارجی از هر جانبی که باشد، و استقرار مجدد ارزش های معنوی و ملی کشور.

پادشاه سابق افغانستان در جواب سوال دیگری در مورد سرنوشت عمال حکومت کابل درصورتیکه آن ها عزیمت خود را با قشون اشغالگر انتخاب ننمایند، اظهار نمود که در جریان همه زندگی خود به روش عادلانه عقیده داشته و حالا نمیتواند در آن تغییری وارد کند، به تأسی از این مفکوره، معامله که به این و آن گروه صورت خواهد گرفت، صرف مربوط به ملت افغانستان خواهد بود.

محمد ظاهرشاه راجع به مذاکرات غیرمستقیم ژنیو که بین غایندگان پاکستان و رژیم کابل زیر نظر ملل متحد جریان دارد، گفت که مردم افغانستان

این مذاکرات را به وضع موجوده، آن به نظر شک و تردید مینگرند چه اولًا از حیث شکل قضیه، افغانستان، قضیه ایست بین مردم افغانستان یعنی جنبش مقاومت ملی و اتحاد شوروی یعنی قوای اشغالگر خارجی، بنابرآن هر قسم مذاکرات باید بطور مستقیم بین این دو طرف اصلی منازعه صورت بگیرد، در حالیکه هیچکدام از آنها در مذاکرات فعلی ژئوپولیتیک سهم ندارند. دیگر از حیث محتوى، زیرا تنها موضوع بازگشت پناهندگان مطرح نیست، بلکه حق مردم افغانستان برای تعیین آزادانه سرنوشت شان موضوع اصلی بشمار میرود که متأسفانه در مذاکرات جاریه تا حال به کلی مسکوت مانده است. و این تشویش حق بجانب مردم افغانستان سبب شده تا این مصاحبه در همین موقع صورت بگیرد، نامه، شخصی هم به جنرال ضیاء الحق رئیس جمهور پاکستان فرستاده و در آن نقاط نظر خود را باو توضیح نموده است.

محمد ظاهرشاه از مساعی برادرانه کشورهای دوست و همسایه پاکستان و ایران که بسانقه، علایق ناگستینی و اخوت اسلامی در مورد دستگیری از پناهندگان افغان ابراز نموده اند، اظهار قدردانی نموده علاوه کرد که شخصاً متین است پاکستان به هیچ عملی دست نخواهد زد که منافی حقوق و منافع افغانستان باشد، زیرا که چنین عملی منافع خود پاکستان حتی موجودیت آنرا به خطر مواجه خواهد ساخت.

در جواب سوال دیگری، محمد ظاهرشاه در مورد کمک های کشورهای غربی با جنبش مقاومت افغانستان گفت: این کمک ها ناکافی بوده و در راه پیشبرد جهاد برحق مردم افغانستان نقش مؤثری را ایناء کرده نمیتواند، وی اظهار عقیده نمود که قضیه افغانستان یک قضیه، محلی نبوده بلکه ابعاد و عواقب بین المللی دارد. بنا بر آن گمان نمیکند که یک فیصله سطعی و بی اساس موجب قناعت طرف مقابل و یا زمینه از بین رفت بحران موجوده را فراهم کرده بتواند، بلکه برای رسیدن به یک نتیجه مثبت لازم است سوال حقیقی بطور جدی طرح و مورد بحث قرار داده شود و برای حل آن مساعی صادقانه بعمل آید. پادشاه سابق افغانستان راجع به رول فرانسه درین قضیه گفت که این کشور با موقف و موقعیت خاص که در جهان دارد، میتواند نقش مؤثری را

برای دفاع از حق مردم افغانستان و جستجوی یک راه حل سیاسی بعده بگیرد، زیرا وضع فعلی به منفعت اتحاد شوروی نیست و این حقیقت که آن دولت برکشور بیطرف، مستقل، مسلمان و غیر منسلک تجاوز نموده تمام دنها را به شدت تکان داده است.

محمد ظاهرشاه در جواب سوال مربوط به نقش اسلام در آینده کشورش چنین اظهار نمود: «اسلام در تاریخ پرافتخار افغانستان منبع عمدۀ ترین تحولات روحانی و اجتماعی بشمار رفت، به طرز زندگی مردم دیندار و خداپرست افغانستان همواره مسلط بوده و ریشه‌های آن به عمق اذهان همه، ما درین طول زمان نفوذ کرده است. بنا بر آن حرکات حال و آینده هنگامی موفقیت آمیز خواهد بود که صادقانه بر مبنای اساسات دین مقدس اسلام استوار باشد».

محمد ظاهرشاه در مورد روابط آینده افغانستان با کشورهای اسلامی چنین اظهار عقیده نمود: «از آنجا که پیروی از اساسات اسلام، بدون درنظرداشت مذهب و فرقه، متضمن مفکوره همبستگی باهمه کشورهای اسلامی و مسلمان جهان است، علایق افغانستان در حال و آینده درین مورد خیلی واضح است».

پادشاه سابق افغانستان در مورد سوال مربوط به طرز اداره و رژیم آینده افغانستان پس از خروج عساکر شوروی اظهار کرد: «این سوال نبایست برای من مطرح شود. این سوالی است که باید از ملت افغانستان بعمل آید؛ زیرا تعیین سرنوشت مردم افغانستان یک حق طبیعی و مشروع خود مردم و منحصر به مردم کشور میباشد».

محمد ظاهرشاه در اخیر مصاحبه با استعانت از خداوند بزرگ و برتر، از تمام هموطنان خود دعوت نمود تا در هرجا و هر موقعیتی که قرار داشته باشند، برای کامیابی این اقدام نیک و به نیت آزادی وطن و نجات و سریلنگی مردم نجیب و قهرمان افغانستان با او، با تمام وسایل ممکنه صمیمانه همکاری و تشریک مساعی نمایند.

***

مصاحبه رادیو بی بی سی با اعلیحضرت محمد ظاهر شاه پادشاه سابق افغانستان

نبی مصدق همکار ما در روم با محمد ظاهر شاه پادشاه سابق افغانستان مصاحبه ای انجام داده است که اولین مصاحبه رادیویی ایشان میباشد، ابتدا نبی مصدق از ایشان میپرسد که سهمگیری شما در اوضاع فعلی افغانستان چیست و چرا سکوت خود را سال گذشته با روزنامه لومند شکستید؟

بسم الله الرحمن الرحيم

سهمگیری در جهاد مردم افغانستان با روزنامه، لومند آغاز نیافته است، بلکه از بد امر چندین بار به تقاریب مختلف همبستگی کامل خود را به هموطنان مجاهد و آمادگی خوش را برای سهمگیری درین جهاد توسط اعلامیه های جداگانه اظهار نمود که هر یک در موقع آن در جراید و رادیوهای جهان انتشار یافته است. سال گذشته سهمگیری فعال خود را در امر جهاد اعلام نمودم، روی یک ضرورت مبرم صورت گرفته و آن درک آرزومندی شدید اکثریت مردم افغانستان است برای بوجود آوردن یک اتحاد سراسری به منظور مؤثثیت مزبد جهاد و نیز نایندگی واحد برای دفاع از حقوق مسلم مردم افغانستان در مجتمع بین المللی است، بنا بر آن اقدام من در حقیقت پاسخ به همین توضیح همگانی بود، روی این اساس به قام افراد و تنظیم هائیکه در

جهاد برعه افغانستان بطور مستقیم یا غیر مستقیم اشتراک داشته باشند، خود را همکار میدانم.

سوال: بعضی از تنظیم‌های مقاومت با سهمگیری شما در وضع کنونی افغانستان موافق و بعضی مخالف هستند، چطور میتوان این مخالفت را رفع نمود؟

جواب: چون هنوز مرحله و مذاکرات لازمه به پایان نرسیده است، لهدا اظهار نظر درباره موافقه یا عدم موافقه بعضی از تنظیم‌ها قبل از وقت خواهد بود. تا جاییکه از ارزیابی مقدماتی بر می‌آید، عکس العمل عمومی مردم افغانستان چه در داخل کشور و چه در حلقه‌های مجاهدین و سایر مهاجرین همراه مثبت میباشد، یک اندازه شک و تردّد که نزد بعضی تنظیم‌ها یا گروپ‌ها به مشاهده می‌رسد ناشی از عدم اطلاع آنها از چگونگی طرح است. امکان دارد در اثر تماس و تفاهم تا اندازه رفع گردد، ولی به حال همنوایی اکثریت مردم افغانستان به این مفکوره در موضع گیری نهایی تنظیم‌ها تأثیر قاطع خواهد داشت.

سوال: پلان جناب عالی شما راجع به آینده افغانستان چیست؟

جواب: طوریکه میدانید اساساً حق تعیین سرنوشت و انتخاب نظام آینده افغانستان مربوط به اراده، قاطبه، مردم افغانستان است که پس از خروج قوای شوروی و از بین رفت رژیم دست نشانده، آن مطابق اساسات دین مقدس اسلام و رسوم پسندیده، ملی به اساس مشوره و موافقه باهمی این حق وسیع خود را مورد استفاده قرار دهد، بنابر آن به عقیده من هر قسم موضع گیری قبلی از جانب افراد، در این مورد پیش از وقت و یکنوع مداخله در این حق مسلم ملت افغان است.

سوال: به نظر شما برای حل سیاسی قضیه افغانستان چه امکاناتی موجود است؟

جواب: در مورد راه حل معضله افغانستان اقداماتی که از طرف کشورهای اسلامی و ملل متعدد به عمل آمده نظر به موقف منفی دولت شوروی به کدام نتیجه نرسیده است و در آینده نیز رفع بن بست موجوده تا اندازه زیاد به موقف آن دولت مربوط خواهد بود که آیا به ادامه سیاست زور و تشدد اصرار میورزد یا اینکه طریق مذاکره و حل مسالت آمیز را اختیار میکند. تا

جاییکه به مردم افغانستان تعلق دارد، در حالیکه به قم قوا، به جهاد برحق خود ادامه می‌دهند، اگر راه دیگری به غیر از جنگ و خونریزی برای تأمین حقوق مشروع آنها سراغ شده بتواند، بدیهی است که به آن رأی مثبت خواهد داد. درین میان یگانه دلیل نسبتاً مثبت که مشاهده میشود، مساعی کشورهای صلحدوست و سازمانهای بین المللی است که به تلاش های خود برای پیدا کردن راه حل سیاسی منصفانه، این قضیه دوام میدهند. و در صورتیکه این مساعی به اساس فیصله های مجمع عمومی ملل متحده، کنفرانس اسلامی و کشورهای غیرمنسلک پیشرفت حاصل نموده بتواند جای امیدواری خواهد بود.

سوال: بعضی ها میگویند که جناب عالی شما به مصلحت اتحاد شوروی

بالآخره تصمیم گرفتید صدای تانرا بلند کنید؟

جواب: این افواه در اوایل برای مدتی شنیده میشد، چون به کلی خلاف حقیقت و فاقد معقولیت بود، خود بخود خاموش گردید، اکنون که شما از آن یاد کردید با صراحة میگویم که اقدام من به اراده خودم و بنا برخواستهای مردم افغانستان برای یک اتحاد وسیع صورت گرفت و کدام اشاره یا به اصطلاح شما مصلحت هیچ کشور خارجی به شمول اتحاد شوروی در این دخیل نبیاشد.

سوال: در اخیر میخواهم بپرسم که شما در این پنج سالیکه روشهای افغانستان داخل شدند، چه احساسی دارید؟

جواب: احساس من در این سالهای غم انگیز عین همان چیزیست که ملت افغان آنرا در قلب و روح خویش احساس میکنند، یعنی سوگواری های صدها هزار فرزندان، خواهران و برادرانیکه درین مدت پنج سال به اشکال مختلف جان خود را از دست داده اند، و افسوس ده ها هزار زن، مرد و اطفال معصوم که در اثر حوادث جنگ، معیوب گردیده اند و اندوه ملیونها افراد بی خانمان و آواره که من درین مصایب خود را با فرد، فرد آنها همدرد و غم‌شیریک میدانم و از بارگاه خداوند نیاز میکنم تا به لطف و عنایت خاص خود هموطنان عزیزم و مردم نجیب و قهرمان افغانستان را از این ورطه هولناک به ساحل نجات و آزادی مؤفقانه رهنمونی نماید.

مجاهد ولس - پشاور

سال اول، شماره اول، ثور ۱۳۶۳

مصاحبه با روزنامه فرانکفورتر الگمین آلمانی

محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان در روم به جواب روزنامه فرانکفورتر الگمین یک حل سیاسی معضله، افغانستان را توسط نایندگان حقیقی خود مردم افغانستان تأیید نمود. با ملاحظه، تجاوز بدون حق و روز افزون شوروی در افغانستان و همچنان با در نظرداشت ادامه، جنگهای دلیرانه، مردم افغانستان در مقابل مهاجمین، پادشاه سابق افغانستان حاضر است در مذاکرات سیاسی حل مذکور مسؤولیت را به عهده گیرد. محمد ظاهرشاه واضح‌آمیگوید وظیفه من مربوط به وکالتی است که از طرف مردم افغانستان به من داده میشود. من در اوضاع موجوده بجز اینکه یک اتحاد و همبستگی سرتاسری را بین عناصر مختلفه توصیه و تأکید نمایم، چیز دیگری کرده نمیتوانم.

محمد ظاهرشاه در جواباتش به دفعات تعرض بلا موجب و بدون حق شوروی را به وطنش محکوم نمود: قوای ماشینی و بسیار قوی شوروی تا اکنون به تحمیل امیال و مراثم جبرای مردم افغانستان موفق نشده است بر عکس مجاهدین در جهاد آزادی خوش بیشتر مصمم گردیده اند. محمد ظاهرشاه با وجود آنهم یک آرامش افغانستان را با توفیق حریبی کدام گروپی از مجاهدین که بین همیگر در نفاق هستند، انتظار ندارد. اینها در مشقات ایشان بصورت مادی و معنوی از همه بیشتر باید از طرف آلمان اتحادی کمک و تقویت گرددند. تنها بدین صورت فشار لازمه بالای شوروی جهت حاضر شدن به یک حل سیاسی وارد شده میتواند.

پادشاه سابق افغانستان به صحبتیش ادامه داده توضیح نمود که بدون

غايندگان حقيقى مردم افغانستان در همه مذاكرات حل سياسى که استقلال، حق خودداريت، غير منسلك بودن و كرکتر اسلامي افغانستان را تامين مينماید، حتمی و لازمي است.

در يك نگاه به گذشته محمد ظاهرشاه نسبت ارتباط نزديك، اعتماد و تفاهم باطنی دو جانبه از هموطنانش اظهار امتنان فوده و خاطر نشان کرد که در زمان خودش يعني قبل از سال ۱۹۷۳ انکشاف بسوی يك ديموکراسی پارلماني همنوا با اهداف ملي، عنعنات و كلثور ما بوجود آمد، مگر متأسفانه اين انکشاف وسیله، عناصر طرفدار مطلقيت متوقف ساخته شد و همينها کشور را بسوی بدیختی کنونی کشانده و از آنهم گذشته به پرتگاه تأثر انگيز پنجسال اخير سقوطش دادند.

پادشاه سابق اوضاع حاضر را اينطور تشریح فود: يك قیام عمومی و سرتاسری در مقابل استیلا گر و رژیم دست نشانده اش بوجود آمده است.

از دیاد روز افزون قوای شوروی و جنایات وحشتناک ايشان نتوانسته است روحیه، و معنیيات شکست ناپذیر مجاهدین دلیر را تضعیف نماید. طوریکه همه میدانیم قوای حربی شوروی در افغانستان يك قوه، بسيار مدرن مسلح به تجهیزات و سلاح پیشرفته و دارای آتش فوق العاده قوی برای از بين بردن مقاومت مردمان افغانستان میباشد. قرار اطلاع منابع موئوقه در اين تازگيهها بيشتر تقویه گردیده اند. همه میدانیم که رژیم دست نشانده درکابل به مردم افغانستان تحمل گردیده و در بين ملت کدام پشتيبان ندارد، ادامه، حیاتش تنها و تنها بسته به کمک عسكري و حمايت شوروی میباشد.

محمد ظاهرشاه در مقابل گروبهای مجاهد که در بين هم در اختلاف و نفاق میباشند، محتابانه به همبستگی و اتحاد توصیه کرد: ما به همه گروبهای مجاهدین که تا اکنون جهاد آزادی خويش را دليلرانه پيش برده اند، به ديده، اعجاب و تحسين نگريسته از همه، شما محترمانه خواهش ميکنم که متعدد شويد زира در همبستگی با امیال و اهداف مشترك در مقابل استیلاگران مؤثرتر واقع شده میتوانند. من بحیث يك فرد افغان وظیفتا خود را در خدمت هموطنانم قرار داده برای يك اتحاد سرتاسری مقاومت و تشکيل يك جبهه، متعدد توصیه

غمدم، چواب اکثریت هموطنانم بسیار مثبت میباشد من بروی آن امیدوارم که درآینده، قریب یک جبهه، واحد و متحد که همه انتظارش را داریم بوجود میآید. پادشاه سابق همچنان مفصل‌شرح داد که چرا او امید نایل شدن به آزادی و خود ارادیت قومش را از سر بدر نمیکند: امیدواری ما اولتر از همه به عقیده و ایمان ما به خداوند و سپس به اعتماد و اتکاء ما به روحیه و معنویات شکست ناپذیر مردمی استوار است که جنگهای قهرمانه، ایشان در طول تاریخ یک زیر بنای موجودیت ما بوده است. از جانب دیگر تجاوز بدون حق شوروی در افغانستان از طرف اکثریت کشورها و مردم جهان محکوم شده است، گذشته از آن شوروی با این تجاوزش به همه، قوانین بین المللی و معیارهای شناخته شده، آن توهین نموده اعتماد و عقیده جهانیانرا نسبت به خودش که همیشه دم از صلح دوستی و آزادیخواهی میزند از دست داده و باخته است. مردم افغانستان در خلال جهاد آزادی خویش هیچگاه پلان یک حل سیاسی و همانطور مساعی نیک ملل متحد را که به همنوایی با فیضله های مجتمع عمومی ملل و کنفرانسهای دول اسلامی و کشورهای غیر منسلک صورت میگیرد، رد نکرده بنا بر آن از جمهوریت اتحادی آلمان و دیگر کشورهای صلحدوست و آزادیخواه که همواره در راه صلح و آزادی بذل مساعی مینمایند تقاضا میکنم تا بصورت جدی تری از جهاد برحق آزادی مردم افغانستان در صحنه های بین المللی پشتیبانی کرده و همچنان به مردم شجاع افغانستان کمکهای مادی و معنوی بیشتر پنمایند.

این توقع ما با در نظرداشت سابقه، روابط حسن و دوستی عمنوی بین کشورهای ما از همه اولتر به جمهوریت اتحادی آلمان اصابت میکند، زیرا که آلمان اتحادی میتواند با همکاری دیگر کشورهای صلح دوست و آزادیخواه فشار بیشتری به شوروی وارد کنند تا در اثر آن شوروی حقیقتاً از خود آمادگی جهت یک حل سیاسی آبرومندانه و برحق نشان دهد.

نشریه، مژرخه اول اکتبر ۱۹۸۴

مصاحبه با خبرنگار سرویس پشتوى صدای امریکا

سوال: کار تشکیل جبهه، متحد که تعدادی از تنظیم‌های مجاهدین از آن پشتیبانی کرده‌اند، در چه مرحله قرار دارد؟

جواب: بسم الله الرحمن الرحيم

آرزومندی برای بوجود آمدن یک جبهه، متحد ملی از آغاز قیام عمومی مردم افغانستان علیه تجاوز و دفاع از کشور درنzed من و همه هموطنانم موجود بوده که در هر فرصتی مناسب اجرا شده است. البته سال گذشته تحقیق بیشتر این امر در نزد مجاهدین به توافق یک تعداد از تنظیم‌ها و گروپ‌های مختلف جهاد، موقع مساعد گردانید تا با تائید بیشتر سهمگیری بلاقید و شرط خود را در این امر اعلام نماید و به تعقیب آن یک سلسله اقدامات جهت عملی نمودن این پیشنهاد درساحتات مختلف بعمل آمده است و مساعی در این زمینه ادامه دارد تا خدا بخواهد به اساس مشورت‌ها و مفاهیمات همه جانبی با مجاهدین و مهاجرین مستقر در پاکستان و ایران و همچنان با جهات و گروپ‌های داخلی و دیگر جمیعت‌های مهاجر افغانی در سایر نقاط جهان مراحل مطلوب خود را بپیماید.

سوال: خواهشمندیم خطوط اساسی منشور جبهه، متحد را که پس از مذاکره با اتحاد اسلامی مجاهدین افغانستان طرح شده است، توضیح بفرمایید:

جواب: هیئت مختلفی که در سال گذشته به تعقیب اعلامیه، ماه اسد ۱۳۶۲ در پاکستان به کار آغاز نمود، ضمن سایر موضوعات در باره، خطوط اساسی و طرح منشور جبهه، متحد نیز یک سلسله مطالعات بعمل آورده بود که فعلاً مسوده، ابتدایی آن تحت غور مزید قرار دارد، اما واضح است که این مسوده وقتی عنوان منشور جبهه، متحد را حائز میگردد که به تائید اکثریت

مجاهلین و مبارزین ملی افغانستان برسد و در انجام هرگونه تائید، تعديل و تصویب نهایی از صلاحیت مجلس مؤسسان میباشد. از این‌رو در مرحله، فعلی ارانه توضیحات در باره، چگونگی محتویات آن پیش از وقت خواهد بود.

سوال: تشکر، پس از اعلامیه، جون سال ۱۹۸۳، غایبندگان اتحاد اسلامی مجاهلین افغانستان خواهش کردند که در مورد جلب پشتیبانی کشورهای اسلامی و سایر ممالک آزاد در مورد تشکیل جبهه، متحده نماینده ای بین المللی برقرار نماید، آیا درین راه اقدامات عملی صورت گرفته و نتایج آن چه بوده است؟

جواب: باید بخاطر داشت که از آغاز تجاوز بر افغانستان، کشورهای برادر اسلامی و سایر ممالک آزاد جهان به ابتکار، خود بصورت فردی و مجموعی پشتیبانی معنوی و بشری خود را با مردم افغانستان اظهار و اعلام نموده اند که موجب قدردانی و امتنان عمیق مردم افغانستان میباشد. در این قسمت در مرحله، اول سعی بعمل آمده تا در باره، چگونگی طرح مجوزه به کشورهای برادر اسلامی و دیگر ممالک ذی‌علة توضیحات لازمه ارائه گردد و سلسله این نتایج ادامه خواهد داشت.

سوال: تا کنون علاوه بر اتحاد اسلامی مجاهلین افغانستان که به اتحاد سه گانه معروف است، کدام تنظیم‌های مقاومت افغانستان با تشکیل جبهه، متحده موافقت نشان داده اند؟

جواب: منظور از این حرکت، تشکیل جبهه، متحده همگانیست و هدف آنست تا نه تنها تنظیم‌های مجاهلین بلکه همه مبارزین در داخل و خارج کشور و افغانهای مقیم دیگر کشورهای جهان درین جبهه، متحده بلا تفرقی اشتراک داشته باشند، اما طبیعتیست که رسیدن باین آرزو وقت، نتایج های مفاهمات و مساعی بیشتری را ایجاد میکند. تا کنون علاوه از تنظیم‌های مربوطه به اتحاد اسلامی مجاهلین یک عدد جبهات و گروپ‌های دیگر در داخل و خارج افغانستان و عده، بزرگ از مهاجرین افغانی در پاکستان و اکثر جمیعت های مهاجر افغانی در نقاط مختلف جهان به وسیله، نتایج ها و نامه ها علاقه مندی و همکاری خود را در این قسمت ابراز نموده اند.

سوال: اکثر رهبران اتحاد هفتگانه با پیشنهاد شما در مورد تشکیل جبهه، متعدد مخالفت نشان داده اند، آیا این موضوع مانع تشکیل جبهه میگردد و یا خیر؟ و اگر غنیمگردد جبهه، متعدد خواهد توانست از قاطبه، ملت مجاهد افغانستان نمایندگی کند؟

جواب: مخالفت هایی که شما به آن اشاره میکنید، نباید مخالفت به منکروه، اتحاد تلقی شود، متأسفانه تا هنوز اختلافات میان تنظیم های مقیم پاکستان وجود دارد، برخی از رهبران این تنظیم ها هنوز خود را نیازمند اطمینان بیشتر درباره طرز حرکت بسوی هدف تشکیل جبهه، متعدد میدانند. تا جایی که به شخص من مربوط است، حاضرم که از هیچگونه سعی و کوشش برای تولید فضای اینگونه اطمینان دریغ نورزن چنانکه تا کنون دریغ نکرده ام و به هموطنانم نیز توصیه میکنم تا هر یک به سهم خود در مساعد ساختن فضای اطمینان و اعتماد متقابله صرف مساعی نمایند، چنانچه قبل اعلام نموده ام من همسوارة در همه احوال تابع اراده، همگانی مردم افغانستان بوده و بدون هیچگونه شرط و توقع به حیث یک فرد افغان خود را در اختیار مردم نجیب افغان قرار داده ام.

سوال: چندی قبل بعضی از منابع خبری ابراز نظر کردند که مصر تعهد کرده است در راه تشکیل یک حکومت جلای وطن برای افغانستان همکاری نماید؟

جواب: سوال تشکیل حکومت جلای وطن تا حال مطرح نگردیده است، اما در صورتیکه اوضاع در آینده به این استقامت انکشاف نماید، توقع ما این است که نه تنها کشورهای همکیش اسلامی بلکه سایر کشورهای آزاد جهان نیز از هرگونه سازمانیکه مدعاده، آزادی و استقلال افغانستان باشد، پشتیبانی خواهند کرد.

سوال: قبل اگفته میشد که برای تشکیل جبهه، متعدد یک مجلس مؤسسان در آینده، نزدیک دایر خواهد شد، آیا تشکیل چنین مجلس در همین نزدیکی ها انتظار برده میشود، و اگر چنین مجلس مدنظر باشد، در کجا و به اشتراک چه کسانی خواهد شد؟

جواب: البته فکر تشکیل مجالس مشورتی تا مرحله، مجلس مؤسسان جز، عده طریقیست که باید برای رسیدن به هدف پیموده شود، امید است هر راهبکه مقرون به ثواب تشخیص داده شود، در آینده هرچه نزدیکتر تائید و تصویب گردد، تعیین وقت و محل انعقاد مجلس البته مربوط به امکانات عملیست که تحت بررسی میباشد، اینکه مجلس به اشتراک چه کسانی دایر خواهد شد، بسته به نتیجه، مساعی و مشوره هانیست که درین پاره جریان دارد.

سوال: حل قضیه، افغانستان از کدام راه ممکن است؟

جواب: حقیقت مسلم است که استعمال قوه نمیتواند اراده، یک ملت را که به حفظ آزادی و هویت ملی خود مصمم باشد، از بین ببرد، در حاضر مردم افغانستان برای استرداد حقوق و نوامیس ملی خود به جهاد مسلحانه مشغول میباشد و غیر از این راهی دیگری بروی شان باز نشده، اما در صورتیکه این مقصد به طریق مسالت آمیز تأمین گردد، البته آنرا مورد غور قرار خواهد داد.

از آنجانیکه قضیه، افغانستان اساساً یک قضیه، جهانی است و فضای روابط بین المللی را به شدت مکدر نموده بنا برآن مساعد ساختن زمینه، چنین یک اکشاف مثبت از همه بیشتر نیازمند پشتیبانی افکار عامه، جهانی و مساعی مشترک تمام کشورهای صلحدوست و عدالت پسند جهان میباشد، اما از طرف دیگر موفقیت این مساعی به واقعیتی زمامداران شوروی نیز ارتباط دارد تا به تقاضاهای مکرر جامعه، بین المللی جواب مثبت بدنهن و برای جستجوی یک راه عادلانه، قضیه، افغانستان که متضمن اعاده، استقلال، تأمیت ارضی و حق تعیین سرنوشت برای مردم افغانستان باشد، صادقانه اظهار آمادگی نمایند، در این صورت برای عملی شدن این منظور مجرای مناسب سازمان ملل متعدد خواهد بود.

سوال: مطبوعات شوروی و حکومت تحت الحمایه، شوروی در کابل اخیراً

به تبلیغات سوء علیه شما شدت بخشیده آیا دلیل آن تبارز روس در جهاد افغانستان است یا چطور؟

جواب: بهتر میدانم جواب این سوال را به حدس خود شما بگذاریم، تبلیغات سوء این منابع متوجه قام افراد مجاهدین و مبارزین ملی افغانستان همواره شدید بوده است.

سوال: آیا کدام پیغامی دارند که تاکنون در این مصاحبه منعکس نشده است و اگر چنین پیغامی داشته باشند، خواهشمندیم ابراز بفرمایند.

جواب: با استفاده از این مساعدت دستگاه شما می خواهم اولتر از همه مراتب همدردی و غم‌شیریکی عمیق قلبی خود را به قام برادران و خواهران ستمدیده، خویش، مردم نجیب افغانستان ابراز نمایم که مبارزات بی نظیر آنها در راه دفاع از مقدسات دینی، آزادی و شرف ملی در طول شش سال گذشته مورد تقدیر و تمجید جهانیان قرار گرفته است بطوریکه هر فرد افغان در هرجاییکه باشد، از آن احساس افتخار مینماید. یگانه مطلبی را که درین لحظات خطیر و حساس تاریخی بحیث فردی ازملت افغان به هموطنان عزیز قابل تذکر و توصیه میدانم، ضرورت از خود گذری متقابله و بلاقید و شرط همه، ما میباشد تا در سایه اتحاد و همبستگی کامل و تشریک مساعی خالصانه، همکانی این جنگ خامانسوز تحمیلی هرچه زودتر بفضل و یاری خداوند بزرگ، کوتاه گردیده و این جهاد برقع ما به اعاده، آزادی وطن و نجات مردم ستمدیده افغانستان به موفقیت پایان یابد.

درخانمeh به روان پاک شهدای راه حق و آزادی دعا و درود بی پایان اهداء نموده پیروزی مجاهدین و مبارزین و همه مردم قهرمان افغانستان را از بارگاه ایزد متعال نیاز می کنم.

این مصاحبه در روم صورت گرفته و به تاریخهای ۲۰، ۲۴ و ۲۲ اکتوبر ۱۹۸۴ در پروگرام پشتون صدای امریکا به نشر رسیده است.

مصاحبه با رادیو تلویزیون (بی.بی.سی.)

ا) آیا هدف عمدۀ شما را ایفای نقشی در آینده، افغانستان تشکیل

میدهایم؟

اب: بطوريکه بار بار گفته ام برای سهمگیری در عملیه، اعاده، صلح و امن کشور افغانستان بدون چشمداشت به کدام عنوان یا مقام خاص آماده می‌باشم و هر وظیفه، که از طرف هموطنانم، مردم افغانستان برایم تعیین گردید حاضرم به انجام آن صرف مسامعی نمایم.

ال: شما تشکیل یک جرگه را برای معلوم کردن آرای مردم افغانستان پیشناکرده اید. آیا اگر چنین جرگه تشکیل گردد، شما حاضر می‌باشید به افغانستان یا پاکستان برای سهمگیری در این جرگه سفر کنید؟

اب: جرگه یک بنیاد عنعنی و تاریخی مردم افغانستان است که از قرن‌ها یا نظر قضایای مهم ملى خود را به وسیله، آن از طریق شورا و مفاہعل نموده اند. اگر اکنون چنین یک جرگه ممثل به ابتکار جنبش مقاومت انعقان یابد حاضرم در هر جا باشد در آن اشتراک نمایم.

ا) اتحاد مجاهدین متتشکل از هفت گروپ است که بعضی به نام «اعتاپستان» و بعضی ذیگر بنام «بنیادگرایان» یاد می‌شوند. روابط شما با هر از این دو گروپ چطور است؟

اب: من شخصاً به همه تنظیم‌های جهاد به نظر قدر و احترام نگریسته و آمالم با قام آنها به شمول کسانیکه به زعم خود نسبت به من نظر مساعد ندارن لفاظه و همکاری نمایم.

سوال: نظرشما در بارهء مذاکرات جاریه، ژنيو چيست؟

جواب: من مساعی ملل متحده را در راه جستجوی يك حل مساملت آمیز برای قضیه افغانستان به نظر تقدیر مینگرم. اما درحال عدم مشارکت غایندگان جنبش مقاومت در مذاکرات فعلی ژنيو، هرگاه فیصله های که صورت میگیرد، موافق خواسته های مردم افغانستان نباشد، طبیعی است که در تطبیق آن همکاری لازمه را نکرده و مشکلات عمدۀ در راه عملی ساختن این فیصله ها بیان خواهد آمد.

سوال: اعلیحضرت شما انتخابات آینده را که از طرف داکتر محیب اللہ ترتیب گرفته شده چگونه تلقی مینمایید؟

جواب: این انتخابات نام نهاد با موجودیت گستردۀ قوای اجنبي در کشور و در حالیکه بیش از يك ثلث نفوس افغانستان به خارج از سرحدات کشور پناهگزین میباشند و سه ربع خاک افغانستان از سلطه، رژیم دست نشانده خارج است، کدام مفهوم و ارزش واقعی داشته فیتواند، بلکه جزئی از مساعی تبلیغاتی است که وقتاً فوقتاً برای فریب دادن افکار عامه صورت میگیرد.

سوال: آیا خطر آن وجود ندارد که مردم افغانستان بعد از خروج قوای شوروی با همیگر به جنگ پردازند؟

جواب: البته این اندیشه موجود است، اما در صورتیکه پیش از پیش موضوع آینده، افغانستان به يك لویه جرگه واقعی با قاعده، وسیع که قام اقوام و مناطق و همه ذهنیت های موجود در کشور را تمثیل نموده بتواند، رجعت داده شود، بطوريکه درگذشته در موقع بحرانات داخلی و جنگهاي خارجي عملاً تجربه گردیده است از بروز تصادمات و خونریزی جلوگیری شده میتواند.

سوال: روابط شما با ایالات متحده، اتحاد شوروی، پاکستان و هند چگونه است؟

جواب: روابط من با کشورهای خارجی همواره صرف در چوکات جستجوی حل قضیه افغانستان صورت گرفته و این روابط متناسب با پشتیبانی ایست که آنها از داعیه، مشروع ما بعمل می آورند.

* * *

مصاحبه با مجلهٔ شبیگل

شبیگل: اعلیحضرت! نجیب‌الله رئیس حزب کمونیست کابل از شما خواهش نموده تا به افغانستان مراجعت نموده و در عمل آشتنی ملی اعمال نفوذ فرمائید این خواهش برای شما قابل قبول می‌باشد؟
ظاهرشاه: از من چنین یک خواهشی نشده است، راجع به آن تنها نشرات اخباری وجود دارد. به هر صورت هر آنچه در عقب آن باشد، فعلًاً برای چنین کاری موقع مناسب نمی‌باشد.

شبیگل: بین شما و مسکو در این اواخر کدام قاس صورت گرفته است؟
ظاهرشاه: قاس مستقیم با من راجع به کدام همکاری صورت نگرفته است، قاس‌های خصوصی اشخاص موجود بوده.

شبیگل: لکن از منابع امریکایی گفته شده که راجع به بازگشت شما به افغانستان بین واشنگتن و مسکو مذاکره جریان دارد؟
ظاهرشاه: این مذاکرات باید خیلی محترمانه باشند، من کسی چیزی نگفته است، امریکاییان نیز.

شپیگل: شما تحت چه شرایطی خود را در اختیار آشتبی ملی خواهید گذاشت؟

ظاهرشاه: هرآشتبی ملی که داخل چوکات یک حل سیاسی که حقوق حقه، مردم افغانستان را تأمین کرده بتواند، و از طرف خود مردم قبول شده باشد برای من قابل قبول بوده و حاضرم برای تأمین آن بدون کدام شرایطی به کشورم خدمت نمایم.

شپیگل: به کدام صورت؟ شاید به حیث رئیس یک حکومت ائتلافی، از پادشاهی که شما در سال (۱۹۷۳) بصورت قاطع استعفی کرده اید؟

ظاهرشاه: درآن موقع من محض برای آنکه از خونریزی جلوگیری نمایم استعفی کردم، آنچه در آینده باید صورت بگیرد، خود مردم افغانستان روی آن باید تصمیم بگیرند. من مانند همیشه آرزو دارم به مردم خود کمک نموده یک حل حقیقی و متوازن را فراهم آورده به خونریزی خاتمه داده آزادی و استقلال افغانستان را با صلح و آرامی فراهم آورم.

شپیگل: منشی حزب کمونیست شوروی گورباچف نیز اخیراً گفته است که یک افغانستان مستقل و بیطرف میخواهد. شاید او حقیقتاً بخواهد باین جنگ خاتمه دهد، زیرا که فهمیده است، افغانستان هضم شدنی نیست.

ظاهرشاه: درآنصورت شوروی باید حرفاچیش را بعمل مبدل نموده چنان راه حلی را که استقلال، تمامیت ارضی و حق خود را دارد مردم افغانستان را تأمین کرده بتواند جستجو نماید.

شپیگل: آیا بعد از خروج عساکر شوروی انتقام جویی بین افغانها که انتظارش برده میشود، به یک حمام خون تبدیل نخواهد شد؟

ظاهرشاه: افغانستان در طول تاریخ خویش تهاجمات زیادی را پشت سر گذاشته است، ملت در مقابل مهاجمین مقاومت کرده بعد از آن به حیات عادیش ادامه داده است. من اطمینان دارم که بعد از خروج عساکر شوروی نیز مردم افغانستان به اساس شنون و عنعنات ملی خود یک دیموکراسی اسلامی را

از سر میگیرند تا به صلح و بیداری حیات بسر برند. اینکه به حقوق اساسی قام عناصر در جامعه احترام گذاشته شود، قبلًا نیز در نزد ما همه مقام خویش را داشتند، مانند خود ببرک کارمل و دیگر کمونیستها در ولسی جرگه.

شپیگل: قوماندان مجاهدین در پاکستان تهدید مینمایند که در صورتیکه شورویها همکاران خویش را با خود نبرند، در کابل سی هزار گردن را می برند.

ظاهرشاه: من یقین دارم که کار به آنجا نمیکشد، هیچیک از رهبران با مسؤولیت مقاومت افغانستان چنین سخنی را اظهار نمیکند.

شپیگل: مبارزین اسلامی اگر از اینهم شجاعانه تر بجنگند، نمیتوانند شوروی را از افغانستان برانند.

ظاهرشاه: برعکس شورویها هم نمیتوانند افغانها را مجبور سازند که از حقوق حقه، خود صرف نظر کنند. این جنگ قهرمانانه و فداکاری افغانهاست که شوروی را بصورت بین المللی محکوم و در کمپ خودش نیز مورد انتقاد قرار داده است.

شپیگل: مذاکرات افغانستان در ژنیو واضحًا پیشرفتهای مینماید، مگر مشکل اساسی یک توافق روی تقسیم اوقات خروج عساکر شوروی میباشد. بقرار توضیحات میانجی ملل متحده موقعهای کنونی به کمتر از یکسال رسیده است. شما روی یک توافق حداقل فرصت حساب کرده میتوانید؟

ظاهرشاه: راجع به مذاکراتیکه در ژنیو جریان دارد، بسیار کم معلومات دارم تا قضایت درست کرده بتوانم.

شپیگل: حکومت نجیب الله در کابل یک آتش بس یک جانبه را اعلام کرده است، آیا این آتش بس می تواند مذاکرات بین گروه های متخاصل را در داخل کشور سهل گردداند؟

ظاهرشاه: یک آتش بس در صورتی میتواند عملی باشد که جزء یک تفاهم عمومی باشد، اعلانات یک جانبه کمکی کرده نمیتوانند، طوریکه دیده میشود جنگها ادامه دارند.

شپیگل: در بین گروههای مجاهدین مخالفین سرسخت شما بنیادگرایان اسلامی هستند، آیا یک آشتی ملی بدون اینها نیز امکان پذیر می باشد؟
ظاهرشاه: هر افغان حق دارد نظریاتش را اظهار نماید، طبعاً در بین ما نظریات مختلف وجود دارد مگر در یک جامعه، آزاد و دیموکراتیک آراء اکثریت فیصله می نماید.

شپیگل: در زمان حکمرانی تان شما وابستگی سیاسی و اقتصادی نزدیک با شوروی داشتید، به همین نسبت شوروی اور شخص شما یک نوع اعاده، تضمین امنیت را مشاهده میکنند که افغانستان یک پایه، پل جهت یک انقلاب اسلامی در جناح جنوبی اش نخواهد شد.

ظاهرشاه: از سال (۱۹۱۹) و از آغاز استقلال، افغانستان در تحت حکومتهای مختلف سیاست حسن همچواری را با شوروی مراعات نموده است. در دوره من مدت (۴۰) سال ما از صلح و آرامی برخوردار بودیم. سیاست ما بروی موقوف بیطریقی عنعنی، عدم انسلاک و حفظ منافع ملی ما با در نظرداشت موقعیت جغرافیایی ما استوار بود. در دوره مابعد که از این سیاست بیطریقی انحراف بعمل آمد، بدینختی افغانستان آغاز شد. ما کشور کوچک و همسایه یک ابرقدرت می باشیم، او نباید از ما ترس داشته باشد.

شپیگل: شما به این انکشافات اخیر خوشبین هستید؟

ظاهرشاه: علامات امیدوارکننده پیدا شده است، ناصتاً با تازه ترین اظهارات شوروی. با وصف آن، تجربه با آموخته است تا نه فتاط بوده دقیقانه اوضاع را مراقبت نمایم. مگر با آنهم امیدوارم روزی میرسند که من به وطنم بازگشته بتوانم.

شماره (۱۴) شپیگل آلمانی
مورخ ۱۹۸۷/۳/۳۰ ص ۱۷۲

د افغانستان د پخوانی پادشاه محمد ظاهرشاه سره مجاهد ولس مرکه

درنو لوستونکو!

کله چې د پخوانی پادشاه محمد ظاهرشاه مرکه د آلمان د شپیگل په مجله کښې خپرہ شوه، نو پادشاه چې کوم خوابونه ورکړي وو د څینو خوابونو د توضیح په خاطر ما د هغه سره ۱۳۶۶ کال د حمل په ۲۳ مه نیته چې د اپریل ۱۹۸۷ د اپریل له ۱۲ می سره سخنون خوری تیلفونی تاس و نیسا او تری و مسی غوبنتل چې خپل خوابونه توضیح کړي. پادشاه راته په خبرو کې وویل:

تاسو سوالونه راولیږی زه به د بلې ګنجي د پاره خوابونه درته تیار کړم.

د هغې ورځي په سبا (د حمل په ۲۴ مه نیته) پخوانی پادشاه ته یونژدي محترم شخص د پادشاه د کورنه راته تیلفونون وکړ او وېي ویل: تاسو همدان سوالونه راولیږی، اعليحضرت تصمیم نیولی چې د مجاهد ولس په همداګه ګنجي کښې مصاحبه وکړي.

نو هماګه چې ما د حمل په ۲۵ مه نیته سوالونه ورو لیږل او پخوانی پادشاه د شور په خلورمه د شپې په لسو بجود تیلفونون په ذريعه ته لو سوالونو ته مختصراً یو خواب ووايده. دا هم بايد ووايم د ۱۳۵۲ کال په کودتا کښې چې پادشاه د سلطنت د مقام نه ګوښه شو، نو دا یې په تیر و خوار لسو کلونو کښې لوړۍ مرکه ده چې په مستقیم دولې د ډیو افغانی اخبار سره کوي. هيله ده زمونږ پوبتنې او د پخوانی پادشاه خوابونه په پوره دقت سره مطالعه کړي. ولسل

لوړۍ پوبتنې: تاسو د شپیگل سره په مرکه کې ویلى دی آرزو لرئ چې افغانستان ته لارښې، خه دول او په خنه صفت، آیا راتلونکی زعامت به په غاره واخلي؟

دويمه پونتنه: دراتلونکي آزاد افغانستان د سياسی او اجتماعي وضعی په

باره کې ستاسو نظر خه دی؟

دریمه پونتنه: د افغانستان د مقاومت ئینې مشران لکه انځیر ګلبدين

حکمتیار او پروفیسور عبدالرب رسول سیاف د افغانستان د مقاومت بنیاد ګرا

رهبران په صراحت سره وايی: د افغانستان پخوانی پادشاه روسانو سره په جنگ او

جهاد کښې برخنه نه ده اخيستي، که موچيري په تیرو اتو کلونو کښې په ملي يا بین

الملی سویه د افغانستان د آزادی په لاره کښې مثبت عمل سرته رسولی وي لطفاً به

پري رنواچوئ؟

څلورمه پونتنه: وايی د افغانستان پخوانی پادشاه محمد ظاهر شاه د هغه پله

مشال لري چې د جنگ په دوران کې جوړير او د قوتونو د تیریدونه وروسته بیا

تخرب کېږي. همدارنګه آیا فکر کوي چې روسان پخپله ادعه کښې صادق دی، په

ذاسي حال کښې چې خوابونه مثبت وی دروس په ګتيه به یوه بله کودتا احتمال

وزلى؟

پنځممه پونتنه: په آينده کې به دروسانو سره د افغانستان سياسی او

اقتصادي روابط خه ډول وي؟

شپږمه پونتنه: وييل کېږي ئینې ابن الوقت او اپرچونست إفراد چې بنه سوابق

نلري او ئینو بې د کمونیستانو سره په پيل کې همکاري هم لرله دا دی او سېي

تاسو ته خانونه نزدي کړي دی، آیا سمده ده؟

اوومه پونتنه: هغه افغانان چې په افغانستان کښې ستاسي بیا قدرت ته

رسپدل غواړي او د دې کار سره موافق نظر لري، هغوي هم د دې نه په ويره کښې دی

چې ستا یوشېر پخوانی همکاران به چې د کار سابقه بې بنه نه وه بیا لور مقامونه

تصاحب کړي. په دې باره کښې ستاسو نظر خه دی؟

اقمه پونتنه: خنګه په دې سن و سال کښې بې له قيد و شرطه حاضر شوی چې د

افغانستان په قضیه کې فعاله برخه واخلي؟

نهمه پونښنه: د هغومعلومالحالو اشخاصو په باره کېښي چې د افغانستان د جلاوطن او انتلاغي حکومت په هکله یې په امریکا کېښي هلي ئلې پیل کړي او په هره غونډله کېښي ستاسي نوم هم اخلي چې تاسو سره په تماں کېښي دي، آيا حقیقت لري او آمیا تاسو په دغوم حساسو تاریخي لحظو کې دغسې یواقدام تاییدوئی که د مجاهدولس درنو لوستونکو ته په دغه برخه کېښي یوشمنا و اچوئی لطف به مو وي؟

لسمه پونښنه: د شپیگل سره ستاسو د مصاحبي نه وروسته د افغانستان خلک وايې د شپیگل د لمړۍ پونښني په خواب کې یې مساعد نظر بنسکاره کړي. او داکتير نجيب چې پخپله د روسانو یو ګوداګي دي د هغه بلنه دي په واضح ډول نه ده رد کړي، لطفاً دغه موضوع مونږ ته توضیح کړي؟

يوو لسمه پونښنه: په یوبل خای کې شپیگل تاسو نه د اسي پونښنه کړي ده: آمیاد شوروی عسکرو تر وتلو وروسته د افغانانو تر منځ د انتقام جویی له کبله چې انتظار یې کېږي د وینو د سیل جاري کېدو خطر نشه، تاسو د اسي نظر بنسکاره کړي دی «افغانستان پخپل تاریخ کې دیر خارجې یړغلونه لیدلی دي، زمونږ خلکو تلد د یړغلکرو پر ضد مقاومت کړي دي او پس له هغه یې خپل عادي ژوند ته په عادي ډول دوام ورکړي دي. زه باور لرم چې د شوروی لبکر تر وتلو وروسته بد افغانستان خلک د اسلامي د ډیموکراسۍ په چوکات کې خپل ملي مؤسسات بېرته راژوندي کړي او په دې عقیده سره چې زمونږ په تولنه کې باید د ټولو قوتونو اساسی حقوق تأمین وي، خپل سوله ایز ژوند ته دوام ورکړي. پخوازمونږ په هبواد کې هر چا خپل خای درلود حتی بېرک کارمل او نور کمونستان په پارلمان کې ناست وو»

دلته تاسو بېرک کارمل او نورو هغومونستانو ته چې په افغانستان کې د جنایاتو مرتكب شوي حتی د پارلمان په سویه د مصوونیت حق ورکوئ په د اسي حال کې خه وخت چې پخپله بېرک کارمل قدرت ته ورسید نوئینې لوی لوی کمونستان لکه صاحب جان صحرائي، انځير ظريف د کندهار او ننګرهار واليان، عبدالله امين

شمالی ولاياتو کل اختیار وزیر، اسدالله امین او د پلچرخی قوماندان سید عبدالله بی په دی خاطر اعدام کړل چې د ډیرو افغانانو په وینو بی لاسونه سره او په وطن کې د قتل و قتال مرتكب شوی وو.

که خپل د اخواب تو پسیح کړئ خوشحاله به شووئکه ستاسو له خواب نه افغانانو سره سوالونه پیدا شوی دی؟

که د افغانستان د دردیدلی ملت په نوم پیغام لرئ لطفاً راته وواياست چې د مجاهد ولس له لاري وطنوالو ته ورسیږي.

ستاسو د مهریانی نه یود دنیا تشكیر چې د کلونو کلونو وروسته مود لو مهري خل لپاره د افغانستان تولنې ته مربوط یوه اخبار کې د خپل وطنالو د خبرتیا او آگاهی په غرض مصاحبه وکړه

پخوانی پادشاه: بسم الله الرحمن الرحيم

قد من وطنوال محمد حسن ولسمل د مجاهد ولس د جريدي چلوونکي!

ستا پوبنتني مې مطالعه کړي، د هفو کلې برخه د شپنګل سره زما د وروستي مرکې نه سرچينه اخیستي ده، تاسو پخپله د یورئیپانه ليکونونکي په حيث پوهیږئ چې په دغسي خبرو اترو کې هرو مروء خواب د سوال تابع وي او مشکله ده چې خواب ورکونکي تهول ويل شوي مطالب او د موضوع تهولي جنبي په خواب کې خای کړاي شي.

ددی محدودیت باوجود د مرکې د خرنگوالي او خصوصاً د هفي د کلام د فحوا نه اکثر مطالب چې تاسو اوس ورته اشاره کوي، استنباط کیدی شي د هفي جملې نه د کابل د رژیم د بلني رد، د سلطنت د بیا استقرار د موضوع مطرح کول او زما بې له قید و شرطه تیاري بې له کوم خاص مقام او عنوان په نظر کې نیولونه، په افغانستان کې د سولې او امن د عملېي د اعادې د برخې اخیستلود پاره او داسي نور، نوبنا پر دې دلته ستاسو د معلوماتو د زیاتوالی د پاره صرف خو مشخصو مطلبونو ته مختصرآ اشاره کوم:

دا شخصو سره زما د رابطي په باره کې باید پوهشئ چې د هميشه ګني عادت

سره سمزما دروازه هر وخت د تولو افغانانو پرمخ خلاصه و د هرو طنوان می په مینه هر کلی گپی دی او دا چې ئینو اشخاصو د دغه په دول عادی قاسونونه د خپلو شخصی مقاصلو لپاره گته اخیستی وی ما هیچاته د خپلی غایندگی اجازه نه ده ورکپی او نه می دغیره مسولو اشخاصو حرکات چې د افغانستان د مجاهدو خلکود وحدت منافی وی تائید کړی دی.

بناغلی ولسم! تاسود اداری دستگاه د راتلونکی ترکیب په رابطه د تشویش اظهار کړی دی. باید ملتفت او سنی چې د دی خوار لسو کلونو په موده کې یو سلسله ژور او بنیادی تحولات په افغانستان کې رامنځ ته شوی دی چې د هغې په ملاحظه به د راتلونکو جریاناتو مقایسه د گذشتی سره د واقعېښی نه لیرې وی په دی سریره د افغانستان خلک چې یولوی قدرت ونکړای شول خپله اراده په هغو یاندی تحمیل کړی هېڅکله به د دا سی یوی دستگاه قبلې دو ته حاضر نشي چې د هفوی د مرام سره موافق نه وي.

په یوه بله پوبښنه کې دی زما موقعیت د دا سی پله سره تشبیه کړی دی چې د جنګ په زمانه کې د قوا و د تبریدو په خاطر جو زیږی او د گتني اخیستونه وروسته تخریب کېږي. زما د پاره به د افتخار خای وی که چېری په او سنی فاجعه کې د هماغه جنګ د زمانی د پله په شان د خپل وطن او ملت د نجات په لاره کې د خدمت مصدر او د هغې په انجام سره زه پخپله له منځه لارشم. د او سنی رژیم د کارکوونکو په رابطه زما خبر و عسمی جنبه در لوده که د کوم شخص نوم می اخیستی وی محض د دی مطلب د توضیح د پاره و چې په یوه د یمو کراتیکه تولنه کې همیشه مخالفو مفکور و د پاره خای موجود وي، اما هغه کسان چې په ملي ضد جنایاتو متهم وي په هر حال کې به یې سرو کار د محکمی او عدالت سره وي د قانون حکم د هفوی په باره کې تطبیق کیدونکی دی. د ئینو اشخاصو د منفي موقف په مورد کې چې هغې ته دی اشاره کړي ده، بنکاره ده چې د افراد د تلقى طرز په هیڅ مورد کې یو په ولنه وي اما خدهشی چې اهمیت لري د اکثریت جنبه ده.

په جهاد کې زما د سهم ګیری په هکله باید په نظر کې وی چې د اشخاصو نقش د هغوي د موقعیت په نظر کې نیولو سره ارزیابی کېږي دا چې ماد پیل نه د خپلو مجاهدو رونو په قطار کې خای در لود، زما د بیانیو او زما د پرله پسی اعلامیونه واضحه ده، اما زما سهم ګیری زیاتره سیاسی ساحو او بین المللی مقامونو ته متوجه وه چې په سروازی ډول د بحث لاندی نشي نیول کیدای دا چې زما د سن و سال او عمر زیاتوالی به په جهاد کې زما د برخې اخیستلو مانع نشي؛ حقیقت دا دی چې وطن او وطنوالو ته خدمت د هر فرد دینی او ملي فریضه ده چې سن و سال د هفی د سرته رسولو د پاره د عذر نشي کیدلی.

د آزاد افغانستان د سیاسی او اجتماعی وضعی په هکله دی زما د نظر پوښته کې ده، که خدهم په او سنیو شرایطو کې د راتلونکی پیشگویی مشکله ده اما د مرهه ویلی شم افغان قهرمان ملت هماغه رنګه چې د نشیب او فرازنه د ک د خپل تاریخ په اوړو کې په د غسی بحرانی موقعو کې د هغې امتحان ورکړي دی دا وار به هم د خدای (ج) په مرسته او د خپل ذاتی استعداد له برکته په تولو مشکلاتو فایق شی او هغه وخت به خپلې تهولې قواوی د یوی آزادی او متسوازنې تولني ایجادولو ته متوجه کېږي چې د اسلام د مقدس دین او د خپلو غوره ملي عنعناتو مطابق بې وی.

زما پیغام په د غو حساسو تاریخی لحظو کې قهرمانو رونو د افغانستان مسلمانو او مجاهدو خلکو سره د غم شریکي او همدردي د اظهارنه وروسته څوریدلو خویندو او رونو ته دا دی چې د موقع د باريکې په نظر کې نیولو سره د بل هروخت نه هوښيار او بیدار او وسی او په خپلو تهولو اعمالو کې اصلی او مشترک هدف چې تول د موجوده مصائبونه د وطن او وطنالو نجات دی په نورو تهولو ملحوظاتو مقدم و ګنۍ او پوه شی چې د هدف ترلاسه کولو اغېزمنه و سیله د تول ملت اتحاد او یووالی دی.

مجاهدولس ۱۹۸۷/۴/۲۱ - مطابق ۱/۲۳۶۶

له بی بی سی رادیو سوه د افغانستان د پخوانی پلاشاه

محمد ظاهرشاه مرکه

درنو نوستونکو! د بی بی سی د پښتو خپروني پساغلی نبی مصداق د افغانستان له پخوانی پاچا محمد ظاهرشاه سره په روم کې مرکه کړي ده چې د مې د میاشتې په ۱۲ مه او ۱۳ مه د بی بی سی په مابنامنۍ او سهارنۍ خپرونو کې په فارسی او پښتو خپرہ شوې چې دادی مجاهد ولسو بې هم خپروی ترشود پخوانی پاچا پرموقف نورهم پوھ او په موضوع کې لاسپسي وارد شئ. اداره پوښته: تاسود لويدیع جرمني د «شپیگان» له مجلې سره پڅله مرکه کې ویلی دی چې که د افغانستان د ملت اکثریت وغواړی نو تاسوبه خپله ملي وظیفه اجرا کړي ستاسو مقصد د پښور د ګوندونو د اکثریت رضائیت لاس تهراوستل دي او که د افغانستان د خلکو اکثریت؟

بسم الله الرحمن الرحيم

څواب: مقصد افغانستان د خلکو اکثریت دی، په شمول د تنظیمونو، د جهاد د قوماندانانو، مهاجرینو او تولو هفه عناصرو چې د ملک په داخل او خارج کې په جهاد کې برخه لري.

پوښته: تاسود پښور د تنظیمونو د ځینو مشرانو موقف چې تاسو سره مخالفت کوي په یوه راتلونکي ائتلاني حکومت کې خرنګه ارزیابی کوئ؟

څواب: په یوه د ډیموکراتیکه ټولنه کې د اشخاصو نظرې په هرمه موضوع باندې تل یوشان نه وي، خو هغه خه چې د اهمیت وردي هغه د خلکو د اکثریت خوبیه ده.

پوبنتنه: په مطبوعتو کي کله کله لیکل کېږي چې د افغانستان پخوانی پاچا غواړۍ یو ملي رول ولوبوی، که د اسي امکانات منځ ته راشنی نو تاسوبه په یو مؤقت حکومت کې د پاچا په حيث او که د دولت درتیس په توګه وظیفه اجرا کې؟

څواب: پخوا مې هم خو خو خلله ویلی دی چې د سلطنت د اعادې لپاره هلي خلې نه کوم، زما مقصد ټوازې خدمت خپل مملکت او خپلو و طنداړانو ته دی بهر ډول او په هر مقام کې چې وي.

پوبنتنه: په خوارلسو کالو کي چې تاسود افغانستان نه د باندي په تبعید کې ژوند کېږي په افغانستان کي ژور بدلونونه راغلی دی چې یوې هم په دی او سنی جنګ کې د ملک بدليدل په کندواله باندي دی، نو تاسونظر د افغانستان د ډیرو سختو شرایطو ته او هم ستاسو سن او سال ته، پخبل خان کي د اسي توان وینې چې له د اسي مسؤولیت نه ووئځی؟

څواب: د افغانستان او رده او په وينولپې مبارزه چې د وطن د آزادې لپاره پېل شوي، ددي غوبنتنه کوي چې د وطن تول خلک هر چېږي چې وي، په هر حال او هره موقع کې چې وي، باید په دی حیاتی مبارزه کې برخه واخلي، نو تر د اسي شرایطو لاندې سن او سال د بحث موضوع نه شي گرځيدلی. برخلاف باید د تولني تول عناصر یعنی مختلف عناصر، همدا او س نوري خبرې پرېږدې او د خپل خان په تېږیدو سره دې ددې مقدسې وظيفې په اجراء کولو کي خپل تیاري ونیسي.

پوبنتنه: او س غواړم په یوه بله موضوع باندي ستاسونظر خانته معلوم کړم او هغه دروغې جوړې موضوع ده چې د کابل نه اعلان شوي ده، زما پوبنتنه دا ده چې ستانظر د کابل په روغه جوړه باندې خرنګه دی؟

څواب: روغه جوړه یوازې د افغانستان د عمومی حل په چوکات کې په هغه وخت کې خپل واقعې مفهوم پېدا کوي چې د افغانستان د خلکو د اکثریت ملاتې ورسره وي.

پوبنتنه: نو ستاسو په نظر شوروی په ربنتیا سره سوله غواړۍ او حاضر به شي چې خپل عسکر له افغانستان نه ویاسي؟

خواب: که خود هم د حکومتونو د اصلی هدف اتکل خورا گران دی خوت هغه چې د شوروی د مشرتابه په وینا پوري اړه لري او هم هغه خه چې د لويدیخ مشرانو ته له هفو سره له خبرونه واضح شوی دي، د اسي بشکاري چې د شوروی مشرتابه په چېل عمومي سياست باندي د تجدید نظر په لپ کي د افغانستان په باب هم د چېل سياست د تغيير په فکر کي وي.

پوبنتنه: تاسو به حتماً خبروئ چې د مجاهدينو مشرانو د کابل روغه جوره رد کړي ده، په د اسي حال کي چې د شوروی سره له نظامي لحاظ د هفوسيالي کول گران دي، تاسو ددي مشرانو دا مستر دول خرنګه تحليلوئ؟

خواب: خرنګه مې چې مخکي وویل هر دول روغه جوره د مسئلي په حل پوري اړه لري، له دي کبله د وضعې په نظر کې، نیولو سره همدا خواب چې مجاهدينو لرکړي، یوازنې خواب دی چې تصور بې کیدي شو.

پوبنتنه: یوه بله موضوع غواړم ستاسو توجه ورته اړوم، هغه داده چې وروسته د شوروی قواو له وتلونه به خه وشی؟ پوبنتنه داده چې د افغانستان راتلونکي حکومت باید د هفو افغانانو سره چې له شوروی سره بې همکاري کړي خه دول پیش آمد وکړي؟

خواب: د هفو افغانانو سره معامله کول چې له شوروی سره بې همکاري کړي، اساساً په هغه حکومت پوري اړه لري چې په هغه وخت کې به قدرت په لاس کې ولري خو ضمناً تريوي اندازې پوري دا په چېل په همدي اشخاص پوري هم اړه لري، هکمه زما په فکر که هفوی له اسلامي نظام سره یو خای شي نود وخت حکومت به اسلام د مبين دين له اصولو او هم د افغانستان د پخوانی دود سره د هفوی په مقابل کې له نرمی کار واخلى.

خواښته هفو کسان چې د خرگندو جنایاتو مرتكب شوی وي هفوی به د قانون له لاري تر تحقیق لاندي راوستل شي.

پوبنتنه: یو بل تشويش خرگنديري هغه داده چې په افغانستان کې به

وروسته د شوروی قواو له وتلونه، پخپله د افغانانو ترمنځ وينې توی شي.
نو پوبنتنه دا ده چې که وروسته د شوروی قواو له وتلونه په افغانستان کې
دا خلی جنګ پیل شي نو تاسو به د یوه مشر او د افغانستان د یو با تجربه شخصيت
په تغیر خه ډول تدبیرونه غوره کړئ؟

څوتاب: شخصاًله هغې تجربې نه چې د خپلو خلکو په باب او د موزیله تاريخ نه
ې لرم د کورنۍ جنګ دراتلو ک احتمال وینم خو که خدای ناخواسته د اسې وضعه
منع ته راشی، مؤقت حکومت او ممثله شورا چې په هغه وخت کې به تشکيله شي باید
لازم تدبیرونه تر لاسه کړي.

پوبنتنه: یوه بله موضوع چې افغانان ورباندي بحث کوي هغه دراتلونکي
افغانستان اړیکې، له شوروی سره دي. د شوروی د موجوده مداخلې په نظر کې
نیټولو سره ستاسو په فکر د افغانستان ایندہ حکومت باید له شوروی سره خرنګه
اړیکې ولري؟

څوتاب: زما په فکر وروسته د شوروی قواو له وتلونه او په بین المللی سویه د
هغه دولت ژمنه چې په آینده کې به د افغانستان په چارو کې مداخله ن، کوي نو
افغانستان به د خپل پخوانې سیاست سره سم چې د خپلو گاونډیو هیواوو سره ېي
درلود له شوروی سره بهم د نورو ګاونډیانو په شان نورمال اړیکې بیا شروع کړي.
پوبنتنه: په پای کې غواړم تاسو نه پوبنتنه و کړم چې کله کله مونږ په
مطبوعاټو کې لولو چې تاسو له هغه خلکو سره چې د افغانستان په مسئله کې اخته
دي تماں لري، زما پوبنتنه دا ده چې تاسو له هغه هیواوو سره چې د افغانستان په
قضیه کې ذیدخل دی لکه اهريکا، شوروی، پاکستان او نور هیوادونه په تماں کې
ېي او که نه؟

څوتاب: فعلًا ستاسو له دې پوبنتني نه معدرت غواړم.

۱۹۸۷/۵/۲۲ مجاهد ولن

۶۶/۳/۱ مطابق

مصاحبه با روزنامه‌ء شرق الاوسط

سوال: آیا فکر می‌کنید که شوروی در بارهء بیرون کشیدن قوایش از افغانستان جدی باشد؟ نوعیت راه حل چه خواهد بود؟

جواب: چنین به نظر می‌آید که زعامت فعلی شوروی تصمیم سیاسی را جهت بیرون کشیدن قوایش از افغانستان اتخاذ کرده است. طبعاً سوال عده ایکه باقی می‌ماند، عبارت از رسیدن به چنان یک حل سیاسی و دریافت طریقه ایست که به وسیله، آن بتوان حکومتی را درکشور پایه گذاری نمود که واقعاً مثل ملت افغان باشد.

سوال: روابطیکه میان افغانستان و اتحاد شوروی وجود خواهد داشت، چگونه خواهد بود؟

جواب: نظر به موقعیت جغرافیایی خاص کشور و با درنظرداشت منافع ملی فکر می‌کنم هر حکومت مسؤولی که در آینده رویکار بباید با پیروی از همان سیاست بیطریقی و عدم انسلاک عنعنی با تمام کشورهای منطقه به شمال اتحاد شوروی ا لبته به اساس رویه، متقابل و عدم مداخله در امور داخلی همیگر مناسبات حسن همجواری را تعقیب خواهد نمود.

مصاحبه با آژانس چین جدید

سوال: اوضاع فعلی افغانستان را چگونه ارزیابی مینمایید؟ آیا اوضاع برای حل سیاسی و برآمدن قوای شوروی از افغانستان مساعد میباشد؟

جواب: به عقیده، من طولانی شدن جنگ و تلفات روزافزون آن و تأثیر متفی که بر امنیت و استقرار منطقه وارد نموده است، از یک طرف و مساعی که از چندی به اینطرف بسویه، بین المللی برای پایان دادن به این جنگ نامساوی و غیرعادلانه آغاز یافته است، با تحولات تازه که در اتحاد شوروی در جریان است، از جانب دیگر چنان شرایطی را بوجود آورده است که زمینه را برای رسیدن به یک راه حل سیاسی و خارج شدن قوای شوروی از افغانستان مساعد میگردد.

سوال: کلید راه حل سیاسی قضیه، افغانستان بیرون شدن قوای شوروی میباشد. نظر شما در باره، تقسیم اوقات و شرایطی که اتحاد شوروی برای این کار پیش کرده باشد، چیست؟

جواب: در نظر ما هم کلید حل قضیه، افغانستان خروج قوای شوروی است که باید در کوتاه ترین فرصت و بصورت کامل و بلا شرط انجام یابد. اما به عقیده، من مدت یکسال که از طرف حکومت شوروی بیرون کشیدن قوایش از افغانستان پیشنهاد شده است، نسبت به ضروریات لوژتیکی بیشتر است و نیز مربوط ساختن آن به قطع کمکهای خارجی به مبارزین افغانستان بیمورد میباشد، زیرا در صورتیکه قوای شوروی از افغانستان خارج گردد، دیگر دلیلی برای دوام این کمکها باقی نمیماند.

سوال: در حالیکه شوروی ها تقسیم اوقاتی را برای بیرون کشیدن قوای خود از افغانستان پیشنهاد کرده اند. در این اواخر به یک سلسله عملیات تعرضی جدید اقدام نموده اند. در این باره نظر شما چیست؟

جواب: واقعاً عملیات نظامی گسترده، اخیر در حالیکه مقامات شوروی

آغاز خروج قوای خود را تا سه ماه دیگر پیش بینی میکنند مایه، تعجب افکار عامه گردیده است که انتظار داشتند در این مرحله اتحاد شوروی حسن نیت خود را به افغانها و جهانیان ثابت گرداند.

سوال: آیا شما کدام مفکوره، شخصی درباره، حکومت آینده دارید؟

جواب: انتخابات، سیستم و شکل و چگونگی حکومت آینده، افغانستان مربوط به مردم افغانستان است که پس از نورمال شدن اوضاع یعنی خارج شدن کامل قوای شوروی و بازگشت مهاجرین افغان از طریق یک همه پرسی آزاد و سرتاسری صورت خواهد گرفت. اما اگر مقصد شما از حکومت مؤقتی و انتقالی باشد، که زمام اداره، امور را بلا فاصله بعد از خروج قوای شوروی بدست گیرد، به عقیده، من در شرایط فعلی باید این حکومت شامل تمام عناصری باشد که جنبش مقاومت افغانستان را تشکیل میدهند که این موضوع عجالتاً در حلقه های مختلف افغانها مورد بررسی قرار دارد.

سوال: شما از پرستیز زیادی در دنیا و در بین مردم افغانستان بخوردار میباشید، بنابر آن میتوانید سهم بی نظیری در حل سیاسی قضیه، افغانستان داشته باشید. از اینرو میخواهم بدانم اراده، شما چیست؟

جواب: من بار بار اعلام کرده ام که در صدد بدست آوردن کدام مقام و عنوان خاصی برای خود نمی باشم. من خود را در این موقع مشکل در اختیار هموطنانم مردم افغانستان قرار داده ام تا هر خدمتی را که در راه اعاده، صلح در افغانستان از من ساخته باشد، به انجام آن بپردازم.

با استفاده از این موقع وظیفه، خود میدانم بحیث فردی از ملت افغان از پشتیبانی حکومت و مردم کشور همسایه، ما چین که از بدوفاجعه، افغانستان از داعیه، برحق مردم افغانستان بعمل آورده اند، و همچنین از مساعدتهای بشرخواهانه که با مبارزین و مهاجرین افغان صورت گرفته است، صمیمانه تشکر نمایم. یقین کامل دارم که افغانستان آزاد، مستقل، بیطرف و غیر منسلک فردا علائق دوستانه و حسن همچواری خود را با تمام کشورهای همسایه به اساس احترام متقابل و عدم مداخله در امور داخلی همیگر به نفع صلح و امن منطقه و جهان از سر خواهد گرفت.

د افغانستان د پخوانی پاچا محمد ظاهرشاه سره د مجاهد ولس مرکه

درنو لوستونکو! د افغان مجاهد اطلاعاتي مرکز مشر او د مجاهد ولس
جریدي چلوونکي محمد حسن ولسمل د ۱۹۸۷ کال د نومبر په ۲۹ مه نيتیه چې د
۱۳۶۱ کال د قوس د میاشتی د ۸ می نيتی سره سمون خوری په روم کي د پخوانی
پاچا سره د کابل دروانی لوبي جرگي په هکله د مرکي د پاره تماس ونیو، دغه وخت
پخوانی پاچا یو خنه ناراحت معلومیده نو په ڈیره مهریانی بې وویل:
هو! زه حاضر یم چې په دې هکله تاسو سره مرکه وکړم؛ پخوانی پادشاه خپلو
خبرو ته د اسي دوام ورکړ: زه نه غواړم چې هرونت مرکي وکړم خوزما دا خبره ددي
معني نه لري چې زه ګوندي آرام ناست یم، بلکه د افغانستان د قضيې په هکله زما
تماسونه په منظم دول جاري دی.

دادی دا مرکه په لاندې دول تاسو درنو لوستونکو ته تقديم کيږي.
پوبنتنه: تاسو خبر یاستی چې نن د ګران افغانستان په پایتحت کابل کې د
روسانو د لاس کینولی رژیم له خواو اسائی قانون د تصویب او د جمهور رئيس په
حیث د ډاکټر نجیب اللہ دتاکلو په منظور لویه جرگه دایر شووه؛ تاسو چې خلویښت
کاله د افغانستان پاچاوئ او خو لوبي جرگي ستاسو په حضور دایري شوی دی په
د اسي حال کې چې پنځه مليونه افغانان د وطن نه مهاجر شوی او عملأ د کابل د
رژیم په مقابل کې جنګيږي ستاسو له نظره د کابل لویه جرگه قانونیت لري او که نه؟
خواب: لویه جرگه د افغانانو ډير لرغونی ملي او عنعنوی سازمان دی چې د
هیواد په تاریخ کې زموږ خلکو هر کله خپل مهم مسایل د هغې په وسیله د مشوري او
مفاهیمی له لارې په اتفاق نظر حل کړي دی، طبیعی ده چې لویه جرگه د ملت د لوري
ارادي د مظہر په حیث باید د تولنې د ګردوا قشارو غایندګان پکي شامل وي او د
هیواد د تولو قومونو او عشاير و مثال وي ترڅود هغې فيصلې د اکثریت د ملاتې

مورد و گرخی. د خلکو د همدغه پراخه ملات پر برکت و هفه تاریخی لویه جرگی چې زمود په هیواد کې جوړي شوی په د اسې لویو او قاطع تصمیمونو باندی بریالی شوی چې هری یوې بې د هیواد او خلکو په سرنوشت ژور او دوامداره اغیزی درلودی، د دغه اساس له مخې د کابل رژیم دا او سنی تشن په نوم لویه جرگه د هفو د لایلو له مخې چې تاسې خپله ورته اشاره کړی او هم په د اسې حال کې چې د افغانستان د خاوری او او سیدونکو درې ريعی د رژیم له ادارې نه خارجې او پاتې نور هم د پردې څواک ترواک لاندې له آزادی نه بې برخې دې په هیث صورت د افغانستان د خلکو د نظریات او امالو مثل نشی کیدای او د هغې پریکړی د هیث ډول ارزښت او قانونی اعتبار وړ نشي کیدلای.

پوښته: د کابل رژیم او سنی لویه جرگه ستاسې د سلطنت نه پخوا لویو جرگو او دغه رازد هفو لویو جرگو سره چې ستاسې د پادشاهی په دوران کې جوړي شوی، څه ډول پر تله کوي؟

څواب: او سنی تشن په نوم لویه جرگه د هیث یوې پخوانی لویه جرگې سره د مقایسي ورنده، څکه پخانیو لویو جرگو کولای شول چې د افغانستان د خلکو د لویه برخې تمايلات تمیل کړی، په د اسې حال کې چې او سنی تشن په نوم لویه جرگه د د اسې یو ناخیز اقلیت غاییندګی کوي چې د هفوی افکار او امال زمور د خلکو د اکثریت د غوبنې او معنوی ارزښتونو په مخالف قطب کې قرار لري.

پوښته: ستاسې څینې مخالفین وايی چې پخوانی پادشاه اصلاد افغانستان له آزادی سره هیث علاقه نه لري او جنرال عبدالولی هفه مجبور کړي، څکه نوموری غواړۍ چې د پاچا د سیورې لاندې خپل ځان د افغانستان واکمنی ته ورسوی، آیا دا خبره واقعیت لري او تاسې دغسې یوشی درک کوي؟

څواب: ما هیڅکله د خپل ځان یا بل شخص لپاره قدرت نه دی غوبنې، د وطن د خدمت لپاره زما چمتووالی یوازې د یوې دینې، ملي او وجودانی وظيفې له مخې دی او د بل هیث عامل او لامل تابع او زیږنده نه ده.

مصاحبه مطبوعاتی با روزنامه مسلم پاکستانی

سوال: شما بعد از مدت مديدة خاموشی را شکستید، پنج ماه قبل طی مصاحبه (که اولین مصاحبه عمده در مدت چهارسال بود) با جریده شپیگل آمان اظهار داشتید که آرزومند هستید با مردم خود در یافتن یک راه حل عادلانه، مسأله افغانستان مساعدت نمایید. به تعقیب آن طی مصاحبه، دیگری با بی بی سی گفتید که حاضر اید به وطن خود مراجعت و به هر عنوانیکه باشد، برای اعاده، صلح خدمت نمایید. انگیزه و مرام شما در مورد این اظهارات مخصوصاً درین فرصت چه بوده است؟

جواب: در مدت هشت سال گذشته که کشور ما مورد تجاوز ناحق اتحاد شوروی قرار گرفته و من در تلاش آن بوده ام، حالاتی فراهم گردد تا یک جبهه متحد مقاومت ملی بوجود آورده شود. این تلاش تاکنون با همکاری تنظیم های جهادی و اکثریت هموطنان به شمول آنها نیکه در داخل کشور در مبارزه، آزادی سهم دارند، در جریان است. در طی این سال ها من خاموش نبوده ام بلکه طی اعلامیه ها، مصاحبه ها و بیانیه های مطبوعاتی نظرات خود را اظهار داشته ام. مصاحبه من با شپیگل و بی بی سی طور که به آن اشاره نمودید، جزء جریان عادی اظهارات من در زمینه بوده است. واضح اینکه در جهت حل موضوع افغانستان صورت میگیرد، باید مبنی بر خروج قوای مسلح شوروی، اعاده، استقلال افغانستان، حق مردم برای تعیین سرنوشت و تمامیت ارضی کشور ما باشد که بر وفق فیصله های اسامبله، عمومی ملل متحد میباشد.

که از طرف اکثریت مطلق اعضای آن موسسه، جهانی پشتیبانی گردیده است.

سوال: شما چه مساعی را در مورد اعاده، استقلال افغانستان بکار برد
میتوانید؟

جواب: درین مرحله جهت بدست آوردن استقلال افغانستان و تأمین آرامی
کشور باید همه افغانها تمام توجه خود را برای پدید آوردن اتحاد و تفاهم
سراسری متمرکز سازند.

سوال: شما اظهار داشته اید که آرزومند حل سیاسی موضوع افغانستان
میباشد، میتوانید بگویید که رسیدن بدین راه حل سیاسی چگونه تحقق پذیر
خواهد بود؟

جواب: یگانه راهیکه به حل سیاسی قضیه منتهی خواهد گردید، مذاکرات
مستقیم پن شوروی و قوای مقاومت افغانستان میباشد، زیرا شوروی عامل
بوجود آمدن این قضیه بوده و قوای مقاومت از میهن خود دفاع مینمایند. این
مذاکرات باید براساس فیصله نامه، اسامبله، عمومی ملل متحد صورت گیرد
که اخراج فوری و بدون قید و شرط قوای شوروی، اعاده، استقلال، تمامیت
ارضی افغانستان، حق تعیین سرنوشت کشور توسط ملت و بازگشت
آبرومندانه، مهاجرین افغان را تقاضا نموده است.

سوال: آیا شما حاضرید که به پاکستان بیایید و در طرح و براه انداختن
چنین راه حلی مساعدت فائید؟

جواب: بلی، در هر موقعیکه ضرورت آن محسوس و امکانات آن موجود
باشد، حاضرم به هریکی از کشورهای دوست به مقصد خدمت به افغانستان
مسافرت نمایم.

سوال: چنان مینماید که دیگر هیچکس درباره، آرزوی شوروی به بیرون
کشیدن قوایش از افغانستان شک و تردید نداشته باشد، بلکه نقطه، عطف
مساعی دپلوماتیک در جهت بدست آمدن یک مصالحة، مسالت آمیز در طریق
مذاکره از موضوع تقسیم اوقات خروج قوای شوروی از افغانستان بسوی

ترکیب حکومتیکه در وقت آغاز برآمدن قوای شوروی و مورد تطبیق قرار گرفتن موافقتنامه ملل متحد در کابل روی کار باید توسعه یافته است. اکنون همه طرف های دخیل در منازعه به این نقطه اتفاق دارند که شما در حکومت انتقالی آینده که بر تطبیق موافقتنامه ملل متحد و بیرون شدن قوای شوروی نظارات خواهد کرد نقش قاطعی را ایفا نموده میتوانید. شما نقش خود را در چنین حکومت انتقالی چگونه می بینید؟

جواب: در راه خدمت به وطن و جهت رسیدن به اهدافیکه برای آن مبارزه میکنیم هر وظیفه، که مردم افغانستان به من بسپارند به انجام آن مبادرت میورزد.

سوال: نظر شخص شما در بارهء یک حکومت انتقالی یا مؤقت چیست؟

جواب: هر مفکوره، که در مورد حکومت انتقالی ابراز میشود باید مورد تائید مردم باشد، البته آنها نظر خود را درین باره در موقع مناسب اظهار خواهند نمود. تاجانیکه به نقش حکومت انتقالی تعلق دارد، من فکر میکنم که از همه اولتر این حکومت باید زمینه، تفاهم و همکاری بهتری را بین مردم ما بدون درنظر داشت مشخصات لسانی و منطقی فراهم آورد و نیز این حکومت باید از دین و استقلال ما صیانت کند تا ما بتوانیم بار دیگر از سیاست عنزی بیطوفی و عدم انسلاک و اقامهء دوستی با همه کشورها پیروی کنیم. این حکومت قانون اساسی را که ملهم از اساسات دین مقدس اسلام باشد، تسویه نماید تا در معرض آراء ملت قرار گرفته و مورد تطبیق قرار داده شود.

سوال: آیا فکر میکنید که یک راه وسطی که مورد توافق طرفین قرار گرفته بتواند سراغ شده خواهد توانست، زیرا یک طرف ادعای دارد که باید حکومت انتلافی در اطراف حزب دیموکراتیک خلق افغانستان بوجود آید که این در حال حاضر موقف رسمی اتحاد شوروی است و طرف دیگر اصرار دارد که حکومت بدوز تنظیم های هفتگانه، مجاهدین پشاور تشکیل گردد که این موقف فعلی ایالات متحده را تمثیل مینماید. میتوانم نظر شما را درین مورد بدانیم؟

جواب: حکومت مؤقت باید براساس خواسته های مردم افغانستان و پیرامون یک بنیاد قانونی که از اراده ملت نشأت نماید بوجود آید.

سوال: آیا شما از یک راه وسطی تعديل رژیم کابل بصورت مصالحة پشتیبانی می نانید و یا اینکه طرفدار تجزیه، کامل آن میباشد؟

جواب: تنها چنان حکومتی در افغانستان مظہر قدرت قانونی شده میتواند که از پشتیبانی اکثریت مردم برخوردار باشد.

سوال: آیا کدام مراجع را مناسبتر میدانید تا از طریق آن برای حل این موضوع که نقطه، اصلی اصطکاک تلقی میشود اقدام بعمل آید.

جواب: سازمان ها و مراجع مختلفی موجود اند که هریک میتواند در چنین مسائل قدم پیش گذارد مانند ملل متحده، سازمان کنفرانس اسلامی، جنبش کشورهای غیر منسلک، جامعه، اقتصادی اروپا و امثال آن، برعلاوه امکان تماش مستقیم بین کشورها نیز موجود است.

سوال: شوروی ها درین اواخر شایعاتی را پخش میکنند که گویا امکان یک کنفرانس میز مدور موجود است که در آن «ماسکو، اسلام آباد، رژیم کابل، واشنگتن و مجاهدین» سهیم باشند و یا اینکه مذاکرات سه گانه بین «کابل، مجاهدین و ماسکو» صورت خواهد گرفت که در مورد رسیدن به صلح تبادل نظر نمایند. آیا نکر میکنید که این نظرها ارزش مطالعه و تعقیب را داشته باشند؟

جواب: برای مذاکره پیرامون موضوع افغانستان طرق مختلف موجود است، مگر طوریکه قبل اگفته ام طرف های حقیقی و ذیدخل در زمینه عبارتند از اتحاد شوروی که مملکت ما را مورد تهاجم قرار داده و مردم افغانستان که به مقابل آن قاطعانه دفاع می نمایند، بنا بر آن آنها باید در همه مذاکرات سهیم باشند. در بعضی موارد کشورهای منطقه نیز قابلیت شمول را در مذاکرات خواهند داشت. مگر به هر صورت اشتراک کشورهای عضو دایی شورای امنیت ملل متحد اکیداً قابل توصیه است تا آزادی و امنیت افغانستان را تضمین نمایند.

سوال: آیا فکر میکنید که پیش آمد رهبر شوروی آقای گرباچف پیرامون
صلح در افغانستان از اسلاف او فرق بارزی دارد؟

جواب: در پیش آمد رهبر فعلی شوروی فرقی محسوس میگردد، مگر
وقتی به آن ارزشی قابل شده میتوانیم که گفتار موصوف به عمل تبدیل گردد.

سوال: شما پیشنهاد داکتر نجیب الله را در مورد شمال در یک حکومت
اثنالافی قاطعانه رد نموده اید. اگر ماسکو و کابل علایم آمادگی خود را برای
اصرار برداشت اکثریت در حکومت اثنالافی ابراز دارند نظر شما در این مورد
چه خواهد بود؟

جواب: هدف ما اشتراک در حکومت نیست، بلکه جستجوی راه حلی است
که قابل قبول اکثریت مردم افغانستان باشد.

سوال: شما پیشنهادات رژیم نجیب الله را در مورد آشتی ملی و
مخصوصاً حذف کلمه «دیموکراتیک» از نام افغانستان و وعده تسویید یک
قانون اساسی جدید که برای مجاز قرار دادن احزاب سیاسی میباشد، به چه نظر
می بینید؟

جواب: اینها نکات بی اهمیت بوده، شایستگی تبصره را ندارند.

سوال: شما چه نوع مصالحه قابل قبول را سراغ دارید، مخصوصاً وقتیکه
نقطه مقابل آن موجودیت دائمی قوای شوروی باشد؟

جواب: شرایط اصلی برای حل موضوع خروج قوای شوروی، اعاده کامل
استقلال افغانستان، تأمیت قلمرو و حق مردم ما برای تعیین سرنوشت شان بوده
و روی این نکات هیچگونه معامله ای صورت گرفته نمیتواند.

سوال: به عقیده شما ماسکو چه باید بکند، یعنی چه پیشنهادات ثابتی
را جهت تسریع حل سیاسی قضیه افغانستان بعمل بیاورد؟ بعباره دیگر چه
نوع تصامیم قاطع را شوروی باید در زمینه اتخاذ نماید؟

جواب: ماسکو باید فیصله نامه های اسامبله، عمومی ملل متحد را قبول
و طبق آن عمل نماید.

سوال: برای رفع اندیشه، ماسکو از خونریزی احتمالی بعد از خروج قوا
شوری از افغانستان، چه تدبیری باید اتخاذ گردد تا به اطمینان آن شوروی
کشور شما را ترک نماید؟ به عبارت دیگر چه نوع تضمیناتی در زمینه داده شده
میتواند؟

جواب: هنگامیکه منازعه، فعلی به چنان یک راه حل صحیح و عادلانه
بیانجامد که مورد قبول اکثریت مردم ما باشد، در آنصورت بدون شک شرایطی
بوجود خواهد آمد که افغان ها خواهند توانست مطابق عنعنات دینی و ملی
خود، برادروار در صلح و سلام زیست نمایند.

سوال: آیا گمان میکنید که حکومت ریگن از یک فیصله،
مصالحتی (کامپرومایز) پشتیبانی نماید؟

جواب: در طول هشت سال گذشته ایالات متحده بطور ثابت قدم از
قطعنامه های اسامبله، عمومی ملل متحد «که جستجوی یک راه حل سیاسی را
برای قضیه افغانستان توصیه و تقاضا مینماید» پشتیبانی کرده است.

سوال: در نظر شما آیا اخیراً ارتقاء جنگ نتیجه ارسال سلاح مؤثر به
مجاهدین میباشد؟ آیا شما این نظر را که ارسال چنین سلاح ضایعات شوروی
را در افغانستان بالا میبرد و اینکه در نهایت، روس ها را مجبور به خروج از
افغانستان خواهد کرد، تائید می نماید؟

جواب: هرچند مردم افغانستان طرفدار راه حل مسالت آمیز میباشند،
مگر تا وقتیکه این جنگ غیرعادلانه دوام کند، برای مجاهدین حتمی است تا
قام وسایلی را که بدسترس دارند در دفاع از میهن خود استعمال نمایند.

سوال: در مورد اتهام بعضی منتقدین که میگویند در جهاد اشتراك ننموده
اید و همه وقت را در روم سپری داشته اید، چه می فرمایید؟

جواب: جهاد اشکال و ابعاد مختلفی دارد که میتواند در میدان نبرد و هم
در ساحه، دیپلماسی و بین المللی انجام گیرد. من از آغاز مبارزه همبستگی
خود را با قوای مقاومت که مثل ملت قهرمان افغان میباشد، اعلام داشته ام.

این حقیقت که فعلاً در روم امرار حیات مینمایم انتخاب و تایل شخصی نبوده بلکه یک اجبار مؤقت است که هموطنان من از آن آگاه اند.

سوال: شما همواره از تلاش در جهت تشکیل یک حکومت جلای وطن احتراز نموده اید، نظرشما درین مورد چه میباشد؟

جواب: تشکیل حکومت جلای وطن که مورد قبول ملت افغانستان باشد، مستوجب شرایط خاصی است از قبیل موجودیت محل، مناسب بودن وقت و ملاحظات بین المللی و قانونی آن.

سوال: در مورد نقش دولت پاکستان در بحران هشت ساله، افغانستان نظر شما چیست؟

جواب: پاکستان به حیث یک کشور اسلامی وظایف خود را در برابر مهاجرین و مردم افغانستان شجیعانه ایفا نموده است. این کشور در هنگام مصیبت با مردم ما که از اسلام و آزادی دفاع مینمایند و درین راه یک میلیون قربانی را متحمل شده اند و خانه ها، قریه ها و شهرهای خود را از دست داده اند، با مردانگی قیام نموده و تحسین کشورهای اسلامی و جهان آزاد را کسب نموده است. من یقین دارم که این موقف پاکستان پیوند های مؤدت را بین مردمان ما که از بسا جهات با هم اشتراك و قرابت دارند، مستحکم تر میگردداند.

سوال: در اخیر امیدوارم به آخرین سوال من جواب گفته و ممنون فرمائید.
آینده، افغانستان را چگونه می بینید؟

جواب: یک افغانستان آزاد و مسلمان، جاییکه باشندگان آن از آزادی برخوردار بوده در صلح و امن زیست مینمایند و سرنوشت کشور شانرا خود شان در دست خود داشته و با پیروی از سیاست عنعنی بی طرفی و عدم انسلاک در راه استقرار منطقه که در تأمین صلح و امن جهان اهمیت بسزایی دارد، نقش مهمی را ایفاء نمایند.

ترجمه از روزنامه، انگلیسی زبان «مسلم» ۱۷ سپتامبر ۱۹۸۷ چاپ اسلام آباد، پاکستان»

صاحبہ مجاهد ولس با محمد ظاہرشاہ پادشاه سابق

خوانندگان گرامی مجاهد ولس!

در این اواخر مسئول جریده، مجاهد ولس به منظور صاحبہ با پادشاه سابق تماس مستقیم گرفت، شاه سابق با لطف خاص به صاحبہ حاضر شد که اینک صاحبہ مذکور به شما خوانندگان محترم تقدیم میگردد. (اداره)

ولسلی: بسیار منون هستم که یکبار دیگر به این هموطن تان موقع دادید با شما صاحبہ کند. با استفاده از این فرصت چند سوال دارم، در حقیقت سوالهای من تنها از جانب شخص من نیست، اینها همه سوالهای هستند که مردم افغانستان آرزوی شنیدن جواب آنرا دارند

پادشاه سابق: بسم الله الرحمن الرحيم

من همیشه برای تبادل نظر با هموطنانم بالخاصه اهل مطبوعات که در خدمت جهاد قرار دارند، حاضرم.

سوال: آیا شما به اعاده نظام سلطنتی بجای نظام جمهوری عقیده دارید؟
گستاخی مرا عفو فرمائید اگر بفرمائید این موضوع مربوط به اراده، مردم

است، جواب شما درنژد مردم قناعت بخش نیست، عقیده و اراده و آرزوی شخص شما چیست؟ در حقانیت اراده، مردم هیچ کس شک ندارد، مطلوب این سوال آنست که در جمله، مردم اراده و عقیده، شخص شما چیست؟

جواب: سوال شما چند جنبه دارد، اگر موضوع را از نظر افاقی بنگریم شکل رژیم حکومت آنقدر مهم نیست آنچه بیشتر اهمیت دارد ماهیت آنست که حقوق، آزادی های فردی و رفاه و ارتقاء جامعه را در چوکات سیستم پارلمانی تأمین نماید. اما تاجرانیکه به افغانستان تعلق دارد، مثلیکه بارها گفته ام من انتخاب رژیم آینده را مربوط و منوط به اراده مردم افغانستان میدانم.

سؤال: در اکثر جایها و بطور خاص در پاکستان بعضی اشخاص حتی گروه ها خود را در انتظار مردم طوری جلوه میدهند که غایندگان شما هستند و از این راه استفاده ها کرده و میکنند آیا براستی غایندگان شما هستند یا نه؟ اگر بعضی از آنها باشند، لطفاً ایشانرا معرفی فرمائید که مردم ایشان را بشناسند؟ باید توضیح کنم که مراد من بعضی تنظیم ها نیستند که با شما مخالفت ندارند، مراد دیگر اشخاص هستند.

جواب: اینکه بعضی اشخاص برای اغراض شخصی، خوش را غایندگه، من معرفی مینمایند جای تأسف است، باید یک بار دیگر اظهار غایم که برای چنین اشخاص هیچگاه و هیچگونه صلاحیت غایندگی داده نشده.

سؤال: مردم می پرسند که شما خود را در جهاد و مبارزه سهیم میدانید، پس چرا با هموطنان مجاهد و مبارز خود از نزدیک سهیم نمیگیرید. اگر به رفتار شما به پاکستان عوامل خارجی مانع باشد، چطور میتوانید با وجود این موانع روابط خود را با هموطنان مجاهد خود زیاد مستحکم کنید؟

جواب: من همواره با هموطنان مجاهدم در داخل و خارج افغانستان رابطه، دائمی و نزدیک داشته و دارم. همان طوریکه در مصاحبه، قبلى خود توضیح کرده ام هر وقتیکه اوضاع ایجاب نماید، حاضرم به هر جاییکه لازم و امکانات آن موجود باشد، سفر کنم. ادامه و تقویه، روابط با هموطنان مجاهد

و سهم گیری در عملیه، حل قضیه، افغانستان منوط به موجودیت یک محل خاص نمیباشد.

سوال: بعد از به قدرت رسیدن کمونیست‌ها، در جامعه، افغانستان تحولات عمیق رخ داده، آیا شما فکر میکنید که با وجود این تحولات جذری بازهم سبک و روش سابقه با اشخاص سابقه در صورتیکه امور افغانستان به شما سپرده شوند، انجام دهید؟ و اگر این قسم نباشد تجویز نو شما چه خواهد بود؟

جواب: تحولاتیکه در ده سال اخیر در افغانستان رخ داده است، یک واقعیت انکار ناپذیر است، البته سبک و روش تازه موجودیت اشخاص دیگری را ایجاد میکند: لیکن در عین زمان پیش برداش امور آینده، کشور در پهلوی استعداد های جوان و موافق به مقتضیات جدید به اشخاص امین، کارآگاه و مجرب نیز ضرورت دارد. به عقیده، من در این وهله، حساس و اضطراری لازم است تا از تمام عناصر صالح و استعدادهای موجوده در طرح ریزی افغانستان نوین و عمران مجدد کشور استفاده به عمل آید.

سوال: این سوال من به دو قسمت تقسیم شده:

الف- نظر یه شما در باره، تشکیل حکومت مؤقت در داخل افغانستان که میخواهد تشکیل شود، چیست؟

ب- اینکه بعضی دوستان ما اظهار نظر میکنند که حکومت مؤقت باید حکومت مجاهدین و کمونیستها و بعضی افغانهای بیطرف باشد، یعنی بعضی دوستان ما به این عقیده هستند و میگویند که حکومت انتلاقی آینده، افغانستان دارای سه عنصر باشند و آن عبارت است از کمونیستها، مجاهدین و بعضی افغانهای بیطرف، در این باره نظر مشخص شما چیست؟

جواب: اصولاً هر حکومتیکه از پشتیبانی اکثریت مردم برخوردار باشد، مشروعیت پیدا میکند و به ملت افغانستان تعلق دارد که شکل و ترکیب حکومت آینده، خود را تعیین نمایند.

* * *

هصاحبه با رادیو تلویزیون امریکایی (CBS)

سوال: بهترین راه حل برای بحران موجوده افغانستان چیست؟

جواب: بهترین راه حل قضیه، افغانستان خارج شدن هرچه زودتر قواهی و تأمین حق خود را دادیت مردم افغانستان است تا آزادانه نظام آینده، خوش را تعیین نمایند.

سوال: آیا حاضر هستید برای مساعدت درین کار به افغانستان برگردید؟

جواب: در صورتیکه این دو شرط اساسی تأمین گردد، حاضرم برای مساعدت در راه نورمال شدن اوضاع و بازگشت منظم مهاجرین بقدر توان صرف مساعی نمایم.

سوال: آیا حاضر اید صرف بحیث میانجی به افغانستان برگردید و نه برای استقرار مجدد سلطنت؟

جواب: موضوع استقرار مجدد سلطنت اصلاً در میان نیست. من بحیث فردی از ملت افغان وظیفه، مقدس خود میدانم تا به انجام هر خدمت و ایفای هر نقشی که متضمن خیر و فلاح مردم افغانستان باشد، بدون چشمداشت به کدام عنوان و مقامی اقدام نمایم.

سوال: چه شرایطی را برای بازگشت خود به افغانستان پیش میکنید؟

جواب: بجز دو شرط اساسی که به جواب سوال پیشتر شما با آن اشاره کردم، از طرف شخص خود کدام شرطی برای بازگشتم به وطن ندارم. در باره این سوال شما باید بگوییم که از یکطرف خودم میخواهم در این شرایط حساس پهلوی برادران مجاهد خود قرار داشته باشم و از سوی دیگر مراجعت مکرری که در این هشت سال بمن از داخل و خارج افغانستان بعمل آمده است، تکلیف مرا درین باره سنگینتر می سازد.

سوال: آیا فکر میکنید که از پشتیبانی رؤسای قبایل و سران شورشی

برخوردار میباشد؟ به کدام دلیل؟

جواب: جای تعجب است که یک قسمت از وسائل نشراتی کشیده فایل دوست در غرب مبارزین راه آزادی افغانستان را بنام باغی یاد میکنند و با هم تسمیه، غلط اصرار می ورزند که این کار نادرست و دور از انصاف است. در باب سوال شما باید بگوییم که موضوع پشتیبانی اشخاص اصلاً یک امر نسبی است، مراجعات متعدد سران اقوام مختلف افغانستان درین هشت سال و اجتماعاتی که به پشتیبانی از من بعمل آمده و بعضاً در مطبوعات هم انعکاس یافته است، به ذات خود دلیل موجودیت چنین یک پشتیبانی بشمار میرود. بر علاوه تأسیهای شخصی خودم با هموطنانم نیز این واقعیت را تأیید مینماید. سوال: آیا فکر میکنید که روشهای به این زودی قوای خود را از افغانستان بیرون خواهند کرد؟

جواب: پیشگویی در باره، عزانم و نیات روشهای بسیار مشکل است، اما اکثر زمامداران غیری که درین اوخر با زمامداران کره‌ملین ملاقات و صحبت کرده اند، چنین احساس کرده اند که واقعاً زعامت شوروی در صدد پیدا کردن راه حلی جهت بیرون کشیدن قوای شان از افغانستان میباشد.

سؤال: اگر شوروی ها قوای خود را از افغانستان بیرون سازند و شما بحیث پادشاه بازگشتنی باشید، چگونه مناسباتی درآینده با شوروی ها مدنظر گرفته شده میتوانید؟

جواب: اگر شوروی ها قوای خود را از افغانستان خارج سازند و افغانها تمام حقوق حقه، خود را بحیث یک ملت واحد، با حاکمیت ملی دوباره بدست آورند، در آنصورت بدیهی است که آنها مطابق مصالح ملی و سیاست عنعنی خود مناسبات نورمال حسن هم‌جواری را با تمام همسایگان بشمول اتحاد شوروی از سر خواهند گرفت.

در رابطه به اشاره، شما بن بحیث پادشاه آینده، افغانستان، میخواهم بار دیگر تأکید نمایم که سهم‌گیری من در جنگ آزادی مردم ما مبنی بر هیچ‌گونه جاه طلبی شخصی نبوده بلکه به تأسی از یک وجیبه، دینی و ملی به مقصد خدمت به وطن و وطندارانم درین موقع بحرانی سرچشمde گرفته است.

مصاحبه با خبرنگار مجله نیوز ایند ولد ریپورت امریکایی

سوال: آیا درین نزدیکی ها از طرف نایندگان امریکا یا شوروی با اعلیحضرت شما تماس یا مذاکراتی در مورد بازگشت شما به تخت افغانستان صورت گرفته است؟

جواب: تاکنون کدام تماس مستقیم با هیچ یکی از کشورهای مذکور بعمل نیامده است. تنها تماس های غیرمستقیم به وساطت بعضی اشخاص غیر رسمی صورت گرفته که نظر مرا در باره امکانات حل سیاسی قضیه افغانستان استفسار نموده اند. اما بطوریکه قبل از اینها اظهار نموده ام موضوع استقرار مجدد سلطنت اصلًا مطرح نبی باشد.

سوال: آیا خود شما مذاکراتی در باره بازگشت تان به افغانستان جهت اشتراك در عملیه آشتی ملی بعمل آورده اید؟

جواب: با رژیم کابل هیچگاه تماس نداشته ام. از دعوت آنها برای سهمگیری من در مصالحه ملی نام نهاد به ذریعه جراید اطلاع حاصل نموده و آنرا رد کردم.

سوال: آیا خود شما برای اینکار حاضر میباشد. اگر چنین باشد، شرایط شما چیست؟

جواب: به عقیده من تا زمانیکه قوای شوروی افغانستان را ترک ننموده و حق تعیین سرنوشت مردم افغانستان به درستی تأمین نگردیده است هیچگونه مصالح ملی مدنظر گرفته شده نمیتواند. البته در آنصورت من با کمال افتخار آماده خواهم بود تا با هموطنان خود در راه رفع مشکلات شان به مقصد اعاده، حیات نورمال مساعدت نمایم.

سوال: آیا فکر میکنید که اتحاد شوروی از جنگ افغانستان خسته شده و

میخواهد عساکر خود را بیرون بکشد. یا اینکه سخنان شوروی‌ها در بارهٔ خارج کردن قوای شان صرف تبلیغاتی برای سیاست علنیت (Glassnost) میباشد؟

جواب: درک نیات باطنی شوروی‌ها بسیار مشکل است اما زعامت شوروی بار بار اعلام نموده است که آماده است قوایش را از افغانستان خارج نماید. امید است این گفتار آنها حقیقت داشته و واقعاً در جستجوی راه حل مسالمت‌آمیزی برای ختم این منازعه درذنک باشند که روز بروز تلفات و ضایعات بیشتر را برای هردو طرف باعث میگردد.

سوال: آیا شوروی حاضر خواهد بود در بدلتضمین اینکه افغانستان بیطرف خواهد ماند، قوایش را از افغانستان خارج سازد؟

جواب: من هم به همین عقیده میباشم که بسیار به منفعت اتحاد شوروی خواهد بود، اگر در بدلتضمین بیطرفي و عدم انسلاک افغانستان قوایش را از افغانستان بیرون سازد. خاصتاً که همین موقف بیطرفي و عدم انسلاک سیاست عنعنی افغانستان را از زمان استقلال آن تشکیل داده است. به عقیده، من این قسم یک تضمین را در موافقتنامه، حل نهایی قضیه که بین اتحاد شوروی و حکومت انتقالی افغانستان منعقد گردد، میتوان داخل نمود.

سوال: آیا در صورت خروج کامل قوای شوروی از افغانستان از بوجود آمدن جنگ داخلی در افغانستان اندیشمند می باشد؟

جواب: شخصاً چنین خطری را پیش بینی نمی‌نمایم مشروط براینکه حل مجموعی قضیه مورد قناعت قاطبه، مردم افغانستان قرار گیرد. در بارهٔ حکومت آینده افغانها از خود یک سیستم عنعنی دارند که به وسیلهٔ آن توافق عمومی از طریق مشوره و مذاکره به سویهٔ ملی حاصل شده میتواند.

سوال: آیا خطر آن وجود دارد که افغانستان مثل ایران به یک دیکتاتوری بنیادگرا مبدل گردد. آیا عروج جنبش بنیادگرایی اسلامی در دنیا موجبات تشویش شما را فراهم نموده است؟

جواب: من چنین خطی را مشاهده نمیکنم. یک دلیل آن اینست که اسلام در افغانستان شکل خاصی بخود داشته و در عین زمان هنر نوع دیکتاتوری را تحت هرعنوانی که باشد، نفی میکند. از طرف دیگر به عقیده، من تشویشی که در غرب بنام عروج بنیادگرایی اسلامی به میان آمده اساساً مبالغه آمیز و بی تناسب است که بیشتر از طرف وسایل دسته جمعی تقویه میشود.

سوال: آیا چگونه شما اختلافات تازرا با بنیادگرایان کشور حل کرده خواهید توانست؟

جواب: من از طرف خود کدام مخالفت اساسی را با هیچیک از زعمای به اصطلاح بنیادگرا که به همه شان احترام دارم احساس نمیکنم و تا جاییکه مبن ربط دارد، حاضرم با تمام آنها برای دستیابی به هدف مشترک که در مرحله، اول آزادی وطن و هموطنان و در مرحله ثانی اعاده، نظام اسلامی در افغانستان از طریق دیمکراتیک باشد همکاری نمایم.

سوال: اولویتهای اعلیحضرت شما در مورد اعمار مجدد افغانستان چه خواهد بود؟ آیا نقشی برای امریکا در این راه موجود خواهد بود؟

جواب: بطوریکه میدانید کشور و مردم ما در اثر این جنگ طولانی و مخرب بسیار صدمه دیده اند. بنابرآن ضروریات ما خیلی زیاد بوده و قام ساحات زندگی را احتواه میکند. ولی بازهم به عقیده، من باید به تعمیر و تجدید خدمات عامه و اسکان مجدد عده، کثیر مردم بیخانمان داخلی و پناهگزینان در خارج حق اولیت داده شود که درین راه مساعدت سخاوتمندانه و بلاقید و شرط تمام کشور های دوست بشمول ایالات متحده، امریکا و مؤسسات بین المللی را انتظار داریم.

سوال: از نظر واقع بینی چه امکاناتی را برای یک حل سیاسی آینده در افغانستان مشاهده می نمایید؟ از طرف ایالات متحده و از طرف شوروی؟

جواب: یقین دارم که یک افغانستان آزاد، غیر جانبدار و صلحدوست که با تمام کشورهای جهان منجمله دو ابرقدرت علایق حسنی داشته باشد، عامل استقرار بخشنده برای امن منطقه و صلح جهان خواهد بود.

مصاحبه با تلویزیون فنلند

سوال: میخانیل گوریاچف رهبر شوروی اخیراً استقرار قوای صلح ملل متحدر را در افغانستان پیشنهاد کرده است. در صورتیکه این قوای بر مناطق تحت مسؤولیت خود هیچ قسم کنترول نداشته باشد، چگونه به اجرای وظیفه، خود موفق شده خواهد توانست نظر شما در مورد این پیشنهاد چیست؟

جواب: جابجا شدن یک دسته، ناظرین ملل متحد به قیادت یک جنرال فنلاندی برای مراقبت از تطبیق و مراعات مقررات توافقات ژنو است از طرف هردو جانب امضا کننده، که با وصف مشکلات عملی که در این راه موجود است، تا کنون به اجرای این وظیفه، حساس صرف مساعی می نمایند.

اما استقرار قوای نگهبان صلح که اخیراً از طرف رهبر اتحاد شوروی پیشنهاد شده به مقصد جلوگیری از تصادمات بین قوتهاي متخاصم در داخل کشور میباشد که باید اولتر از طرف مقامات ملل متحد به اشتراك جوانب ذیعلات امکانات عملی شدن آن مورد مطالعه دقیق قرار داده شود.

فکر میکنم ملل متحد در مرحله، بعد از خروج کامل قوای شوروی که امید است مطابق توافقات ژنو در میعاد معینه انجام پذیرد، نقش قابل ملاحظه، را چه در آماده ساختن زمینه، انتقال مسالت آمیز قدرت به یک حکومت نئنث با قاعده، وسیع و چه در اسکان مهاجرین و عمران مجدد کشور ایفا کرده میتواند.

سوال: رهبر شوروی اینرا هم پیشنهاد کرده است تا از اول جنوری ۱۹۸۹ آتش بس در افغانستان اعلام و مذاکرات با مخالفین حکومت کابل آغاز گردد.

آیا به نظر شما این پیشنهادات واقع بینانه و قابل قبول می باشد؟

جواب: به عقیده من روی کار آوردن آتش بس در شرایط فعلی و عدم موجودیت یک قدرت واحد که همه عناصر متخاصم به هدایت آن یکسان احترام بگذارند، مخصوصاً در حالیکه هنوز قوای شوروی در افغانستان موجود است، کار مشکلی خواهد بود. اگر مقصد از این پیشنهاد فراهم کردن زمینه، خروج مصون قوای شوروی باشد، این کار از طریق مذاکره، مستقیم با غایتندگان جنبش مقاومت افغانستان که در این اوآخر امکانات آن فراهم گردیده است، بهتر تأمین شده میتواند.

د افغانستان د پخوانی پاچا محمد ظاهرشاه سره

د مجاهد ولس مرکه

درنو وطنوالو!

دا مرکه د ۱۹۸۸ کال د دسمبر د میاشتی په ۳۰ مه نیته چې د ۱۳۶۷ کال د قوس د میاشتی د دولسمی نیتبې سره سمون خوری د پخوانی پاچا په کورکې چې د روم د بنارنه تقریباً اووه کیلومتر د باندې په یوه کلې کې پروت دی وشهه. پخوانی پاچا په یوداسې عادی کورکې ژوند کوی چې شا و خواې د پسونو رمی خرى او که د پاچا د امنیت په خاطر د ایتالیا د حکومت مؤظف اشخاص په هغه خای کې نه وي نو هيڅوک به فکر ونکړي چې دلته پاچا اوسيېږي. کله مې چې له پخوانی پاچا نه د افغانستان د یوې خاطرې په هکله پوبنتنه وکړه نو سترګې بي له اوښکوډ کې شوي اوږي ويل: د کوچیانو د هغې کېیدې پسې خپه شوي یم چې کله کله به د پادشاهي په وخت کې د هفوی سره پکې کیناستم. دا تاسو او دا مرکه. ولسمل.

پوبنتنه: د مؤقت حکومت او د کوردوویز پیشنها دونو په هکله ستاسو نظر خه دی؟

خواب: بسم الله الرحمن الرحيم

تر او سه د کوردوویز پیشنها د اصلی متن هیڅ یوې مرجع ته نه دی اظهار شوي، هغه شه چې دده د مطبوعاتی مرکې نه خرگندیدای شي یول په پوبنتني بي خلق کړي دی، لکه: بیطرفة حکومت خنګه منځ ته راخی؟ د قدرت منبع یې خه ده؟ خنګه په فعالیت پیل کوي؟ تر خوچې دغه مطالب سه روښانه شوي نه وي، د هفو په هکله قضاوت نشي کیداي.

پوبنتنه: له یوی خواه افغانی مقاومت رهبرانو نشوکولای چې یو عام و تام
التحاد رامنځ ته کېږي او له بلې خواه افغانستان خلک د فوق العاده خطرونا ک جالت
سره مخامنځ دي. آیا تاسو کولی شئ چې په همدغه خطرونا کو تاریخي شبیو کې خپل
ملت ددي بلاتکلیفی نه خلاص او د ملي وحدت د سمبول په حیث د خپلو و طنوالود
پاره د خدمت مصدر شئ ؟

څوتاب: که ستاسو مقصد دا وی چې آیا زه حاضر یم چې دا خدمت سرته
درسوم؛ څوتاب بې مثبت دی لکه خنګه مې چې پخوا خو ځلې ددې مطلب یادونه
ګډي ده. دا چې آیا کولی شم دا خدمت سرته ورسوم، یوازې زما په سعی چې زماد
نهایې توان پورې بهوی اړه نلري بلکه د یولې نورو عواملو پورې هم تېلى او زماله
لرادې نه وتلي ده، د ملت قاطع ملاتېر به په یقین سره ددې کار په بریاليتوب کې
تعیین کونکې ووي.

پوبنتنه: په مشخص ډول د ژنسیود مذاکراتو او مخصوصاً دروان عیسوی کال
د اپریل د ۱۴ مې نیټې د فیصله نامې په باره کې ستاسو نظر خدې ؟

څوتاب: د ژنسیو موافقو پخپل اساس کې په خاصه توګه د قضیې د اصلی
طرفینو د غایند ګانو د نه ګپون کمبودی لرلې چې پخپل وخت هغې ته اشاره شوی
وه. دروان کال د اپریل د ۱۴ مې نیټې د فیصله نامې یوازنې اهمیت دادی چې پکې
له افغانستان نه دروسی پوځونو د وتلو نیټې ثبت شوي ده.

پوبنتنه: تاسو تراوسه عملی اقدام نه دی کېږي چې حتماً هغې د پاره د لایل
لرې: که هغه د لایل مسویو ته وواین خوبن به شو، ئکه ستاسو وطنوال ستاسو د
د لایلو اوږيدو سره علاقه لري. همدارنګه افغانستان ته ستاسو د تگ آوازې د یږې
اوږيدل کېږي؛ افغانستان ته ستاسو د تللو شرایط خدې ؟

په دومره موده کې پاکستان ته ستاسو په نه تللو کې خه موافع موجود وو، آیا
د موافع د پاکستان یاد کوم بل خارجې هیواد له خوا خلق شوی دي ؟

څوتاب: زما وطنوال په یقین سره پوهیږي چې په سنګر کې ددوی قهرمانانه

جهاد مخصوصاً یه نننی نېږي او د یو لوی قدرت سره د مقابلي په شرایطو کي پراخ او پر له پسپي سياسى فعالیت ته احتیاج درلود چې زه او نور بادرده وطنوال له هماغه نومړۍ سرنه په هغې بوخت یوو. خرنګه چې د فعالیتونه له یوې خواو شهرت او مقام د نیولود پاره نه وو او له بلې خواې بریالیتوب په محفوظ ساتلوکي دي، بنایي د ئخینو سره دا احساس پیدا شوي وی چې ما عملی اقدام نه دي کپري. که هم نه پوههيرم چې ستا مطلب افغانستان تمزما د تللو په مورد کې خه دول آوازي دی هندومنه ويلی شم چې د یو افغان فرد په حيث به هغې وخت خپل وطن ته بيرته متون شم چې د روسانو وروستي عسکر له افغانستان نه وتلى وی او د خلکو د خوبني حکومت جوړ شوي وی، لکه خنګه مې چې پورته ويلی کومه وظيفه مې چې د جهاد د خدمت لپاره خانته انتخاب کپري پاکستان ته د تللو ایجاد بې نه کاوه. برسيره پر دې باید یادونه وکړم چې پاکستان ته تلل او یا هلتله او سیدل یوازنې او اصلی شرط د جهاد د خدمت په لار کې نه دي.

پوښته: خو خلی او ريدل شوی چې د نجیب رژیم غواړی تاسو عالی جناب افغانستان ته لار شئ او روسانو هم د دی نظر سره مخالفت نه دی بشکاره کپري. لطفاً موئی ته وواین چې په دې مواردو کې ستاسو له خوا د روسانو سره مذاکرو او ملاقات صورت نیولی او که نه؟ او که د ځنسې ملاقات صورت نیولی وی ستاسو د تقاضا په اساس ڈ او که ستاسو حضور ته د روسانو خواهش او مراجعي ووه؟

څوتاب: لکه خنګه چې خبر یاستئ ما هسيشه د دغه دول اشارو په هکله پخبله موقع خپل موقف روښانه کړي دی چې هرڅل نوموري مطالب د مجاهد ولس په جريده کې نشر شوي دي. دا دی یو خل بیا بې یادونه باید وشی چې ما خپل تګ افغانستان ته د هیچا او هیچ منبع سره نه دی منطرح کپري.

پوښته: زما دا پوښته دوډ برخې لري:

الف - پخوانی صدراعظم بناغلی داکټر محمد یوسف، امریکي ته مسافرت کپري او خپل فعالیت بې شروع کړي دي؛ ستاسو نظر د نوموري د فعالیت په باره کې خه دي؟

ب- دلته مختلف گروپونه موجود دی چې معلومېږي ستاسو په نفع کار کوي او یا ستاسو ضمنی موافقه د هغوي سره موجوده ده. لطفاً په دی موارد او کې خپل نظر موږ ته توضیح کړئ؟

څواب: هر افغان نه یوازی دا چې حق بلکه مسؤولیت لري چې په دی حساسو تاریخي شيبو کې هر خدمت یې چې له لاسه پوره وی د وطن د نجات په لار کې یې وکړي؛ پخوانی صدراعظم داکتیر محمد یوسف د بل هز وطن دوست په خير د مهاجرت له پیل نه له وطنه د باندي د خپل وطن د نجات په لار کې فعالیت لري چې د تولو افغانانو د غمه د ول وطن دوستانه فعالیتونه د قدر په ستر ګه گورم.

که خه هم نه معلومېږي چې ستا مقصد کوم گروپونه دی چې په کوم خای کې فعالیت لري، هسدومره ويلی شم هر شوک او هر گروپ د خپل فعالیت د پاره یو لاره انتخابوی چې د هغوي په نظر هدف ته د رسیدو په خاطر مساعده وی او د دې لاري انتخاب یې خپل مسلم حق دي.

پوښتنه: کوردوویز یوه بیانیه کښې تاسونه خواهش وکړ چې زعامت په لاس کې ونیسي، تاسو درته خه و فرمایل؟

څواب: د بناغلي کوردوویز بیانیه زیاتره د اظهار نظر جنه لري او مقصد یې د یو مؤقت حکومت د حرکت په لار اچول ڈ چې خپل نظر مې په دی باره کې ستاسو د لوړې پوښتنې په څواب کې اظهار کړي. پاتې دی نه وی چې د دغسې یو مهم کار سرته رسول د خو محدودو نفورو په ګډون امکان پذير نه بلکه د جهاد د تولو عناصرو توافق او هسكاري د مهاجرو او نورو با تحریه او امين شخصیتونو ګډون ایجابوی.

پوښتنه: لس کاله د مخد د دسمبر په ۲۷ مه روسانو په افغانستان پوئي تیری وکړ خود سې کال د اپریل په ۱۴ مه یې په ژنيو کې یو د فیصله نامه امضا او په هغې کې یې ويلی چې خپل پوئونه و باسی. او من د روسانو د نوی فیصلې په هکله چې د خپل پوئونو ويستل یې و خندول او د خپلنوو وسلو په ذریعه یې په کندهار، ننگرهار، کندز او د افغانستان په نورو ولايتونو خپلې حملې پیل کړي ستاسو نظر خه دی؟

خواب: دوروستيو مياشتو د پوئي عملياتو د زيatali او شدت با وجود د زياترو سياسي تولنو او د افغانستان په قضيه کي د شاملو مقامونو نظر دادی: شوروی اتحاد چي د ملګرو ملتوله لاري يې په ۹ نهومياشتو کي له افغانستان نه د خپلو پوئونو د وتلو تعهد عملی کړي د هغې احترام به وکړي او لکه خنګه چي بشکاری د بين المللې مقامونو هڅي د اوستي وضعی د رفع کولو په مناسبت په جريان کي دی او بشایي چي نتایج يې په نیدي راتلونکي کي بشکاره شي.

پوبته: اوس چي کوردویز له منځه تللى او فعالیتونه يې ناکام ثابت شوي ستاسو په نظر خه تعدیلونه د ژنيو په موافقو کي صورت ونیسي؟

خواب: ترکومه خایه چي د انديپيندنت انګليسی ورڅانې سره د ملګرو ملتوله سرمنشي له مصاحبي نه خرگنديري بشاغلې دیکولار یوازي هغې برخه شخصاً په غاره اخیستي ده چي د افغانستان د قضيې په ارتباط د افغانی مقاومت سره تماں او مشوره ده او باقی پاتې مسایل د ژنيو د موافقو د عملی کولو نظارت د پخوا په شان د بشاغلې کوردویز پر غاره دی. لکه خنګه چي د ملګرو ملتوله سرمنشي پخله اظهار کړي د وظيفي دا تفريقي له دې کبله منځ ته راغلې چي، مقاومت څینو مشرانو د کوردویز سره له همکاري کولورضائیت نه درلود او د ژنيو په موافقو کي د تعدیلونو اردو لو معنى نه افاده کوي.

پوبته: روسي نطاقامو په مسکو او نورو ځایونو کي ويلی چي د افغانستان په موضوع کي دي یوبین المللې کنفرانس داير شی چي په هغې کي د ملګرو ملتود امنیت د شورا دايمى غړي گدون ولري، ويل شوی دی خه وخت چي ګور باچف نیویارک ته راشی دا موضوع به مطرح کړي. ستاسو نظر په دې هکله خه دي؟

خواب: په داسې حال کې او س د افغانستان د قضيې داصلې اړخ د دواړو خواو د لوري ربې نایندګان یعنې شوروی اتحاد او د افغانی مقاومت د غورخنګ یوې برخې د موضوع د تولواړخونو د حل و فصل په منظور په مستقيمو مذاکرو پیل کړي

دی، زما په عقیده نور به ددغسي یو بین المللی کنفرانس د جوړیدو دليل نه وی پاتي.

که د بین المللی کنفرانس د جوړیدو مقصد د افغانستان د بیطرفي او ناپیلتوپ تأمین وی لکه خنګه چې تول پوهیږي د افغانستان عنعنوي او همیشني دریغ په همدغه دوه اصلونو ولاړو، او په راتلونکي کې به هم د هیواد د جغرافیایي موقعیت او د خپلې فطری سوله غوبښني د احساساتو په نظر کې نیولو په بناد پخوا په شان د هغې پرسروي وکړي. السته یوه ارادی بیطرفي، نه تحميلي چې دغسي یوه بیطرفي طبعاً زموږ د خلکو د آزادی، ملي حاکمیت او حیثیت ضدده او هغوي بي نشي منلي.

پونښنه: ويل کېږي چې د مجاهدينو خینې غایندګان به په شمول د جناب استاد ريانی، جناب صبغت الله مجددی او کرياب په کابل کې د شوروی اتحاد د نوي سفير سره مذاکري وکړي، ستاسو نظریات په دې موضوع کې خه دی؟

خواب: لکه خنګه چې خبر یاستئ په ژنسیو کې د غیر مستقیمو مذاکرو له پيل نه د نومورو موافقو د امضا، تروخته یو تکي د تولو افغانانو د اعتراض ورؤ چې هغه په مذاکرو او موافقو کې د افغانستان د مقاومت د غورخنګ نه گيونو، او سن چې د شوروی دولت د اوضاع د تحول له کبله حاضر شوی دي چې د افغانی مقاومت له غورخنګ سره مستقيمي خري وکړي، دا پخیل ذات کې یو مشت انشکاف او په عين حال کې د افغانستان د مجاهد ملت د پاره لوی بری دي او هيله ده چې دا مذاکري نوري هم پسې پراخه او په نزدې راتلونکي کې د دغسي یوې جامع او عادلانه فيصلې د لاس ته زاولو سبب شی چې د افغانستان د کاملی آزادی، د خاوری تمامیت، د سرنوشت تاکلو د حق او په هیواد او سیمه کې د سولې او ثبات د تأمین ضامن وی.

مجاهد ولس ۱۹۸۸/۱۲/۲۲

مصاحبه روزنامه فرانسوی لومند با محمد ظاهرشاه

Lo Monde Mardi 17 janvire 1989

مصاحبه کننده: پاتریس کلود

سوال: خوب اعلیحضرت؛ اسباب سفر خود را آماده میفرمایید؟ (با لبخند)

جواب: میدانید که اوضاع متغیر است و پیوسته به حدی گوناگون میشود و آنقدر رویدادهای پیش بینی ناشده وقوع می پذیرد که درحال حاضر دشوار است یک وقت تعیین شود. اما هرچه زودتر باشد بهتر است.

سوال: آیا برای عودت خود شرایطی گذاشته اید؟

جواب: نه، هیچ شرطی و یا مطالبه، مشخص درمیان نگذاشته ام. عودت من به افغانستان فقط به اراده، مردم مربوط است. تاجائیکه وظیفه، من است آماده ام هر نقش یا ماموریت که مردم به من بسپارند انجام دهم. من همیشه آرزوی عودت به وطن را در دل داشته ام، البته به وطن مستقل و آزاد از هرگونه اشغال خارجی.

سوال: آیا این مطلب را به شورویان گفته اید؛ ملاقات شما با یونی وارانتسوف ناینده، خاص گوریاچف چگونه گذشت؟

جواب: محض تبادل نظر بود، او موقعهای خود را بیان داشت و موقف های من مطابق آرزوی مردم افغانستان میباشد، یعنی استقلال، تمامیت ارضی و حق تعیین سرنوشت.

سوال: بعضی از رؤسای مجاهدین پشاور و بطور خاص آقای حکمتیار حزب اسلامی اظهار داشته اند که شورویان به آن مقصد با شما ملاقات کرده اند که در قوای مقاومت افغانستان نفاق بیفکنند؟

جواب: این عکس العمل ها از آنهای است که هر چه بخواهند میگویند.

ملاقات آقای وارتتسوف از جمله، یک سلسله مقاصدی بود که شورویان تصمیم گرفته اند با یک عدد افغانها انجام دهند. فقط همین بود و بس. از روی پرسنل پروازه، منزل من به همه آنانیکه برای حل نزاع ایتکاری داشته باشد، باز است.

سوال: آیا حتی دروازه، منزل شما برای ناینده، حکومت کمونیست کابل باز است؟ آیا اگر رئیس آن آقای نجیب اللہ خواهش کند او را نزد خود خواهد پذیرفت؟

جواب: نه، آن حکومت نه قانونی است و نه مشروع و از اینجاست که همه مردم در مقابل آن قیام کرده اند. برای من محال است آن شخص را نزد خود پذیرم.

سوال: اگر بازهم چنان رخ دهد که در مقابل شما واقع شود به وی چه خواهید گفت؟

جواب: استعفا کنید، فوراً استعفا کنید و جای خود را به یک حکومت انتقالی بگذارید.

سوال: آیا در آن حکومت انتقالی کمونیستها نیز شامل خواهند بود؟
جواب: نه، حزبیکه به این نام باشد، درین احوال غیتواند نقشی داشته باشد، زیرا نزد اکثریت هموطنان ما قابل قبول نیست. اولین شرط موفقیت یک حکومت انتقالی اینست که هموطنان بر آن اعتماد کنند و منسجم باشد.

سوال: درست است اما چگونه این حکومت به میان بیاید؟
جواب: فکر میکنم لازم است یک لویه جرگه تشکیل شود و آن ناینده، همه اجزای جامعه باشد بطوری که بتواند قانونیت و مشروعیت خود را اعلام کند.

سوال: اما بعضی گروه های مجاهدین مخالف انعقاد جرگه اند و آنرا یک حریبه، قبایلی و سلطنتی میشمارند؟

جواب: تاریخ کشور ما ثابت میکند که این سخن نادرست است. جرگه ها صورت گرفته است حتی بعد از عزیمت من. خوب است آنرا اسمبله یعنی شورا بنامیم. نام آن اهمیت ندارد. آنچه اهمیت دارد ترکیب آنست، مهم آنست که از دیمکراسی ناینده‌گی کند.

سوال: پس لازم خواهد بود که کمونیستها نیز در آن شامل باشند، نه چنین است؟

جواب: بحیث حزب یقیناً نه، اما این یک مسئله دشوار است. باید یک راه پیدا شود تا آنکه اشخاص کابل سهم بگیرند.

سوال: رئیس جرگه کدام کس خواهد بود؟ خود شما؟

جواب: مطابق عرف ما وقتیکه اسامبله جمع شد، یک شخصیت محترم را انتخاب میکند. شاید شخصی که ساختورده تر باشد در جلسه اول ریاست میکند، آنگاه اسامبله برای دیگر جلسات رئیس را انتخاب میکند.

سوال: آیا شما با یک گروه مجاهدین مقام دارید؟ در این باره ایشان چه فکر میکنند؟

جواب: ما همیشه مقام داشته ایم.

سوال: آیا با همه گروه های مجاهدین؟

جواب: مطلب شما رجال پشاور است یا قوماندانهای داخل؟

سوال: پشاور.

جواب: بله، با همه، با بعضی مستقیماً با بعضی بصورت غیرمستقیم. برگردیم به سوال شما. درین باره چندین طرز دید و پیشنهاد وجود دارد و این مورد یقین است.

سوال: پس باید تا زمان سقوط کابل بعد از خروج شورویان جنگ دوام داده شود؟

جواب: امید میکنم که در یک آینده نزدیک و قبل از خروج روسها مجموع قوایی که به حرکت افتاده است، به مقصد برسد. برای رسیدن به این هدف چنانکه میدانید مساعی زیاد صورت میگیرد. با ذکر این مطلب در صورتیکه کمونیزم افغانی به دو مرحله تقسیم میشود یکی پیش از دخالت شوروی یکی بعد از آن و مرحله دوم نیز دو قسمت دارد یکی پیش از بقدرت رسیدن گورباچف دیگری پس از آن تا حدیکه به افغانها مربوط است سراسر یک دوره طویل مقابله و پیکار و تحمل مصائب میباشد. خروج سپاه شوروی یک عمل مثبت است اما آنچه اهمیت دارد، تأمین حق تعیین سرنوشت افغانستان

میباشد. در غیر آن مجاهدین دوام پیکار را وظیفه خود میدانند و این یک واقعیت است.

سوال: آیا وظیفه ای برای ملل متحده محول میشود؟

جواب: آری، ملل متحده باید مرحله انتقالی را آماده و تنظیم نماید.

سوال: آیا این اعزام قوا ملل متحده باید برای جدا کردن گروههای داخل جنگ صورت بگیرد؟

جواب: اگر ملل متحده این اقدام را لازم تشخیص بدهد چرا نه.

سوال: از آینده سخن بگوئیم. آیا جمهوریت افغانستان غیر قابل فسخ است و آیا چه شکل خواهد گرفت؟ اسلامی؟ مذهبی؟ غیر مذهبی؟

جواب: اینرا باید مردم از طرق دموکراتیک تصمیم بگیرند. در نزد من هیچ سوالی موجود نیست.

سوال: آیا شما درین مورد شکلی را ترجیح میدهید؟

جواب: قطعاً نه.

سوال: آیا برقراری جمهوریت اسلامی سبب مزاحمت شما نخواهد شد؟

جواب: افغانستان همیشه ارزش‌های اسلامی را و عرفهای ملی خود را گرامی داشته است و این جزء لا یتجزای زندگانی افغانستان میباشد. من فکر میکنم هر حکومتی که باید امید است دموکراتیک باشد و باید خط مشی مطابق امیال مردم مسلمان افغانستان را پیروی کند. در صورتیکه اکثریت طالب جمهوری اسلامی باشد، هیچ مانعی نمی‌بینم.

سوال: آیا همه آنچه میراث کمونیزم است، بدور انداده شود، و هیچ چیز از آن قابل نگهداری نیست؟

جواب: من هیچ چیز سودمند در آن نمی‌بینم که شما به آن اشاره میکنید.

سوال: اعلیحضرت چرا درین مدت پانزده سال از کمپهای مهاجرین در پاکستان دیدن نکرده اند؟

جواب: هرگاه اوضاع مساعد شود، خواهم رفت. برای رفتن به خانه، کسی باید کشور میزبان موافقه کند. باید بگویم که این مسأله تا کنون رسمآ طرح نشده است.

من ۱۹۸۹

مصاحبه خبرنگار بخش افغانستان رادیو صدای آلمان
با محمد ظاهر، شاه ساقی در روم

(صدای آلمان، روم، ۱۹۸۹/۴/۲۹)

سوال: ملت افغانستان در طول بیش از ۹ سال با اکثریت زیاد و شجاعت قابل وصفی در مقابل تجاوز بیگانه از خود دفاع کرده است. این جنگ علی الرغم آنچه که اغلب انتظار میرفت مؤلقانه به پایان رسید. به تاریخ (۱۵) فبروری آخرین سرباز روسی خاک افغانستان را ترک کرد. به نظر جناب شما اوضاع افغانستان در آینده چیزمان انکشاف خواهد کرد؟

جواب: بسم الله الرحمن الرحيم

فکر میکنم نظر به شرایط پیچیده، کنونی پیشینی درمورد انکشا، اوضاع در افغانستان سهل به نظر نمیرسد. اما میتوان گفت طوریکه افغانستان در قرون اخیر چندین بار مورد تجاوز خارجی قرار گرفته و بعد از توفيق اخراج قوای بیگانه راه خودرا دوباره بطرف ثبات و استقرار بازگرده است. اميد میرود اینبار نیز بعد از طی يك دهه، مشکل ناشی از جنگ و مداخلات، مردم ما موقع یابند تا آزادانه و بدون مداخله، بیگانه در جهت استقرار و امنیت و انکشاف سالم اوضاع، اقدامات مؤثر بعمل آرند.

سوال: جنگ و خونریزی هنوز هم در افغانستان ادامه دارد. آیا از کدام طریق میتوان یک صلح پایدار را در این کشور تأمین کرد؟ اکنون جناحها، احزاب، جنبشها و جریانات مختلفی مقابل هم قرار دارند، آیا این تقابل جناح های مختلف آشتی ناپذیر است؟ و یا اینکه میتوان میان آنها آشتی برقرار و موافقانی را ایجاد کرد؟

جواب: جنگ و خونریزی در افغانستان همزمان با اقدام تحمیل يك نظام

مخالف عقیده و ارزش‌های ملی مردم افغانستان آغاز یافته است، از آنرو تا وقتی که به دوام رژیم تحملی کابل اسرار گردد، جنگ و خونریزی خاتمه نخواهد یافت. جهاد مردم افغانستان در برابر نظام کمونیستی، اصلأً به منظور ثبیت کدام زعامت مشخصی برای شخصی یا گروپ معین نبوده، بل برای اهدافی قیام نموده است که در آن اخراج قوای شوروی، تأمین استقلال، تمامیت ساحه، ایجاد یک نظام سیاسی ناشی از اراده، اکثریت از طریق سهمگیری آزاد و بدون تبعیض میسر گردد. از آنرو تا وقتیکه یک چوکات سازمانی متناسب و گسترده، ملی برای تحقق این اهداف وضع و فعال نشود، خونریزی خاتمه نخواهد یافت.

سوال: در طول تقریباً یک دهه جنگ در افغانستان، ملت افغان قربانیهای زیاد و خسارات فراوان مادی و معنوی را متحمل شده اند. اکنون جناحها، اعضاء جنبشها و جریانات مختلفی مقابله هم قرار دارند. آیا این تقابل جناحهای مختلف آشتی ناپذیر است؟ آیا میتوان میان آنها آشتی برقرار و موفقیت را ایجاد کرد؟

جواب: در جوامع بشری نه تنها در حالت جنگ و جور، جناح ها و گروپ ها یک امر طبیعی است، بلکه در حالات بحرانی نیز غالباً جریانات و حرکت های مختلف قابل تصور است. از آنرو حالت فعلی جامعه، ما نباید یک استثنی تلقی گردد. فکر میکنم تحقق اهداف جهاد افغانستان طوریکه قبلأ به آن اشاره شد، میتوان عنصر اساسی وحدت و انسجام میان هریانات مختلف گردد. مشروط براینکه ایجابات منافع سیاسی اطراف ذیعلاقه غیر افغاني علائق جناحهای افغاني را هدف مصالح خاص سیاسی خود ساخته باشد. امیدوارم دوستان افغانستان متوجه جلوگیری از خطرات ناشی از چنین حالتی برای امنیت متعلقه، صلح و تفاهم بین المللی باشد.

سوال: آیا شاه سابق افغانستان، مرامم جناب شما میباشد، بصورت ثابت کدام نقشی را میتواند و میخواهد در حل مؤثر و دامنه دار قضیه، افغانستان که از طرف اکثریت مردم این کشور موزد تائید قرار گیرد، ایفاء کند؟

جواب: کلید اساسی حل قضیه، افغانستان واقعاً احترام به ارزش‌های ملی و عقاید تمام عناصر جامعه، افغاني و ایجاد یک نظام سیاسی ناشی از اراده،

مردم افغانستان است. با پیروی از این اصل نه تنها من، بلکه هر افغان وطندوست میتواند نقش مؤثری در حل قضیه داشته باشد.. درمورد خود میتوانم بگویم: من از آغاز اشغال نظامی افغانستان در سهمگیری برای موفقیت جهاد، بدون کدام ادعای شخصی از بذل هیچگونه مساعی ممکن دریغ نکرده ام، امروز بیشتر از پیش این ضرورت را احساس میکنم که خود را در حدود توان بشری در قطار هموطنانم قرار دهم که خواستگار خاتمه دادن به خونریزی و جنگ و آرزومندی تحقق اهداف فوق الذکر جهاد میباشد.

سوال: سلطه، کمونیستی اراده دارد تا در حفظ و بقای قدرت خویش در کابل و افغانستان به جنگ ادامه دهد. مجاهدین افغانستان البته بالمقابل بیشتر مصمم اند، حکومت نجیب و طرفداران کمونیست او را از بین ببرند آیا میتوان از ادامه، خونریزی بیشتر جلوگیری کرد؟ به عقیده، جناب شما این کار چسان ممکن میباشد؟

جواب: رژیم کابل به هیچ صورت نزد مردم افغانستان مشروعیت ندارد. قبول این واقعیت توسط نظام کابل و حامیان خارجی آن عامل مهم جلوگیری از خونریزی بشمار میرود. از جانب دیگر کار از جهت ایجاد یک تفاهم بین الافغانی به منظور تشکیل یک حکومت قابل قبول از طرف اکثریت مردم میتواند یک قدم مثبت باشد. این اقدام باید بدون مداخلات خارجی با احتوای تمام عناصر ذیدخان افغانی از طریق یک لویه جرگه یا شورای عنعنوی ملی با رعایت اصول اسلامی و دیمکراسی منتج به تشکیل یک حکومت انتقالی گردد. تا توسط آن صلح و استقرار کشور تأمین گردد.

سوال: ملت افغانستان در مقابل اشغال نظامی شوروی با شجاعت و موفقیت خاصی مبارزه کرده است. در این ایام علایمی مشهود است که بعضی از قدرت های خارجی در صدد اعمال نفوذ در انکشاف اوضاع آینده در افغانستان برآمده اند. جناب شما این موضوع را چیسان ارزیابی میکنید؟

جواب: فکر نمیکنم مداخله خارجی در افغانستان در نهایت امر موفق گردد. اخیراً مداخله شوروی مثال برجسته آن است.

سوال: ظاهرًا حکومت انتقالی افغانستان که اخیراً توسط نایندگان «شورای عالی اتحاد تنظیمات اسلامی مجاهدین افغانستان» در راولپنڈی انتخاب گردید، در ساخته، ملی و بین المللی از اصل قانونی بودن کاملاً برخوردار نمی باشد، حکومت انتقالی در این ایام غرض به رسمیت شناخته شدن خود، که تا این دم بسیار مؤقانه نبوده است، در تلاش میباشد تا حال در افغانستان هیچ شهر مهمی آزاد نگردیده و به حیث مقر حکومت عبوری اعلام نشده است. از طرف دیگر نایندگان حکومت کابل کرسی نایندگی افغانستان را در مؤسسه، ملل متحد بدست دارند. نجیب اللہ و رفقای حزبی اش به سطح بین المللی غرض به دست آوردن حمایه، سیاسی زیاد سعی می ورزند. در عین زمان قسمت زیادی از جوامع ملل درمورد بعضی جنبش‌های بنیادگرای اسلامی و فعالیت‌های سیاسی آنها در هراس اند. آیا به ارتباط این جمل غرض بدست آوردن حمایه، بین المللی و قدرت، زمان علیه، مجاهدین افغانستان حرکت میکند؟

جواب: طوریکه در این سوال به سلسله تلاشها اشاره نموده اید، تا روشن شدن اوضاع اندیشه و تشویش موجود است. گرچه در این باره نظر خود را در پیام سال نو اظهار داشته ام. با آنهم توجه شما را به جواب سوال پنجم معطوف میسازم، و علاوه‌تاً باید گفت که نقش مؤثر حکومت مؤقت تنظیم‌های مقیم پاکستان در تأمین صلح و ثبات کشور وابسته به آنست که تا چه حد میتواند در تفاهم بین الانفانی و ایجاد حکومت انتقالی ملی سهم سازنده، و مفید بگیرند.

سوال: افغانستان در تلاش خود غرض استرداد استقلال و حاکمیت ملی اش در (۹۰) سال اخیر از طرف جمهوریت اتحادی آلمان بصورت ملی و بین المللی از لحاظ سیاسی بصورت مزید و مؤکد مورد حمایه قرار گرفته است. در شورای مرکزی آلمان غربی تمام احزاب موجود، دائمی خروج بلاقید و شرط قوای شوروی را تقاضا کرده اند. تعداد زیادی از مردم آلمان غرض امداد بشری مخصوصاً برای آوارگان افغانی در پاکستان، اعانه پرداخته اند. حالا در چشمان اکثر مردم آلمان یک سایه، تاریکی از جهاد مردم افغانستان افتاده است، زیرا در

رسانه های گروهی غرب اهداف و طرز العمل مجاهدین به شکل روز افزون مورد تنقید قرار داده میشود. به نظر جناب شما علت این موضوع چه بوده و انسان چه میتواند علیه آن انجام دهد؟

جواب: من بحیث یک فرد افغان از کمک های سیاسی، بشری، مادی و معنوی مردم و جمهوریت فدرال آلمان اظهار سپاسگذاری نموده و آنرا در پیشبرد مبارزه، آزادی، دارایی ماهیت مؤثر میدانم، راجع به قسمت دوم سوال شما فکر میکنم در بررسی چنین حوادث اسفناک که از طرف بعضی عناصر غیر مسئول صورت گرفته باشد، با وجود نکوهش از آن فراموش نباشد که شبیه چنین وقایع در اکثر جوامع متعددن، در حالت بحرانی خاص رخ داده است، چنانچه وقایع مشابه در ختم جنگ دوم جهانی در اکثر مالک اروپایی به مشاهده رسیده است. از این حوادث در دنیا باید درس جدی گرفت و لازم است آنرا عامل دیگری لزوم وحدت، میان افغانها و تأمین هرچه زودتر ثبات و استقرار در کشور تلقی نمود.

سوال: ملت افغانستان و ملت آلمان از چندین دهه به این طرف روابط بسیار دوستانه دارند. تعداد زیادی از اتباع آلمان تا اشغال نظامی افغانستان توسط شوروی در عمران این کشور سهم داشتند. آیا مردم آلمان غرب حالا و در آینده برای افغانستان چه نقش مؤثری را میتواند ایفاء کنند؟

جواب: ملت های ما از روابط دوستانه، عنعنی میان افغانستان و جمهوری فدرالی آلمان دارای خاطرات تاریخی و ارزنده، میباشند. مردم ما خصوصاً از سهمگیری مثبت و دوستانه، مردم جمهوری اتحادی آلمان در پروژه های قبل از ۱۹۷۸ افغانستان بهره و خاطره، مادی و معنوی دارند. موقع داریم جمهوریت اتحادی آلمان به حیث یک کشور آزادیخواه به منظور؛ بیشتر روابط دوستانه عنعنی در عمران مجدد کشور آسیب دیده ما سس برازنده داشته باشند.

و من الله التوفيق

اعلامیه ها، مصاحبه ها و بیانیه های مطبوعاتی نظرات خود را اظهار داشته ام. مصاحبه، من با شپیگل و بی بی سی طوریکه به آن اشاره نمودید، جزء جریان عادی اظهارات من در زمینه بوده است. واضحاً هر انکشافیکه در جهت حل موضوع افغانستان صورت میگیرد، باید مبنی برخروج قوای مسلح شوروی، اعاده، استقلال افغانستان، حق مردم برای تعیین سرنوشت و تمامیت ارضی کشورما باشد که بر وفق فیصله های اسامبله، عمومی ملل متحد میباشد که از طرف اکثریت مطلق اعضای آن موسسه، جهانی پشتیبانی گردیده است.

سوال: شما چه مساعی را در مورد اعاده، استقلال افغانستان بکار بردۀ میتوانید؟

جواب: درین مرحله جهت بدست آوردن استقلال افغانستان و تأمین آرامی کشور باید همه افغانها قام توجه خوبه را برای پدید آوردن اتحاد و تفاهم سراسری متمرکز سازند.

سوال: شما اظهار داشته اید که آرزومند حل سیاسی موضوع افغانستان میباشد، میتوانید بگویید که رسیدن بدین راه حل سیاسی چگونه تحقق پذیر خواهد بود؟

جواب: یگانه راهیکه به حل سیاسی قضیه منتهی خواهد گردید، مذاکرات مستقیم بین شوروی و قوای مقاومت افغانستان میباشد، زیرا شوروی عامل بوجود آمدن این قضیه بوده و قوای مقاومت از میهن خود دفاع مینمایند. این مذاکرات باید براساس فیصله نامه، اسامبله، عمومی ملل متحد صورت گیرد که اخراج فوری و بدون قید و شرط قوای شوروی، اعاده، استقلال، تمامیت ارضی افغانستان، حق تعیین سرنوشت کشور توسط ملت و بازگشت آبرومندانه، مهاجرین افغان را تقاضا نموده است.

سوال: آیا شما حاضرید که به پاکستان بیایید و در طرح و برآ انداختن چنین راه حلی مساعدت نمائید؟

جواب: بله، در هر موقعیکه ضرورت آن محسوس و امکانات آن موجود باشد، حاضرم به هریکی از کشورهای دوست به مقصد خدمت به افغانستان مسافت نمایم.

سوال: چنان مینماید که دیگر هیچکس در باره آرزوی شوروی به بیرون کشیدن قوایش از افغانستان شک و تردید نداشته باشد، بلکه نقطه عطف مساعی دپلوماتیک در جهت بدست آمدن یک مصالحة مساملت آمیز در طریق مذاکره از موضوع تقسیم اوقات خروج قوای شوروی از افغانستان بسوی ترکیب حکومتیکه در وقت آغاز برآمدن قوای شوروی و مورد تطبیق قرار گرفتن موافقتنامه ملل متحد در کابل روی کار بباید توسعه یافته است. اکنون همه طرف های دخیل در منازعه به این نقطه اتفاق دارند که شما در حکومت انتقالی آینده که بر تطبیق موافقتنامه ملل متحد و بیرون شدن قوای شوروی نظارت خواهد کرد نقش قاطعی را ایفاء نموده میتوانید. شما نقش خود را در چنین حکومت انتقالی چگونه می بینید؟

جواب: در راه خدمت به وطن و جهت رسیدن به اهدافیکه برای آن مبارزه میکنیم هر وظیفه که مردم افغانستان به من بسپارند به انجام آن مبادرت میورزمن.

سوال: نظر شخص شما در باره یک حکومت انتقالی یا مؤقت چیست؟

جواب: هر مفکوره که در مورد حکومت انتقالی ابراز میشود باید مورد تائید مردم باشد، البته آنها نظر خود را درین باره در موقع مناسب اظهار خواهند نمود. تاجاییکه به نقش حکومت انتقالی تعلق دارد، من فکر میکنم که از همه اولتر این حکومت باید زمینه، تفاهم و همکاری بهتری را بین مردم ما بدون درنظر داشت مشخصات لسانی و منطقی فراهم آورده و نیز این حکومت باید از دین و استقلال ما صیانت کند تا ما بتوانیم باز دیگر از سیاست عنعنی بیطریقی و عدم انسلاک و اقامه، دوستی با همه کشورها پیروی کنیم. این حکومت قانون اساسی را که ملهم از اساسات دین مقدس اسلام باشد، تسویه نماید تا در معرض آراء ملت قرار گرفته و بعد مورد تطبیق قرار داده شود.

سوال: آیا فکر میکنید که یک راه وسطی که مورد توافق طرفین قرار گرفته بتواند سراغ شده خواهد توانست، زیرا یک طرف ادعا دارد که باید حکومت انتلافی در اطراف حزب دموکراتیک خلق افغانستان بوجود آید که این

افغانستان ثابت کرد که موجودیت و بقای هریک از این دو کشور مسلمان و همسایه بسته به بقا و موجودیت یکدیگر خواهد بود. هردو ملت عملاً مشاهده نمودند که تا چه حد سرنوشت مشترک دارند.

مواقف انسانی و برادرانه، ملت پاکستان محل تقدیر ملت افغانستان می‌باشد. امید است آینده، روابط میان پاکستان و افغانستان برمبنای همین واقعیت بنا یابد، دوستی و برادری میان هردو کشور مسلمان و همسایه نه تنها یک ضرورت دوجانبه است بلکه در صلح و ثبات منطقه نیز تأثیر مستقیم دارد. سوال: برخلاف پاکستان، هند با افغانستان سرحد مشترک ندارد، آیا هند در آینده، افغانستان و یا به ارتباط مسایل افغانستان کدام نقشی دارد؟

جواب: ثبات و استقرار در منطقه وابسته به مساعی مشترک و روابط دوستانه و مسالت آمیز میان همه کشورهای منطقه است. افغانستان آرزومند چنین روابط با کشورهای منطقه و از جمله با هند می‌باشد. مشروط براینکه جانب مقابل نیز مصالح ملی و خصوصیات روابط سیاسی و موقف مستقل افغانستان را به نظر احترام به بینند.

سوال: ایران یک سرحد طولانی با کشور شما دارد و مردم ایران و افغانستان علایق مشترک زیانی و مذهبی و فرهنگی باهم دارند. مناسبات ایران و افغانستان را در آینده نزدیک و درازمدت چگونه ارزیابی می‌کنید؟

جواب: ایران و افغانستان روابط دوستی و برادری و علایق دینی و فرهنگی تاریخی دارند، مناسبات ایران و افغانستان درآینده نزدیک قابل تحکیم و توسعه است اما در علایق درازمدت یقیناً هردو کشور همسایه و برادر با درک خصوصیات مشترک شان نیازمند توسعه و تقویه، بیشتر روابط دوستی و برادری میان همیگر خواهد بود.

سوال: نظر به تجارت طولانی زمامداری شما آیا یک نظام حکومتی فیدرالی که در آن به ولایات و مناطق مختلف افغانستان مسؤولیت‌ها و حقوق داده شود، یک قدم مثبت در راه طرح یک نظام سیاسی برای افغانستان آینده بوده میتواند؟ آیا به نظر شما چنین نظام متضمن وحدت ملنی افغانستان شده میتواند، آیا به کشیدگی‌های نژادی و زیانی تخفیف خواهد داد؟

جواب: طوریکه قبل از ذکر دادم تصمیم در مورد آینده سیاسی افغانستان بسته به اراده، اکثریت مردم آنست. کشور ما در تحت شرایط کنونی در پایان

یک دهه، دشوار و خونین گذشته بیش از همه وقت نیازمند تحکیم وحدت ملی است، آرزومندم مردم ما با واقعیت بینی و درک منافع ملی و با پیروی از اصول اسلام به طرح چنان یک نظام سیاسی توفیق یابند که در آن ازیکسو مجال اشتراک آزاد و بدون تبعیض برای کافه، مردم افغانستان در حیات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشور شان میسر گردد و از طرف دیگر مبانی وحدت ملی افغانستان بیش از پیش تقویه و تحکیم یابد.

سوال: در پیام ۲۱ مارچ شما به مردم خود تان گفتید که شوروی به اعمار مجدد افغانستان حصه بکیرد به صورت مشخص مقصد شما چیست؟

جواب: در پیام سال نو شمسی من به خصوصیت مکلفیت شوروی درجهت جبران خسارات واردہ و ازین بردن آثار تجاوز عسکری شان بر افغانستان اشاره به عمل آمده از شوروی مطالبه شده بود تا وظایف مسئولیت خود را ناشی از این امر مطابق قواعد حقوق بین الدول خود را در رابطه با رفع خسارات و آثار بصورت بی شاییه و بدون هر نوع مداخله در امور افغانستان ایفاء نماید.

سوال: وقتیکه شوروی ها افغانستان را ترک کردند، مجاهدین به دنیا وغود ساختند که کابل را اشغال میکنند و حکومت به مدت چند روز و یا چند هفته سقوط میکند، حالا ماه ها گذشت و این پیشبینی عملی نشد، سبب آن چه میباشد؟

جواب: عامل اصلی موفقیت جهاد افغانستان در طول دهه، گذشته و تا مرحله، خروج قوای شوروی همبستگی سرتاسری کافه، طبقات ملت افغانستان برعلیه، قوای متتجاوز شوروی و نظام دست نشانده، آنست لازم بود این سهمگیری قاطبه، مردم در ساحه، جهاد در مرحله، نتیجه گیری از موفقیت جهاد و درستخ کار سیاسی قضیه، افغانستان نیز منعکس می شد. که این مامول متأسفانه در اثر فقدان یک جبهه، متعدد ملی که حاوی تمام عناصر تحقق اهداف جهاد باشد، تا هنوز تکمیل نشده است. ضرورت مبرم آنست تا هرچه زودتر در ایجاد چنین یک جبهه، وسیع ملی جهت بسر رسیدن اهداف اساسی جهاد و بهره برداری عادلانه و مدبرانه از آن مساعی لازم مبذول گردد.

جهاد و بهره برداری عادلانه و مدبرانه از آن مساعی لازم مبذول گردد.
و من الله التوفيق

پاسخ شاه سابق افغانستان به یک سوال مجاهد ولس

سوال: اعلیحضرت! به تاریخ ۲۳ می ۱۹۸۹ مطابق دوم ثور ۱۳۶۸، داکتر نجیب الله در بیانیه اختتامیه، لوبه جرگه از شما خواهش کرد که با درنظرداشت اوضاع و احوال کشور، نقش خود را در خاقه، جنگ بازی کنید. همچنان به تاریخ ۲۳ می سال جاری رادیوی صدای آلمان در سرویس خبری قبل از ظهر خود چنین گفت: «صدها تن از قوماندانهای داخل افغانستان قطعنامه را امضا نموده و در آن گفته اند که حکومت موجوده، مؤقت مجاهدین به اساس دیموکراسی به میان نیامده، روی همین ملحوظ ما آنرا تائید کرده نمیتوانیم، همچنان آنها سهمگیری پادشاه سابق افغانستان را در اعاده، امن و پایه گذاری یک نظام مورد قبول تمام مردم افغانستان تقاضا کرده اند». رادیو علاوه نمود که این قطعنامه امضا شده به سفیر امریکا در اسلام آباد تسلیم داده شده، در باره، پیشنهاد داکتر نجیب الله نظر شخصی شما چیست؟

جواب: (سخنگوی پادشاه سابق افغانستان-روم، ۸ جون ۱۹۸۹)

سوال شما خدمت حضور عرض گردید، جناب شان چنین فرمودند: «این بار اول نیست که زمامداران رژیم کابل چنین اظهاراتی را نموده اند. اما من هر بار درباره، این خواهش تصریح کرده ام که منظور من هرگز تقسیم قدرت نیست. بل انتقال قدرت از دست حکومت کمونیستی به یک اداره، مثیل اکثریت مردم افغانستان است.

البته در این صورت طوریکه مکرراً اظهار نموده ام، من بعیث یک فرد افغان حاضر در عملیه، بازگردانیدن صلح و امن درکشور و پایه گذاری یک حکومت ملی بر مبنای اصول اسلام، ارزشهای دیموکراسی و عنعنات شایسته، افغانی با اشتراك تمام اقوام و اقوای میهن هر نقشی را که هموطنانم ازمن خواسته باشند، ایفا نمایم. و من الله التوفيق

مجاهد ولس، ۲۲ جون ۸۹ - مطابق اول سرطان ۱۳۶۸

مصاحبه با مجله کویک آلمانی

خبرنگار: معاہده، ژنيو در باره افغانستان تکمیل شده و روس ها بکساهای خود را در کابل می بندند. آیا اعلیحضرت هم به وطن شان بر میگردد؟
محمد ظاهر شاه: هر افغان میهن پرست از این آرزو حمایت میکند. در وجود من از وقتی که میدانم ملت من، مرا قدر میکنند، این آرزو هنوز هم مستحکمتر گردیده.

خبرنگار: آیا نزد خود یک تاریخ را برای عودت به افغانستان تعیین نموده اید؟

محمد ظاهر شاه: این تنها مربوط به من و تصمیم من نیست. بسیار عوامل دیگر در این امر دخیل بوده میتوانند. بنا بر آن هنوز وقت مساعد نگردیده که از یک تاریخ عودت به وطن و تأثیرات آن حرف بزنم.

خبرنگار: رئیس دولت افغانستان نجیب اللہ، اخیراً تکرار نمود که شما یک رول عمدہ را در آینده افغانستان بازی کرده میتوانید؟

محمد ظاهر شاه: این برای من نو نیست، من ایترا از هر طرف شنیده ام.

خبرنگار: خوب، اما جواب شما چیست؟

محمد ظاهر شاه: سوال تقسیم قدرت و یا مقام خواهی مطرح نیست، ما نمی خواهیم به گذشته برگردیدم. نقطه عمدہ اینست که یک راه حل سیاسی را جستجو کنیم که مورد قبول اکثریت ملت باشد.

خبرنگار: شما در تمام این سالهای تبعید، خاموش بودید و از این سبب هم مورد تنقید قرا میگیرید.

محمد ظاهر شاه: من همیشه با مردم و جهاد برحق شان یکجا بوده ام. اینرا من همیشه گفته ام. تنها در این اوآخر یک مدت کوتاه خاموش بودم و این مربوط به مذاکرات ژنيو بود که من فیخواستم رسیل سوء تفاهم ها را بگیرم.
خبرنگار: آیا شما از این ترس دارید که وظیفه بی به شما تحمل گردد؟

محمدظاهرشاه: من فکر نمی کنم که آله دست کسی شده بتوانم.
خبرنگار: اما یک چیزی باید موجود باشد که به تصمیمات شما اعمال
نفوذ نموده است؟

محمدظاهرشاه: هیچ کس و هیچ چیز نمیتواند به قاعده، حرکت من که آن
خدمت به وطن پدری من است، لطمہ وارد کند.

در این حالت بدیختی که وطن ما در آن قرار دارد، هیچ افغان میهن
پرست نمیتواند بی تفاوت بماند. چیزیکه برای من اهمیت دارد، آرزوهای
وطندارانم است. فکر میکنم محرك تصمیم شخصی من و خدمت به وطن از
روزی آغاز یافت که قشون روسی به کابل داخل شدند.

خبرنگار: برای امضا شدن معاہدات ژنیو پهلوی دیگوکوردویز دیپلومات
ملل متحد یک فابریکه دار امریکایی "آرمند همر" که دوست شوروی است
همکاری میکند.

محمدظاهرشاه: کوردویز در مذاکرات متانت نشان داد و ما از او
مشکوریم او غاینده، سکرتر جنرال ملل متحد بود و هم چندین اجلاسیه، مجمع
عمومی، خروج عساکر شوروی را خواستار گردیده. اما در قسمت "همر"
طوری دیگریست، او علاقه مفرد شخصی دارد. و از این نگاه او فوق العاده
فعال است.

خبرنگار: گفته میشود که "همر" به اندازه، فعال است که در مذاکرات
مشکلات تولید میگردد؟

محمدظاهرشاه: هر کس میتواند طوری که خواسته باشد آنرا قضاوت کند.
خبرنگار: بعد از برآمدن روسها، وضع افغانستان چه خواهد بود؟ رئیس
جمهور نجیب الله، فارمول یک جمهوریت دیموکراتیک را با یک شکل
سوسیالیستی خواهان است و چوکی صدارت را به یکی از مجاهدین پیشنهاد
می کند؟

محمدظاهرشاه: تصمیم نهایی مربوط ملت افغانستان است که در یک
فرصت مناسب توسط یک لویه جرگه ابراز عقیده خواهد نمود.
لویه جرگه یکی از بزرگترین مجامعی است که مشتمل بر قام اقوام

مختلف ملت بوده ویک جلسه، عنعنی است که برای تعیین سرنوشت و طرز اداری حکومت تصمیم میگیرد.

خبرنگار: همه، اینها فرضیه هاست. کی میتواند این لویه جرگه را دعوت نماید؟

محمدظاهرشاه: این به درخواست ملت صورت میگیرد، و در این باره کار جریان دارد.

خبرنگار: چشم انداز صحنه، سیاسی افغانستان پاره گردیده، و هم وضع آشتبانی ناپذیری میان گروپهای مجاهدین موجود است.

محمدظاهرشاه: چنان چوکاتی را باید پیدا نمود که چطور و توسط کدام اشخاص موقفهای مختلف در کنار هم جاگزین گردند. برای اینکار سه یا چهار راه عمدۀ موجود است که باز تکرار میکنم: ملت باید آرزوی خود را اظهار کند، فکر میکنم این یک امر حتمی است گرچه صلاحیت اینکار بدست من نیست، اما درخواست یک لویه جرگه را پشتیبانی می نمایم.

خبرنگار: گلبدین حکمتیار آمر حزب اسلامی گفته است که یک متر زمین در افغانستان وجود ندارد تا از شما استقبال نماید؟

محمدظاهرشاه: این سخنها را چندین بار شنیده ام، برایم قابل تعجب نیست. اما در هر حال از یک مفکوره، شخصی غایبندگی میکند نه از مفکوره، تمام ملت. باوجود آن حاضرم با آنها بی که مخالفم میباشند، تبادل افکار نمایم.

خبرنگار: بعد از اینکه قشون سرخ افغانستان را ترک گوید، چه کسی بر افغانستان آزاد آیند، حکومت خواهد کرد؟

محمدظاهرشاه: یک حکومت انتقالی بوجود خواهد آمد که برتحکیم امن، برگشت پنج میلیون مهاجر که (۱، ۳) نفوس کشور را تشکیل میدهد، نظارت نموده برای به جریان انداختن اقتصاد، تضمین سرحدات موجوده و ترتیب یک قانون اساسی که به لویه جرگه برای رأی گیری پیش خواهد گردید. صرف مساعی نماید مقصد نهایی اینست که یک دیموکراسی آزاد، امنیت و یک حکومت قانونی بوجود آید.

خبرنگار: چه وقت این حکومت تشکیل خواهد گردید؟

محمد ظاهر شاه: تکرار میکنم درست نیست که امروز تاریخی برای اینکار تعیین گردد، فهمیده میتوانم که شما میخواهید معلومات بیشتر بدست آورید.
اما برای این سوال هنوز کدام جوابی موجود نیست.

خبرنگار: اواسط ماه «می» شورویها به اخراج عساکر خود شروع میکنند، سه ماه بعد تنها نصف قشون شان آنجا باقی خواهد ماند. این معنی میدهد که رژیم طرفدار روس دیگر قادر به دفاع خود نخواهد بود؟

محمد ظاهر شاه: درتهیه، قرارداد ژئیو زحمات فراوانی بعمل آمده است، ولی استقرار امن و ثبات در افغانستان سهمگیری بیشتر دنیای خارج را ایجاب می‌نماید. باید فراموش نکنیم که در پایان (۹۱) سال جنگ با مضيقه، اقتصادی، تخریب هزاران ده، زراعت بخاک برابر شده، همه اینها را ما به تنهایی اصلاح کرده‌اند.

خبرنگار: کی میتواند که همچنان مجدد را مانع شود؟

محمد ظاهر شاه: از جواب این سوال میخواهم مرا معاف نمانند.

خبرنگار: رفتار مجاهدین همیشه خالی از عیب نبوده، خیانت، خرید و فروشهای ناجاییز، تجارت نیمه رسمی وجود دارد. کدام غلطی‌ها را اشخاص مسؤول مرتكب شده‌اند؟

محمد ظاهر شاه: من فکر میکنم موضوع جرم درین نیست. قام جهانیان میتوانند عامل را به چشم سر ببینند. پیشبرد یک جنگ آزادی و دسترسی به صلح با تلفات سنگین و رنجهای فراوانی که در بر دارد، چنین ایجابات را به میان می‌آورد، امیدوارم که مجاهدین به حل این مشکلات نیز موفق گردند.

محمد خبرنگار: آشتی ملی که نحیب الله اعلان نموده از مفکره‌های شما چه فرق دارد؟

ظاهر شاه: یک آشتی حقیقی وقتی صورت میگیرد که اکثریت وطندارانم طرفدار آن باشند. شرط حتمی در این کار احیای استقلال سیاسی کامل، حاکمیت ملی و حق تعیین سرنوشت است. بدون هرگونه مداخلات خارجی. وقتی من از استقلال صحبت میکنم مقصد از عدم وابستگی است که خود ما آنرا تعیین کنیم.

خبرنگار: آیا اقوام مختلف باز هم اهمیت خود را نگه میدارند؟
محمد ظاهر شاه: این خلق افغانی ماست که در جنگهای سالهای اخیر
مؤثریت خود را به اثبات رسانید، فکر میکنم ما به این استقرار باقی میمانیم.
اما یقیناً آنرا به شرایط جدید متوافق میگردانیم.

خبرنگار: آیا مناسبات بین کابل و ماسکو بعد از خروج قوای شوروی
همان قسم خواهد بود، طوریکه (۲۰) یا (۳۰) سال پیش در زمان پادشاهی
شما بوده است؟

محمد ظاهر شاه: افغانستان نظر به موقعیت جغرافیایی اش به سیاست
عنعنوی بیطریقی خود قایم خواهد ماند. این مملکت سیاست زیست باهی را با
تمام همسایگان خود و مالک دیگر ادامه میدهد، همچنان با اتحاد شوروی.
مشروط براینکه طرفین به یکدیگر احترام داشته باشند و به سیاست داخلی
یکدیگر مداخله نکنند.

خبرنگار: آیا مناقشات جدید بالای خط نام نهاد دیورند که افغانستان و
پاکستان را از همدیگر جدا می سازد، سبب اختلاف با دولت اسلام آباد
نخواهد گردید؟

محمد ظاهر شاه: میان ما برادری دینی وجود دارد، دوستی ما قلبی است.
خبرنگار: آیا بعد از برآمدن قشون شوروی در کابل یک خانه جنگی شروع
نخواهد شد؟

محمد ظاهر شاه: من به همچو یک حمام خون معتقد نیستم. حتماً
تصادماتی واقع خواهد شد: اما در این زمینه پیشگویی مشکل است خصوصاً
برای شخصی مثل من که از پانزده سال به اینطرف در خارج بسر می برم.
یکبار دیگر تکرار می کنم: شرایط حقیقی اینست که قوای خارجی دخالت
نکنند. در افغانستان همه از جنگ خسته شده اند. من ایمان دارم که دنیا اینرا
فهمیده که صلح نمیتواند تنها یک جزئی از کار باشد. انسان نمیتواند در یک
منطقه صلح را به میان آورده و در عین حال در اطراف آن روی آن با هم دیگر
منازعه نمایند.

مصاحبه با نامه نگار روزنامه نیویارک تایمز

«جان برنز» خبرنگار روزنامه نیویارک تایمز بعد از سفر چند روز قبل خود به افغانستان و دیدن از چندین شهر در آنجا به سخنگوی پادشاه سابق افغانستان تیلفون کرده آرزوی یک مصاحبه را با اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان نمود. او چنین گفت:

میدانم که در این وقت حساس، اعلیحضرت احتیاط میکند. و این طرز روش شان قابل فهم است. اما من فکر میکنم اکنون مرحله، رسیده که ایشان باید در صحنه، عمل بیایند. همچنان در ارتباط به فعالیت های بین المللی و ملل متعدد وقت مساعد گردید که موجودیت ایشان را به اطلاع ذهنیت عامه برسانیم. چه پادشاه سابق یک رول مهم و عمدۀ را در قضیه افغانستان دارند.

در بازارهای کابل، قندهار، مزارشیریف و جلال آباد بطور عموم یک آرزوی به میان آمدن صلح احساس میگردد. آنها همه میگویند: ما آرزوی برگشت پادشاه را داریم، جواب شما چیست؟ و رویه‌مرفتۀ مفکوره، شما درباره، طریق رسیدن به عملیه، صلح چه میباشد؟

اعلیحضرت: از آغاز اشغال نظامی افغانستان تا کنون قلب و فکر من همیشه با هموطنانم بوده است. با رعایت امکانات و وسایل در این مدت کوشیده ام تا در موفقیت نهایی جهاد و ایجاد یک صلح سرتاسری از بذل هیچگونه مساعی ممکن دریغ ننمایم. البته همه این جد و جهد بدون هیچگونه

ادعای شخصی است. اما اینرا باید گفت که مانند هر افغان وطن دوست در این موقع حساس حاضر خود را برای هر نوع خدمت در اختیار هموطنان مجاهدم قرار داده وظیفه ایمانی و اسلامی خود را انجام بدhem.

در قسمت دوم سوال اول شما باید گفت: برای نزدیک شدن به یک مرحله، صلح معیارهایی موجود است که باید به دقت مراعات گردد. و آن عبارت است از عدم مداخله خارجی و پیروی از اراده، مردم از طریق لویه جرگه، عنعنی.

نامه نگار: در باره عدم تواافق در بین تنظیم‌ها تبصره‌های زیاد شنیده میشود؟

آیا شما احساس میکنید در صورتیکه افغانها حق خود را دارند و تصمیم گیری پذست خود شان باشد، به حل این مشکل موفق شده بتوانند؟

- آیا مشکلات بسیار بزرگ و یا قابل حل می باشد؟

اعلیحضرت: متأسفانه تا هنوز در اثر فقدان یک جبهه، متعدد ملی شامل همه عناصر جامعه، تمام اهداف تحقیق جهاد به پایه تکمیل نرسیده است. بنابر آن به ایجاد چنین یک جبهه، وسیع ملی ضرورت مبرم احساس میگردد تا از طریق بهره برداری عادلانه و مدبرانه از آن رسیدن به اهداف اساسی جهاد میسر گردد.

اما در باره، اصل سوال شما میتوان گفت: طوریکه افغانستان در قرون اخیر چندین بار مورد تجاوزات خارجی قرار گرفته و بعد از توفیق به اخراج قوای بیگانه راه خود را دوباره به طرف امن و ثبات بازگرده است، امید میرود اینبار نیز در پایان یک دهه، مشکل ناشی از جنگ و مداخلات خارجی، مردم ما موقع یابند تا آزادانه بدون مداخله بیگانه در جهت استقرار، امنیت و انکشاف سالم اوضاع اقدامات مؤثر بعمل آرنند.

با تمام خرابیها و بدبختی‌های این دهه، راه حل این مشکلات به آن اندازه، که تصور می‌شود، دشوار به نظر نمیرسد و مردم مجاهد افغان در این راه هم نبوغ و شهامت خود را به جهانیان ثابت خواهند کرد.

نامه نگار:

حالا یک کمی از تاریخ، تحولات و اشتباهات صحبت نمائیم.

آیا اعلیحضرت ریشه، تاریخی این حوادث را توضیح کرده و گفته میتوانند که اشتباهات چه وقت صورت گرفته؟ و چه درسهایی برای آینده خواهد بود؟

اعلیحضرت: دلایل این تحولات تاریخی فوق العاده پیچیده است که از چوکات این مصاحبہ بیرون است. اما بطور خلص میتوان گفت که: نادیده گرفتن اهمیت سیاسی و موقعیت جغرافیایی افغانستان و مضائقه از فراهم کردن امدادهای انکشافی از طرف یک قدرت بزرگ و سوء استفاده از دوستی و عدم پایه داری به پیمان‌ها از طرف قدرت بزرگ دیگر منبع عمدۀ بوجود آمدن یک خلا و دگرگونیها گردید. اما درباره اشتباهات باید گفت: هر نظام برای حفظ استقلال و تأمین انکشاف میهن اش تصامیمی را اتخاذ می کند که هبیج وقت عاری از اشتباهات و خطرات بوده نمی تواند. البته در تصامیم ما هم اشتباهات موجود بوده که آنرا قصدی نمیتوان گفت بل بیشتر ناشی از مشکلات آنوقت و زمان شمرده میشود.

اما در قسمت دوم سوال شما آرزو اینست که دولت آینده، اسلامی افغانستان باید چنان یک دولت متکی بخود و بیداری باشد که با پیروی از یک سیاست بیطرفی متعادل و زیست باهمی باهمسایه گان کوشش وسعی نماید تا یک صلح دائمی در منطقه برقرار گردد. و همچنان اهمیت سیاسی افغانستان را همیشه در اذهان جهان روش نگهداشته برای تأمین وضع اجتماعی ملت رنجیده و تلاقي خدمات مادی و معنوی این دهه سیاه با جلب همکاریهای بیقید و شرط جامعه، بین المللی صرف مساعی نماید.

نامه نگار: سلطه، محمد زایی نظر به موقعیت افغانستان مواظِب حفظ تمامیت ارضی و حاکمیت ملی این کشور بوده است، انحراف از این سیاست در سال ۱۹۷۳ مستقیماً سبب این بدینختی گردید.

نظریه، شما درباره رول قدرت‌های خارجی در برقراری صلح در منطقه

چیست؟ در آینده مناسبات خارجی افغانستان چطور خواهد بود؟

اعلیحضرت: البته قدرتهای خارجی طوریکه در این دهه، اخیر نشان دادند، متوازی با مبارزه، کم نظری مردم افغانستان رول بس مهمی را برای کمک به اخراج اردوی سرخ از افغانستان اجرا نمودند. اما باید گفت جنگ و خونریزی در افغانستان همزمان با اقدام تحمیل یک نظام مخالف عقیده و ارزش‌های ملی مردم افغانستان آغاز یافته بود از آنرو تا وقتی که به دوام رژیم تحمیلی کابل اصرار به عمل آید، جنگ و خونریزی خاتمه نخواهد یافت.

فکر میکنم تحقق اهداف جهاد افغانستان طوریکه قبل‌آ به آن اشاره شد میتواند عنصر اساسی وحدت و انسجام میان جریانات مختلف گردد، مشروط بر اینکه ایجابات منافع سیاسی طرفهای ذی‌علاقه غیر افغانی علایق جناح‌های افغانی را هدف مصالح خاص سیاسی خود نساخته باشند. امیدوارم دوستان افغانستان متوجه جلوگیری از خطرات ناشی از چنین حالتی برای امنیت منطقه، صلح و تفاهم بین المللی باشند و زمینه را برای ایجاد یک نظام سیاسی ناشی از اراده، اکثریت از طریق سهمگیری آزاد و بدون تبعیض میسر‌گردانند.

در باره، حصه دوم سوال شما باید گفت: افغانستان بحیث یک کشور اسلامی دارای نظام سیاسی قایم بر مبادی اسلام خواهد بود. مردم افغانستان به مقتضای تعالیم اسلام و به اساس خصوصیت طبیعت افغانی خود همواره مردم صلح‌دوست می‌باشند. ثبات و استقرار در منطقه وابسته به مساعی مشترک و روابط دوستانه و مسالت آمیز میان همه کشورهای منطقه است. افغانستان هم آرزومند چنین روابط با کشورهای منطقه می‌باشد. مشروط بر اینکه جواب مقابله نیز مصالح ملی و خصوصیات روابط سیاسی و موقف مستقل افغانستان را به نظر احترام ببینند.

مصاحبه با نماینده روزنامه زورنال دوژنیو (Antoine Bosshard)

سوال: در یک مصاحبه تازه، تاریخی ۱۵/۵/۸۹ با صدای امریکا، شما به افغانها نظریه ایجاد یک جبهه، ملی را داده اید برای چه این کار را در این موقع کرده اید؟ آیا این ندا یک ربط با دیدار بیکر «Baker» و شیواردنزی «Schwardnase» به ماسکو دارد؟ اگر دارد چیست؟

جواب: اساساً پیام اخیر من خطاب به هموطنانم به مقصد رفع بن بستی صورت گرفت که پس از خروج قوا شوروی از افغانستان به میان آمده است. اما شک نیست که افغانها بالعموم هرگونه تماس و مذاکره، دو قدرت بزرگ را روی موضوع افغانستان از لحاظ اینکه این دوکشور بحیث تضمین کنندگان توافقات رُنیو در حل قضیه افغانستان تا آخرین مرحله، آن مسؤولیت بزرگی را بعده دارند، با دقت و علاقمندی تعقیب مینمایند.

سوال: شما نتیجه عدم موفقیت مجاهدین را در جلال آباد چه قسم اندازه میکنید؟

جواب: دوام جنگ جلال آباد ناکامی گفته شده نمیتواند. زیرا مجاهدین تا هنوز آن شهر را در محاصره خود دارند. وضع نامساعد فعلی به عقیده من از یک طرف مولود شتابزدگی و عدم انسجام در عملیات بین گروپ های مختلف و

ضمناً فقدان تجربه در جنگ های رویارویی و از سوی دیگر تفوق اسلحه طرف مقابل مخصوصاً قوای هوایی و استعمال بلا محتیاز آن میباشد.

سؤال: من تصور کرده میتوانم که مقامات پاکستانی به دادن ویزه به شما موافقت کرده اند، آیا شما تصدیق میکنید که دولت اسلام آباد در حالت تغییر عقیده در موضوع پرویلم افغانستان است؟ آیا فکر میکنید بصورت خاص خانم بینظیر بوتو استراتئیژی جدیدی را ترتیب میکند و آنرا به مقامات امریکایی در سفر آینده، خود به امریکا بتأثیریخ ۶ جون پیشنهاد خواهد کرد؟

جواب: میرمن بینظیر بوتو همانطوریکه خودش از طریق یک مبارزه، دیموکراتیک بقدرت رسیده است، بدیهیست که برای مردم همسایه و دوست افغانستان نیز خواهان آزادی تعیین سرنوشت و بوجود آمدن یک نظام دیموکراتیک ناشی از اراده، اکثریت مردم کشور باشد و شاید این نظر خود را در هرجا باولیای امور کشورهای ذیعلاقه اظهار نماید.

سؤال: آیا شما هم یک تکامل طرح ویک انکشافی را در نزد مسؤولین ایرانی می بینید؟ آیا بصورت قطعی آنها ضد یک راه حل که شما در آن دخیل باشد، میباشدند؟

جواب: در جمهوری اسلامی ایران، همسایه همکیش دیگر افغانستان نیز بعد از ختم جنگ با عراق تحوالتی به مشاهده میرسد که امیدواریم درجهت تأمین امنیت و استقرار منطقه انکشاف پذیرد.

سؤال: سرافانها بیایم. آیا حس میکنید که قوماندانهای داخلی به طرفداری از فورمولی که شما پیشنهاد میکنید حاضر خواهند بود؟ کدام علایم آنرا مشاهده کرده اید؟ وضع مسعود، اسماعیل خان و گروه های فوندامنتالیست چه میباشد؟

جواب: طوریکه اطلاع دارید احیراً یک عدد، قوماندانهای جبهات مختلف کشور که مستقیماً با مردم در تماس میباشند. در داخل افغانستان اجتماع غنوده و در اعلامیه، که صادر کرده اند، ضمن دیگر مطالب، سهمگیری فعال مرا در اعاده، امن و پایه گذاری یک نظام مورد نمود - نم مردم افغانستان تقاضا کرده اند. طبیعی است که در چنین موارد، نظر نشریت نسبت به اشخاص انفرادی و با

گروه های خاص اهمیت و وزن بیشتر دارد و زمانی که یک نظر پرسی آزاد و سرتاسری در افغانستان صورت بگیرد، حقیقت واضح خواهد شد، همچنانیکه در پاکستان این کار صورت گرفت و نتیجه، آن معلوم است.

سوال: پشتیبانی که شما از آن در بین ملت افغانستان برخوردار میباشید، مخصوصاً ازین قبایل پشتون نشست کرده است که یک رویای یک دولت مرکز افغانی را دارا می باشد، درباره، دیگر قبایل تاجک، هزاره، ترکمن چه نظر دارید؟ آیا در افغانستان آینده آنها از کدام قسم خود مختاری بهره مند خواهند بود؟

جواب: این طرز تلقی به عقده، من نادرست است. من هیچگاه در دوران سلطنت خود را به کدام قوم و یا قبیله، خاص منسوب ندانسته بلکه تمام مردم افغانستان را به یک نظر میدیدم و در دوره، آواره گی نیز با تمام اقوام و اقوام جامعه، افغانستان یک سان تقاض خود را حفظ کرده ام. نظر من درباره، اقوام مختلف که مجموعاً ملت افغان را تشکیل میدهد، اینست که همه در داخل یک افغانستان واحد و غیرقابل تجزیه یکسان از حقوق و آزادی های وسیع برخوردار باشند، البته شکل و حدود این حقوق و آزادی ها باید در قانون اساسی آینده کشور به موافقه، نایندگان ملت تعیین و ثبت گردد.

سوال: آیا به عقیده، شما جنگ روابط بین قبایل را تعديل نموده ایست؟

جواب: شک نیست که دگرگونی های بی سابقه پانزده سال اخیر مخصوصاً تطبیق اجباری نظام بیگانه، کمونیزم و اشغال قوای خارجی در مملکت تبدلات عمیقی را در تمام ساحتات حیاتی مردم ما بوجود آورده است. اما به نظر من این حوادث با وصف همه تباہی ها چنانچه در دوران جنگ آزادی به اثبات رسید موجب نزدیکی و وحدت بیشتر اقوام و قبایل مختلف افغانستان گردیده است که بلاشک برای آینده، کشور اهمیت خاصی را حایز میباشد.

سوال: لویه جرگه که شما درنظر دارید چه ترکیبی خواهد داشت آیا اعضای «P.D.P.A» را هم شامل خواهد شد؟

جواب: لویه جرگه عنعنوی از خود قواعد ثابت و طرز العمل مشخص، دارد

که مهمترین آن ممثلیت و خاصیت دیموقراتیک آنست. یعنی تمام اقوام و قبایل و اقوای مختلف افغانستان در آن مساویانه سهم گرفته و آزادانه اظهار نظر می‌نمایند، اما حزب خلق و پرچم نظر به اینکه به همدمتی پیگانگان و به شکل خشنونت آمیز به غصب قدرت پرداخته و به استقلال کشور صدمه وارد و مرتكب انواع گوناگون جنایات علیه ملت و کشور گردیده اند، هویت افغانی خود را ازدست داده اند که از این رو در تحت نام آن حزب در لوبه جرگه اخذ موقع کرده نمیتوانند. البته کسانیکه در این جنایات شرکت نداشته و روی عواملی مختلف با رژیم همکاری نموده باشند، اشتراک شان در لوبه جرگه صرف به حیث افراد شاید در نظر گرفته شده بتواند.

سوال: آیا قوت مند شدن اقلال ظاهری حکومت نجیب مانع در راه ایجاد جبهه، که شما آرزو دارید، خواهد شد؟

جواب: قوت گرفتن ظاهری رژیم کابل شکل فربنده و مؤقتی دارد، البته عامل عمدۀ آن مقادیر بزرگ سلاح پیشرفته ایست که از طرف شوروی ها به دسترس آن گذاشته شده و حتی بعد از خروج قوا شوروی هم سلسله آن ادامه دارد. اما درواقع خود رژیم در چند شهری که هنوز در آن موجودیت خود را حفظ کرده است بالعموم تحت محاصره، مجاهدین قرار دارد و مردم این شهرها نیز با آن مخالف میباشند. و از اینرو در راه ایجاد جبهه، متعدد ملی مانع قابل ملاحظه، را تشکیل داده نمیتواند.

سوال: چه رولی را شما در این عملیه بازی خواهید کرد؟ رول پادشاه، رول آشتی دهنده و یا رول میانجی؟

جواب: بطوريکه بارها گفته ام، من شخصاً مدعی سلطنت نمیباشم و یگانه مقصد من در این مقطع مهم و حساس تاریخ وطن، خدمت به هموطنان و سهمگیری در عملیه اعاده، صلح و سلام در کشور و بحیث یک فرد افغان کمک در راه استقرار یک نظام سالم و مؤثر مطابق خواسته های اکثریت مردم افغانستان است، به هر نام و موقعیتی که هموطنانم مناسب میدانند.

مصاحبه اعلیحضرت با تهران تایمز

سوال: اوضاع فعلی افغانستان را چگونه ارزیابی می فرمائید؟

جواب: بعد از خارج شدن قوای شوروی، فکر میشد که به زودی رژیم دست نشانده، کمونیستی از بین رفت و یک نظام اسلامی مثل اکثریت مردم افغانستان دوباره درکشور برقرار خواهد شد. اما متأسفانه در اثر پاپشاری ماسکو به تقویه نظامی رژیم کابل ازیکطرف و عدم آمادگی، عدم اتحاد و هماهنگی بین عناصر مختلف قوای مقاومت ازطرف دیگر، این مامول چنانچه انتظار میرفت برآورده نشد و جنگ و خونریزی ادامه یافته منجر به بن بستی گردید که ادامه آن آینده، کشور را با خطرات زیادی مواجه میگرداند.

سوال: نظر اعلیحضرت درباره حکومت عبوری مجاهدین مستقر

درشاور چیست؟

جواب: پس از بیرون شدن قوای شوروی از افغانستان، روی کار آمدن یک حکومت مؤقت عبوری برای انتقال قدرت از رژیم فعلی و اتخاذ ترتیبات نظر پرسی عمومی برای تعیین نظام آینده، کشور، یک کار مطلوب بلکه ضروری بود. اما این حکومت عبوری بایستی مثل تمام عناصر شامل جهاد در داخل و خارج و تا حدود امکان شامل غایبندگان همه اقشار و اقطار کشور بوده و از پشتیبانی اکثریت مردم افغانستان برخوردار می بود. در آنصورت نه تنها میتوانست درساحه نظامی در برابر رژیم دست نشانده کسب مؤقتی کند.

بلکه بر علاوه در سطح بین المللی نیز به اتخاذ یک موقف مشترک پشتیبانی جامعه، بین المللی را برای خود حاصل نماید.. وضع موجوده به عقیده، من مولد همین علت است.

سوال: بطوریکه علیحضرت مشاهده می فرمایند، مبارزان راه آزادی افغانستان به گروه های متعدد منقسم گردیده اند. آیا شما کدام راهی را نشان داده میتوانید که به وسیله، آن تمام این گروه های متفرق به مقصد برآورده ساختن حداقل اهداف جهاد، به دور یک طرز العمل واحد جمع شده بتوانند؟

جواب: عناصر مختلف قوای مقاومت افغانستان در مرام اصلی خود که عبارت است از آزاد ساختن کشور و از بین بردن رژیم کمونیستی مخالف عقاید دینی و سنت ملی شان بطوریکه در این مدت یازده سال عملأ ثابت کرده اند، کاملاً متفق می باشند. اختلافاتی که بوجود آمده بیشتر ناشی از طرز دید و پیش آمد با مسایل آینده، کشور است که در اکثر کشور ها در چنین حالات رخ میدهد و به عقیده، من یکانه راه جلوگیری از ادامه و تأثیرات منفی آن در امر به ثمر رسیدن جهاد برحق مردم افغانستان، مراجعه به آرای عامه مردم و قایل شدن حق مساوی به تمام اقتشار و اقوام کشور است که در شرایط اضطراری موجوده از طریق یک لوبه جرگه عنعنی معلوم و با توافق عمومی تثبیت گردد.

سوال: نقشی را که خود شما در یک افغانستان آزاد، مستقل و بیطرف آرزو دارید ایفاء نمائید چه خواهد بود؟

جواب: قسمیکه بار بار اظهار کرده ام، من طالب کدام عنوان و یا مقام خاصی برای خود نمی باشم و نه مدعی اعاده، سلطنت هستم. بلکه یکانه آرزوی من اینست که بحیث فردی از ملت افغان در این موقع حساس تاریخ کشور هر نقشی را که برای حل بحران خانه برانداز فعلی و اعاده، صلح و امن در کشور هموطنانم از من بخواهند، حتی المقدور به انجام آن صرف مساعی نمایم.

سوال: چه مساعدتی را از جمهوری اسلامی ایران و پاکستان انتظار دارید؟

جواب: هردو کشور برادر، همسایه و همکیش ما از آغاز این مصیبت ملی، مساعدت‌های فوق العاده با مردم مسلمان افغانستان نموده اند که موجب ممنونیت عمیق همه افغانها می‌باشد و در آینده نیز انتظار ما از این کشورهای دوست و برادر ما اینست که در راه اعاده، امن و ثبات کشور ما که متضمن امن و ثبات در منطقه نیز می‌باشد، از هیچ‌گونه بذل مساعی دریغ نفرمایند.

سوال: مقام اقلیت‌ها و جماعت‌های قومی را در افغانستان مستقل چگونه پیش‌بینی می‌فرماید؟

جواب: چنانچه میدانید افغانستان نظر به موقعیت جغرافیایی خاص خود، شامل اقوام و طوایف مختلف است که این تنوع به ذات خود موجب غنای مادی و معنوی کشور ما گردیده است. اما این اقوام و طوایف مختلف در طول قرون متعددی باهم علایق دوستانه داشته در افتخارات و مصایب کشور ما یکسان شریک و سهیم بوده اند که مصیبت جانکاه اخیر نمونه، بارز آنست.

چنانچه در قانون اساسی دهه اخیر سلطنت، حقوق همه اقوام و طوایف افغانستان بصورت دیموکراتیک تثبیت گردیده بود. از این رو در افغانستان مستقل آینده نیز هر نظامی که به اساس اراده، ملت و از طریق دیموکراتیک بوجود بیاید در آن قام مدم مجاهد افغانستان در روشنی ارزش‌های اسلامی و ملی و در نتیجه تجارت حاصله بدون درنظرداشت تفاوت‌های مذهبی، قومی، لسانی و منطقی بحیث یک ملت واحد و غیر قابل تعزیه مانند دوران جهاد در یک صفت متحد و فشرده قرار خواهد داشت.

سوال: لطفاً بر سیستم سلطنتی افغانستان قبل از کودتای (۱۹۷۳) که عليه شما صورت گرفت، کمی روشنی بیندازید؟

جواب: سلطنت در افغانستان از قدیم شکل خاصی داشته که نایانگر بافت اجتماعی مردم ما بوده است. شاه در حقیقت رئیس قوم بوده و بطور عموم به تأیید بزرگان قوم این مقام را اشغال مینمود. خودم در مدت چهل سالی که افتخار خدمتگذاری مردم افغانستان را داشتم، همواره با مردم خود محشور

بوده و هیچ حائلی در بین ما موجود نبود. قانون اساسی (۱۹۶۴) سلطنت مشروطه را در افغانستان بیشتر انکشاف داده قدرت دولت به قوای سه گانه تغییر گردیده بود و شاه وظیفه انسجام فعالیت‌های قوای ثالث را مطابق قانون به عهده داشت.

سوال: خوانندگان ما علاقه خواهند داشت در باره، روابط رژیم‌های شما و خاصتاً دوره، خود شما با رژیم شاه ایران قبل از روی کار آمدن انقلاب اسلامی از اعلیحضرت چیزی بشنوند؟

جواب: علائق میان کشورها اگر چه در ظاهر میان دو دولت یا دو رژیم می‌باشد، اما در اساس بسته به علائقی است که میان مردمان آنها موجود می‌باشد، بالخاصة در روابط با کشورهای همچوار. از اینرو چون میان مردم افغانستان و ایران که بسا جهات مشترک باهم دارند، شک نیست که بین افغانستان و ایران همواره روابط دوستی و حسن همچواری وجود داشت، ولی بطوریکه به همه معلوم است هرکشور مطابق مصالح ملی و صوابدید خود رفتار می‌کرد، چنانچه دولت ایران در آن وقت در پکت منطقی شرکت داشت، اما افغانستان به سیاست بیطریقی و عدم انسلاک عنعنی خود وفادار باقی ماند.

اما در دهه، اخیر تحولات عمیق و بنیادی در هر دو کشور و جهان رونما گردیده است که در نتیجه، آن موجودیت علائق دوستانه و حسن تفاهم و اعتماد متقابله میان افغانستان مستقل و آزاد آینده و جمهوری اسلامی ایران بیش از هر وقت دیگر در برقراری و حفظ امن و ثبات منطقه ضروری پنداشته میشود.

* * *

مصاحبه با خبرنگار روزنامهء شویسیشی سیتونگ آلمانی

سوال: در این اوآخر رسانه‌های جمعی خبری، در پیرامون اوضاع افغانستان کمتر اطلاعات به نشر می‌سپارند. حضور اعلیحضرت که همیشه به فکر ملت و ملکت خوش هستند، اوضاع فعلی افغانستان و اطراف آنرا چگونه قضاوت می‌کنند؟

جواب: درست است که بعد از خروج قوای شوروی از افغانستان، علاقمندی مطبوعات بین‌المللی نسبت به قضیه، افغانستان بسیار کم شده است درحالیکه چنانچه دیده می‌شود جنگ خانمه نیافته و دامنه، قتل و قتال و خونریزی متاسفانه نسبت به سابق اضافه تر شده است و این خود ایجاب می‌کند که رسانه‌های خبری توجه افکار عامه، جهان را بسوی این قضیه، دردنگ بیش از پیش جلب نمایند.

وضع فعلی به عقیده، من شکل یک بن بست نامطلوب و خطرناکی را بخود گرفته است که اگر به زودی رفع نشود، عواقب ناگواری نه تنها برای آینده، افغانستان بلکه برای صلح و ثبات منطقه نیز خواهد داشت.

سوال: در طول ده سال گذشته، افغانستان به اثر جنگی که هنوز هم ادامه دارد به ویرانه، تبدیل شده است. ملت افغانستان آرزومند صلح و آرامش هستند. در یکی از آراء عامه که در بین پناهندگان افغانی بعمل آمد، اضافه تر از (۷۴) درصد مردم طرفدار بازگشت اعلیحضرت به افغانستان شدند. آیا اعلیحضرت چه زمانی به وطن شان برخواهند گشت؟

جواب: آرزوی من مانند هر افغان وطنخواه اینست که اولتر به خاک آبایی خود برگردم، لیکن در موقعیت من بطوریکه خود فهمیده میتوانید اینکار به فراهم شدن زمینه، مساعدی مربوط است که تنها به تصمیم شخصی خودم

منحصر نمی باشد.

سوال: آیا اعلیحضرت محمد ظاهرشاه خواهان استقرار سلطنت شاهی مشروطه در افغانستان هستند و یا اینکه افغانستان در آینده باز هم جمهوری خواهد بود، منتهی با یک پروگرام سیاسی دیگر؟

جواب: بطوریکه بار بار گفته ام، برای سهمگیری در عملیه، اعاده، صلح و امن در کشور افغانستان بدون چشم داشت به کدام عنوان یا مقام خاص آماده می باشم. و هر وظیفه، که از طرف هموطنانم مردم افغانستان برایم تعیین گردد، حاضرم به انجام آن صرف مساعی نمایم.

سوال: رژیم فعلی کابل از مصالحه ملی صحبت میکند، از اینکه حاضر است قدرت دولتی را با احزاب مخالف تقسیم نماید. جنرال نجیب بارها از شما تقاضای بازگشت به کشور را نموده تا منحیث سمبول وحدت ملی نقش خوشن را ایفا نماید. آیا در تحت قیادت شما حکومت متشکل از مجاهدین و نمایندگان فعلی دولت کابل ممکن خواهد بود؟

جواب: برای من تقسیم قدرت مطرح نیست، تا جانیکه به من معلوم شده است، مجاهدین و اکثریت مردم افغانستان هم با تقسیم قدرت موافقت ندارند و شرط اول هرگونه راه حل سیاسی را کنار رفتن زعمات فعلی رژیم کابل می دانند.

سوال: آیا نقش کمونیست ها در تشکیل حکومت آینده، افغانستان چه خواهد بود؟ آیا اعلیحضرت موجودیت و فعالیت حزب دیوکراتیک خلق در آینده موافقه خواهد داشت؟

جواب: به عقیده، من کمونیستها نظر به مخالفت عمومی، نه در حکومت انتقالی و نه در حکومت دائمی آینده که از طریق انتخابات عمومی و آزاد رویکار بباید نقش قابل ملاحظه را بازی کرده نمی توانند.

سوال: نقش مجاهدین که فعلاً در پاکستان و ایران به سر میبرند، در تشکیل حکومت آینده افغانستان چه خواهد بود؟

جواب: خیال میکنم مجاهدین مستقر در پاکستان و ایران که در این مدت یازده سال در پیشبرد جهاد نقش عمده داشته اند، طبعاً به تصور من در تشکیل

حکومت آینده نیز مقام مهمی را حائز خواهد بود، البته با اشتراک دیگر عناصر قوای مقاومت مخصوصاً قوماندانهای برجسته داخلی و مهاجرین و اوارگان افغان در کشور های مجاور و سائر کشورهای جهان.

سوال: به نظر اعلیحضرت، آیا امکان مصالحة و آشتی در بین گروه های پراگنده و متضاد افغانها وجود دارد یا اینکه در آینده کشور قضاوت های شخصی حکمرانی خواهد بود؟

جواب: در اینجا باید توضیح نمایم که این بار اول نیست که افغانستان به چنین تعمازو خارجی و بحران داخلی مواجه شده است، اما در طول تاریخ پر از نشیب و فراز افغانستان هر بار که خطر خارجی رفع شده است، مردم ما با شعور خداداد خود در اندک زمان بر اختلافات و مشکلات داخلی خود غلبه حاصل نموده و زندگی عادی را در صلح و سلام و همبستی مسالت آمیز از سر گرفته اند.

اکنون نیز این کار ممکن است مشروط به اینکه کشورهای خارجی از مداخله و تحریکات مغرضانه به کلی دست بکشند.

سوال: جهاد افغانستان در طول ده سال گذشته مورد پشتیبانی قوای مختلف بین المللی قرار گرفت، مخصوصاً کشورهای امریکا، چین، عربستان سعودی، ایران و پاکستان از تنظیمات مجاهدین باعمل و نظر پشتیبانی نمودند. دولت آینده، افغانستان با این کشورها چه مناسبات سیاسی را برقرار خواهد نمود؟

جواب: ما از مساعدتهای دوستانه و بشرخواهانه، این کشور ها و کمکهای مادی و پشتیبانی های معنوی آنها ممنون می باشیم و یقین کامل دارم که مردم افغانستان و نسل های آینده، هیچگاه این مساعدتها و پشتیبانی های بیفرضانه، آنها را فراموش نخواهند کرد. شک نیست که دولت آینده، افغانستان مطابق سیاست عنعنی خود، با تمام کشورهای جهان روابط حسنی خواهند داشت و مخصوصاً با همسایگان که ما را در راه جهاد برق م کرد، بر اساس احترام متقابل، عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر در راه تأمین صلح و ثبات منطقه همکاری خواهد کرد.

سوال: قبل از ملاقات سران امریکا و شوروی، وزیر خارجه، شوروی آقای شیواردنادزه با اعلیحضرت ملاقاتی داشت. به نظر اعلیحضرت، شوروی کدام شرایط و علایقی را در حل سیاسی افغانستان مطرح و پیاده میسازند؟

جواب: طوریکه میدانید ملاقات با وزیر خارجه، شوروی در اثر خواهش خود او که توسط حکومت ایتالیا به عمل آمده بود، صورت گرفت. و در طی آن طرفین نقاط نظر خود را برای دریافت حل سیاسی قضیه افغانستان بیان نمودند.

سوال: آیا افغانستان آینده از سیاست بیطرفی و عدم انسلاک باز هم پیروی خواهد نمود؟

جواب: قسمیکه در مقابل سوال بیشتر شما اشاره شد، نظر به منافع ملی و موقعیت جغرافیایی ما، به عقیده من دولت آینده، افغانستان به همان سیاست عنعنی خود که عبارت از بیطرفی و عدم انسلاک در پیمانهای خارجی باشد، ادامه خواهد داد.

سوال: تعداد از ناظرین سیاسی به این عقیده هستند که در افغانستان بعد از خروج قوای شوروی، جنگهای عنعنی خانگی و قومی بازهم رواج یافته است. آیا به نظر اعلیحضرت، جنگ کنونی یک جنگ خانگی، قومی و یا مردمی است؟ به نظر اعلیحضرت راه حل سیاسی فعلی کشور چیست؟

جواب: اگرچه در قسمت اول این سوال شما قبل از نظر خود را اظهار کرده ام، بازهم تکرار می کنم که جنگ فعلی ناشی از مداخلات خارجی و اصرار برنگهداری یک رژیم تحملی است، که هیچ قسم پایه، مردمی نداشته و همه عناصر مقاومت برای برانداختن آن مشغول پیکار می باشند. اگر این مانع رفع گردد در آنصورت به عقیده من برای اعاده، صلح و امنیت در کشور مطابق رسم عنعنی انعقاد یک لوبه جرگه سرتاسری مرکب از قوام و اقوام ملت افغانستان لازم است تا رژیم آینده و زعامت آنرا تشییت نموده راه را برای تشکیل یک حکومت مسئول جهت بوجود آوردن نظام و آرامش و بازگشت مهاجرین و آغاز بازسازی کشور ویران شده، ما به کمک مؤسسات بین المللی و همکاری سایر کشورها و سازمانهای بشردوستانه باز گرداند.

مصاحبه با نماینده تلویزیون (NBC) امریکایی

سوال: بعد از دوازده سال جنگ، چه چیز است که مردم افغانستان از همه بیشتر به آن احتیاج دارند؟

جواب: آرزوی همه افغانها بعد از این دوازده سال جنگ خانمانسوز و تحمیلی آنست که هر چه زودتر دامنه قتل و قتال در کشور پایان یافته شرایطی فراهم گردد تا مردم کشور با استفاده از حق مسلم خود را دادیت بتوانند آزادانه و بدون هیچ نوع مداخله خارجی مطابق رسم و رواج عنعنی خویش، نظام و زعامت آینده خود را به شیوه دیموکراتیک تعیین وصلح و آرامش را در کشور باز گردانند.

سوال: تحت کدام شرایط شما حاضرید که به مملکت خود برگردید؟

جواب: قسمیکه بارها اظهار کرده ام، من هیچگونه شرایط خاص شخصی ندارم و برگشت من به وطنم مربوط به رسیدن به کدام مقام خاصی نیست، مانند هر افغان وطنخواه آرزویم بازدید از وطندازان و خاک آبایی ام می باشد. لیکن در موقعیت من بطوریکه خود فهمیده میتوانید اینکار به فراهم شدن زمینه، مساعد مربوط است که تنها به تصمیم شخصی خودم منحصر نمی باشد.

سوال: هردو طرف در منازعه افغانستان شدیداً مسلح می باشند، امکانات

قناعت دادن ایشان به یک راه حل سیاسی چطور صورت گرفته می تواند؟

جواب: در این شک نیست که تحمیل و ادامه این جنگ، سبب مسلح شدن بیش از حد هردو جانب و به تعویق افتادن عملیه، صلح و امنیت در کشور گردیده است.

اکنون وقت آنست تا همه جوانب ذیدخل مساعی خود را متوجه جستجوی یک راه حل سیاسی بنمایند، زیرا ادامه وضع اسفناک فعلی نه تنها بر افغانستان بلکه برای صلح و ثبات منطقه نیز عاقبت ناگواری را در بر دارد.

سوال: اتحاد شوروی و اضلاع متحده، امریکا در خفا عمیقاً در این جنگ ذیدخواستند. ابر قدرتها چه باید بکنند تا این جنگ به یک خاتمه صلح آمیز منجر گردد؟

جواب: به عقیده، ما در این زمان پرآشوب قدرتهای بزرگ وظیفه، مهمی را در راه تأمین صلح در منطقه و جهان بدوش دارند. تا جاییکه به افغانستان تعلق دارد، آنها باید در حالت فعلی هریک به سهم خود در بروجود آوردن چنان شرایطی کمک نمایند تا عوض ادامه و تشديد جنگ و خونریزی، ملت رنجیده، افغانستان مانند سایر کشورهای آزاد جهان قادر گردد سرنوشت آینده، خود را بدون هیچ نوع مداخله تعیین و توسط حکومتی که از پشتیبانی اکثریت مردم افغانستان برخوردار باشد صلح و امنیت را در افغانستان تأمین نماید.

سوال: بعضی ها انتقاد میکنند و میگویند که افغانستان همیشه یک ملت غیر متحد و خشن بوده و همیشه همینظر خواهد بود. شما در این باره چه میگوئید؟

جواب: افغانستان نظر به موقعیت جغرافیایی خاص خود و حوادث تاریخی شامل اقوام و طرایف مختلف است که در طول قرون متعددی در کنار هم برادرانه زیست نموده اند و در افتخارات و مصائب کشور یکسان شریک و سهم برده اند که تجربه دده، اخیر جنگ آزادی بهترین مثال آن میباشد. اما وقتاً فوقتاً مداخلات و تجاوزات خارجی سبب تولید اختلافاتی در بین آنها گردیده است که پس از رفع آن چنانچه تجربه نشان داده با درک منافع ملی و حس وطنخواهی فطری خود برای از بین بردن آن جد و جهد نموده و در اندک زمان بر این اختلافات غلبه حاصل کرده اند. یقین کامل دارم که اینبار هم ملت بیدار افغانستان مانند دوران جهاد با پایان یافتن مداخلات خارجی زندگی عادی خود را از سرگرفته و برای اعمار مجدد وطن ویران شده، خوش با استفاده از مساعدتهای بشر خواهانه جامعه، بین المللی دوش بدوش هم صرف مساعی خواهند کرد.

روم: فروردی ۱۹۹۰

مصاحبه با اخبار تایمز لندن

سوال: میخواهم بدانم نظر اعلیحضرت درباره اوضاع جاریه افغانستان چیست؟

جواب: اوضاع فعلی افغانستان موجب اندیشه قام ناظرین بشمول خود افغانها می باشد. ادامه، خونریزی رنجهای طاقت فرسایی را بر مردم تحمیل و یک حالت بی امنی و نا آرامی را در کشور بوجود می آورد که اگر بیشتر دوام نماید، نه تنها برای مردم ما مصیبت بار خواهد بود، بلکه امن و ثبات قام منطقه را نیز به خطر مواجه ساخته و بر صلح و امنیت بین المللی تأثیر منفی وارد خواهد کرد.

بنا بر آن برای بازگردانیدن صلح در افغانستان لازم است چنان یک راه حل سیاسی جستجو گردد که قابل قبول مردم افغانستان و استقلال، قامیت ارضی و ماهیت اسلامی کشور و حق خودداریت مردم مارا تضمین نماید.

سوال: آیا اعلیحضرت با افغانها و حکومات ایالات متحده امریکا و شوروی و انگلستان تماس هایی دارند؟

جواب: در طول این سال‌های متمادی با عناصر مختلف مردم افغانستان

بطور مستقیم و غیرمستقیم تماس های دائمی داشته و دارم. و در عین زمان فرصت‌های میسر گردیده است تا با هموطنانم تبادل افکار نموده راه های دستیابی را به اهداف مشترک مبارزه مقدس ما متفقاً بررسی نمایم، به همین اساس در این مدت تماسهای با حکومات ذی‌علاقه و مؤسسات و شخصیت های خارجی نیز صورت گرفته است که طی آن با ارزیابی های آنها در زمینه گوش داده و بالمقابل نظریات خود را به ایشان بیان کرده ام.

سوال: نظر اعلیحضرت درباره آینده افغانستان چیست؟

جواب: همینکه یک فیصله، مسالت آمیز عادلانه به میان آید و قدرت به یک حکومت قانونی مثل و برخودار از پشتیبانی اکثریت مردم افغانستان انتقال یابد، نخستین چیزیکه به آن توجه مبذول گردد، اعاده، صلح درکشور خواهد بود تا ثبات وامنیت که شرط قبلی بازگشت ملیونها آوارگان به خانه های شان می باشد، تأمین وکار بازسازی کشور ویران شده ما بدون معطلی آغاز گردد. به عقیده، من حکومت آینده افغانستان نیز از همان سیاست بیطرفی و عدم انسلاک عنعنی کشور پیروی نموده و با تمام کشورهای جهان به شمول کشورهای منطقه براساس احترام متقابل و اصل عدم مداخله در امور داخلی همدیگر پیروی خواهد کرد.

سوال: نظر اعلیحضرت در باره انکشافات جهانی یعنی تحولات اروپای شرقی چیست؟

جواب: انکشافات اروپای شرقی و دیگر مناطقی که بنام «کمپ سوسیالیزم» یاد می شد از مهمترین وقایعی بشمار می‌رود که در امور جهانی بعد از جنگ دوم جهانی رخ داده است. این تحولات سریع تر از آن صورت گرفت که پیش بینی می شد.

بنا بر آن باید مراقب بود و انتظار کشید که چه شکلی یا اشکالی بخود اختیار خواهد کرد و تأثیرات سیاسی و اقتصادی آنها در عرصه بین‌المللی چه خواهد بود؟

مصاحبهء جریدهء مجاهد ولس با اعلیحضرت محمد ظاہرشاہ در رابطه با سوء قصد علیه ایشان

اعلیحضرت! این یک واقعیت است که درین لحظات تاریخی و سرنوشت ساز، مردم آواره، دریدر و ستم دیده، افغانستان به وجود شما اشده ضرورت دارند.

بلی، مردم خدا پرست و واقعی افغانستان از واقعهء ناگوار سوء قصد علیه جناب شما که به خیر گذشت و شما از آن جان به سلامت برده اید، بسیار زیاد مسرور هستند، خداوند طول عمر با صحت را نصیب تان کند. در صورتیکه صحت جناب شما اجازه بدهد، اگر به سوالات ذیل مجاهد ولس جهت آگاهی بیشتر هموطنان تان جواب ارائه فرمائید منون خواهم شد با تقدیم احترام - ولسمل -

سوال: با وجود اینکه بعد از سوء قصد علیه شما، در پیغام خود گفته اید که حاضر هستید به مردم خود خدمت کنید، اما هموطنان و هواخواهان تان در داخل و خارج کشور خواهشمند هستند تا از طریق مجاهد ولس نیز راجع به حل قضیهء افغانستان درباره سهم گیری فعال خود ابراز نظر فرمائید؟

بسم الله الرحمن الرحيم

نخست از احساسات برادرانهء همدردی شما نسبت حادثهء سوء قصد متشرکم و خداوند بزرگ را سپاسگزارم که مبن فرست و توفیق عنایت فرموده تا بازهم خویشتن را در خدمت وطن و هموطنان عزیزم قرار دهم. طوریکه در پیام امتنانیهء خود عنوانی هموطنان عزیز تأکید نموده بودم، من بحیث بندۀ خدا همیشه به ارادهء خداوند بزرگ تسلیم بوده ام و آنچه که از جانب اوتعالی مقرر باشد، رسیدنی است و آنرا با ایمان راسخ به قدرت کامل خداوند قبول دارم.

به اغتنام این فرصت یکبار دیگر مراتب امتنان قلبی خود را به همه هموطنان عزیز و دوستان و علاقمندان محترمی که نسبت حادثهء اخیر اظهار

همدردی نموده اند، تقدیم میدارم و صحت و سعادت همه را از بارگاه خداوند
بزرگ نیازمندم.

جواب: چنانکه بخاطر دارید یک سال قبل پیشنهاد طرحی را به منظور
رسیدن به حل سیاسی عادلانه، قضیه، افغانستان تقدیم نموده بودم. این
پیشنهاد لزوم دایر نمودن یک جرگه، اضطراری افغانی را بعد از براه انداختن
مشوره و تفاهم بین الافغانی درسطح وسیع ملت افغانستان احتوا می نمود و
هدف آن تنظیم یک دوره انتقال و تسهیل ایجاد یک سازمان قابل قبول از
طرف اکثریت مردم افغانستان و در نتیجه تأمین صلح و امنیت در کشور
مصلحت دیده ما بود.

چند ماه بعد تراز آن سکرتر جنرال ملل متحده نیز پیشنهاد پنج نقطه ای
خود را در مورد حل سیاسی قضیه افغانستان اعلام نمود و تماس های سیاسی
نمایندگان ملل متحده برای تطبیق پیشنهاد آغاز گردید. از آنجا که اکثر پرسنل پ
های شامل نظرات ما در پیشنهاد ملل متحده انکاس یافته بود، ما آن
پیشنهاد را تائید نمودیم و در سایر مفاهیمات بین الافغانی و بین المللی کوشش
بعمل آمد تا از طریق ایجاد هم آهنگی میان پیشنهاد ما و نقاط پیشنهادی ملل
متحد و دیگر موافق افغان امکانات دایر شدن جرگه افغانی مجوزه، به منظور
خاتمه بخشیدن به رنج و درد ملت افغان مساعد گردد.

من فکر میکنم که فرصت انتظار بیشتر وجود ندارد و ملل متحده به
همکاری همه اطراف ذیعلاقه ترتیبات انعقاد جرگه، اضطراری افغانی را هرچه
زودتر باید بگیرد تا نمایندگان مردم افغانستان بصورت آزادانه وظایف یکدوره
انتقال را با سازمان انتقالی قابل قبول برای اکثریت مردم تنظیم نمایند.

در مورد سهم گیری من در حل عادلانه قضیه، افغانستان چه در مرحله،
فعلی و چه در آینده، سیاسی افغانستان یکبار دگر با تمام صمیمیت و صراحة
اظهار میدارم؛ در حالیکه مدعی هیچ امتیاز و مقام خاصی برای خود نمیباشم
هر نوع مساعی و خدماتیکه در توان بشری من باشد و هر نقش که ملت مجاهد
افغانستان آنرا اراده فرماید در انجام آن با قام اخلاص ترددی نخواهم داشت.

سوال: در شرایط موجوده که مداخلات اجنبی ها بطور واضح در قضیه،
افغانستان اشکار شده است، به صفت یک افغان با تجربه و موى سفید و

خیرخواه ملت افغان به نظر شما برای حل قضیه، افغانستان کدام راه معقولتر

خواهد بود تا مردم ما هرچه زودتر از این مصیبت رهایی یابند؟

جواب: مردم مجاهد و بادرک افغانستان فاصله میان همکاری و مداخله را از هر طرفی که باشد، بخوبی می‌شناسند و همچنانکه همکاری بی‌شایبه را همیشه تقدیر خواهند کرد به مداخله و اغراض هیچگاه موقع نخواهند داد. یکانه راه رسیدن به صلح و آرامی در افغانستان، احترام اراده، اکثریت مردم افغانستان است و همه اطراف ذیدخل در قضیه، افغانستان باید مساعی شانرا که منجر به گرد همایی افغانی با صلاحیت جهت تنظیم یک دوره، انتقال و ایجاد سازمان سیاسی قابل قبول در افغانستان گردد.

چون تا هنوز پیشنهاد ملل متحده در معرض عمل قرار دارد، همه باید در تکمیل و تطبیق آن همکاری نمائیم و اگر از این طریق قضیه به تأخیر باختمد، باز هم مسؤولیت خود افغان هاست که به هر صورت تفاهم و مشوره را بجهایی برسانند که منتج به چنان گردهم آنی افغانی گردد و امور خانه خود را خود شان آزادانه تنظیم نمایند.

سوال: قام منورین، روشنفکران، مشران قومی، نویسندها و اشخاص چیز فهم افغانستان از یک سمینار بین الافغانی و یا لوبه جرگه اضطراری که در آن نماینده گان همه طبقات کشور بدون تبعیض اشتراك داشته باشند، طرفداری میکنند، ولی نظر به بعضی ملحوظات تا هنوز مردم افغانستان به انجام این چنین کار موفق نشده اند، نظر جناب شما درین باره چیست و جنبه عملی آن چطور ممکن خواهد شد؟

جواب: لزوم تشکیل یک جرگه، افغانی، در جواب سوال اول و دوم اظهار گردید، طرق عملی این گردهم آیی افغانی طوریکه ذکر یافت، تکمیل و تطبیق پیشنهاد ملل متحده و همکاری حلقه های مربوط به جهاد و سایر طرف های ذیعلاقه وفادار به جهاد مردم افغانستان خواهد بود. و البته جهاد بانفس و گذشت از مصالح خاص سیاسی در راه منافع ملی افغانستان شرط مهم موفقتیت میباشد.

شاه سابق افغانستان در پاسخ به یک سوال مجاهد ولس

مجاهد ولس: نظر به ایجابات وقت، اداره، مجاهد ولس از حضور اعلیحضرت محمد ظاهر پادشاه سابق افغانستان خواهشمند است تا از روی لطف و مهربانی به این سوال مجاهد ولس جواب ارائه فرمایند:

پلان مؤسسه، ملل متحد که حکومت کابل آنرا پذیرفته و به تعقیب آن پاکستان، امریکا و روس از آن استقبال و پشتیبانی نموده، اما جناب حکمتیار و جناب سیاف آن را رد نموده اند، که اینک نکات مهم آن پیشنهاد مذکور قرار ذیل تقدیم میشود:

اوریند، به میان آمدن حکومت مؤقت، انتخابات آزاد و قطع سلاح به هردو جانب، یعنی رژیم کابل و مقاومت افغانی. نظر شما به صفت یک افغان تجربه و خیرخواه مردم افغانستان درین باره چیست؟

شاه سابق: بسم الله الرحمن الرحيم

بیانیه، اخیر سرمنشی ملل متحد و جریان فعالیت های آن مؤسسه را در رابطه با قضیه افغانستان با علاقه مندی تعقیب نمودم، طوریکه بارها تأکید کرده ام، اعاده صلح و امنیت و تأمین ثبات و استقرار در افغانستان به حیث یک کشور مستقل با تمامیت ارضی و حاکمیت ملی و هویت اسلامی آن صرف از طریق احترام به اراده، آزاد مردم افغانستان و عدم مداخلات خارجی و همکاری بی شایبه و بدون قید و شرط بین المللی صورت گرفته میتواند؛ همچنان مساعی ملل متحد را برای رسیدن به این هدف به منظور تنظیم عادلانه، زندگانی سیاسی افغانستان مبنی بر اساسات اسلام و ایجاد زعامت سیاسی قابل قبول برای اکثریت مردم افغانستان از طریق تفاهم بین الافغانی در سطح وسیع ملت افغان تائید می غایم.

بیانیه سرمنشی ملل متحد در روشنی ارزش های فوق شامل آن عده از پرنسیپ های مهمی است که میتواند مدد مساعی دریافت صلح از طریق سیاسی و تفاهم بین الافغانی گردد.

و من الله التوفيق

مصاحبه با جریده «وفا»

ارگان نشراتی اتحادیه نویسنده‌گان افغانستان آزاد

برای کارکنان اتحادیه نویسنده‌گان افغان آزاد و جریده «وفا»، جای بس
مسرت و خوشبختی است که حضور اعلیحضرت محمد ظاهرشاه پادشاه سابق
افغانستان با وجود مصروفیتهای زیاد شان خواهش ما را پذیرفتند و با ما
مصاحبه بی نمودند، ما دراین شماره مصاحبه حضور اعلیحضرت را با کمال
سرور و شادمانی تقدیم خواننده گان خود میکنیم.

سوال: طوریکه از آراء و نظریات مردم افغانستان معلوم میگردد، اکثریت
قاطع مردم ما از مدت‌ها به این طرف منتظر نقش کلیدی حضور اعلیحضرت در
رابطه به حل معضله افغانستان میباشند و حضور اعلیحضرت را یگانه چاره
اساسی برای حل بحران هولناک فعلی میدانند، که میتوانند به حیث سمبول
تأمین وحدت ملی و قطع خونریزی و ویرانی شوند. باوصف این اعتقاد، باور و
آرزومندی و ضرورت مبرم حیاتی در رابطه به نقش حضور اعلیحضرت اکثریت
مردم افغانستان چنین احساس مینمایند که حضور اعلیحضرت در مورد
معضله افغانستان چنان که اوضاع بس خطیر حاکم برکشور ایجاب میکند، به

اقداماتی مقتضی عملی متولّ نمی‌شوند. حضور اعلیحضرت این گونه داوریها را چگونه ارزیابی می‌فرمایند؟

جواب: این جانب با احساس مسؤولیت ایمانی و ملی و به احترام و تقدیر از اراده و تقاضای هموطنان عزیز از آغاز جهاد تاریخی مردم افغانستان تا امروز چه درساهه، مساعی به منظور موفقیت جهاد و چه در برآوردن اهداف اساسی آن و همچنان در تأمین صلح و امنیت در افغانستان همیشه در خدمت و در کنار هموطنان عزیز خود قرار داشته ام و طوری که در چند بیانیه، اخیر اظهار داشته ام با درنظر گرفتن حالت خنثیر فاجعه، کنونی در افغانستان که بقای کشور را تهدید مینماید، مساعی من بیشتر و سریعتر خواهد شد.

آن عده هموطنان عزیز که در روش کار و سرعت حرکت ما ملاحظاتی دارند، ممکن است از مشکلات، موانع و محدودیتها بی که ما با آن مواجه بوده ایم واقف نباشند و ما نیز آن موانع و حتی کارشکنیها را به رعایت مصالح قضیه، کشور ما نشر ننموده ایم و از طرف دیگر مساعی ما در جهاد و در حل عادلانه، قضیه، کشور ما همیشه به دور از دایره، تبلیغات و ادعای امتیازات و یا استفاده از آن صورت گرفته و از آنرو چنان ملاحظاتی را بار آورده است.

یکبار دیگر به اطمینان هموطنان عزیز رسانیده می‌شود که تلاشها و مساعی ما متوقف نخواهد شد تا وقتی که ملت افغان سرنوشت آینده، کشور خود را به اراده، آزاد خود تعیین نماید. خوبشخانه مساعی ما درساهه، ملی و بین‌المللی طرف علاقه، اکثر حلقه‌های ذیدخل قرار گرفته و امیدواریم که به توفیق خداوند بزرگ نتایج مثبت آن به زودی مشاهده گردد.

سوال: حضور اعلیحضرت طرحی را به خاطر اعاده، صلح در افغانستان به ملل متحده پیشنهاد نموده اند و در آن سخنی از لوبه جرگه اضطراری به میان آمده است، اکنون مردم می‌پرسند:

الف- میکانیزم لوبه جرگه، اضطراری چگونه خواهد بود، یعنی کیها در آن شرکت خواهند نمود؟

ب- چنانچه معلوم است لوبه جرگه را باید مرجعی دعوت نماید، لوبه جرگه اضطراری از طرف کی و در کجا دعوت خواهد شد؟

جواب: از طرحی که پیشنهاد گرده ام نقاط مهم میکانیزم لویه جرگه، اضطراری توضیح شده است، پروگرام پیشنهاد شده یک عملیه سیاسی چند مرحله بی است که به تشکیل یک حکومت ملی دارای قاعده، وسیع در افغانستان منجر میگردد.

نخستین گام برای ایجاد یک حکومت انتخابی مشروع و قابل قبول برای اکثریت مردم افغانستان دایر نمودن لویه جرگه اضطراری میباشد. اجرای این پیشنهاد با تشکیل یک هیئت تنظیم کننده آغاز میباید که اعضای آن عبارت خواهد بود از شخصیتهای معروف افغانی و با اعتبار و مؤثر که در نتیجه تفاهم بین الافغانی برگزیده میشوند و وظیفه ایشان آماده ساختن زمینه، دایر شدن لویه جرگه اضطراری و عملیه برگزاری آن است.

پیشنهاد من چنان است که این لویه جرگه، اضطراری با تشکیل یک هیئت تنظیم کننده، مرکب از شخصیتهای برازنده و مؤثر افغانی از طریق تفاهم بین الافغانی به همکاری ملل متحد دعوت گردد. محل دایر شدن جرگه، فوق مربوط به هیئت تنظیم کننده میباشد. قابل تذکر است که پیشنهاد من برخلاف آنچه که در متن سوال ذکر شده است، صرف به ملل متحد تقدیم نگردیده، بلکه مطالب پیشنهاد توجه تمام طرفهای ذیعلاقه، داخلی و خارجی و مؤسسات بین المللی را که ملل متحد در رأس آن قرار دارد، در حل قضیه افغانستان جلب مینماید.

سوال: افغانستان کشور همه افغانهاست و باید در تمام مسائل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور همه آنها شرکت داشته باشند، نقش اقوام و قبایل ساکن در کشور را در آینده، سیاسی افغانستان چگونه مبینند؟

جواب: هیئت تنظیم کننده حمایت تمام اطراف ذیدخل و یا اکثر آنها را در قضیه افغانستان در مورد دایر شدن جرگه، اضطراری که شامل تمام اطراف ذیدخل و یا اکثر آنها در قضیه میباشد، رئیس دولت را انتخاب میکند و در مورد رأی اعتماد به حکومتی که از طرف رئیس دولت معرفی میگردد، تصمیم اتخاذ مینماید، بنا برین در تشکیل و نحوه حکومت انتقالی اراده ملت افغانستان کاملاً مشهود میباشد.

سوال: مردم چنین فکر میکنند که در افغانستان باید پس از برگزاری لوبه جرگه یک حکومت مؤقت ملی با قاعده، وسیع با وظایف مشخص تشکیل خواهد شد، به نظر جناب شما حکومت مؤقت باید مطلقاً بیطرف باشد و یا اینکه حکومت مخلوط از احزاب، سازمانها، تنظیم‌ها و غیره وابسته گان بوجود آید؟

جواب: چون نقش مردم در دایر شدن لوبه جرگه اضطراری اصل انکار ناپذیر بوده و از تفاهم بین الافغانی برخوردار خواهد بود، لذا سهمگیری ملت افغان شامل قام اقشار وطبقات بدون تبعیض در تعیین سرنوشت کشور شان یک امر مسلم میباشد.

سوال: چنانچه به همه جهانیان و خاصه افغانها معلوم است کشور ما به انبار خانه‌های سلاح‌های کشنه مبدل گشته، نظر شما اnder باره، خلع سلاح عمومی چگونه است؟ و برای تأمین امنیت در دوره، حکومت مؤقت باید چه تجویزی اتخاذ گردد؟

جواب: اعاده و تأمین صلح و امنیت از جمله وظایف اساسی حکومت دوره، انتقال میباشد و اتخاذ هر نوع تدابیر لازم و مؤثر نیز در حدود مسؤولیت و صلاحیت حکومت دوره، انتقال خواهد بود.

سوال: موقف و نظر جناب شما در باره، کشورهای همسایه و منطقه چطور است و در آینده روابط افغانستان را با این کشورها و کشورهای دیگر چگونه ارزیابی میفرمایید؟

جواب: دوستی و برادری و احترام و همکاری متبادل و عدم مداخله در امور داخلی کشورها اساس روابط بین المللی افغانستان را تشکیل خواهد داد و تجارت دوره، جهاد ضرورت همکاری بی شاییه و حسن همچواری میان افغانستان و کشورهای همسایه را بیشتر ساخته است.

پادشاه سابق افغانستان به ارتباط اوضاع فعلی در جواب سوالی اظهار داشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

در بی سیزده سال جنگ و مصیبت، هموطنان عزیز من، ملت مسلمان و
مجاهد افغانستان شدیداً آرزومند صلح و آرامش در کشور خود اند، از این رو
هر قدیمیکه در راه اعاده، صلح و استقرار در افغانستان برداشته شود، طرف
تائید من است.

وظیفه، ایمانی و ملی هر افغان در هر جاییکه باشد و به هر تنظیم و منطقه
ایکه تعلق بکیرد و بالخاصه وظیفه، شورای مؤقت تنظیم های مجاهدین،
قوماندان شجاع جهادی، رؤسا و مشران اقوام و مناطق، علمای محترم اسلامی
و شخصیت های علمی و سیاسی افغانی آنست که همه باهم از طریق تفاهم،
تعاون و برادری و به منظور اعاده، صلح و آرامش در افغانستان واحد، آزاد و
سریلند روی چنان طرحی به موافقه برسند که به اساس آن هموطنان عزیز ما
بدون تبعیض و امتیاز و بصورت آزادانه از حق خودداریت شان که حق طبیعی
هر انسان آزاد است، استفاده نمایند و زعامت و نظم سیاسی کشورشان را موافق
به اهداف جهاد تاریخی شان و مطابق به اساسات دین مبین اسلام با رعایت
قامتیت کشور و وحدت ملی افغانستان انتخاب و تنظیم نمایند.

و من الله التوفيق

روم، ۱۹۹۲/۴/۲۹

متن مصاحبهء اعلیحضرت محمد ظاهر پادشاه سابق افغانستان با رادیو صدای امریکا

اعلیحضرت المตوكل علی الله محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان به تاریخ ۲۸ آگسٽ ۱۹۹۴، با رادیو صدای امریکا مصاحبه بی داشتند که متن آن را تقدیم خواننده گان میکنیم:

سوال: لطفاً به ارتباط به مرحله، دوم ماموریت محمود مستیری و تحولات اخیر در داخل افغانستان شامل فعالیتهای مختلف بین الافغانی نظرات شان را ابراز بفرمایند؟

جواب: مرحله، دوم ماموریت محمود مستیری به تعقیب ماموریت اولی هیئت ملل متعدد آغاز گردیده است. چنانکه مطلع هستید ماموریت اولی هیئت موصوف مثبت بوده، لهذا برای توسل به هدف نهایی که تحقق اعاده، صلح و امنیت در افغانستان میباشد، عملیه، مذکور وارد مرحله، حساس تر شده است. چنانچه فعلًاً اظهار داشته ام حمایت خود را از فعالیتهای هیئت ملل متعدد ابراز داشته آرزوهمندی هرچه زودتر با همکاری وسیع و همه جانبی، صلح و امنیت در افغانستان اعاده گردد.

به اشاره به قسمت دگر سوال شما، افغانها در خارج و داخل افغانستان به صورت انفرادی و دسته جمعی شامل فعالیت هستند که بالمجموع از اراده، آزاد، حق خودارادیت عدم مداخلات خارجی و استحکام حکومت قانونی نماینده گی میکنند. بنابراین، این نکته قابل تاکید است که در هر مرحله و هر اقدام باید اراده، آزاد قاطبه، مردم احترام گردیده، مشوره و تفاهم بین الافغانی شامل قام اقشار ملت بدون تبعیض و تفریق در فضای اطمینان و مؤبد انجام بپذیرد.

سوال: اعلامیه، اخیر شورای امنیت را چگونه ارزیابی میکنید؟

جواب: اعلامیه شورای امنیت حاوی مطالبی است که قبلًا در سوال اول مراتب آن اظهار گردید. بدین معنی که در اعلامیه، مذکور واضحًا از فعالیت

هیئت ملل متحد و راپور مذکور حمایت به عمل آمده است، همچنان از حقوق مسلم ملت افغان با احترام از حق خود ارادیت اراده، آزاد و عدم مداخله کشورهای خارجی حمایت صورت گرفته است که البته قام این مراتب اعلامیه مورد تایید میباشد.

سوال: با توجه به این که حکومت امریکا به قضیه، افغانستان نقش جدیتر گرفته است نظر شان را ابراز فرمایند.

جواب: حکومت امریکا با توجه به قضیه، المناک افغانستان و خطراتی که از این ناحیه متوجه منطقه و جهان گردیده است، علاقمند میباشدند. فعالیت های امریکا در سازمان ملل متحد و حمایت آن کشور از ماموریت هیئت ملل متحد شاهد این واقعیت بوده، اظهارات اخیر معین وزارت خارجه امریکا در کانگرس با ارتباط به حل قضیه، کشور و اعاده، صلح و استقرار امنیت در افغانستان حاکی از این است که مقامات مسؤول در امریکا آرزومند اعاده، صلح و استقرار امنیت در افغانستان و منطقه میباشند.

سوال: روابط کشورهای همسایه مخصوصاً نقش پاکستان را درآینده چگونه ارزیابی میکنید؟

جواب: روابط کشورهای همسایه همیشه حسن و از احترام متقابل باید برخوردار باشد. روابط افغانستان و پاکستان روی علایق عمیق برادری استوار بوده، پیوند های عقیده، فرهنگ و رابط کهن تاریخ این علایق را ثابت و مستحکم نگه میدارد. افغانها و پاکستانیها دو ملت برادر و دارای سرنوشت مشترک استند، تحولات سالهای اخیر نشان داد که این دو ملت تاچه حد باهم همبستگی داشته در موقع خطیر تاریخ سرنوشت یکی چگونه طرف مقابل را متاثر مینماید.

پذیرایی سه میلیون مهاجرین افغان که همین اکنون در حدود یک نیم میلیون هنوز در پاکستان وجود دارد شاهد این واقعیت میباشد. آرزومندیم هردو ملت با درک واقعیتهای عینی با همکاری با جامعه، بین المللی مخصوصاً ملل متحد و کنفرانس اسلامی در رفع معضله، فعلی افغانستان که با مفاد منطقه و جهان است، صمیمانه همکاری نماید.

مصاحبه‌ء اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان با رادیو صدای امریکا

۱۹۹۴ مارچ ۲۵

سوال: در بیانیه، اخیر خود فرموده اید در آینده با توفیق خداوند بزرگ وهمکاری هموطنان عزیز، مسامعی بیشتر و سریعتر ادامه میباید. لطفاً درین زمینه کمی توضیح بفرمایید.

جواب: حالت خطیر و دردناک کنونی افغانستان که زادهء عوامل داخلی و خارجی میباشد، به مسامعی سریع و دوامدار ضرورت دارد. من با احساس مسؤولیت تاریخی در برابر ملت افغان و با احترام از تقاضاهای هموطنان همیشه برای اعادهء صلح و امنیت در کشور سعی دوامدار ورزیده ام، چون عملیهء صلح و استقرار امنیت به مسامعی بیشتر ضرورت دارد، لهذا لازم است مسامعی در اخجام هدف صلح نیز سریعتر باشد.

سوال: خواهشمندیم نظرات شانرا با درنظرداشت حالت موجوده افغانستان در زمینهء دایر شدن لویه جرگهء اضطراری ابراز بفرمایید.

جواب: درحالت موجوده که اوضاع سیاسی و اجتماعی افغانستان نظر به دلایلی که قبلاً ارایه گردید، کاملاً دگرگون شده است و بیش از چهار میلیون افغان همین اکنون خارج از کشور حیات بسر میبرند، انعقاد انتخابات غیر ممکن است، بنابرین اولین اقدام در راه صلح از طریق دایر شدن لویه جرگه اضطراری ممکن میباشد. البته بعداً با دایر شدن لویه جرگه زمینهء انتخابات سراسری آماده خواهد شد. شرح این مراتب در پروگرامی که سال گذشته به اطلاع هموطنان عزیز تقدیم گردیده گزارش یافته است.

سوال: آیا برای دریافت راه حل سیاسی تماش های با کشورهای همسایه و

کشورهای ذیعلقه گرفته شده است و نیز برای تحقیق هدف مذکور مسافرت‌های بین طرفین وجود داشته است.

جواب: برای دریافت طریق صلح و اعاده، آرامی به کشور از هرگونه اقدامیکه منجر به هدف صلح مذکور گردد استفاده صورت گرفته و در آینده نیز صورت خواهد گرفت.

سوال: تماس شما با ملل متحده و امریکا که فعالیت ملل متحده را در راه صلح حمایت مینمایند، چگونه میباشد، مخصوصاً با امریکا که بعد از خروج قوای شوروی از افغانستان یکنوع انزوا و کناره گیری اختیار کرده است.
چگونه ارتباطی در آینده مدنظر میباشد؟

جواب: تماس ما همیشه با ملل متحده دوامدار وجود داشته و از تفاهم نیک برخوردار بوده است. خوشبختانه این تماس‌ها نتایج امیدبخش بیار آورده، البته همکاری کشورهای ذیعلقه مانند امریکا نیز شامل این مساعی بوده ما نقش امریکا را در قضایای بین‌المللی مهم میدانیم، بنابرین که کشور مذکور در قضیه افغانستان و در مجتمع بین‌المللی و ملل متحده نقش مؤثر گرفته است، موجب خورسندي است.

سوال: کدام عوامل و تصامیم بیشتر باعث ویرانی و نزاع‌های داخلی در افغانستان شده است؟ لطفاً نظر شانرا ابراز فرمائید.

جواب: تصامیم عجلانه مبنی بر مصالح خاص سیاسی در غیاب اراده، مردم افغانستان، جنگ بالای قدرت طلبی در چوکات تنظیم‌ها بدون رعایت حقوق کافه، مردم، عامل اصلی فاجعه، امروزی افغانستان میباشد، از این رو مسئولیت ملی و اسلامی هر افغان است تا خصوصیت‌ها را کنار گذاشته برای رفع این حالت تمام حلقه‌های ذیدخل و شخصیت‌های مؤثر و منور، علمای کرام، قوماندانان جهادی و مشران قومی برای اعاده، صلح صمیمانه همکاری و تلاش نمایند تا با یاری خداوند بزرگ ملت ر مجده و صبور افغانستان از این ورطه، خوبین نجات یابد.

مصاحبه جریده «وفا» با سردار عبدالولی

نماینده خاص اعلیحضرت محمد ظاہرشاہ

و پیشنهاد اعلیحضرت پیرامون نویه جرگه اضطراری

۱۳۷۴ ۲۵ سرطان

جنral عبدالولی نماینده خاص اعلیحضرت محمد ظاہرشاہ پادشاه سابق افغانستان که غرض ملاقاتها و تبادل افکار با افغانها به پشاور تشریف آورده بودند، ما با استفاده از فرصت، پیرامون اهداف سفر شان به منطقه و ملاقاتهای شان با اقشار و اقوام مختلف جامعه افغانی مصاحبه بی با جناب شان انجام داده ایم که تقدیم خواننده گان میشود.

سوال: جناب سردار صاحب، اگرچه در باره هدف سفر شما به منطقه در اعلامیه، ۲۶ جون دفتر حضور اعلیحضرت توضیحات ارائه گردیده است، ولی اگر شما نیز در زمینه توضیحی داشته باشد، در روشنی موضوع کمک خواهد کرد؟

جواب: ما از سوی حضور اعلیحضرت مؤذن شدیم تا سفری به کشور پاکستان داشته باشیم. هدف عمد و اساسی سفر هیئت درگام نخست این است که ما باید با اقشار و اقوام مختلف جامعه افغانی که فعلاً در پاکستان درحال مهاجرت به سر میبرند و افغانهایی که از داخل کشور غرض دیدار با هیئت به پاکستان میآیند، دید و بازدید و ملاقاتها داشته باشیم، با افغانها تبادل افکار نماییم، آرزوهایی شان را بفهمیم که آنها چه میخواهند؟ در راه اعاده، صلح و آرامش به کشور باید چه شود کدام اقدام عملی صورت گیرد؟

همینسان هدف دیگر سفر هیئت ما ملاقاتها و تعاطی افکار و نظریات با زمامداران کشور همسایه پاکستان بود. در این سفر ما چه در اسلام آباد و چه در اینجا (پشاور) با عده زیادی از هموطنان عزیز خود ملاقاتهایی داشتیم، با هم در دل کردیم، همچنان با زعمای کشور پاکستان نیز ملاقاتها نمودیم.

سوال: ملاقاتها و مذاکرات شیما با سران حکومت و دولت پاکستان تا چه حد سازنده و مفید بود؟

جواب: دیدارها و مذاکرات ما با زعمای کشور همسایه پاکستان در فضای دوستی صورت پذیرفت، در شرایط فعلی حکومت پاکستان آرزو دارد در افغانستان استقرار، ثبات و صلح دائمی و پایدار به وجود آید، زیرا بی موازنگی و عدم وجود امنیت در افغانستان تمام منطقه را به خطر مواجه ساخته است.

سوال: از دیدارها و گفت و شنود خود به افغانها راضی هستید، نظریات آنها را به صورت کل چگونه ارزیابی میفرمایید؟

جواب: ملاقاتها و دید و بازدید های ما با همه اقوام، قبایل و اقوای افغانها در فضای نهایت صمیمی و برادرانه صورت میگیرد و این دیدارها هنوز ادامه دارد، هم اکنون با هزاران هزار افغانی دیدار و ملاقات فوده ایم. از گفت و شنود ها بر می آید که مردمان کشور ما از جنگ و ناامنی نهایت خسته شده اند و با اشتیاق تمام آرزومند اعاده، صلح و آرامش سراسری در میهن شان هستند. هر قدمی که به سود استقرار صلح برداشته میشود وبا هر اقدام ملی و مؤثری که در زمینه صورت میگیرد، افغانها از آن حمایت و پشتیبانی بیدریغ مینمایند، روحیه، همکاری و پشتیبانی در افغانها زنده است.

سوال: جناب سردار صاحب درباره پشتیبانی افغانها از پروگرام اعلیحضرت چه نظر دارید؟

جواب: مردم افغانستان اطلاع دارند که یگانه آرزوی حضور اعلیحضرت، آرامی، شادکامی و بهروزی مردم و آبادی کشورش است. پیشنهاد حضور اعلیحضرت مبنی بر همین آرزومندی بوده، لذا من فکر میکنم افغانهایی که علاقمند استقرار صلح و ثبات در کشور شان هستند و میخواهند که حیثیت ملی و بین المللی افغانستان اعاده شود، پروگرام صلح حضور شان را تایید میدارند، با افغانهایی که من ملاقاتها داشتم، از گفته ها و احساسات شان من نیز چنین حس کرده ام.

سوال: موقف تنظیمها را در رابطه به سفر هیئت چطور بررسی میفرمایند؟
جواب: با تنظیمها و غایبینده گان محترم شان که تا حال ملاقات کرده ایم و
یا هم تماسی با ایشان حاصل شده است، فعلاً مساعد به نظر میآیند و با
پرسوه استقرار صلح همنوایی نشان میدهند.

سوال: پیشنهاد صلح حضور اعلیحضرت با پلان صلح ملل متحد و
مساعی کنفرانس کشورهای اسلامی تا چه حد ناممکنی دارد؟

جواب: پیشنهاد صلح اعلیحضرت با پلان صلح ملل متحد و مؤسسات
دیگر در کلیت ناممکنی به هم نمیرساند، ولی اگر در جزئیات تفاوت‌هایی به
مشاهده برسد، مشکلی ندارد، مقصد عمدۀ در این جاست که عملی باید در
جهت اعاده، صلح در افغانستان آغاز یابد که حق و اراده، ملت افغانستان در
آن مضرم باشد.

سوال: جناب سردار صاحب در مطبوعات پشاور به نقل از گفته های شما
سخنانی در باره تدویر لویه جرگه به نشر رسیده است، آیا ممکن است میکانیزم
این لویه جرگه را توضیح فرمایید؟

جواب: بلى، من از تدویر لویه جرگه، اضطراری حرف زده ام، لویه جرگه
عنعنی تاریخی و ملی مردم ما و کلید حل همه مشکلات پیچیده، ملی و
سیاسی مربوط به جامعه ما بوده یگانه و سیله، برونو رفت از بحران فعلی نیز
همین لویه جرگه خواهد بود.

در پیشنهاد حضور اعلیحضرت پیرامون لویه جرگه، اضطراری و ساختار
آن بحث شده است، بهتر خواهد بود به همان بخش پیشنهاد پادشاه سابق
افغانستان رجوع شود. ما به دستور جناب سردار صاحب بخش لویه جرگه
اضطراری را از پیشنهاد المتقى علی الله اعلیحضرت محمد ظاهرشاه در اینجا
تقدیم خواننده گان میداریم.

بر اساس احترام به ارزش‌های بزرگ اسلامی و ملی و عنعنی مردم
افغانستان، نخستین گام منهم این پیشنهاد لزوم دایر نمودن (لویه جرگه،
اضطراری) افغانی است.

هدف اساسی این جرگه، اضطراری مساعد نمودن زمینه، اشتراک فاینده گان واقعی کافه، طبقات ملت افغان در عملیه، انتخاب زعیم ملی (رئیس دولت) افغانستان میباشد و همچنان تایید حکومت مؤقتی که از طرف رئیس دولت به منظور اجرای وظایف دوره، انتقالی به جرگه معرفی میگردد. دوره، انتقالی تا وقتی ادامه میباید که انتخابات عمومی در افغانستان تحت نظرات مؤسسه، ملل متحد به منظور انتخاب حکومت جدید افغانی دایر میگردد.

اجرای این پیشنهاد با تشکیل یک هیئت، تنظیم کننده آغاز می یابد که اعضای آن عبارت خواهند بود از شخصیتهای افغانی معروف و با اعتبار و مؤثر که در نتیجه، تفاهم بین الافغانی برگزیده میشود و وظیفه، شان آماده ساختن زمینه لوبه جرگه، اضطراری افغانی و عملیه، برگزاری آن است. به احترام اراده، آزاد مردم افغانستان پیشنهاد من چنان است که این جرگه، اضطراری افغانی در خلال یکی از مراحل سه گانه، ذیل منعقد گردد:

۱- تشکیل یک هیئت تنظیم کننده مرکب از شخصیتهای برازنده و مؤثر افغانی به همکاری مؤسسه، ملل متحد و از طریق تفاهم بین الافغانی به منظور وضع و تطبیق طرح انعقاد لوبه جرگه اضطراری این طرح که به همکاری نزدیک و مؤثر سرمنشی ملل متحد تکمیل میگردد، زمینه دایر شدن لوبه جرگه اضطراری منظم افغانی را مساعد میسازد. هیئت تنظیم کننده با مؤسسه، ملل متحد همکاری مینماید تا حمایت لازم تمام اطراف ذیدخل در قضیه، افغانستان را در مورد دایر شدن لوبه جرگه، اضطراری حاصل نماید و همچنان به کسب تایید مراجع بین المللی که علاقمند اعاده، صلح و تأمین حق خود را دارد، ملت افغانستان میباشند، مؤفق گردد.

۲- در مرحله، دوم این طرح هیئت تنظیم کننده قادر خواهد شد تا لوبه جرگه، اضطراری را دایر نماید چنانکه قبلًا ذکر گردید لوبه جرگه، اضطراری رئیس دولت افغانستان را در دوره، انتقال انتخاب مینماید و نیز در مورد رأی اعتماد به حکومتی که از طرف رئیس دولت معرفی میگردد تصمیم اتخاذ مینماید، این حکومت امور بحرانی کشور را تا وقت دایر شدن انتخابات

عمومی تحت نظارت مؤسسه، ملل متحد جهت تشکیل حکومت جدید افغانی به عهده میگیرد.

لویه جرگه، اضطراری وظایف و مسؤولیتهای حکومت دوره، انتقالی و مدت این دوره را تحدید نماید وظیفه، اساسی دوره، انتقالی تسوید قانون اساسی جدید افغانستان است، اعاده نظام و امن و فراهم نمودن امکانات سهمگیری مردم افغانستان در بازسازی کشور شان خواهد بود و همچنان تشجیع مهاجرین افغانی جهت بازگشت به وطن شان و نیز وضع و مقررات و لوایح مربوط به انتخابات عمومی که تحت نظر ملل متحد صورت میگیرد از وظایف حکومت دوره، انتقالی است.

۳- هنگامیکه حکومت دوره، انتقالی به انجام مسؤولیتهای خویش دست میباید، لویه جرگه عنعنی افغانی را به منظور تصویب قانون اساسی افغانستان دعوت نماید، وظیفه، این لویه جرگه مباحثه در مورد مسوده، قانون اساسی جدید و تصویب آن قانون و نیز منظوری مقررات و لوایح مربوط به انتخابات عمومی است که تحت نظارت مؤسسه، ملل متحد صورت میگیرد.

انتخابات عمومی برای افغانستان فرصتی را میسر میسازد تا در آن از حق مشروع و آزاد انتخاب رئیس و حکومت کشور شان در یک دوره، طبیعی قانونی استفاده نمایند. من معتقدم که با انجام مراحل این عملیه سیاسی که در این مرحله حساس تاریخ افغانستان آنرا پیشنهاد مینمایم، مردم مسلمان و آزادیخواه افغانستان موفق خواهند شد تا ارزش‌های ملی، سیاسی و اجتماعی جامعه، شانرا به یک ملت واحد دوباره استحکام بخشنند.

انجام مؤلقانه، این پیشنهاد، ضامن اعاده، صلح، آرامی و اتحاد به منظور تحقق اهداف جهاد، رفاه و کرامت انسانی ملت نجیب افغان خواهد بود. از بارگاه خداوند نیازمند تا به ملت مسلمان افغانستان در انجام این رسالت اسلامی، ملی و بشری توفیق عنایت فرماید.

ومن الله التوفيق

روم - ۱۹۹۳/۱/۱۷

سلطان محمود غازی له بى بى سره په مرکه کى

چه زودتر

د نورو افغانانو ترڅنګ د پخوانی پاچا په غایندګي سلطان محمود غازى هم د امریکي په کنفرانس کې گيون کړي و. د بى بى سى ددي پوبتنې په څواب کې چې د افغانستان د سولې په پرسه کې به د پاچارول خدوی؟ ده وویل:

- زه فکر کوم چې پادشاه به د پلار رول ولویوی، یو د اسې پلار چې د خپلو بچیانو تر منځه روغه جوړه راولی او پري نبودې چې خپل کور وران ويجاړ کړي.

پخوانی پاچا کوشش کوي چې د خپلو وطنوالو په منځ کې روغه جوړه راولی. د یوې بلې پوبتنې په څواب کې چې آیا پاچا غواړۍ د یو درې سیمګړۍ رول ولویوی او د افغانستان په سیاسی راتلونکی کې هیڅ خدرولونه لزی؟ سلطان محمود غازی وویل: هغه نه غواړۍ د افغانستان په راتلونکی کې سیاسی رول ولري، بلکه غواړۍ د یو منځګړۍ د یو پلار او د وحدت د یو سمبلو په توګه دنده ترسه کړي. «ده زیاته کړه چې په افغانستان د باچاد رول په وړاندې غیر د یو خواشخاضونه چې هغوي غواړۍ په هر قیمت چې وي په قدرت کې پاتې شي، نوره مانع نشته. د بلې پوبتنې په څواب کې چې د مجاهدینو خیتني مشران د امریکي دا غونډه د پخوانی پاچاد بیتره راستنیدو لپاره یوه د سیسه بولی؟ ده وویل: زه ګمان نه کوم چې، دا به یوه د سیسه وي، ما درته مخکي وویل چې: د افغانستان پخوانی پاچا قدارت ته د رسیدو مینه نه لري، چې د باندیسو ملکونو د مداخلې په نتیجه کې ورته ورسیږي، خوکه د غه د سیسه او یا تو طئه په افغانستان کې په سوله او آرامې باندې بدله شي دا به افغانانو ته بشه وي.

د پاکستان دېهرينيو چارو وزیر په روم کي له پخوانی پاچا سره ولidel
میزان- ۱۳۷۴

د پاکستان بهرينيو چارو وزیر سردار آصف احمد علی د افغانستان له پخوانی
پاچا اعليحضرت محمد ظاهرشاه سره په روم کي لиде کاته وکړل. د بې بې سې
پښتو خانګي د دي ليدنې په ارتباټ د افغانستان د پخوانی پاچا له استازې بناګلي
سردار عبدالولی سره یوه مرکه کړي ده چې تاسو ته وړاندې کېږي.
تر تولود مخه له سردار عبدالولی خڅه وپونټل شول چې له پخوانی پاچا سره د
پاکستان د بهرينيو چارو وزیر سردار آصف احمد علی د ليدنې هدف خه؟
سردار عبدالولی: په دې کتنه کې د افغانستان مسائلي ته د یوسوله یېز حل د
پیدا کولو پر لارو چارو خبرې وشوي او د اعليحضرت محمد ظاهرشاه ټول زور په
دي خبره ټه چې د افغانستان د سرنوشت اختیار باید د افغانستان په ملت پوري اړه
ولري. یوه اضطراري لویه جرګه بايد جوړه شې چې د افغانستان واقعې او حقیقي
نمایند; گان په هغې کې ګډون وکړي او د افغانستان سرنوشت تعیین کړي.
- په دې ليدو کتسو کې چې تاسي هم په کې ګډون لاره، په کومونورو

موضوعاتو خبرې وشوي؟
دا خو یوه طبیعې خبره ده چې په دې ملاقات کې په سيمه یېزو سیاسي مسالو
او بین المللې موضوعاتو باندې هم خبرې وشوي.
- اوس خو تاسي پوهېږي چې طالبانو هرات هم نیولی دی او همدارنګه دوی
غواړۍ چې په کابل باندې برید وکړي او هله پروفسور ربانی هم حاضر نه ده چې

دا کار و منی، ستاسې په نظر د ملګرو ملتونو هشي به کومه نتيجه ورکړي او که خنګه؟
زه فکر کوم چې مور باید کوبښن وکړو چې د سولې او تفاهم له لاري دغه مسأله
حل کړو او د حل یوه لاره ورته وباسو، ملګری ملتونه چې یوه بین المللی موسسه ده،
په دې پروسه کې لویه برخه لري. محمود مستیری چې کومي هلي خلې کړي دی هغه
تولې د ملګر ملتونو د سولې د پلان په چوکات کې شاملې دی.

- تاسې چې کوم سفر پاکستان ته کړي ئه هغه کومه اميدواری لري او کهنا
امید شوی یاست؟

زه ډير اميدوار یم ځکه چې ما په پاکستان کې د خپلو تپولو هیواد والو سره لیده
کاته وکړه او همدارنګه د مختلفو سیمو لیدنې کتنې ماته دا ډاډ راکړ چې د
افغانستان مسأله به انشاء اللہ د افغانستان د ملت په اراده په ډيره بنه توګه حل شي.
- که چېږي او سني قواوي داونه منی چې لویه جرګه جوړه شي، لکه خرنګه
چې طالبانو او دریانی حکومت دا ولی دی چې د محمود مستیری هلي خلې کوم
کارونه کړ او کوم ځای ته ونه رسیدي نو تاسو خه فکر کوي چې دا د افغانستان
کشاله به همداسي پاتې وي؟
مور اميدوار یو چې انشاء اللہ د افغانستان مسأله به د افغانستان د ملت په
هوبنیاری او همت دواړو حل کېږي.

- تاسې اميدوار یاستئ چې د لویه جرګه له لاري به د افغانستان پخوانی
پاچا بېرته افغانستان ته لار شي؟

مقصد دا دی چې په یوه لویه اخطراري جرګه کې د افغانستان ملت راغونه
شي او هرڅه چې هغوي غواړي هغه وکړي.
- که چېږي دوی وغواړي چې پاچا بېرته راشی، آیا پاچا دی ته حاضر دی چې
افغانستان ته لار شي؟

د افغانستان پخوانی پاچا اعليحضرت محمد ظاهرشاه تل په خپلو ويناورو او
مصالحو کې دا ولی چې د افغانستان او افغانانو د خدمت لپاره همیش چمتو دی،
افغانان چې خه ورو سپاری د هغود اجر الپاره حاضر او آماده دی. دوی به خپله دنده
د یوه وطنخوا او مسلمان شخص په توګه سرته ورسوی.

خواسته اند نهادن سخنات مین

دو خود را سهرا بیندند ترک بگیری . و مبلغه یکده دیگر که با این فرمادا اینجا بخواهد از این بینه
ترکه که بقدر خود . مانع هستگله از خود ایشان نباشد چنان .

فازنده ای که کسیها از نام خود را لکھنده بداند و هف لذتی از این آدمی بخاطر
پاش دلکش و پیش بگیری درم داشته باشی چنان میگردد که این ملکت فریاد میشود . و چنان یک
از این بهترین ملکه های خود را خواهات شان ترقی ملکت ای اراده متعاق بگیرد و بیشتر
و پر تریه میگردد که این شیخ شنی ای ای خشت ای ای خوار غافل و سهر خواهی ای سادت ای خداوند ای
فرمود شاهزاده ها و از این ای ملکه های خود بگذرد و ای خشت ای خداوند ای خوار خواهی ای
در اینه کاران ای انت بزرگ است ای ای میات ای خانم ای دست بخت ای ای خانگی خشت و دیگر میتواند
بچشم ای خیز و بشر بزند ای ای خوار خواهی ای خشن ملکه بین ملاده و زنده میشند ای خست ای خیز
بزرگ بگرد و خلیه سین و بن مصروف بوزن ای خشت ای خوار خواهی ای خشت ای خوار خواهی
و ای خوار خواهی
خوار خواهی ای خوار خواهی .

جهت سخن را بسیار بگیرم و فرماده ای ای خوار خواهی ای خوار خواهی ای خوار خواهی
تهدید خواهی ای خوار خواهی
جهت اینها بیشتر طلب ندارد ای خوار خواهی ای خوار خواهی ای خوار خواهی ای خوار خواهی .

و ای خوار خواهی
سرمه علی و چشم را بسیار بگیرد ای خوار خواهی ای خوار خواهی ای خوار خواهی ای خوار خواهی
جهت اینها بیشتر خواهی ای خوار خواهی ای خوار خواهی ای خوار خواهی ای خوار خواهی .

خوبیت مسم آیه کاران ای خوار خواهی ای خوار خواهی ای خوار خواهی ای خوار خواهی . و این مال ای خوار خواهی

چند هشت و نهادنی ای خوار خواهی ای خوار خواهی

پیغامونه

بیام به مناسبت عید سال نو

بسم الله الرحمن الرحيم

امسال نیز مردم افغانستان عید سال نو را درماتم و اندوه و اضطراب سپری مینمایند، عیبدی که از زمان باستان در نزد افغانها سمبل تجدید زندگانی و موقع جشن و شادمانی بوده است.

بیش از دو سال است که وطن عزیز ما مورد تجاوز قوای بیگانه قرار گرفته و مردم شجاع و آزادی پرست افغانستان مثل دوره های تاریخ پرافتخار خود برای مدافعه خاک و نوامیس ملی و دینی خویش قیام نموده اند.

همه میدانند که افغانستان یک کشور صلح دوست و عضو وفادار ملل متعدد بود و در صحنه بین المللی سیاست بیطرفی و عدم انسلاک، دوستی و همکاری با همه ملل و مردم جهان پیروی میکرد، بالخاصة با همسایه بزرگ خود اتحاد شوروی از بدو استقرار روابط سیاسی همواره از یک سیاست حسن همچواری که به پایه های تفاهم و احترام و اعتماد متقابل و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر و همکاریهای گسترده در قام ساحات حیاتی استوار بود، متابعت مینمود که موجودیت این علائق نزدیک مخصوصاً در سی سال اخیر بطور مسلسل در اعلامیه های رسمی سران دو دولت همیشه تکرار و تائید گردیده و از طرف زمامداران شوروی بحیث بهترین نمونه همسایگی نیک و

همزیستی مسالمت آمیز میان دولت های دارای نظام های مختلف به جهانیان نمایش داده می شد. از طرف دیگر دولت افغانستان در سالهای اخیر تمام مساعی خود را متوجه عمران و اکتشاف اقتصادی و رiform های اجتماعی خود نموده بود و در این راه از کمک های بین المللی و کشورهای دوست منجمله اتحاد جماهیر شوروی با قدردانی استفاده میکرد و دولت افغانستان در روابط بین المللی خود هیچگاه کدام موقفی را که به منافع و یا امنیت اتحاد شوروی لطمه وارد نماید، اتخاذ ننموده بود.

از اینرو هیچیک علت و دلیل منطقی وجود نداشت که یک کشور بزرگ همچو اتحاد شوروی دفعتاً رویه، خود را در برابر یک کشور کوچک همسایه که پیوسته خود را بهترین دوست و خیرخواه ویژتیبان آن معرفی نموده بود، تغییر بدهد و به مداخله، علنى درامور داخلی و سرانجام به تجاوز نظامی علیه آن اقدام نماید. دلالتی که زمامداران شوروی برای لین تغییر سیاست و این اقدام غیرمنتظر و مخالف قوانین و منابع و تعاملات قبول شده، بین المللی و منافی معاهدات ذات البینی دو کشور همسایه ارائه نموده اند از قبیل مداخله، قوای خارجی و موجودیت خطر برای امنیت سرحدات اتحاد شوروی قبلًا بار بار به سویه، جهانی از طرف سازمان ملل و دیگر اجتماعات بین المللی منجمله کنفرانس های اسلامی و کشورهای غیر منسلک و عقاید عامه جهان تردید گردیده است. اما حقیقت مسلم اینست که این مداخله و تجاوز نظامی دولت شوروی بر کشور مستقل و همسایه، افغانستان که متأسفانه باعث قتل صدها هزار و آوارگی میلیونها افراد دیگر و ویرانی بسا شهرها و تعداد زیاد روستا ها و اتلاف حاصلات و موادی و بالجمله موجب بهم خوردن زندگی یک ملت بیگناه گردیده است بالمقابل در این مدت بیش از دو سال هیچیک از پروبلم هایی را که از طرف مقامات شوروی بحیث دلایل موجبه، این اقدام معرفی شده بود، حل نکرده است بلکه برخلاف بطوریکه تمام جهانیان مشاهده می نمایند، با تولید فضای تشنج و بی اعتمادی و تشدید رقابت ها و مسابقه، تسليحاتی نظم و ثبات این منطقه حساس را در مجاورت سرحدات با شوروی مختل و با درنظر گرفتن این واقعیت انکار ناپذیر و به ملاحظه تجارب تلغی که در این دو سال

در افغانستان حاصل نموده اند، به عقیده، من اکنون وقت آن رسیده است که سران اتحاد شوروی با درک مسؤولیت بزرگی که به حیث رهبران یکی از دول معظم جهان بدوش دارند، برین رویه نادرست خویش تجدید نظر نمایند و با بیرون کشیدن فوری و بلاشرط قوای نظامی خود از افغانستان و خاقه دادن به قام انواع مداخلات در امور داخلی کشور ما و شناسایی استقلال و تمامیت خاک و حق مسلم مردم افغانستان برای تعیین سرنوشت آینده شان، زمینه را برای نورمال شدن اوضاع منطقه و رفع کشیدگی های روز افزون بین المللی ناشی از بحران افغانستان که خود سبب آن می باشد، آماده گردانند.

در پایان بحیث یک فرد افغان و جزیی از جنبش مقاومت ملی مردم افغانستان از پشتیبانی های قام ملل آزادی دوست و عدالت پسند جهان که در هر موقع از مبارزه، مشروع و حق بجانب مردم افغانستان بعمل آورده اند و مخصوصاً از انتخاب روز (۲۱) مارچ آغاز سال نو افغانها، که از طرف پارلمان اروپایی و کانگرس و حکومت ایالات متحده، امریکا بحیث روز همبستگی با ملت افغان اعلام شده است، به سهم خود اظهار قدردانی و سپاسگذاری مینمایم و امیدوارم این پشتیبانی دسته جمعی ملل آزاد جهان وسیله، مؤثر دیگری برای متقادع ساختن اولیای امور دولت شوروی به ضرورت خاقه دادن به خونریزی و کشتار بیگناهان و جستجوی راه حل مسالمت آمیز و عادلانه معضله افغانستان ثابت شده بتواند تا در نتیجه آن مردم افغانستان استقلال و حاکمیت ملی خود را بازیابند و نظام آینده، خویش را خود شان بدون مداخله، غیر بر اساس سنت ملی و دینی خود آزادانه انتخاب کنند و به ترمیم خرابیها و عمران مجدد کشور و اصلاحات ضروری تمام شنون حیاتی خود سر از نو آغاز نمایند و در صحنه، بین المللی با بازگشت به سیاست عنعنی عدم انسلاک و دوستی و همکاری با قام ملل و مردم جهان نقش مشبت خود را در قطار سایر ملل و دول آزاد در راه تحکیم صلح، همکاری و تفاهم بین المللی از سر گیرند.

روم ۱/۱/۱۳۶۰
۱۹۸۱/۳/۲۱ مطابق

بیام

به مناسبت دومین سالگرد تجاوز شوروی بر افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

دو سال است مردم افغانستان بخاطر دفاع از خاک، آزادی، نوامیس ملی و معتقدات دینی خود تنها و تقریباً با دست خالی با یک ابرقدرت جهانی دست و گریبان مئی باشند.

این فاجعه، بشری که تاکنون به قربانی صدھا هزار زن، مرد، پیر و برقا و بی خانمان شدن ملیونهای دیگر و خرابیهای بیحد و حساب مادی منجر گردیده بیش از بیش و جدان جامعه، بشری را معذب ساخته است.

لیکن متأسفانه اعتراضات و تقاضاهای مکرر، عقاید عامه، جهان و مجامع بین المللی برای خاتمه دادن باین جنگ غیر مساوی و این کشتار ظالمانه، با اثر بی اعتمایی دولت متجاوز، به کدام نتیجه نرسیده است.

در چنین شرایط، مشاهده مصائب روز افزون و بی پایانی که مردم افغانستان به آن مواجه میباشند، به هیچیک افغان وطن پرست اجازه نمیدهد که در برابر این فاجعه، عظیم بی تفاوت باشد.

وقت آن رسیده است تا تمام افغانها، در هرجایی که باشند، برای تشکیل یک جبهه، متعدد به مقصد نجات وطن مقدس و پایان دادن به آلام طاقت فرسای برادران و خواهران مظلوم خود، بدور هم جمع شوند.

من به نوبه خود، همانطوریکه قبل اعلام نموده ام، بدون چشم داشت کدام عنوان و مقام خاص، حاضر م خدمات خود را به حیث یک فرد وطن پرست و وابسته به مجموع جنبش مقاومت ملی افغانستان، در راه تأمین وحدت مردم افغانستان، به هر طریقی که مطلوب باشد، عرضه دارم.

در راه پرآورده شدن این آرزوی پاک، در هر موقع و در هرجایی که نماینده گان مردم افغانستان به منظور مشوره و اتخاذ تصمیم در باره، پیشبرد این جهاد ملی و دینی، اجتماع غرده بتوانند، با کمال افتخار در کنار و در قطار برادران مجاهد و مبارز خویش قرار خواهم گرفت.

توقع من از قام هموطنان عزیز و وطنخواه آنست تا درین موقع خطیر، مطابق آئین مبارک اسلامی و سن ارزشمند ملی، هرگونه اختلافات جزئی، کلی، شخصی و قومی را که بین شان موجود باشد، کنار بگذارد و با قلب پاک و عزم راسخ محض‌الله برای انجام فریضه، مقدسی که همه، ما در راه آزادی وطن و نجات خواهان و برادران هموطن بدش داریم، باین ندای مخلصانه لبیک بگویند، و برای تعیین نماینده‌گان خود چه در داخل افغانستان و چه از بین مجاهدین و مبارزه خارج کشور، یک آن اولتر از طریق سازمانهای مربوطه خود آمادگی بگیرند، تا خدا بخواهد با اشتراک نماینده‌گان قام اقوام و اتحادیه‌ها، تنظیم‌ها و جمعیت‌های موجود، از طریق یک جرگه، بزرگ ملی، اساس چنان یک جبهه، متحد که می‌تواند افغانستان باشد، به مقصد پیشبرد و انسجام بهتر عملیات مبارزه و تمثیل قانونی مردم افغانستان در نزد دول و مجامع بین‌المللی گذاشته شود.

امید واثق دارم که با بوجود آمد چنین یک جبهه، متحد ملی نه تنها در امر جهاد هماهنگی و پیشرفت محسوسی به میان خواهد آمد، بلکه برعلاوه در راه دریافت یک راه حل سیاسی عادلانه و آبرومندانه با اشتراک نماینده‌گان حقیقی مردم افغانستان، از طریق مؤسسه، ملل متحد نیز تسهیلات زیاد فراهم خواهد شد.

در خاتمه بر روان پاک شهدای راه آزادی وطن درود فرستاده، موفقیت‌های مزید مجاهدین قهرمان افغانستان را از بارگاه خداوند بزرگ نیاز می‌کنم.

«و من الله التوفيق»

روم: ۲۷ دسامبر ۱۹۸۱

بیام به مناسبت سومین سال تجاوز شوروی به افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

از تجاوز شوروی به افغانستان سه سال میگذرد، سه سال پیکار قهرمانه، دسته جمعی یک ملت که از تسلیم شدن ابا می ورزد، شب و روز بخاطر دین، آزادی و شرف خود مبارزه میکند، مبارزه که قربانیهای بی شمار و رنجهای توصیف ناپذیری را دربر دارد.

در این روز های مشکل، میخواهم بار دیگر همبستگی تام خود را با جنبش مقاومت مردم افغانستان اعلام فایم.

تمام مجتمع بین المللی، عقاید عامه، جهانی وکشورهای علاقه مند به صلح، آزادی، عدالت و احترام حقوق بشر، این مداخله بیموجب و غیرموجه را محکوم نموده اند.

اشغال افغانستان از طرف شوروی تا حدی زیادی در خرابی فضای بین المللی و تجدید مسابقه، تسليحاتی و عدم ثبات این منطقه جهان تأثیر منفی وارد نموده است.

در این اواخر تشبیثات مهمی از جانب عناصر مختلف جنبش مقاومت، چه در داخل و چه در خارج کشور، به مقصود انسجام و توحید مساعی آنها، مطابق روحیه، دین مبین اسلام و عنعنات افغانی روی دست است تا اتحاد ملی که لازمه، دوام و پیشبرد مبارزه، آزادی بخش میباشد، بطور کامل صورت پذیرگردد.

طبیعی است که با تکمیل این آمادگی‌ها، در امر جهاد در سرتاسر افغانستان بیش از بیش گسترش و شدت به میان خواهد آمد و به همان تناسب میزان خونریزی نیز بلند خواهد رفت. از اینرو وقت آنست تا مذاکرات با نمایندگان مردم افغانستان جهت تخلیه، کامل کشور ما از قوای شوروی آغاز یابد، تا اینکه تمامیت خاک و استقلال افغانستان تأمین و مردم افغانستان بتوانند آزادانه و به شکل دموکراتیک، بدون هیچ قسم مداخله، خارجی از هر طرف که باشد، سرنوشت آینده، خود را تعیین نمایند.

برقراری مجدد افغانستان آزاد، مستقل و غیر متعهد که علایقی صلحجویانه با قام کشورهای جهان به شمال همسایگان خود داشته باشد، بدون شک عامل مهم امن و ثبات این منطقه متشنج و دنیای بحرانی امروزه خواهد بود. در این لحظات سنگین آزمایش و سوگواری، بالامیدواری به لطف و کرم خداوند بزرگ و برتر(ج) بدرگاه توانایی او دست نیاز بلند مینماییم تا شهادی ما را مشمول نوازش و عنایات خاص خود قرار دهد، با آنها یی که گرفتار رنج های گوناگون اند تخفیف آلام و شکنیابی نصیب گرداند و مجاهدین راه حق را درین جهاد مقدس اعانت فرماید.

روم: ۲۷ دسامبر ۱۹۸۲

مطابق ۶ جدی ۱۳۶۱

پیام اعلیحضرت در رابطه اتحاد و همبستگی سرتاسری نیروهای مقاومت افغانستان

هموطنان گرامی، مردم دیندار و قهرمان افغانستان! زیاده از پنج سال میشود که در افغانستان بامدختله و بعداً تجاوز مسلحانه، اتحاد شوروی، فاجعه خونینی در جریان است. این حالت علاوه براینکه شهادت صدها هزار افغان، آواره شدن ملیونها هموطن دیگر و زیران شدن شهرها و قصبات کشور عزیز ما را باز آورد، باعث آن گردید که استقلال سیاسی، حاکمیت ملی، تمامیت ارضی کشور بشمول حقوق و آزادی های مردم ما نیز سلب گردد.

قریانی های بینظیری که مجاهدین راه آزادی و تنظیم های مجاهد متحمل شده اند، قابل احترام و ستایش بیکران بوده و مانند کارنامه های نسل های گذشته، افغانستان ثبت تاریخ پرافتخار وطن مقدس ما گردیده است.

همانطوریکه در گذشته نیز مردم افغانستان در حساسترین موقعیت ملی خود، با پیروی از معتقدات دینی و سنت ملی خویش با اتحاد نظر و عمل کامل گردهم جمع میگردیدند، حالا نیز موقع آن رسیده که همه، ما اختلافات خود را از هر نوع که باشد کنار گذاریم و در اسرع وقت اتحاد وسیعی را که ممثل آمال و آرزوهای قام ملت افغانستان باشد، به میان آوریم تا از یکطرف

عملیات جهاد در سرتاسر کشور منسجمتر و قوی ترگشته و از جانب دیگر در مجتمع و اذهان بین المللی از مقاومت مردم افغانستان به وجه مؤثری دفاع شده بتواند.

طوریکه قبل‌اً چندین مرتبه اظهار نموده ام درین موقع حساس یکبار دیگر به صراحت اعلام میدارم که بدون چشمداشت به کدام مقام یا عنوان خاص، حاضرم با تشریک مساعی مجاهدین و مردم افغانستان در برآورده ساختن این مأمول مقدس که عبارت از احیای یک افغانستان آزاد، مستقل و اسلامی باشد، دوش بدوش هموطنان خویش ازهیچگونه سعی و قربانی دریغ نورزم.

واضح و مسلم است که انتخاب نظام سیاسی، اقتصادی و اجتماعی آینده، افغانستان پس از اعاده، استقلال، حاکمیت ملی و تمامیت ارضی کشور، فقط مربوط و منوط به اراده، مردم افغانستان میباشد، تا هر طوریکه کافه، ملت خواسته باشد، بدون هیچگونه فشار و مداخله خارجی، از هر جانبه که باشد، این حق خود را مطابق به اساسات دین مبین اسلام و عنعنات ملی خویش، آزادانه مورد استفاده قرار دهند.

در خاتمه به روح پاک شهدای راه آزادی وطن، دعا و درود بی پایان اتحاف نموده و برای تحقیق این ارمان بزرگ از بارگاه خداوند متعال موفقیت مزید استدعا مینیایم.

محمد ظاهر

ریم: عید سعید فطر ۱۴۰۳

مطابق ۲۰ سرطان ۱۳۶۲

بیام

به مناسبت چهارمین سالگرد تجاوز شوروی به افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

طوریکه به همه واضح است، اتحادشوروی به دنبال مداخلات متعدد خویش در امور داخلی افغانستان، درست چهار سال قبل مخالف کلیه اصول و معیار های قبول شده، بین المللی با پیاده نودن قطعات منظم عسکری به اشغال افغانستان اقدام کرده و با این تجاوز، روابط دولتی و عنعنی بین دو ملت را که همواره متکی بر اصول همزیستی مسالمت آمیز بوده است، به شدید ترین وجه پایمال نمود.

ملت مسلمان و آزادمنش افغانستان که در جریان تاریخ پرافتخار کشور خویش همواره معتقدات دینی، آزادی و استقلال خود را به قیمت خون حفاظت نموده است، به تأسی از فرایض اسلامی و عنعنات ملی خود برای دفاع از دین، خالک و آزادی اش به قیام سرتاسری پرداخته و بفضل و یاری خداوند بزرگ جل علی شأنه و با اتكاء به ایمان قوی و عزم راسخ در برابر یکی از بزرگترین قدرت های جهان باشجاعت حیرت انگیزی مقاومت می نماید.

این جنگ نامساوی، درین مدت طولانی به شهادت صدها هزار هموطن، مهاجرت بیش از سه میلیون ایشان به خارج و آواره گشتن چند میلیون دیگر در داخل منجر گردیده و اسباب ویرانی قسمت زیادی از قصبات و شهرهای افغانستان عزیز را فراهم آورده است. متأسفانه اندازه این تلفات و قربانی ها در اثر توسعه هرچه بیشتر ابعاد و کیفیت حملات قوای اشغالگر رو به تزايد است.

این مصیبت طاقت فرسا و بیسابقه، به کشورها و مردم جهان واضح ساخت که ملت افغان همانطوریکه در سابق تسلیم قدرت های خارجی نشده بود، در حال نیز تسلط بیگانه را به هیچوجه قبول نکرده و چیزی، خود میداند

که از دین، خاک و آزادی خویش دفاع نموده و این جهاد مقدس خویش را بدون توجه به قربانی‌ها و تلفات تا وقتی ادامه دهد که استقلال و آزادی کامل حاصل گردیده، تمامیت ارضی کشور تأمین و حاکمیت ملی استوار گردد.

از جانب دیگر جریان این حوادث، اتحادشوری را متوجه این نکته ساخت که با وصف استعمال قدرت بزرگ نظامی نمیتواند عقاید ملت مسلمان افغانستان و مفکرهء مقاومت ملی شانرا درهم شکسته و تسلط کامل و دوامدار خود را درین سرزمین قایم نماید.

همچنان این حادثه‌ها مناك ملت مسلمان و وطندوست افغانستان را بیشتر از پیش متوجه نواصص همه جانبه گردانیده و جستجوی راه‌های حل مؤثر تر را در آینده حتمی ساخته است.

مبہن است که تنظیم‌ها و نیروهای مجاهد، با وجود تحمل قربانی‌های بیسابقه که شایان هر نوع قدردانی و ستایش است، بعلت فقدان یک جنبش مورد قبول همه، موقع آنرا نیافتنه‌اند که در محافل بین‌المللی و در برابر کشورهای جهان آواز خود را به حیث نماینده یک ملت بصورت موثر بلند کنند. همچنان عدم تفاهم وسیع باعث آن گشته است که این تنظیم‌ها و نیروهای مجاهد از اشتراك در مذاکرات بین‌المللی که تاکنون در مورد قضیه افغانستان صورت گرفته است، بدور نگهداشته شوند.

این خلا، عمدہ که مانعی بس بزرگ در راه تحقق آرمانهای ملت مجاهد و مسلمان افغانستان بشمار میرود، از طرف کلیه هموطنان به وضاحت درک گردیده و خواسته‌های مکرر مردم و تنظیم‌های مجاهد، مخصوصاً در شرایطیکه سرنوشت افغانستان در محافل بین‌المللی در غیاب نماینده، حقیقی آن مطرح میباشد، ضرورت مبرم تشکیل جبهه، واحدی را که مثل اراده، قاطبه، ملت مسلمان افغانستان باشد، به وجود میآورد.

روی این اصل باید به صراحة تکرار کرد که اقدام در راه ایجاد یک اتحاد سرتاسری به حکم تصادف نیست و منبع آن نمیتواند هیچگاه یک شخص و یا یک دسته خاص باشد، بلکه گردهم آنیهایی که باین منظور صورت گرفته و میگیرد، ناشی از خواسته‌های اکثریت بزرگ اقطار و اقوشار جامعه و مردم

افغانستان بوده و آرزوی جدی ملت مسلمان افغانستان در ساختمان مفکوره، آن نقش اساسی دارد.

توجه به این واقعیت‌ها مرا وادار به آن ساخت تا در این مرحله حساس تاریخی، خدمتگذاری صادقانه، خود را به منظور تسهیل عملیه اتحاد سرتاسری به کلیه هموطنان مسلمان و مجاهد عرضه نمایم. البته آرزوی من در بذل مساعی برای تأمین این مأمول مقدس فقط ادای فرضه، اسلامی در برابر خداوند جل علی شانه و ایفای مکلفیت‌های ملی در برابر هموطنان عزیز می‌باشد، نه کدام ادعای شخصی.

بديهی است که برداشت اين قدم مهم در راه وصول به هدف اصلی متقاضی تفاهم کلی و مستلزم اتفاق نظر و عمل اکثریت بزرگ مردم مسلمان و مجاهد افغانستان بوده، همکاری مؤثر و سهمگیری فعال و مثبت ایشان با پیروی از اصل شورای اسلامی و تأسی از قواعد دموکراسی برای موفقیت این حرکت يك امر حتی بشمار میرود. مخصوصاً همکاری نزدیک و مشوره دوامدار آن هموطنانیکه سینه‌های خود را در جبهات گرم جهاد سپر گلوله دشمن قرار داده اند، در کلیه مراحل این حرکت مهمترین شرط موفقیت این جنبش تلقی می‌گردد.

آنده از هموطنانیکه بصورت دسته جمعی و یا انفرادی و جایب دینی و ملی خود را در جهاد از طریق پیکار سیاسی و فکری ایفاء نموده اند، قابل تمجید می‌باشد. ولی حساسیت زمان ایجاد مینماید که فرد فرد ملت افغان، در هرجانیکه باشند، فعالیت خود را تنها منحصر به حمایت نظری از جنبش اتحاد نساخته بلکه برعلاوه به جهت تولید فضای تفاهم و اتفاق در بین خودشان بذل مساعی نموده و در ساختمان اتحاد سرتاسری و مراحل بعدی آن عملاً سهمگیری نمایند.

از آنجا که تشتبه در صفوی مجاهدین فقط به مقاد دشمن منتج می‌گردد، وظیفه هر هموطن است تا قناعت و تفاهم آن هموطنانی را که این جنبش سرتاسری را به نظر شک و تردید می‌بینند فراهم آورده و همکاری شانرا از همین آغاز امر برای اشتراك در بنیان گذاري اين حرکت که قدم مهم برای تحقيق

اهداف آینده است، جلب غایبند.

البته تشکیل اتحاد سرتاسری، طرح طرز العمل و تنظیم امور جبهه، متعدد بر وفق اساسات دین مبین اسلام و مطابق به شرایط ملی و بین المللی حق مسلم و غیر قابل انکار همه هموطنان بوده و اتخاذ تصمیم در مورد آن وظیفه نمایندگان حقیقی ملت مسلمان افغانستان میباشد.

طوریکه به همه جهان واضح است افغانستان نظر به علایق صلحدوستی خود هیچوقت منبع خطر برای همسایگان خویش نبوده بلکه بر عکس مناسبات نیک حسن همچواری را با آنها دنبال کرده است. این مناسبات بر مبنی همزیستی مسالت آمیز، عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر و احترام به حاکمیت ملی و منافع مشروع همه استوار بوده است.

اکنون که اتحاد شوروی خلاف انتظار ملت مسلمان افغانستان و مردم صلحدوست جهان با اشغال افغانستان آرامش کشور ما، ثبات منطقه و توازن قوای را در سطح بین المللی برهمنموده و یک جنگ نامساوی را بر مردم صلحدوست ما تحمیل کرده است، ملت مسلمان افغانستان چاره، جز آن ندارد که از نوامیس و معتقدات خویش با کمال شدت و شجاعت دفاع نماید. البته این واقعیت معنی آنرا ندارد که اگر راهی غیر از جنگ برای نیل به مقاصد برق این ملت آسیب رسیده، در چوکات ملل متعدد و مطابق به اساسات حقوق بین الدول وجود داشته باشد، مورد توجه قرار نگیرد.

درین موقع بحیث فردی از ملت افغانستان از کشورهاییکه جهاد ما را مورد پشتیبانی قرار داده اند، اظهار تشکر میکنم. از آنجانیکه جهاد ما علیه نیروی اشغالگر، کاملاً مشروع میباشد، از کلیه کشورهای صلحدوست جهان و از مؤسسات بین المللی تقاضا مینمایم تا ملت مجاهد افغان و جهاد برق شانرا مورد پشتیبانی مادی و معنوی جدید و مؤثر قرار دهند.

در خاتمه بروح پاک شهیدان راه آزادی درود بیشمار اتحاف نموده، برای ملت مجاهد و وطندوست افغانستان جهت نیل به اهداف برق شان از بارگاه خداوند بزرگ و متعال توفیق مزید استدعا مینمایم.

روم: ۲۷ دسامبر ۱۹۸۳

پیام
به مناسبات نوروز ۱۳۶۳

بسم الله الرحمن الرحيم

یکبار دیگر مردم مسلمان و صلحدوست افغانستان روز سال نور را در عزا و سوگواری سپری مینمایند، روزی که از زمانه های قدیم در کشور باستانی ما با جشن و شادی استقبال میشد. در واقع کمتر خانواده در سرتاسر افغانستان سراغ شده میتواند که درین مدت پنجسال یک و یا چند عضو خود را ب نوعی از دست نداده باشد، کمتر شهر و قصبه در افغانستان وجود دارد که از حملات و گلوله باری های بیرحمانه، قوای مهاجم در امان مانده باشد. صدها هزار مرد و زن و طفل در اثر بمباردهای مسلسل و بلاامتیاز هوایی و زمینی در شهرها و روستاهای کشور در فوجیع ترین شرایط جان خود را از دست داده اند و ملیون ها تن دیگر با از بین رفت مساکن و وسائل زندگی، مجبور به ترک دیار و آوارگی در داخل و خارج کشور گردیده اند.

مردم دنیا میدانند که این جنگ نامساوی و خامانسوز برخلاف تمام قوانین، مناسیر و موازن قبول شده بین المللی بر مردم افغانستان تحمیل شده است و مردم افغانستان مجبور گردیده اند بخاطر دفاع از خاک و دین و آزادی خود که هر کدام در نزد آنها از جان بیشتر ارزش دارد، بدون توجه به تفاوت فاحش قوae دست به اسلحه ببرند.

افغانستان قبل از آغاز مداخلات شوروی یک کشور آزاد و غیر جانبدار بود که با تمام مالک واز همه اولتر با همسایگان خویش در صلح و صفا بسر میبرد و در مناسبات خارجی خود از پرنسیپ های جهان شمول همزیستی مسلمت آمیز، احترام متقابل و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر به دقت پیروی مینمود، همچنین در ساحه، بین المللی، افغانستان بحیث یک عضو سابقه دار ملل متحد دوش به دوش سایر کشورها چه در داخل آن مؤسسه جهانی و چه در خارج آن در راه تحکیم مبانی صلح و امن جهانی و تخفیف تشنجهای بین المللی صمیمانه همکاری بعمل می آورد.

این یک حقیقت مسلم است که افغانستان با پیروی از سیاست بیطرفی عنعنی خود، هیچگاه آله دست کدام کشور خارجی قرار نگرفته و نه در هیچ موقعی «بشمل دو جنگ جهانی» به کدام قدرت خارجی اجازه و موقع آنرا داده است تا از خاک افغانستان علیه یکی از همسایگان او استفاده نماید. از طرف دیگر تاریخ طویل و پرحداده افغانستان شاهد است که مردم آزاده این کشور، هیچوقت مداخله و سلطه خارجی را از هر طرف و به هر عنوانی که بوده است، متحمل نگردیده اند که مقاومت قهرمانانه پنجسال اخیر مردم افغانستان به مقابل قوای بزرگ و مجہز شوروی به ذات خود بارزترین مثال این مبارزات آزادی خواهی افغان ها را تشکیل میدهد.

در روشنایی این حقایق، شاید زمامداران شوروی نیز بر اثر تحریبه عملی اکنون درک نموده باشند که موجودیت یک افغانستان مستقل و غیرجانبدار با علایق حسن همچواری به شکل بهتر میتوانست ضروریات امنیتی و دیگر منافع مشروع آن کشور را تضمین نماید.

برعلاوه تجاوز ناحق شوروی بر یک کشور بیطرف و همسایه- بطوریکه واضح است تأثیر ناگوار بر اذهان تمام جهانیان، بالخاصة کشورهای اسلامی و جهان سوم- که اتحاد شوروی همواره خود را دوست و پشتیبان آنها ونمود میکرد، وارد نموده و صداقت این ادعا های او را در نظر مردمان این کشورها مورد شک و تردید قرار داده است. تأثیر منفی دیگر تجاوز شوروی و انکار آن از بیرون کشیدن قوایش از افغانستان، که بار بار از طریق ملل متحد و

اجتماعات کشورهای اسلامی و بیطرف تقاضای آن بعمل آمده است، با ازدیاد تشنجهای این منطقه حساس جهان و گستردگی شدن اختلافات شرق و غرب و تشدید مسابقات تسلیحاتی منجر گردیده که هریک از این عوامل هر آن میتواند صلح و سلام گیتی را به خطر مواجه گردداند.

با در نظر گرفتن این واقعیت‌های انکار ناپذیر، درین موقع که زعامت اتحاد شوروی بار دیگر عوض گردید، فرصت مناسبی به میان آمد، است تا زعامت جدید به ملاحظه، تحریه، پنجسال اخیر، سیاست خود را در مورد افغانستان جداً تجدید نظر نمایند و بعوض توسل به قتل و قتال که نتیجه، آن به جز عکس العمل شدید مردم افغانستان و پیچیدگی مزید قضیه در ساحه منطقوی و جهانی چیز دیگری نخواهد بود، با واقع بینی و از روی صداقت برای رسیدن به یک فیصله، عادلانه با نمایندگان واقعی مردم افغانستان باب مذاکره را باز نمایند که البته یک چنین تصمیم مثبت مورد استقبال و پشتیبانی همه مردم صلح‌دوست و عدالت پسند جهان قرار خواهد گرفت.

درین موقع یکبار دیگر بحیث فردی از ملت افغان، نسبت به پشتیبانی‌های اخلاقی و مساعدت‌های نوع دوستانه، جامعه، بین المللی بالخاصه کشورهای اسلامی و غیر منسلک که از بدوم امر در قبال داعیه، مشروع مردم افغانستان مبنول داشته اند، اظهار امتنان مینمایم. همچنان از رویه دوستانه و همدردی آن عده کشورهای غربی که روز ۲۱ مارچ یعنی روز سال نو افغانها را بحیث روز بین المللی همبستگی با مردم افغانستان، اعلام و از چند سال به اینظرف از آن تجلیل بعمل می‌آورند، اظهار قدردانی می‌کنم.

اما بدیهیست درین فرستیکه عملیات تخریبی قوای شوروی بصورت بیسابقه علیه باشندگان بیدفاع افغانستان کسب شدت نموده، توقع مردم افغانستان درین مرحله، حساس و خطیر از قام کشورهای صلح‌دوست و معتقد به عدالت و آزادی آنست تا از اظهار همدردی و پشتیبانی اخلاقی قدم فراتر گذاشته، با فراهم نمودن کمک‌های عاجل و مؤثر آنها را در پیشبرد این مبارزه مشروع عملاً یاری نمایند. و توأم به آن از طریق سیاسی نیز مساعی همه جانبیه خود را برای درهم شکستن بن بست فعلی و آغاز ابتکارات تازه جهت رسیدن

به چنان یک راه حل شرافتمندانه متمرکز گردانند که حقوق حقد، مردم افغانستان را در چوکات فیصله نامه های ملل متحد، کنفرانس های اسلامی و غیر منسلک تضمین نماید.

افغانها به نوعه خود با درک واقعیت های عینی در ساحمه ملی و بین المللی، در حالیکه به نضل و یاری خداوند بزرگ باعزم راسخ این مبارزه دینی و ملی را با قواه قوای دنبال مینمایند، بطور عموم باین نتیجه رسیده اند که برای پیشبرد موفقانه و مؤثرانه این جهاد مقدس، توحید مساعی تمام عناصر متشكل، مقاومت در چوکات یک اتحاد سراسری که شامل همه اقطار و اشار جامعه باشد، امر فوری و شرط ضروری بشمار میرود، تا از طریق آن از یکسو عملیات جهاد بیش از پیش تقویه و انسجام یابد و از سوی دیگر در هر نوع مذاکرات آینده که روی قضیه افغانستان بسویه، هین المللی امکان پذیر باشد، نماینده با صلاحیتی از طرف تمام جنبش مقاومت ملی افغانستان معرفی شده بتواند. البته اقدام برای ایجاد یک اتحاد سراسری به هیچ صورت به یک شخص و یک دسته خاص نسبت شده نمی تواند، چه این اقدام انعکاس خواسته های باطنی قاطبه، ملت افغانستان است و هر قدمی که در راه حق یافتن این آرزوی مشترک برداشته شود، بر اساس شورای اسلامی و جرگه افغانی با اشتراک نمایندگان حقیقی کلیه مردم افغانستان خواهد بود.

در پایان به درگاه پروردگار بزرگ و برتر به کمال نیازمندی التجا مینمایم تا به برکت ارواح پاک شهیدان راه حق و آزادی در جریان این سال نو، به مردم مسلمان و قهرمان افغانستان در پیشبرد اهداف مقدس شان که آزادی وطن و طرد سلطه و نفوذ بیگانگان باشد توفیق مزید عنایت فرماید.

روم: ۱۳۶۳/۱/۱

مطابق: ۱۹۸۴/۲/۲۱

پیام

به مناسبت پنجمین سالگرد تجاوز شوروی به افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

از آغاز تجاوز مسلحانه، شوروی به افغانستان پنج سال میگذرد، پنجسالی که در طول آن مردم نجیب افغانستان در هرگوش و کنار وطن هریک با انواع مصیبت‌ها، فشارها و صدمات گوناگون جسمی و روحی مواجه بوده‌اند، ولی با وصف این ناملایمات بفضل و یاری خداوند متعال و از برکت عقیده‌ء اسلامی و غیرت افغانی خود به تنها‌یی و بدون کدام کمک مؤثر بیرونی در مقابل یکی از بزرگترین قدرتهای جهان مؤفقاره مقاومت نموده‌اند بطوریکه قوای متتجاوز با همه کوشش‌ها و تلاشهای خود در این مدت طولانی موفق نشده است که حتی یک ربع خاک افغانستان را تحت اشغال قطعی خود درآورده. این پایداری کم نظربر مردم افغانستان یکبار دیگر خاطره، کارنامه‌های تاریخی نیاکان بزرگ ما را زنده می‌سازد که در ادوار مختلف تاریخ پرنشیب و فراز افغانستان بخاطر دین، آزادی و نوامیس ملی در برابر قدرتهای معظم عصر خود بدون توجه به تفاوت قوا تا پای مرگ ایستادگی نموده و تا قوای متتجاوز را از خاک مقدس وطن بیرون نرانده‌اند، اسلحه بزرگ نگذاشته‌اند که این سرمشق پر افتخار آنها بهترین منبع الهام جانبازی و از خود گذری برای فرزندان امروز افغان بشمار می‌رود.

حاجت به توضیح نیست که این جنگ نامساوی و غیرعادلانه برملت افغانستان برخلاف اراده، آنها تحمیل شده است. قبل از مداخلات و تجاوز مسلحانه، شوروی، افغانستان یک کشور صلحجو، مستقل و غیر جانبدار بود که دوش بدوش سایر کشورهای جهان در راه توسعه، علایق دولتانه و حسن تفاهم بین المللی و تقویه، مبانی صلح و امن جهان صمیمانه تشریک مساعی می-

نمود و یگانه آرزویش آن بود تا از چنین یک فضای مساعد برای اکشاف منابع طبیعی و بلند بردن سویه مادی و معنوی مردم خود استفاده نماید. زمانیکه دولت شوروی پس از یک سلسله مداخلات سرکشاده بالاخره در ماه جدی (۱۳۵۸) مطابق دسمبر (۱۹۷۹) بدون هیچ یک دلیل و دستاویز قانونی و برخلاف تمام قوانین و مناسیر بین المللی بر کشور ما تجاوز مسلحانه نمود و بر علاوه توسط رژیم دست نشانده خود خواست یک ایدیولوژی بینگانه و خلاف دین و فرهنگ ملی ما را پر مردم مسلمان و آزادی دوست افغانستان تحمیل نماید. در برابر چنین اوضاع بود که مردم افغانستان به پیروی از وجانب دینی و عنعننه ملی خود بطور دسته جمعی به مقابل متجاوزین خارجی و خایین خالی قیام نمودند و از آنوقت تا امروز این جهاد برق و این مبارزه، مشروع با قام قوت و شدت در سرتاسر افغانستان مؤفقاره ادامه دارد.

اما شک نیست که این جنگ خامانسوز و تحمیلی در این مدت پنج سال به قیمت جان صدها هزار، مرد و طفل بینگناه و آوارگی چهار یک نفوس کشور که در اثر از بین رفتن خانه و دارایی، خود به کشور های همسایه مجبور به هجرت گردیده اند تمام شده است. اکثر دهکده های کشور و شبکه های آبیاری در اثر بیماری های لاینقطع زمینی و هوایی ویران و در نتیجه باعث قلت مواد غذایی و بروز امراض گوناگون ناشی از آن گردیده است که اگر وضع به همین منوال دوام گاید، خوف آن میرود که یک فاجعه، بزرگ بشری مانند آنچه امروز در حبشه رخ داده است، در افغانستان نیز رونما گردد که در آنوقت چاره جویی آن خیلی مشکل خواهد بود.

متأسفانه قوای متجاوز بدون کوچکترین اعتنا به جوانب بشری قضیه و عواقب وخیم آن، در برابر پاپشاری مشروع و حق به جانب مردم افغانستان هرچه بیشتر برشدت عمل خود می افزایند و میخواهند از طریق زور و فشار احساسات آزادی خواهی یک ملت را خفه و خاموش سازند. درحالیکه به هیچ یک این فشارها و مظالم طاقت فرسا بطوریکه مشاهده می شود در این مدت دراز نتوانسته است روحیه، شکست ناپذیر ملت افغان را متزلزل و آنها را حاضر به قبول سلطه، اجنبي و نظام مردود آن بگرداند. بالعکس اين قدرت

نایی ها عزم و اراده، مردم افغانستان را در دفاع از مقدسات دین و نوامیس ملی شان قوی تر و راسخ تر ساخته است که علایم آن در حملات جسوارانه اخیر مجاهدین علیه قوای اشغالگر در کابل و دیگر نقاط افغانستان خوبتر تشخیص شده میتواند.

بنابر آن وقت آن رسیده است تا اتحاد شوروی بعد از مرور پنج سال با درک این واقعیت ها و براساس مسؤولیتی که بحیث یک کشور بزرگ در مقابل جامعه بشری بدش دارد، بر موقف خود در قبال قضیه، افغانستان تجدید نظر اساسی بعمل آرد، و بعرض طریق زورگویی و اتک، به قوه از روی صداقت راه مفاهمه و مذاکره را برای حل این معضله در پشن گیرد.

اگر واقعاً زمامداران شوروی بضریکه همواره در مجامع بین المللی ادعا مینمایند خواهان حل مسالت آمیز قضیه، افغانستان میباشند، اکنون باز یک فرصت مساعد بدست آمده است تا این ادعای خود را با قبول تازه ترین قطعنامه اسامبله، عمومی ملل متحد که فقط چند هفته پیش از این با اکثریت بیسابقه، آراء به تصویب رسیده است، به اثبات برسانند یکبار دیگر این قطعنامه از اتحاد شوروی تقاضا مینماید تا قوای نظامی خود را از افغانستان خارج نموده و استقلال سیاسی و تمامیت ساحه و موقف عدم انسلاک افغانستان و حق تعیین سرنوشت مردم افغانستان را به رسمیت بشناسند. البته در صورت قبول شدن این تقاضای دسته جمعی اکثریت قاطع ملل جهان از طرف اتحاد شوروی راه برای رسیدن به یک فیصله، عادلانه قضیه، افغانستان از طریق مذاکرات مستقیم بین تمام طرف های ذیعلاقه بشمول نایندگان جنبش مقاومت افغانستان بازخواهد شد.

در اخیر با اظهار صمیمی ترین احساسات همدردی و غم‌زیکی عمیق قلبی به خواهان و برادران داغدیده و درد رسیده، خود مردم پرافتخار افغانستان از بارگاه ایزد متعال به کمال نیازمندی استدعا می ناییم تا شهدای راه حق و آزادی را قرین رحمت خود گردانیده مجاهدین و مبارزین ما را در راه نیل به اهداف مقدس شان باری فرماید.

اظهارات اعلیحضرت به مناسبت روز بین المللی همبستگی با مردم افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

جهاد برحق مردم افغانستان در برابر قدرت عظیم نظامی شوروی از هر جهت مستحق آنست تا پشتیبانی و مساعدت ملتها و سازمانهای عقیده مند به آزادی و عدالت را در سرتاسر جهان بخود جلب نماید.

این مبارزه، ملت افغان در اساس متعلق به تمام انسانهایی است که از تسليم شدن بمقابل زور اباء می ورزند و تحکم و سلطه، غیر را مردود می شمارند.

روز اول حمل که مصادف با روز اول سال درکشور ما می باشد، از چند سال به اینطرف در اکثر کشورهای جهان آزاد به حیث روز همبستگی با مردم افغانستان برگزار می گردد، این قدردانی در حقیقت به منزله، تقدير و تجلیل از چنان ملتی است که در کشاکش مرگبار امروزی آزادی را بحیث یگانه شرط زندگی انتخاب کرده است.

به استقبال از این روز ملی و باستانی برماست تا عمیق ترین مراتب احترام و قدرشناسی خود را توأم با ادعیه، خالصانه به رزمندگانی اهدا نائیم که در کوه ها، دره ها، شهرها و روستاهای وطن محبوب ما افغانستان با مقاومت حیرت انگیز خویش، روحیه شکست ناپذیر یک ملت آزاده، را به بهترین وجه تمثیل می نمایند، ملتی که تنای دیگری جز این ندارد که با حفظ معتقدات دینی و هویت ملی خود در قطار سایر ملل آزاد جهان شرافتمدانه زیست نماید.

روز: ۱۳۶۴/۱/۱
مطابق ۱۹۸۵/۳/۲۱

پیام درباره ائتلاف تنظیم‌های مجاهدین

بسم الله الرحمن الرحيم

اعلام ائتلاف تنظیم‌های عمدۀ مجاهدین که مأمور دیرینه، قام مردم افغانستان بود، موجب مسرت و امتنان عمیق من گردید.

بحیث فردی از ملت افغان این مؤفتیت را که تنظیم‌های عمدۀ جهاد بدست آورده اند، بخود آنها و به قام مجاهدین فداکار که در سرتاسر خاک مقدس وطن ما بخاطر دفاع از دین، خاک و آزادی کشور آبایی خود مشغول پیکار میباشند، صمیمانه تبریک می‌گوییم و از بارگاه ایزد متعال نیاز میکنم که این اقدام نیک را برای پیشبرد جهاد برحق مردم افغانستان و نجات خواهران و برادران استمدیده، ما بفضل و کرم بی پایان خوش قرین مؤفتیت گرداند. این اقدام خردمندانه یکبار دیگر آن خصلت ذاتی مردم نجیب و خداپرست افغانستان را به اثبات میرساند که در طول تاریخ کشور همواره در موقع بروز خطر خارجی اختلافات ذات الیینی را یکسو گذاشته برای رفع آن خطر دو شادو ش همیگر در یک صف واحد قرار گرفته اند.

اکنون توقع قاطعه مردم افغانستان اینست تا این ائتلاف فرخنده بیاری خداوند بزرگ مراحل تکامل خود را در جهت اتحاد عام و تام جمیع تنظیم‌های جهادی به مقصد طرح ریزی یک جبهه، متعدد سرتاسری هرچه زودتر طی نماید.

البته ایجاد جبهه، سرتاسری مستلزم اتفاق نظر و عمل همکانی و اشتراک مساویانه، قام اقشار و اقطار مردم خواهد بود تا بحیث مظہر اراده، ملت افغانستان مدار اعتبار و مورد شناسایی جامعه، بین المللی قرار گرفته بتواند. شک نیست که به میان آمدن چنین یک جبهه، ملی از یکطرف جهاد برحق مردم افغانستان را در قام سطوح و ابعاد آن تقویه خواهد کرد و از طرف دیگر مرجع مناسب و واحدی را بوجود خواهد آورد تا بوسیله، آن با مجامع بین المللی و کشورهای صلحدوست و عدالت پسند جهان که پیوسته از مبارزه، مشروع مردم

افغانستان پشتیبانی نموده اند تماس و مفاهمه صورت گرفته بتواند.

در پایان بار دیگر این مؤفتیت را به مجاهدین قهرمان در داخل و خارج کشور تبریک گفته به ارواح پاک شهدای راه حق و آزادی درود بی پایان اهداء می کنم و برای ملت مجاهد افغانستان در راه نیل به اهداف حقه شان توفیقات ایزدی را مستلت می نایم.

روم: ۲۰ می ۱۹۸۵ - مطابق ۳۰ شور ۱۳۶۴

پیام

به مناسبت ششمین سالگرد تجاوز شوروی به افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

شش سال است که ملت افغانستان با وصف قلت وسایل مادی در برابر قویترین قدرت نظامی «جهان مؤقانه مقاومت مینماید». البته مردم افغانستان همواره با متتجاوزین و جهان گشایان مقابله نموده اند لیکن جریانات هولناک شش سال اخیر چنان آزمون بیسابقه ایست که در طول تاریخ پژوهاده افغانستان نظیر آن به مشاهده نمیرسد. از اینجاست که این روحیه، شکست ناپذیر مردم افغانستان بیش از پیش توجه و علاقمندی ملل جهان را بخود جلب نموده و سبب گردیده است که پیهم از طریق مجامع بین المللی و مطبوعات آزاد پشتیبانی خود را از مبارزه، حق بجانب مردم افغانستان ابراز مینماید. چنانچه در این سلسله مجمع عمومی ملل متحده در جلسات سالیانه خود تا حال هفت مرتبه و هر بار با تعداد فزاینده، آرای کشورهای عضو (که از اکثریت قاطع ملل جهان غایبندگی میکند) بیرون شدن قوای اشغالگر و اعاده، استقلال، تمامیت ارضی و موقف غیرمنسلک افغانستان و شناسایی حق تعیین سرنوشت را برای مردم افغانستان تقاضا نموده است.

هرچند زمامداران گذشته، شوروی عموماً این تقاضاهای جدی و مکرر جامعه، بین المللی را نادیده گرفته اند، اما فضای مساعدی که در این اوآخر در افق بین المللی و مخصوصاً بعد از ملاقات سران اتحاد شوروی و ایالات متحده، امریکا به میان آمد، امیدواری های تازه را در قلوب ملت‌های رنجیده جهان که قربانی کشیدگیهای شرق و غرب و منازعات منطقی قرار گرفته اند، زنده گردانیده است.

ملت افغان که در این مدت در راه دفاع از دین، خانه، آزادی و هویت ملی خود از همه بیشتر متتحمل تلفات و خسارات طاقت فرسا گردیده است، توقع دارد تا زعامت جدید شوروی بر روی تجربه، حاصله وهم بخاطر بهبود مناسبات بین المللی بطوریکه در بیانات عمومی خود اشاره نموده اند، که برای جستجوی راه حل مسالمت آمیز قضیه، افغانستان آماده میباشند، این اظهارات خود را با اقدامات عملی در جهت بیرون کشیدن قوای نظامی خود از افغانستان و تسليم حقوق مسلم ملت افغان به اثیبات پرسانند تا هرچه زودتر خشونت و خونریزی جای خود را به مذاکره و مفاهمه گذشته و از این طریق زمینه برای تأمین ثبات و بهبود مناسبات کشورهای منطقه و تقویه صلح جهان به طریق مؤثری آماده گردد.

قبل از ختم کلام، یکباره یکراز بارگاه ایزدی موفقیت های مزیدی مجاهدین قهرمان افغانستان را استدعا نموده و به ارواح پاک شهدای راه حق ادعیه، خالصانه اتحاف مینمایم.

روم: ۶ جدی ۱۱۶۴

مطابق: ۲۷ دسامبر ۸۵

بیام

به مناسبت روز بین المللی همبستگی با مردم افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

روز ۲۱ مارچ مصادف با اول حمل که در کشور باستانی ما افغانستان روز اول سال شناخته می شود، از زمانه های قدیم بحیث یک جشن ملی و مردمی تجلیل میگردد، و چون این روز به آغاز موسم بهار تصادف میکند، مردم ما آنرا به منزله طبیعه، زندگی نو و الهام بخش آرزو ها و امیدهای نوین تلقی نموده و به شادمانی از آن استقبال می نمایند. بدینختانه از زمانیکه کشور عزیز ما بدنیال یک سلسله مداخلات، مورد تجاوز مستقیم قوای اشغالگر شوروی قرار گرفته این روز خوشی و نشاط نیز مانند سایر روزهای سال بروز سوگواری و ماتم مبدل گردیده است. سوگواری هزاران در هزار زن، مرد و اطفال معصوم که در اثر حملات و بمباردهای شباروزی قوای مهاجم، جان خود را از دست میدهند. کمتر خانواده در افغانستان سراغ شده میتواند که یک یا چندین تن از اعضای خود را در این مدت ازدست نداده باشد.

افغانها این جنگ را شروع نکرده اند، بلکه این جنگ بر مردم تحمیل شده است و آنها در اثر تجاوز ناحق و بلا موجب قوای شوروی مجبور گردیده اند بخاطر دفاع از دین، خاک، آزادی و هویت ملی خود به مقابله پردازند. شک نیست که این جنگ از هر حیث یک جنگ نامساوی و غیرعادلانه است اما مردم افغانستان بطوریکه در این مدت طولانی به اثبات رسانیده اند، عزم راسخ دارند این مبارزه، مشروع خود را تا اخراج قوای متاجوز و اعاده، آزادی کشور و بذست گرفتن سرنوشت خود با قبول هرگونه قربانی ادامه دهند.

جای مسرت است که ملت های حق بین و عدالت پست جهان از این مبارزه، حق به جانب مردم افغانستان پشتیبانی نموده، چه در مجامع بین المللی و چه

بطور مستقیم توسط اعلامیه های رسمی و از طریق رسانه های خبری تخلیه، فوری و کامل افغانستان را از قوای اشغالگر خارجی تقاضا نموده و مینمایند و نیز با سهمگیری در فراهم کردن کمکهای بشری به پناهگزینان افغان از طریق مؤسسات بین المللی و یا بصورت انفرادی اپراز مساعدت میکنند. که البته این پشتیبانی و همدردی جهان شمول موجب تخفیف آلام و تقویه، روحی مبارزین راه آزادی گردیده است. در این سلسله انتخاب روز (۲۱) مارچ بحیث روز بین المللی همبستگی با مردم افغانستان و برگزاری همه ساله، آن از طرف یک عدد کشورهای آزاد، نمایانگر تقدیر و احترامیست که آنها از روحیه، شکست ناپذیر و مقاومت کم نظیر مردم افغانستان در جهت دفاع از حق، عدالت و آزادی یعنی ارزشهایی که جامعه، بشری بطور عموم به آن علاقمندی دارند از خود نشان میدهند. در حالیکه ملت مبارز افغان از این همدردی و پشتیبانی و مساعدتهای اخلاقی ملل حق پرست وعدالت خواه جهان اظهار امتنان مینمایند، به ملاحظه، وضع اسفناکی که در نتیجه، بی اعتمایی اتحاد شوروی از قبول تقاضاهای مکرر و مسلسل جامعه، بین المللی و اصرار آن به ادامه، خشونت و خونریزی در افغانستان به میان آمده است، صمیمانه از تمام کشورهای صلح دوست جهان توقع دارند تا با تمام وسایل ممکنه بصورت انفرادی و دسته جمعی برای خاتمه دادن به این جنگ خانگانسوز که تأثیرات سوء آن همین آلان توازن و ثبات این گوشه دنیا را مورد تهدید قرار داده است، توجه فوری و جدی مبذول دارند تا در اثر این مساعی و فشار های همه جانبی هرچه زودتر زمینه برای رسیدن به یک فیصله، شرافتمدانه و عادلانه، این قضیه، در دنیا مطابق قطعنامه های ملل متعدد که متضمن استقلال، تمامیت ارضی، حاکمیت ملی و حق خودارادیت مردم افغانستان باشد، آمده گردد و ملت رنجیده، افغان بتواند در سایه، آزادی و صلح به تعیین سرنوشت و اعمار مجدد کشور خود بپردازد. در پایان به ارواح پاک شهدای راه حق و آزادی درود و ادعیه، خالصانه اتحاف نموده موفقیت مزید مجاهدین قهرمان ما را از درگاه ایزدی تمنا میکنم.

روم: ۲۱ مارچ ۱۹۸۶

مطابق: ۱ حمل ۱۳۶۵

اظهارات در مورد قطعنامه تاریخی (۱۹۸۷/۱/۱۷) اتحاد اسلامی مجاهدین افغانستان

محمد ظاهرشاه ضمن تبصره ای از موقف اخیر اتحاد اسلامی مجاهدین افغانستان در پشاور، حسن استقبال نموده و از اینکه اتحاد مذکور با اتخاذ یک موقف متحد در برابر تظاهرات تبلیغاتی فعلی موفق گردیده اظهار مسرت نمود، و این یک پارچگی ارکان عمدۀ جنبش مقاومت را عامل مؤثر در راه پیشرفت بسوی هدف اصلی تلقی نمود.

محمد ظاهرشاه اظهار امید کرد که اتحاد اسلامی مجاهدین افغانستان با ایجاد چنان یک تشکیلاتی موفق گردد که به وسیله آن کار پیشبرد جهاد تحت اداره واحد و مؤثری قرار گرفته و بتوانند درین موقع حساس در بُعد سیاسی نیز فعالیت خود را جهت احراق حقوق مشروع مردم افغانستان تقویه و توسعه بخشد. پادشاه سابق افغانستان در اخیر از اتحاد شوروی تقاضا نمود تا با بیرون کشیدن هرچه زودتر قوایش از افغانستان و شناسایی استقلال و تمامیت ارضی و حق تعیین سرنوشت مردم افغانستان زمینه را برای بازگشت امن و ثبات در افغانستان و در این منطقه، جهان فراهم نماید.

روم / ۲۲ جنوری ۱۹۸۷

بیانیه به مناسبت کنفرانس سران کشورهای اسلامی منعقده کازابلانکا (مراکش)

همه میدانند که افغانستان از تأسیس مؤقر کشورهای اسلامی (سالهای اخیر دهه ۱۹۲۰) یک عضو صادق و وفادار این مؤسسه بوده است. حکومتهای مختلفی که از آن تاریخ به بعد در افغانستان رویکار آمدند تا زمان غصب قدرت از طرف کمونیست‌ها در سال ۱۹۷۸ در همه جلسات این کنفرانس مهم بصورت فعال سهم گرفته و بطور سازنده در تمام مباحثات و فیصله‌ای آن تشریک مساعی نموده اند.

در تمام این مدت افغانستان از حق مشروع هر ملت اسلامی برای آزادی و حق خودداری بدون درنظر گرفتن ساحه، نژاد و یا موقعیت جغرافیایی آن پشتیبانی کرده است که بهترین مثال آن پشتیبانی دائمی حکومت و ملت افغانستان در طول سی سال گذشته از آمال حقه، مردم فلسطین می‌باشد.

برعلاوه ملت افغانستان یک جزء لاینفک جا معه اسلامی به شمار می‌رود که با هم فرهنگ و عnenات مشترک دارند. روی این اصل مطابق بنیادهای عالی و دین مقدس اسلام، هر آنچه ملت مسلمان را متأثر گرداند، طبعاً بر قام کشورهای اسلامی تأثیر وارد می‌نماید. از طرف دیگر جنگ فعلی که بر ملت افغانستان تحمل گردیده در عین زمان هم حیثیت، جهاد اسلامی و جنگ آزادی هردو را حائز است که از این حیث این مبارزه بر حق، پشتیبانی و سهمگیری فعالانه همه کشورهای اسلامی را ایجاب می‌نماید. بر اساس روحیه، اخوت اسلامی و همبستگی باهمی است که افغانها اولتر از همه پشتیبانی اخلاقی و

مساعدت مادی برادران مسلمان را انتظار دارند.

شک نیست که افغانها از علاوه‌مندی صمیمانه، موقف تزلزل ناپذیر کنفرانس اسلامی در قسمت پشتیبانی از داعیه، بحق خود اطلاع و اطمینان دارند، ما از کمکهای بشری که برادران مسلمان ما به افغانها آواره در خارج بعمل آورده‌اند، سپاسگزار می‌باشم.

به کلی روشن است که اندازه، تلفات و آلام مختلف در بین نفوس کشوری تناسب پریشان کننده را حائز گردیده و شکل کشتار را بخود گرفته است در اینجا مخصوصاً باید تذکر داده شود که عدم پیشرفت در مذاکرات غیر مستقیم ژئو تخت نظر سازمان ملل این اندیشه، ما را نسبت به آینده بیشتر می‌سازد از اینرو جداً امیدواریم که کنفرانس کشورهای اسلامی هرچه زودتر ابتکار تازه را روی اساسات واقع بینانه تر و عادلانه با بهترین نمایندگان واقعی ملت افغان به مقصد دریافت یک فیصله منصفانه و عملی جهت خروج قوای شوروی و شناسایی استقلال و تمامیت ارضی افغانستان بشمول حق خودداریت مردم ما برآه اندازد.

افغانها به سهم خود با درک واقعیت اوضاع سعی بلیغ دارند تا بر اختلافات ذات البینی خود فایق آمده و به تشکیل یک جبهه، متحد با قاعده، وسیع شامل مجمعی جنبش مقاومت موفق گردند.

در انتظار به ثمر رسیدن این مساعدی، توقع می‌رود کشورهای برادر مسلمان، توجه عاجل خود را به تهیه، ضروریات مادی مجاهدین به شمول سلاح دفاعی جهت تقویه، توانایی آنها به حفظ جان خود و فامیلهای شان؛ از بباردمان‌های مخرب فضایی مبدول دارند.

درخانمه موفقیت کامل این کنفرانس بزرگ را برای دسترسی به اهداف عالی آن جهت اعلای کلمة الله و داعیه، عدالت، آزادی و صلح در سرتاسر جهان از صمیم قلب آرزو می‌نمایم.

بیان
به مناسبت آغاز سال نو

بسم الله الرحمن الرحيم

هموطنان گرامی، ملت مسلمان و قهرمان افغانستان،
اینک یکسال دیگر از تاریخ پرافتخار شما به پایان میرسد، سالی که
مانند هفت سال گذشته شاهد کارنامه های دلیرانه، شما ملت مسلمان
افغانستان، قوماندانهای جبهات و تنظیم های جهادی برعلیه قوای شوروی و
همستان آن بوده است.

این تجاوز برخلاف تمام قوانین بشری و حقوقی و مقررات بین المللی،
حاکمیت ملی، دین، عنعنات و حق خودداریت ما را صدمه زده و برعلواد
شهرها و قصبات، مساجد، مکاتب و مراکز فرهنگی، زراعتی و اقتصادی را
نیز خساره مند ساخته است.

به این مناسبت اینجانب به ارواح پاک شهدای راه اسلام و آزادی اتحاف
دعا کرده برای کافه، ملت غیور افغانستان ابراز تعزیت و با آنها یکه در اثر
جور و ستم خصم مشقت هجرت را قبولدار شده اند، اظهار تسلیت نموده و خود
را در این ماتم ملی غمزیریک میدانم.

قابل تذکر است که در این اواخر در اثر مقاومت مردانه و جهاد برق
شما، ایجابات سیاسی قدرتهای ذیدخواست در قضیه افغانستان، خروج هرچه
زودتر قوای شوروی، تأمین استقلال، حاکمیت ملی، تمامیت ارضی و استقرار
صلح وامنیت در کشور ما را نوید میدهد.

البته این جریانات ارزیابی عمیق و مذاکرات وسیع و همه جانبی را ایجاد
میکند. از بارگاه خداوند متعال تنا میکنم قضیه افغانستان چنان راه حلی به
خود اختیار نماید که مورد قبول کافه، ملت افغان واقع گردد.

روم: ۱۴ مارچ ۱۹۸۷

به مناسبت هشتمین سالگرد تجاوز شوروی بر افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

از تجاوز قوای شوروی به کشور ما اکنون هشت سال میگذرد، هشت سالی که در طول آن مردم افغانستان با انواع رنجها و مصایب طاقتفرسا مواجه بوده و بیش از یک میلیون فرزندان خود را از دست داده اند، اضافه از پنج میلیون افراد کشور مجبور به ترک وطن و آوارگی در کشورهای دیگر گردیده اند و بالاخره هشت سالی که در جریان آن اکثر شهرها و دهکده های کشور ما ویران و قسمت کلی وسایل زندگانی مردم در اثر بباردمان های زمینی و هوایی از بین رفته است.

این جنگ را افغانها آغاز نکرده اند بلکه این جنگ نامساوی بر ملت افغانستان تحمیل گردیده است، ملتی که با پیروی از موقف عنعنوی خود باهمه کشورها بالخاصة باکشورهای منطقه همواره مناسبات حسنی را حفظ نموده و هیچگاه برای همسایگان خود منبع خطر نبوده است.

این اتحاد شوروی بود که بدون هیچ دلیل و برخلاف تمام قوانین و موازين بین المللی بر افغانستان، کشور همسایه خود تجاوز نمود و در برابر چنین یک تجاوز ناحق و عربان بود که مردم افغانستان مجبور گردیدند برای دفاع از دین، خاک و آزادی خود به قیام مسلحانه پردازند و در این مدت طولانی با وسایل ناچیز در برابر قوایی به مراتب بزرگتر، با شجاعت کم نظیری که موجب شکفت و تحسین جهانیان گردیده مبارزه می کنند.

چنانچه همین مقاومت خلل ناپذیر آنها بود که توأم با فشار متزايد افکار عامه، جهانی بالاخره اتحادشوری را به اتخاذ یک سیاست واقع بینانه و جستجوی راه حل سیاسی به مقصد خارج ساختن قوایش از افغانستان و دار گردانید.

در اثر این تحولات، اکنون شرایط تازه به میان آمده است که ایجاب مینماید تا مردم افغانستان بیش از پیش بدور هم جمع گردیده و در قبال انکشافات جدید موقف واحد و ثابتی اختیار نمایند تا خدا بخواهد در سایه اتحاد فکر و عمل همگانی، از شرایط مساعد فعلی در راه برآورده شدن اهداف مقدس و مشترک ما استفاده مثبت بعمل آمده بتواند.

به سلسله، این تحولات، ملاقات آخر سران دو ابرقدرت در واشنگتن، فرصت دیگری بود که در آن روی موضوع افغانستان بین دوکشوریکه هردو در تأمین صلح و امن جهان مسؤولیت بزرگ و مشترک دارند، تبادل نظر صورت گرفت.

در حالیکه مردم افغانستان از هرگونه مساعی که به مقصد دریافت یک راه حل عادلانه، معضله، افغانستان بعمل بباید، حسن استقبال می نماید، امیدوار اند که ادامه، این تماس ها در پیشرفت عملیه، صلح در افغانستان مدد و مؤثر واقع گردد.

در عین زمان توقع آنها اینست تا در هرگونه مذاکراتی که روی این موضوع صورت میگیرد، نمایندگان حقیقی مردم افغانستان اشتراک داشته و هم هر فیصله، که پیشنهاد میشود، متکی بر اساساتی باشد که از طرف سازمان ملل تثبیت گردیده است، یعنی خروج فوری کامل و بدون قید و شرط قوای شوروی از افغانستان، اعاده استقلال و تمامیت ارضی و موقف بیطرفی و عدم انسلاک افغانستان و حق تعیین سرنوشت برای مردم افغانستان تا خود آنها آزادانه و بدون هیچگونه فشار و مداخله، خارجی نظام آینده، خود را تعیین نمایند.

تاجانیکه به اتحاد شوروی متعلق است، اگر واقعاً زعمات آن کشور بطوریکه ادعا میکند آماده خارج ساختن قوای خود از افغانستان و حل مسالت آمیز قضیه افغانستان باشد، باید رأساً برای مذاکره با قوای مقاومت

افغانستان که طرف اصلی قضیه میباشد، اظهار آمادگی نماید.

در آنصورت مردم افغانستان مطابق عنعنات ملی خود که بر اساسات
صلاحجویی و حل منازعات از طریق مسالت آمیز استوار است حتی المقدور
برای رسیدن به یک فیصله عادلانه و شرافتمندانه که منافع مشروع هردو جانب
را تضمین و راه را برای از سرگرفتن مناسبات همچویاری بین دو کشور همسایه
به اساس مساوات کامل و عدم مداخله در امور داخلی همیگر باز نماید، از
ابراز مساعدت خودداری نخواهد کرد.

در این موقع به حیث یک فرد ملت افغان وظیفه خود میدانم تا از
پشتیبانی حق بینانه، تمام کشورهای که در طول این هشت سال همواره چه در
داخل ملل متعدد و دیگر مؤسستات بین المللی و چه بصورت مستقیم از داعیه،
مشروع افغانستان بعمل آورده اند و همچنین از مساعدتهای بشری کشورهای
دوست و عدالت پسند با مهاجرین و مجاهدین افغان صمیمانه اظهار قدردانی
مینمایم.

در پایان به ارواح پاک شهدای راه حق و آزادی احتراف دعا نموده آزادی
وطن عزیز و سریلنگی هموطنانم مردم قهرمان افغانستان را از بارگاه خداوند
بزرگ مستلت می نمایم.

روم: ۲۷ دسامبر ۱۹۸۷

مطابق: ۶ جدی ۱۳۶۶

پیام

به مناسبت آغاز سال نو

بسم الله الرحمن الرحيم

برادران، خواهران، فرزندان و هموطنان عزیزم،
خداوند بزرگ را شکرگذارم که به ما و به ملت قهرمان و مجاهد
افغانستان توفیق عنایت فرمود تا سال جدید را که امیدواریم در عین حال آغاز
یک مرحله نو در حیات سیاسی افغانستان باشد، استقبال غافلیم.
زندگانی نوین افغانستان نتیجه ایشار کم نظیر و جهاد بزرگ مردم ما در
طول یک دهه، گذشته خواهد بود. تجارت و واقعیت های این دهه و احترام خون
پاک شهدای جهاد و راه آزادی افغانستان مسؤولیت های سنگینی را به عهده
فرزندان افغانستان میگذارد که به درک و ایفای آن کمال دقت و اهتمام و
اخلاص به خرج داده شود.

آینده نشان خواهد داد که جهاد افغانستان یک نقطه عطف فه تنها در
جريان سیاست منطقه بل به پیمانه، وسيعتر در جريان سیاست چهانی خواهد
بود. آنچه که از برکت ايمان و اتكاء به کمک خداوند و ایشار بى حد ملت

مسلمان افغانستان بدست آمده باید از طریق وحدت و خودگذری حمایه و تقویه شود. برای رسیدن به اهداف جهاد و بنای یک جامعه، نوین مبنی بر اساسات اسلامی و تأمین استقرار و انکشاف از همه اولتر به ایجاد تفاهم و همنوایی بین تمام طبقات و عناصر جامعه، افغان احتیاج مبرم احساس میگردد تا در روشنی آن تفاهم و همنوایی امکان ایجاد یک چوکات مؤثر سازمانی مناسب به آمال مردم مسلمان، صابر و متتحمل افغانستان میسر گردد.

ملت افغانستان، برادران، دوستان و همسایگان ما بایست یقین داشته باشند که بدون ایجاد یک چوکات سازمانی قابل قبول برای ملت افغانستان از طریق احتوای همه عناصر و طبقات ملت افغان ثبات لازم برای اعمار مجدد و بنیانگذاری یک جامعه، جدید که شایسته، جهاد و اثیار مردم افغانستان باشد، میسر شده نمیتواند.

از بارگاه خداوند بزرگ آرزومندم سال نو کشور عزیز ما را سال انجام دردها و التیام زخم‌ها و آغاز مرحله، جدید ثبات و استقرار و بنای جامعه، نوین اسلامی افغانستان بگرداند.

و من الله التوفيق
روم: ۱۹۸۸/۳/۲۱

پیام

به مناسبت روز همبستگی بین المللی

اینک یک سال دیگر بر سالهای غم انگیز و مصیبت باری که مردم نجیب و بیگناه افغانستان از (۹) سال به اینطرف به آن دوچار اند، افزود میگردد و یکبار دیگر خواهران و برادران رنجیده، ما سال نو را عوض خوشی و فراغ خاطر در سوگواری عزیزان خود سپری می نمایند.

هرچند درماه های اخیر امیدوارهای براز پایان یافتن این فاجعه، خونبار بوجود آمده بود، اما تاکنون کدام حرکت واقعی که دلالت بر نزدیکی چنین یک اکشاف خاطر خواه نموده بتواند، بظهور نرسیده و جنگ خانمانسوز در چهار گوشه، کشور ویران شده، ما کماکان جریان دارد. این حالت انتظار خوف و رجا ایجاب آنرا می نماید درحالیکه باعزم خلل ناپذیر به باری خداوند بزرگ به مبارزه، مشروع خود ادامه میدهیم، امکانات دستیابی به صلح را نیز از نظر دور نداشته از تمام وسایل و فرستهای که برای رسیدن هدف از طریق مسالت آمیز میسر گردد، آگاهانه و خردمندانه بهره برداری نمائیم که این کار اولتر ازهمه و بیشتر از پیش به از خود گذری و روشن بینی تمام افراد و جماعات و طبقات ملت بستگی دارد. مردم افغانستان به شهادت تمام جهانیان در میدان مبارزه بهترین امتحان شجاعت و استقامت خود را داده اند. اکنون با مساعدت شدن شرایط بین المللی وقت آن رسیده است تا در عرصه، تدبیر و سیاست نیز

لیاقت و درایت خود را آنطوریکه شایسته یک ملت زنده و بیدار و با استعفای اثبات برساند. در لحظات کنونی انتظار جهانیان متوجه ما بوده است، نگران اند که ببیند ما چگونه شمره، این کامیابی شگفت انگیز خود را در راه اعاده، صلح و امن و اعمار مجدد کشور خویش مورد استفاده قرار میدهیم، بحیث یک خدمتگار سابقه دار وطن در این مرحله، نازک و تاریخی توصیه من به شما خواهران و برادران هموطن آنست تا با درک حساسیت فوق العاده موقع با ترک تمام ملاحظات دیگر توجه خود را تنها و تنها بسوی هدف مقدس و مشترک ما که عبارت از تأمین و آزادی وطن و بدست گرفتن سرنوشت کشور عزیز ما باشد، متوجه و متصرک گردانیده تا خداوند بزرگ قسمیکه به بندگان مؤمن خود وعده فرمود نصرت حقیقی را نصیب گرداند. نکته، مهم دیگر آنست که در هر تصمیمی که برای آینده، وطن پیش بینی میشود نظر تمام اشار جامعه و توافق جمیع اقوام و طوایف و کلیه، ذهنیت ها و ارزشها م وجود در کشور بصورت عادلانه و مساویانه بدون تبعیض و تنگ نظری جستجو و مدار اعتبار قرار داده شود تا فیصله های که صورت میگیرد از پشتیبانی عموم برخوردار بوده بصورت مطمئن و دوامدار به خیر و صلاح کشور و مردم ما مورد تطبیق قرار گیرد.

قبل از ختم کلام به مناسبت روز بین المللی همبستگی با مردم افغانستان بحیث یک فرد افغان وظیفه خود میدانم مراتب امتحان عمیق خویشا به قام کشور های جهان که از بد و امر از داعیه، برحق مردم افغانستان پشتیبانی و با مجاهدین و مهاجرین افغان سخاوندانه ابراز مساعدت نموده اند تقدیم و تجدید نمایم. در پایان به روح پر فتوح شهدای راه حق و آزادی ادعیه، خالصانه نشار نموده آزادی هرچه زودتر وطن و پایان آلام هموطنان عزیزم را از خداوند بزرگ و برتر قمنا میکنم.

روم: ۱۹۸۸/۳/۲۱

۱۹۸۸/۳/۲۱

بیانیه درباره موافقات ژنیو

امروز ۲۵ ثور ۱۳۶۷ هجری شمسی مطابق با ۱۵ می ۱۹۸۸ میلادی که مصادف با آغاز موافقات ژنیو مبنی برخروج کامل نیروهای شوروی از افغانستان میباشد، به عقیده من یک روز مهم در تاریخ افغانستان و جهاد کم نظیر ملت مسلمان و مجاهد آن بشمار میرود. این روز تاریخی بدون درنظر داشت آنچه اتحاد شوروی در تفسیر و تعبیر موقف سیاسی خود از آن یاد میکند، یقیناً یکی از مراحل عمدۀ جهاد برحق مردم افغانستان را در راه دفاع از عقیده «کرامت» و حقوق ملی آنها تمثیل مینماید.

واقعیت های دهه جهاد افغانستان با این مرحله موقیت خود مردم ما را در معرض آزمایش خطیری جهت تکمیل و تحقق بخشیدن به اهداف جهاد در تعیین سرنوشت آینده کشور شان قرار میدهد.

اجهام مؤلقانه این آزمایش بزرگ مستلزم عزم، درایت و درک واقعیت ها و انتخاب روش مناسب با آن خواهد بود.

دورنمای آینده چنان است که وقایع و تحولات به سرعت رونما خواهد شد و این خود ایجاب میکند تا سرعت عمل لازم و تصمیمات اساسی در سطح سیاست ملی افغانستان بکار برد شود.

آرزومندیم هموطنان مجاهد ما نقش تاریخی خود را در قبال این مسؤولیت ایمانی و ملی در چوکابت سازمان واحد برمنای اساسات دین مقدس اسلام طوری انجام دهند که موجب سریلنگی ما در پیشگاه خداوند بزرگ و وسیله افتخار هموطنان و یادگار الهام بخش برای نساهای آینده باشد. با اختتام پردازی این روز تاریخی، وظیفه، خود و همه هموطنان عزیز میدانم تا به ارواح پاک شهدای جهاد افغانستان دعای رحمت و مغفرت کرده و با بازماندگان و همه آنها یکه در این جهاد ز جر و ظلم دیده اند، اجر بزرگ و صبر جمیل تنا غائیم. آمین یا رب العالمین

روز: ۱۵/۰۵/۱۹۸۸ مطابق: ۱۳۶۷/۲/۲۵

پیام درباره موافقات ژنیو

باوصف اینکه در مذاکرات ژنیو طرف های اصلی قضیه یعنی باشندگان ملت افغانستان و اتحاد شوروی مستقیماً شرکت نداشتند باز هم امید میرود این موافقات راه را برای خروج قوای شوروی از افغانستان که متضمن استقلال کامل، تمامیت ارضی افغانستان و حق خودداردیت مردم افغانستان بدون مداخله خارجی باشد، باز نماید و به این طریق افغانستان بتواند بار دیگر به حیث یک کشور آزاد سیاست بیطوفی و عدم اسلام خود را از سرگرفته از این راه در تأمین ثبات در داخل کشور و همچنین در این منطقه حساس که صلح و امنیت جهان تا اندازه زیاد به آن بستگی دارد نقش مؤثری را ایفا نماید.

برای رسیدن به این هدف، بطوریکه قبل اظهار غوده ام ضروری میدانیم تا با ادامه، مساعی ملل متحد، افغانها و دیگر جوانبیکه در عملیه، اعاده، امن در افغانستان ذیدخل می باشند. شرایط لازمه، تأمین صلح در افغانستان از طریق انعقاد یک لویه جرگه ممثل تمام عناصریکه در داخل و خارج افغانستان، ملت افغان را تشکیل میدهند، فراهم گردد تا به این ذریعه یک حکومت انتقالی که از پشتیبانی اکثریت مردم افغانستان برخوردار باشد، بوجود آید.

اظهارات محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان درباره تظاهرات تبلیغاتی رژیم کابل

محمد ظاهرشاه در پاسخ یک سوال امکان هرگونه رابطه و همکاری خود را با رژیم فعلی کابل رد نمود. پادشاه سابق این مطلب را به جواب سوالی اظهار کرد که در مورد پیشنهاد رژیم کابل دایر بر میانجی گری ایشان درامر مصالمه نام نهاد ملی بعمل آمده بود.

پادشاه سابق افغانستان به ادامه موضوع یکباره دیگر همبستگی کامل خود را با جهاد برحق مردم افغانستان تکرار و آمادگی خویش را برای ایفای هر خدمتی که مرام آن آزادی وطن و نجات هموطنان شان از مصائب کنونی باشد دوش بدوش دیگر برادران مجاهد، اعلام داشت.

پیام به مناسبت نهمین سالگرد تهاجم شوروی به افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

به مناسبت فرارسیدن نهمین سالگرد تهاجم شوروی به افغانستان اولتر از همه مراتب همدردی و غم شریکی عمیق قلبی خود را به قام خواهان و برادران هموطن نسبت به رنجها و مصائب طاقت فرسایی که دراین مدت دراز متholm گردیده و عده، کشیر عزیزان خود را از دست داده اند، اظهار مینمایم و به درگاه خداوند بزرگ و برتر استدعا میکنم تا این شهدای راه حق را در جوار رحمت خود جا داده به بازماندگان شان صبر و اجر جمیل دنیوی و اخروی نصیب گردداند.

شک نیست که پیکار عظیم و کم نظر مردم قهرمان افغانستان در طول این ده سال جنگ خافگانسوز، صفحه، درخشان دیگری بر افتخارات تاریخی مردم با شهامت ما افزوده و یکباره یکر به جهانیان ثابت گردانید که ملت مسلمان و آزاده، افغانستان در طول تاریخ پر از نشیب و فراز خود همواره در راه دفاع از دین، خاک و آزادی خود با قدرت های به مراتب بزرگتر از خوش، بدون اعتنا به تلفات و ضایعات مردانه وار مقابله نموده و تا متجاوزین را از خاک خود بیرون نرانده، اسلحه بر زمین نگذاشته است.

اینک از برکت همین ایستادگی و مقاومت قاطعانه، قاطبه، مردم افغانستان است که در آغاز امسال، دولت شوروی با واقع بینی زعمات جدید خود در پایان ده سال نبرد بی نتیجه بالآخره از طریق توافقات ژنیو قبول کرد تا قوای خود را از افغانستان خارج سازد و سپس در اثر بروز مشکلات در راه اکمال این عملیه، دولت مذکور حاضر شد تا برای رفع این مشکلات با نایندگان جنبش مقاومت افغانستان به مذاکره، مستقیم پردازد که این تحولات بیسابقه به ذات خود کامیابی قابل ملاحظه، برای قوای مقاومت و تمام مردم قهرمان افغانستان بشمار میرود.

اما با این انکشافات مثبت و با وصف مساعد شدن اوضاع، بازهم برای دسترسی به اهداف اصلی جهاد که آزادی کامل خاک، وطن و بدبست گرفتن سرنوشت کشور از طرف غایبندگان واقعی مردم افغانستان باشد، هنوز فاصله دیگری در پیش است که پیمودن آن اتخاذ تصمیمات جامع و واقع بینانه و اقدامات به موقع و خردمندانه، قام عناصر فعال قوای مقاومت یعنی سران محترم جهاد، قوماندانهای جبهات داخلی و سایر مجاهدین فداکار را به اشتراک مساعی، پشتیبانی کامل تمام افراد کشور چه در داخل و چه در خارج یکسان ایجاب می‌نماید و فقط در سایه چنین یک وحدت نظر و عمل توأم با کنار گذاشتن هر نوع اختلافات باهمی بین افراد و گروه‌های مختلف و تمرکز به یک هدف مشترک است که میتوان امیدوار بود تا به لطف خداوند بزرگ در یک آینده نه بسیار دور، وطن ما دوباره آزادی و استقلال کامل خود را بدبست آورده و یک نظام اسلامی و ملی مطابق خواسته‌های قام اقوام و طبقات کشور جانشین رژیم دست نشانده، فعلی گردد و امن و آرامش در کشور مصیبت کشیده، ما عودت نماید. انشاء الله تعالى.

با استفاده از این موقع به حیث فردی از ملت افغان وظیفه خود میدانم تا از قام آن کشورهای دوست و حق بین جهان که در این مدت ده سال همواره از داعیه، برحق ملت افغانستان پشتیبانی نموده اند و همچنین از مؤسسات بین المللی بالخاصة مؤسسه، ملل متحد و سازمانهای مربوطه آن و دیگر مؤسسات خصوصی بخاطر مساعدتهای بشری که برای مردم افغانستان فراهم کرده اند، صیمانه اظهار تشکر نموده، امیدوارم این پشتیبانی و مساعدتها تا ختم فاجعه، فعلی و بعد از آن، در مرحله عمران مجدد کشور ویران شده، ما نیز ادامه یابد.

در پایان یکبار دیگر به ارواح پاک شهدای راه حق و آزادی اتحاف دعا نموده آسایش و سریلنگی هموطنان قهرمان خود را از بارگاه الهی نیاز میکنم.

و من الله التوفيق
روم، ۲۷ دسامبر ۱۹۸۸

محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان بدون هیچ نوع ادعا و امتیاز خوبشتن را در خدمت هموطنان خود قرار میدهد

در پایان دهه، جهاد به منظور دفاع از آزادی، عقیده، هویت ملی و در نتیجه خروج قوای شوروی از افغانستان، مردم مجاهد و آزادیخواه در معرض یک امتحان تاریخی دیگر قرار میگیرد. این امتحان شاید نتیجه گیری مدبرانه و عادلانه از موفقیت جهاد در راه جلوگیری از هر نوع خطریست که خدای ناخواسته منجر به تفرقه، خانه جنگی و خونریزی ناحق در افغانستان خواهد شد، از بین بردن خطر تفرقه و بی امنی ایجاد میکند تا اقدامات عاجل در جهت تحقیق کامل وحدت ملی افغانستان در چوکات اساسات اسلامی و تاریخی افغانستان صورت بگیرد. حداقل تقدیر از ایشاره کم نظریه ملت قهرمان افغان در راه تکمیل موفقیت جهاد، صلح و ثبات در کشور عزیز مستلزم آنست که این اقدامات بر روحیه، سهمگیری کافه، طبقات مردم افغانستان در تعیین سرنوشت آینده، کشورشان عملی شده بتواند.

رسیدن به این مأمول مقتضی آنست تا تمام اطراف ذیعلاقه و تمام عناصر جامعه، افغانی در راه تکمیل وحدت ملی آماده قبول ایشاره و گذشت از مصالح قصیرالمدت سیاسی و حزبی و پاره، از منافع خاص شخصی شوند، و در ایجاد

حالی در افغانستان دست اندرکار گردند که در آن قام ملت مجاهد افغان بدون فشار و اکراه و بدون تبعیض و امتیاز و بدون مداخله، اجنبی در تنظیم اوضاع سیاسی، ایجاد ثبات و استقرار و اعمار مجدد کشور شان بصورت مسالمت آمیز سهم بگیرند.

تجارب دده، گذشته ثابت نمود که مداخله خارجی در امور کشور ما و همچنان مغض اتکاء به کمک بیگانه در افغانستان کاری را به پیش برده غیتواند از آنرو هر تصمیم در مورد افغانستان باید از طریق اظهار اراده، ملت افغان بدون اجبار و تبعیض اتخاذ گردد.

من بحیث یک فرد افغان با داشتن سابقه طولانی در خدمت کشور عزیز خود طوریکه از آغاز جهاد تاریخی مردم افغانستان پیوسته همکار، همدرد و غمشریک، کافه، ملت مظلوم افغانستان و پشتیبان جهاد قهرمانانه شان بوده ام و تاجرانیکه در مقدور من و مناسب با حالت به خصوص من بوده علاوه از مقام های دیپلماتیک از هیچ نوع مسامعی لازم و اظهار موافق شخصی دریغ نکرده ام. اکنون که ملت مجاهد افغان درآستانه نتیجه گیری از جهاد بزرگ خود میباشند، بازهم با تمام صراحة خویشتن را در خدمت هموطنان خود قرار میدهم و بدون هیچ نوع ادعا و امتیاز به هر خدمتی که در توان من باشد، و از اراده، اکثریت مردم افغانستان نشئت نماید، اظهار آمادگی کامل مینمایم.

به افتخار این فرصت از بارگاه خداوند بزرگ نیازمند همچنان که یاری خداوند (ج) عامل موفقیت جهاد مردم افغانستان شده است، توفیقات الهی موجب تقویه و تحکیم وحدت ملی، اعاده ثبات و استقرار لعمار مجدد و سریلندي افغانستان گردد. و من الله التوفيق
اول می ۱۹۸۹

پیام محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان
به مناسبت خروج قوای مسلح شوروی از افغانستان

امروز ۲۶ دلو ۱۳۶۷ هش مطابق ۱۵ فبروری ۱۹۸۹ میلادی که آخرین فرد قوای مسلح شوروی خاک مقدس وطن عزیز ما را ترک نمود، بدون شک یکی از آن روزهای بزرگ و فراموش ناشدنی ایست که به سان کارنامه های پر افتخار نیاکان نامدار ما در صفحات تاریخ درخشنان کشور بصورت جاوداتی و برای همیشه الهام بخش نسل های آینده ملت خدا پرست و آزاده افغانستان خواهد بود. این کامیابی کم نظر نتیجه، مستقیم مبارزات قاطعانه است که مردم مسلمان و قهرمان افغانستان بخاطر دفاع از عتیده، کرامت و حقوق ملی خویش در برابر یکی از بزرگترین قدرت های نظامی جهان در طی ده سال گذشته بدست آورده است. ولی بطوریکه معلوم است با وصف این مؤفتیت بزرگ و بی سابقه که بفضل و کرم خداوند توانا و با تحمل رنج های طاقت فرسا و دادن قربانی های بیشمار نصیب ملت مجاهد افغانستان گردیده است، ایجاب مینماید که صلح و امن و ثبات واقعی درسراسر وطن محبوب ما مستقر گردد تا به خواست خداوند بزرگ این جهاد برق به انتقال قدرت فعلی به یک حکومت مشروع که پشتیبانی مردم مسلمان و وطن پرست افغانستان را داشته باشد وسیله گردد و برای کلیه افراد کشور موقع آن میسر شود تا بدون هیچگونه تبعیض و امتیاز در کنار همیگر برای عمران مجدد کشور ویران شده یعنی خانه مشترک آزادانه و برادروار مشغول کار و فعالیت گرددند.

در خاتمه به مناسبت این روز تاریخی به روح پاک همه آن برادران و خواهران شهید که در پیکار عظیم در راه حق و آزادی جانهای عزیز خود را از دست داده اند از صمیم قلب اتحاف دعا نموده آزادی و آبادی وطن و رفاه و سریلنگی هموطنان عزیز را از بارگاه خداوند مهربان نیاز می کنم.

و من الله التوفيق

محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان

پیام به مناسبت ورود سال نو هجری شمسی

بسم الله الرحمن الرحيم

هموطنان عزیز ملت مجاهد و قهرمان افغانستان! با ورود سال نو هجری شمسی صفحه، جدیدی در کتاب قهرمانی و آزادی خواهی و سربلندی ملت مجاهد افغانستان کشوده میشود. در آغاز این صفحه نوین زندگانی افغانستان یاد همه، آن مادران، پدران، خواهران، برادران، جوانان و فرزندان عزیز کشور ما را گرامی و جاویدان میخواهیم که با قربانی جان و مال و صحت و فکر و اهل و فامیل بصورت مستقیم و غیر مستقیم به نحوی از انحا به جهاد تاریخی افغانستان سهم گرفته اند.

سالی که گذشت انجام یک دهه، کم نظری شجاعت، ایشار، صبر و قهرمانی ملت قهرمان افغانستان در راه دفاع از حق، عقیده و کرامت انسانی و ملی بشمار میرود. دهه، جهاد ملت مجاهد افغانستان نه تنها در اوضاع زندگی سیاسی منطقه بل در مسیر سیاست جهانی تأثیر مستقیم خود را وارد نمود و خواهد نمود.

هرگاه سال گذشته برای مردم افغانستان سال انجام مؤلقانه یک قسمت عمده، جهاد یعنی خروج قوای شوروی از افغانستان باشد، سال نو شمسی را

میتوان سال تکمیل مؤقتیت و بهره برداری و نتیجه گیری سالم و عادلانه و مدبرانه از مؤقتیت جهاد توقع نمود. اهداف سیاسی جهاد افغانستان در تحقیق ارزش و اقدامات آتی خلاصه میگردد.

خروج نهایی و بلاقید و شرط قوای شوروی از افغانستان و خاتمه دادن به نظام دست نشانده، کمونیستی-آزادی کامل افغانستان با تأمیت ساحه، ایجاد نظام سیاسی قایم بر اساس اسلام از طریق سهمگیری آزاد و بدون تبعیض کافه، طبقات ملت افغانستان- تأمین امنیت و استقرار که ضامن عودت آبرومندانه، مهاجرین و عامل آغاز مجدد حیات طبیعی و اجتماعی مردم افغانستان گردد. اقدام مؤثر و عاجل در جهت اعمار مجدد کشور و کمک و مساعدت لازم به همه زنان، مردان و فرزندان درد رسینده، مصیبت دیده، معیوب و مريض و محتاج کشور.

در پهلوی این ارزشها و آمال اسلامی و ملی آنچه که بیشتر ضرورت میرم حیات سیاسی، ملی و تاریخی کشور ما را تشکیل میکند، تحقق کلی وحدت ملی افغانستان بدون درنظر داشت هر نوع اعتبار قومی، زبانی، محلی و مذهبی می باشد. مردم افغانستان یک ملت اسلامی متعدد و غیر قابل تجزیه را تشکیل میکند، تحقق کامل و حفظ وحدت ملی افغانستان و جلوگیری از هر نوع خطری که خدای ناخواسته موجب تفرقه، تجزیه و خانه جنگی در افغانستان گردد، وظیفه هر فرد ملت افغانستان بشمار میرود.

هموطنان عزیز، تحولات اخیر قضیه افغانستان و مساعی تنظیم های مجاهدین افغانی مقیم در پاکستان مبنی بر دایر فودن یک شورای مشورتی و تجویز یک حکومت مؤقت از طرف آنها، از جمله، اموری است که میتوان آنرا اقدامی از مساعی ایشان تعبیر نمود، مشروط براینکه تصمیمات ناشی از این مساعی علاوه بر اینکه طرف تائید سایر جناح های تنظیمی مجاهدین مقیم پاکستان و ایران و عناصر مؤید جهاد افغانستان در داخل و خارج کشور واقع شود مورد حمایت کافه، طبقات ملت افغانستان نیز قرار گیرد و قدمی بطرف تحقق اهداف جهاد افغانی طوریکه قبل از آن اشاره شد، بشمار آید.

نقش برادران و دوستان افغانستان اعم از کشورهای اسلامی و دول دوست

در نتیجه گیری سالم و مدبرانه از موفقیت جهاد افغانستان ارتباط مستقیم به درک واقعیتهای دارد که مستلزم نادیده گرفتن مصالح خاص سیاسی و رعایت لزوم اعاده، ثبات و استقرار در افغانستان می باشد که بدون شک در ثبات و استقرار منطقه تأثیر مستقیم دارد، توقع آنست که دوستان و برادران ما در هر نوع موقفگیری در قضیه، افغانستان کمال احتیاط و تدبیر لازم به خرج دهنده تا خدای ناخواسته عدم ثبات و امنیت در افغانستان ثبات و استقرار منطقه را به خطر مواجه نسازد.

مسئولیت شوروی در قبال قضیه، افغانستان صرف در خروج قوای شوروی از افغانستان خاتمه نمی یابد. اشغال عساکر شوروی و تحمیل نظام های دست نشانده، کمونیستی در افغانستان، باعث دردناکترین وقایع، کشتار، ظلم، ویرانی و آوارگی، اتلاف و ضیاع مال و جان بشری در افغانستان گردیده است. تقاضای ملت مجاهد افغانستان از همسایه، شمالی کشور شان آنست تا در اعمار مجده و در جبران تمام آثار تجاوز عسکری و ویرانی و خسارات سهم مناسب مسئولیت خود را بصورت بی شائبه و بدون هر نوع مداخله در امور افغانستان ایفا نماید.

به اغتنام این فرصت مناسب یکبار دیگر به ارواح کافه، شهدای جهاد افغانستان دعای رحمت و مغفرت مینمایم و به بازماندگان ومصیبت رسیدگان و آوارگان افغان صبر و اجر جمیل آرزو دارم و از بارگاه خداوند بزرگ بدست دعا نیازمندم تا سال جدید شمسی را برای ملت افغانستان و کافه، مسلمانان جهان سال امن و استقرار و سال عزت و سریلنگی و سال آزادی و رفاه داشته باشد.
«آمين و من الله التوفيق»

روم: ۱۹۸۹/۳/۲۱

پیام محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان به مناسبت شهادت سی تن از فرماندهان صفحات شمال

خبر شهادت یک تعداد از قوماندانان جهاد و همراهان مجاهد شان در فرخار بدست عده، دیگری که ایشان هم ادعای جهاد دارند، مانند اکثریت قاطع هموطنانم باعث تأثیر و انزجار عمیق من گردید.

«انا لله و انا اليه راجعون»

اولتر از همه به ارواح پاک آنها اتحاف دعا نفوذ و به بازماندگان شان طلب صبر و اجر میکنم. این حادثه فجیع نه تنها از لحاظ ضایعه یک عده، مؤثری از عناصر فدایکار ولایت جهاد تأثیر بار است، بلکه با درنظر گرفتن سوابق نسبتاً طولانی وقابل اندیشه ایکه چنین یک فاجعه را بار آورده تشویش بزرگتر را از بابت امکان آغاز جنگ تباہ کن داخلی در صف مجاهدین بار می آورد.

این جانب بحیث یک فرد افغان و خدمتگار داعیه، وطن این اعمال و انگیزه های مربوط به آنرا که در چند سال اخیر به ابتکار جوانب مختلف رخ میدهد و درحقیقت باید به حکم خدمت در راه تحقق اهداف دشمن تلقی گردد، محکوم می غایم از هموطنانم تمنا دارم تا با درک عواقب شنبیع چنین حرکت خودرا با روحیه، اسلامی و ملی علیه چنین اعمال و مرتکبین آن عملآ و بصورت محسوس تری دریک صف تنظیم نمایند و از این طریق از بروز آتش جنگ داخلی و بزادرکشی جلوگیری نموده وطن را از این ورطه تباہی نجات بخشند.

و من الله التوفيق

۷/۲۲/۸۹

بیانیه به مناسبت دهمین سالگرد تجاوز قوای شوروی به افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

امروز که مصادف با دهمین سالگرد تجاوز قوای شوروی به افغانستان است، به مسرت مشاهده میکنیم که اکنون دیگر آن قوای بیگانه از خاک وطن عزیز ما خارج شده اند.

این کامیابی کم نظری درنتیجه، قربانیهای فراوان مردم مسلمان افغانستان میسر گردیده است و جا دارد که هر فرد افغان برین مؤقتیت که خاطره، کارنامه های تاریخی اجداد ما را یکبارد یکر زنده ساخته است، برخود بیالد. ولی متأسفانه باید بگوئیم که اثرات این تهاجم هنوز به کلی ازکشور ما رفع نگردیده و رژیم نامطلوب کمونیستی هنوز بر سر اقتدار بوده هر روز به قتل مردم و ویرانی خانه ها و روستاهای ادامه میدهد.

واقعات افغانستان و مقاومت مردانه مردم افغانستان بطوریکه می بینیم در دیگر مناطق جهان ندای آزادی را بلند کرده است، ولی بدختانه مشقات مردم افغانستان هنوز پایان نیافته است.

من از مجاهدین عالیقدر خواهش میکنم تا با اعتماد به خداوند بزرگ و با ایمان قوی و اسلامی و افغانی خود ملاحظات قومی، لسانی و مذهبی و جاه طلبی های شخصی را یکطرف بگذارد و در تحت لوای مقدس اسلامی یک افغانستان نوین مستقل و غیر متعهد را پایه گذاری نمایند.

من از قدرت های ذیعلاقه، خارجی به امور افغانستان نیز خواهش مینمایم تا واقعیت های عینی کشور ما را مدنظر گرفته و طوری با افغانها مساعدت نمایند تا خود شان بتوانند سرنوشت خود را تعیین نموده و در نتیجه چنان نظامی را در افغانستان رویکار بسیايد که طرف قبول تمام گروه های موجود در کشور باشد، نظامیکه کشور را قادر سازد تا دوباره جای خود را در صف کشورهای صلحدوست جهان احرار نماید.

روم: ۱۹۸۹/۹/۲۷

د افغانستان د پخوانی پاچا محمد ظاهر یغام

بسم الله الرحمن الرحيم

ورونو، خویندو، زامنوا وطنوالو!

لومړۍ د افغانستان د جهاد شهیدانو ارواح ته درحمت او مغفرت دعا کوم، د افغانستان د مسلمان، مجاهد او قهرمان ملت مانځنه او ستاینه کوم او د افغانستان د هغو سرتیرو زامنوله افتخاره ډکې کارنامې ستایم چې د جهاد په لومړيو صفوفو کې یې سرونه بشندي او قرباني یې ورکړي دی.

د افغانستان مجاهد ملت، له افغانستان نه د شوروی قواوو په وتلو، له خپلې عقیدې، انسانی کرامت او بشري حقوقونه دفاع له یوه ډير ګران او خونږي ازماښت نه په دasicې بری ووت چې له ډې بری سره سمد هيوا د کامل استقلال د تأمين، د ملي وحدت د تحکیم او د هيوا د نوى سیاسى ژوندد خطیر او حساس رسالت په درشل کې ودرید. د اتاريخت مرحله چې اصولاً باید د جهاد د اساسی اهدافو د تحقق د پاره د هغه له بریونه د ثمرد اخیستلو زمینه وی، له بدنه مرغه د څیښو دasicې پیښو او تخلاتوزیر نده شو، چې نه یوازي دغه مطلب پوره نه شو، بلکه د افغان ملت دردیدلې وجود نور هم پر هر پر هر شو. په دasicې حال کې چې د افغان

ولس د جهاد ترلاسه شو بريود منطقی او جهان د سیاست به مسیر خپل مستقیم اثر اچولی او تول اسیر ملتونه او خصوصاً د شرقی اروپا ولسونه يې د خپلو بشري حقوق او فردی آزادیو د بیاراژوندی کيدلو سرحد ته رسولی او حتی د شوروی ملت په نظر کې هم د افغانستان د جهاد له انعکاس او اثر نه انکار نشي کيدلي، د افغانستان مجاهد ملت دخپل - له قربانيو او قهرمانیونه ډک - جهاد ثمر لاهم نه دی ترلاسه کړي او خپله يې د جهادی کامیابی مزء، چې تول جهان ته يې خوند ورکړي، نه دی خکلی د اسي چې:

- تحسیلی کمونیستی نظام لاهم په کابل کې باقی دي.

- د افغانستان د ملي یووالی منافی ذهنیتونه لکه د مذهب، زبې، قومیت او د منطقی په اساس محاسبه خدای دی نکړي، د هیواد د تجزی خطر د سېر ګو ته دروی.

- زموږ د هیواد له منطقوی او بین المللی بُعد نه را پیدا شوی جریانات د دا اسي خطربنکارندوی دی چې که افغانان خپله په ابتکار ګوتی پوری نه کړي، بنايی ملي صالح يې خپلی حتی د افغانستان بقاد بین المللی او منطقوی ګتو تابع شي.

- په جهاد پورې مربوط تنظیم شوی عناصر چې د تیرو یوولسو کلونو په موده کې يې د مرکزیت و نه لرلو په صورت کې، د متعددو مراجعتو په شکل او درې پونو په ګاللو فعالیت کړي، او سباید د سیاسی زعامت د عوی ونه کړي، څکه د سیاسی مشري د اساسی شرط د پاره چې هغه د خلکو رايو ته مراجعه ده، تراوسه لازمينه نه ده برابره شوې.

له دغو خطرونو سره مقابله او له او سنی بندېښت سره موافقه کيدل د افغانستان مسلمان او مجاهد ملت له یوه بل تاریخي امتحان سره مخامنځ کوي. نود هروطن پالونکۍ افغان چې خپل د لامه کېږي، باید د دغه بحران د رفع کولو د پاره يې وکړي. په تیره بیا هغه کسان چې د افغانستان د خلکو آزادی ته يې تل احترام کړي او خپله

بې د سیاسی مشری حرص نه دی لري. وظيفه لري چې د جهاد د ماحول د متعددو حلقو او د افغانستان د مجاهد ملت د نورو مؤثر و عناصر و تر منځ د تفاهم د زمينې د برابرلو د پاره مقتضى اقدامات و کپری.

گرانو وطنوالو!

زه خپله لکه خنګه چې تراوسمه د افغانستان د یوه سابقه دار خدمتگار په حيث د هیواد د مجاهدو خلکو په کتار کې ولار یم او د مخه مې هم د افغانستان د ملت اراده د هغه د سیاسی ژوند اساس گنیلی، دا خپل ایمانی او ملي مکلفیت بولم چې له فعلى بحران نه د راولار خطر د مخ نیسوی په غرض او د جهاد د سیاسی اهدافو د تحقق په خاطر چې هغه:

- د افغانستان د کامل استقلال تأمین او د خاوری قامیت.
- په اسلامی اصولو باندې د یوه ولار سیاسی نظام جورول.
- د هیواد په سیاسی او اجتماعی ژوند کې، په آزادانه دول او پرته له تبعیض نه، د افغانستان د تهولو خلکو اشتراك او په افغانستان کې د سولې او ثبات تأمین دي، د خپلو وطنوالو په همسکاري د دا اسی یوه پروگرام په طرحه او تطبیق پیل و کرم چې د غنو اهدافو ته رسیدل، د جهاد د تنظیم شوو مراجعوا او د افغانی تولني او مؤثر و عناصر و تفاهم او یووالی له لاري، میسر کړي.

البته د دغه نقش په سرته رسولو کې پرته د ملي وحدت له تحکیم او د افغانی تولني د بیلوبیلو خواوو له سره جوریدلو او نزدې کیدلو او په هیواد کې د سولې تینګیدلونه، بل هیڅ ملحوظ او یاد کوم خاص امتیاز ادعان شتله ده. په اول ګام کې به د اسې اقدامات پیل شی چې د جهاد د ماحول د متعددو حلقو او د افغانی جامعې د نورو مؤثر و عناصر و تفاهم زمينه مساعدة شی او به عین حال کې به په بین المللی سویه او د منطقې په چوکات کې د اسې تماسونه تینګ شی چې د دغه پروگرام د موثریت امکانات، د هغه له مختلفو ابعادونه، زیاتره برابر شی.

په داسې حال کې چې د افغانستان مجاهد ملت د خپلو حقه حقوقو د ترلاسه کولو په لاره کې د اسلامي او دوستو هیوا دونو او بین المللی مراجعوا دوستي او هسکاري ته چې د جهاد په لسو کلونو کې ورسره کړي او یا یې وروسته ورسره کوي، په درنه سترګه گوري، له هغوي تولونه موقعه لري چې زمونه د هیوا د قضيې به ارتباط د افغانستان ملي گتني او د منطقې استقرار په بل هر سیاسي ملحوظ باندي مقدم و ګئي.

گرانو وطنوالو!

په دې حساسه تاریخي مرحله کې هر افغان په تیره بیاد افغانی تولني موثر عناصر او تنظیم شوی حلقي وظیفه لري چې د واقع بینانه او خيرخواهانه تفاهم له لارې داسې حالت په ایجاد کې برخه واخلي چې په هغه کې د افغانستان تهول خلک، په سوله او آرامي کې، په آزاد ډول او پرته له تبعیض او مداخلې نه د خپل هیوا د راتلونکی سیاسي ژوند په خپله اراده تنظیم کړي شي او خپله مشری په خپله خوبنې وټاکي او د افغانستان نوی اسلامي او آزاده تولنه خپله جوره کړي.

يوئل بیا د افغانستان د جهاد د شهیدانو ارواح ته د ستر خدای درحمة غوبښنه کوم او هيله لرم چې د مهریان خدای په لطف به د دردونو پای ته رسیدل، د رخمونو جورېدل، په وصلت باندي د بیلتانه بدليدل او په ګران هیوا د کې د ثبات برقرار بدل خومره چې کيدا شي هغومره ژر ميسر شي.

و من الله التوفيق

محمد ظاهر

۱۹۹۰ می

بیام به مناسبت ورود سال نو

بسم الله الرحمن الرحيم

برادران، خواهران، فرزندان و هموطنان عزیز!
با ورود سال نو شمسی، صفحه زندگی پر از قربانی و ایثار ملت قهرمان
افغانستان انجام می یابد و فصلی جدیدی از حیات سیاسی این ملت
مسلمان و مجاهد که امید است مرحله تحقیق اهداف جهاد کم نظیر آن
باشد، باز میگردد.

سالی که گذشت برای هموطنان، ملت افغانستان یک سال تأثیر آور و
دردنگ بود، در حالیکه پیاوژدها و انعکاسات جهاد ملت افغانستان در ساحه
بین المللی دروازه های امید و آزادی اکثر ملل اسیر و تحت سلطه، جهان را
کشوده است و تحولات بالاتر از توقع مخصوصاً در اروپای شرقی بوقوع
پیوست ولی ملت مسلمان و صابر افغان تا هنوز ثمر جهاد طولانی و پریهای
خود را بدست نیاورده است.

حرکت مقاومت افغانستان در طول یکسال گذشته بنا بر عوامل نامساعد،
نتایج مطلوب حاصل کرده نتوانست، برخورد های مسلحانه میان بعضی از
گروپهای مجاهدین واقع شد و اقدامات در رابطه با زمامت سیاسی افغانستان
بدون رعایت زمان و مکان مناسب بصورت غیر مؤثر بعمل آمد و موجبات
اندیشه و نگرانی مردم افغانستان فراهم گردید.

نتیجه گیری از این وضع باید چنان باشد که نه تنها اشتباهات گذشته بائیست تکرار نشود، بل برای جبران آن و رسیدن به مرحله، تحقق اهداف اساسی جهاد، لازم است اقدامات مؤثر بعمل آید و اساس هر اقدام در آینده بر اصل تقدیر و احترام از مقام جهاد، تقدیر و احترام از ارواح شهدای جهاد و نتیجه گیری مثبت و عادلانه از موفقیت جهاد استوار باشد.

هموطنان گرامی برخورد مسلحانه که اخیراً بنام کودتا میان جناح های مختلف رژیم کابل بوقوع پیسوت مظهر عدم استقرار رژیم تحملی کابل و گروپهای حزب کمونیست است. نتیجه گیری از این همه حوادث لزوم همبستگی و اتحاد بیشتر مردم افغانستان را درمورد تصمیم راجع به نظام سیاسی آینده، کشور شان بصورت آزاد و مسالمت آمیز تأکید می نماید.

از آنجا که قضیه، افغانستان ابعاد ملی و بین المللی دارد، ملت قدرشناص افغان هر نوع مساعدت بیغرضانه و واقع بینانه، کشور های صلحدوست جهان و مؤسسات بین المللی را جهت رسیدن به حل عادلانه، قضیه، افغانستان به نظر تقدیر می نگرند.

به اغتنام این مناسبت یکبار دیگر به ارواح پاک شهدای راه آزادی مدارج عالی رحمت و مغفرت خداوندی را نیاز می کنم و از بارگاه ایزد متعال آرزومندم سال نو کشور عزیز ما سال انجام دردها و التیام زخمها و آغاز مرحله ثبات و امن و بنای جامعه، نوین اسلامی افغانستان باشد.

و من الله التوفيق

اول حمل ۱۳۶۹ مطابق ۲۱ مارچ ۱۹۹۰

پیام محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان
به مناسبت نوروز سال ۱۳۷۰ هجری شمسی

هموطنان عزیز، ملت مسلمان و مجاهد افغانستان!

ورود سال نو هجری شمسی را مصادف با ماه مبارک رمضان که ماه رحمة و بخشایش خداوند و ماه جهاد بانفس و خود خواهی است به شما ملت مسلمان و مجاهد افغانستان تبریک میگوییم.
این دو مناسبت فرخنده سال نو و ماه مبارک رمضان را بعیث سر آغاز حل عادلانه، قضیه، افغانستان و اعاده، ثبات و استقرار و صلح در کشور فال نیک میگیرم.

برادران، خواهران و فرزندان عزیز! از اخراج قوای عسکری سوری از افغانستان دوسال کامل گذشت، به همان اندازه ای که ملت مسلمان و مجاهد افغانستان در طول دهه، جهاد تاریخی خود مصدر کارنامه ها و افتخارات بزرگ در سطح ملی و بین المللی گردیده بود به همان پیمانه واقعیت های دوسال گذشته متأسفانه مایه، نگرانی و اندیشه عمیق هر افغان بوده است.

جريانات ناشی از منافع خارجی در سطح منطقه و جهان، و عدم موفقیت وضع سیاسی موجود در ساحه، جهاد، و تلاش قبل از وقت برای رسیدن به

قدرت سیاسی بدون درنظر گرفتن اراده آزاد مردم افغانستان اسباب نگرانی ملت
مجاهد افغانستان را بار آورده است.

با وجود چنین واقعیت ناگوار، بخش های متعدد جامعه افغانی و عناصر
وطن دوست ملت افغانستان در داخل و خارج کشور مساعی ممکن شانرا به
منظور رسیدن به حل عادلانه و مطلوب قضیه کشور شان مبذول داشته اند،
درجمله این مساعی اجتماع و تفاهم قوماندان های فدایکار جهاد افغانی را در
داخل کشور جهت بررسی امور جهاد و سهم گیری در اعاده ثبات و صلح و
نتیجه گیری عادلانه و آبرومند از موقفيت جهاد قابل یادآوری میدانم.

هموطنان عزیز! چهار ماه قبل پیشنهاد طرحی را در رابطه با حل سیاسی
قضیه، کشور ما به توجه حلقه های تنظیم شده سیاسی مربوط به جهاد و
شخصیت های سیاسی و عناصر مؤثر جامعه افغانی و سایر هموطنان عزیز
رسانده بودم، هدف آن پیشنهاد تحقیق کامل اهداف اساسی جهاد مردم
افغانستان از طریق تفاهم و مشوره میان افغانها در سطح وسیع ملت افغانستان
بود. مطابق پیشنهاد یک هیئت افغانی متشکل از شخصیت های طرفدار جهاد
فهرست اعضای یک جرگه اضطراری افغانی را تهیه می نمایند، اعضای شامل
فهرست جرگه افغانی عبارت خواهند بود از:

- نمایندگان سازمان های جهادی به شمول قوماندان های مجاهدین.

- نمایندگان سایر حلقه های تنظیم شده افغانی وفادار به جهاد.

- دانشمندان معروف اسلامی افغانی از داخل و خارج کشور.

- شخصیت های سیاسی افغانی از داخل و خارج کشور.

- بزرگان و مشران قومی از داخل و خارج کشور، و سایر عناصر مؤثر در
جامعه افغانی، به اشتراک این اعضا یک جرگه اضطراری افغانی در داخل
کشور و یا در یکی از کشورهای اسلامی و یا بیطرف به همکاری مؤسسه ملل
متعدد دایر میگردد. جرگه به منظور تنظیم دوره انتقال یک سازمان سیاسی
موقت تشکیل می نماید، این سازمان سیاسی علاوه بر امور اجرانیوی، وظایف
مشخصی را که از طرف جرگه وضع میگردد، جهت اعاده ثبات و استقرار و
تسویید قانون اساسی جدید و تدبیر دایر شدن لوبه جرگه به منظور تصویب

قانون اساسی و آماده ساختن زمینه، انتخابات آزاد و ایجاد نظام سیاسی قابل برmbadai اسلام در افغانستان و تنظیم حیات پارلمانی در چوکات آن نظام اینها می نماید.

هموطنان عزیز! تاجانیکه من اطلاع دارم، پیشنهاد فوق در حلقه های ملی افغانی و مراجع بین المللی با علاقمندی طرف توجه قرار گرفته است، اکنون فرصت آنست که به همکاری و تفاهم میان طرف های وابسته به جهاد به شمول قوماندانهای مجاهدین و سایر افغان های وطن دوست و وفادار به ملت افغانستان در تطبیق پیشنهاد گام های عملی برداشته شود تا اگر خداوند بخواهد، حالت رکود و غیر قناعت بخش خانه یافته ملت مجاهد افغانستان فرصت بیاید تا در تنظیم حیات سیاسی و بازسازی کشور خود آزادانه و در محیط آرام و بدون مداخله، خارجی نقش مؤثر خود را اینجا نماید. به اغتنام این مناسبت و درین ماه مبارک عبادت وجهاد، یکبار دیگر به ارواح پاک شهدای جهاد افغانستان دعای رحمت و مغفرت می نمایم و سال نو هجری شمسی را سال پایان دردها و انجام آوارگی و مایوسی ملت افغان و سال اعاده صلح و آرامش و بهره برداری عادلانه و آبرومندانه از موفقیت جهاد ملت مجاهد افغانستان آرزو دارم.

و من اللہ التوفیق

محمد ظاهر

پیام اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان
به مناسبت سال نو ۱۳۷۱ شمسی

بسم الله الرحمن الرحيم

هموطنان عزیز و ملت مسلمان و مجاهد افغانستان!

ورود سال نو هجری شمسی را مصادف نیمه دوم ماه مبارک رمضان که
ماه نزول قرآنکریم و ماه رحمت و بخایش خداوند و ماه آزادی از قید
خواهشات نفس و خودخواهی است به شما ملت مسلمان و مجاهد افغانستان
تبریک میگویم.

از موفقیت جهاد تاریخی ملت افغان با اخراج قوای عسکری شوروی از
افغانستان بیشتر از سه سال سپری گردید، طی این مدت، جهان بصورت کل و
منطقه کشور ما بصورت خاص شاهد چنان تحولات سیاسی بود که بازتاب
روشن شدن و موفقیت جهاد مردم افغانستان در آن تحولات سیاسی بخوبی
احساس میگردد. نه تنها قوای شوروی از کشور ما بیرون شدند بل مفهوم
اتحاد شوروی و ساختمان سیاسی آن از قاموس سیاسی جهان امروز کشیده شد
و جز اوراق تاریخ گردید.

با چنین پیمانه موفقیت جهاد مردم افغانستان متأسفانه اهداف اساسی آن
جهاد تاریخی تا امروز تحقق نیافته و مردم شجاع و صبر پیشهء کشور ما هنوز

هم از رنج و آوارگی رهایی نیافته اند.

در ساحه ملی و بین المللی قضیه، کشور ما واقعیت های مثبت و منفی به وضاحت دیده میشود و عوامل تاکیواری بوده که رسیدن به اهداف جهاد افغانستان را به تأخیر کشانیده است.

هموطنان عزیز!

به منظور رسیدن به اهداف جهاد که شامل آزادی کامل افغانستان و تمامیت ساحه و اعاده، صلح و استقرار و ایجاد یک نظام سیاسی قایم بر مبادی اسلام از طریق احترام به اراده، آزاد مردم افغانستان است و نیز به منظور خاتمه دادن به رنج و آوارگی مردم افغانستان دو ضرورت مهم حیاتی وجود دارد: یکی فراهم نودن یک فضای واقعیت‌گذار، همکاری و تفاهم میان همه حلقه‌های مربوط به جهاد و شخصیت‌های مؤثر افغانی اعم از قوماندانان جهاد، علماء و شخصیت‌های سیاسی و قومی و دیگر، حمایت کامل وحدت ملی افغانستان بدون در نظرداشت هر نوع اعتبار قومی، زبانی، منطقوی و مذهبی میباشد ایجاد چنین فضای تفاهم و همکاری میان افغانها و تحقق کامل و حفظ وحدت ملی افغانستان و جلوگیری از هر نوع خطری که خداناگواسته موجب تفرقه، تجزیه و خانه‌جنگی در افغانستان گردد وظیفه ایمانی و ملی هر فرد ملت افغان خواهد بود. مساعی خستگی ناپذیر اکثریت مردم، ذر حل قضیه، کشور شان با تحولات سیاسی اخیر در منطقه و جهان و همچنان مساعی ملل متعدد که دارای یکدهه ارزش‌های موافق به اهداف جهاد و آرزوهای مردم افغانستان می‌باشد، امید حل قضیه را از طریق احترام به اراده، آزاد مردم افغانستان تعویه می‌بخشد.

با اغتنام این مناسب یکبا دیگر به ارواح پاک شهدای جهاد افغانستان دعای رحمت و مغفرت می‌نمایم و از بارگاه خداوند بزرگ نیازمند تا سال نو مردم ما سال ختم رنج و درد و آوارگی شان باشد. آمین ثم آمین

۱۸ مارچ ۱۹۹۲

پیام اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان
به ارتباط حوادث اخیر در کشور شان

بسم الله الرحمن الرحيم

برادران، خواهران و فرزندان نهایت گرامی!

امیدوار بودیم که ملت مسلمان و با شهامت افغان در پی چهارده سال
جهاد و قربانی مراحل دشوار حیات سیاسی خود را پشت سر گذاشته با نفس
آرام، در سایه، امن و راحت با احساس افتخار، زندگی نوین سیاسی و ملی
خود را آغاز نماید و در صدد بازسازی کشور ویران خود گردد. ولی بدینکه
حوادث سه و نیم سال اخیر و رویدادهای چهارماه گذشته نه فقط فرصت
احساس مسرت از این آرزومندی را میسر نساخت، بلکه موجبات رنج و عذاب
و اندوه عمیق ملت مسلمان و درد رسیده افغانستان را فراهم نمود.
نادیده گرفتن واقعیت های ملی افغانستان، تصمیمات عجولانه، ناشی از
قدرت خواهی در غیاب اراده، آزاد مردم، مداخلات غرض آلود بعضی عناصر
بیگانه و تن دادن به آن مداخلات، وحدت ملی وطن عزیز ما را به حالت
اسفناک کنونی رسانیده است. تأسف آور است که مدعیان جهاد برای بدست
آوردن قدرت، اصول و اهداف مقدس مردم و خاک را فراموش نموده با صفت
بندی های و جنگ قدرت طلبی به حیثیت ملت افغانستان صدمه رسانیده، از

طرف دیگر موجب قتل هزاران هموطن بی گناه و ویرانی کشور گردیده اند.
هموطنان عزیز! ملت افغان از قرن ها به این نظر با تمام مشخصات ملی
خود بحیث ملت واحد و غیرقابل تجزیه، آزاد و آزادیخواه شناخته شده،
مداخلات و حرکات فتنه انگیز نتوانسته است وحدت ملی افغانستان را از هم
پیاشد. درین ایام که دست های غرض داخلی و خارجی اعتبارات قومی، زبانی،
محلى و مذهبی را در افغانستان تحریک می نماید، یکبار دیگر درایت و تدبیر و
رسیدگی سیاسی ملت افغان طرف آزمایش مهم قرار میگیرد. امیدوارم که ملت
وطن دوست افغان از این امتحان برگ نیز موفق برآید و قامیت کشور و وحدت
ملی افغانستان را بالاتر از هر اعتبار دیگر قرار دهند.

من بحیث خادم سابقه دار کشور، چنانکه بارها به لزوم احترام به اراده
آزاد مردم افغانستان در چوکات اهداف جهاد و مبادی روشن دین مبین اسلام
تأکید نموده ام، باز هم معتقدم که یگانه راه حل عادلانه قضیه کشور ما
آمده ساغتن زمینه سهم گیری کافه مردم افغانستان در حیات ملی و سیاسی
شان از طریق دایر نمودن یک جرگه افغانی ممثل قام واقعیت های ملی
افغانستان به همکاری یک هیئت بیطرف بین المللی است.

طرف های ذیدخل و مؤثر افغانی باید به همکاری مؤسسه ملل متعدد
تحرک جدیدی را مناسب به حجم قضیه و خطری که متوجه قامیت افغانستان
است، هرچه زودتر در راه چنین طرز تفکر آغاز نمایند. به استفاده از این موقع
همدردی کامل و تأثیر عمیق خود را نسبت به درگیری های خونین و حوادث
رقت باری که موجبات زجر و عذاب هموطنان را فراهم نموده است به ملت صبور
افغانستان ابراز میدارم و همچنان همدردی و تأثیر خود را نسبت به خسارات
جانی و مالی ناشی از سیلاب های اخیر در شمال کابل اظهار داشته از بارگاه
خداوند بزرگ برای بازماندگان این حادثه اجر و صبر نمای کنم.

و من الله التوفيق

عقرب

بیانیه اعلیحضرت محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان
به مناسبت سال نو

بسم الله الرحمن الرحيم

ملت مسلمان و مجاهد افغانستان، سال دیگری را از رنج و عذاب و آوارگی و پریشانی پشت سر گذاشت. جنگ قدرت، مداخله، خارجی و نادیده گرفتن حقوق و اراده، آزاد مردم افغانستان ادامه داشت، با وجود تلاش‌های صلح مؤسسه ملل متحده و مساعی هموطنان ما در جستجوی راه حل عادلانه و مساملت آمیز قضیه افغانستان تا هنوز صلح درکشور تأمین نیافته است. جنگ‌های خونین و وقایعی که در طول سال درکابل به وقوع پیوست موجب تأثیر و نگرانی شدید همه، ما گردیده دوام این اوضاع، نهایت دردنگ و غیر قابل تحمل میباشد.

مردم افغانستان شدیداً آرزومند صلح و استقرار در کشور شان بوده، از هر قدمی که در راه صلح برداشته میشود حمایت و تقدیر مینمایند. چنانکه مساعی هیئت خاص مؤسسه، ملل متحده به منظور خاقانه دادن حالت کنونی و حل مساملت آمیز مشکل افغانستان از تائید و پشتیبانی اکثریت کامل جامعه، افغانی برخوردار است. اکنون که عملیه صلح هیئت خاص مؤسسه، ملل متحده به مساعی خود ادامه میدهند لازم است تا از این مساعی تمام جوانب درگیر و

کشورهای ذیدخل در قضیه صمیمانه همکاری به عمل آورند تا به خواست خداوند بزرگ، ملت افغانستان به سالهای رنج و عذاب و مظلومیت خود خانم داده، حیات آبرومند ملی و سیاسی خود را در سایه، صلح و عدالت تأمین نمایند.

به مناسبت ورود سال نو شمسی آرزو ها و قنایات قلبی خود را برای تأمین صلح و استقرار در افغانستان و سعادت و رفاه ملت افغان اظهار داشته از طرفهای درگیر و سایر اطراف ذیعلاقه جداً درخواست مینمایم تا به حمایت از عملیه، صلح هیئت خاص مؤسسه، ملل متحد زمینه، احترام به اراده، آزاد مردم افغانستان را در تنظیم حیات سیاسی شان فراهم نمایند و به لطف و توفیق خداوند بزرگ هرچه زودتر صلح و امنیت در افغانستان اعاده گردد و ملت مجاهد افغانستان موقعیت آبرومند ملی و بین المللی خود را چنان که شایسته، این ملت آزاد و آزادیخواه باشد، به دست آورد.

و من الله التوفيق

محمد ظاهر

نوزدهم ماه مارچ ۱۹۹۵
مطابق ۲۸ حوت ۱۳۷۳

پیام اعلیحضرت پندشاه سابق افغانستان به مناسبت حلول عید سعید فطر

هموطنان عزیز! آرزو داشتم تا ورود عید سعید فطر را مقارن با حلول سال نو شمسی بحیث دو مناسبت فرخنده ای که در فرهنگ اسلامی و ملی کشور ما اهمیت بزرگ دارد و ملت افغان همیشه از این مناسبات بخوشی و افتخار استقبال می نمایند به شما فرزندان و خواهان برادران عزیز در حالتی تبریک بگویم که ملیون ها آواره افغان با سریلنگی و عزت به کشور خود برگشته و کافه، هموطنان عزیز ما بصورت یک ملت واحد حیات آبرومند سیاسی و اجتماعی شانرا در سایه نظام اسلامی و ملی شان بسر میبردند.

بدبختانه مسرت استقبال اعیاد اسلامی و ملی مطابق طول پانزده سال گذشته دستاخوش رنجها و دردهای ناشی از تجاوز عسکری شوروی سابق برکشور ما و ادامه جنگ و خونریزی در افغانستان گردیده است. سالی که گذشت متأسفانه نسبت به هرسال دیگر برای مردم کشور ما و مخصوصاً برای اهالی مظلوم کابل یکسال درد و غم، مصیبت و تباہی بود. هزاران افغان آواره و بیچاره ایکه بعد از سالها مهاجرت به وطن عزیز خود برگشته بودند، دویاره مجبور به مهاجرت گردیدند. و هزاران افغان دیگر در جنگهای قدرت و برادرکشی، جان خود را از دست دادند و شهرکابل به ویرانه تبدیل شد.

ماه مبارک رمضان که ماه رحمت و مغفرت خداوند و ماه تقوی و جهاد با نفس و خواهشات نفسانی است، بدبختانه درکشور ما به حرمت و قدسیت این ماه مبارک نیز اعتنایی بعمل نیامده و مردم مسلمان افغانستان و مخصوصاً اهالی مظلوم کابل روزه ماه مبارک رمضان را در میان آتش و خون و در زیر باران گلوله و راکت و تهدید قحطی مواد غذایی گرفتند و فریاد ناشی از اصابت راکت و بیم مرگ لذت انفطار شانرا از بین برده بود.

هموطنان عزیز! طوریکه در بیانیه، دو ماه قبل گفته بودم، تصامیم عجلانه و مبنی بر مصالح خاص سیاسی و در غیاب اراده مردم افغانستان، جنگ بالای قدرت سیاسی و انحصار قدرت در چرکات تنظیم ها بدون رعایت

حقوق کافه، مردم، قبولی و دوام مداخلات غرض آلود خارجی منتج به فاجعه ای شد که نه فقط ویرانی کشور و اختلال حیات سیاسی و اجتماعی را بیار آورد بلکه خدا نخواسته تمامیت و حتی موجودیت افغانستان را طرف سوال قرار داده است.

تحالال باید همه طرف های درگیر در جنگ داخلی و همه مراجع تحریک و مداخله خارجی درک نموده باشند که دوام حالت اسفناک کنونی در افغانستان به نفع هیچ طرفی نبوده و این آتش دیر یا زود ساخته، منطقه را احتوا میکند. از آنرو هر آن عاجل تر باید راه های توقف جنگ و اعاده، امنیت و حل نهایی و مسالمت آمیز و عادلانه، قضیه، افغانستان از طریق تفاهم واقع بینانه میان افغانها و در چوکات یک حرکت وسیع ملی در افغانستان و با احساس مسؤولیت کشور های برادر و دوست افغانستان و با سهم گیری مؤثر مؤسسه ملل متحده و مخصوصاً شورای امنیت آن موسسه تدارک گردد، و نقطه، آغاز، آماده ساختن زمینه انعقاد لوبه جرگه اضطراری افغانی است که به وسیله، یک هیئت تنظیم کننده از شخصیت های با اعتبار و قابل قبول افغانی به مساعدت مؤسسه، ملل متحده صورت میگیرد.

هموطنان گرامی! با در نظر گرفتن حالت خطیر و دردنگ کنونی در افغانستان و با احساس مسؤولیت تاریخی در برابر ملت افغان و همجان به احترام از تقاضاهای مکرر هموطنان اینجانب یکبار دیگر خویشتن را در خدمت وطن و هموطنان عزیز خود قرار داده و از هر امکانی که در راه اعاده، صلح و حل عادلانه، قضیه، افغانستان میسر گردد، استفاده خواهم نمود و مساعی که تحال در سطح ملی و بین المللی بصورت مستقیم و غیر مستقیم بدون تبلیغ و ادعا صورت گرفته است در آینده به توفیق خداوند بزرگ و همکاری هموطنان عزیز به پیمانه، بیشتر و سریعتر ادامه میباید.

از بارگاه خداوند بزرگ در این ایام فرختنده، اسلامی و ملی آرزومندم تا به شهدای افغانستان منزل و منزلت بهشت جاودان و به ملت مظلوم و صبور افغانستان نعمت صلح، وحدت و سعادت عنایت فرماید. آمين

محمد ظاهر

۲۹ رمضان المبارک ۱۴۱۴ هـ

مطابق ۲۰ حوت ۱۳۷۲ هـ- ۱۱ مارچ ۱۹۹۴ م

پیام اعلیحضرت محمد ظاہرشاہ پادشاه سابق افغانستان
به مناسبت عید سعید فطر

هموطنان عزیز، ملت مسلمان افغانستان!

وروه عید سعید فطر را در انجام ماه مبارک رمضان که ماه نزول قرآن کریم و ماه رحمت و مغفرت و آزادی از آتش عذاب است، به شما فرزندان و خواهران و برادران تبریک میگویم.

ملت مؤمن افغانستان مناسبات فرخنده، اسلامی را به اساس تسلیم به تقدير خداوند بزرگ و لزوم حمد و سپاس خداوند در همه احوال، استقبال مینماید. در حالیکه مسرت چنین مناسبات اسلامی و ملی در طول هفده سال گذشته متأسفانه دستخوش رنجها و دردهای ناشی از تجاوز عسکری اتحاد شوروی برکشور ما و ادامه، جنگ و خونریزی در افغانستان گردیده است.

دوم برادرکشی در افغانستان، نادیده گرفتن حیات و حقوق و دارایی ملی مردم افغانستان، انحراف از مسیر جهاد، اتخاذ تصامیم عجولانه بر مبنای مصالح خاص شخصی و حزبی و کاربستن به اعتبارات منافی وحدت ملی افغانستان علاوه بر این که به حیثیت بین المللی ملت افغان صدمه رسانیده

است، خدا نخواسته موجودیت و وحدت افغانستان را تهدید مینماید و در نتیجه مسؤولیت تاریخی بزرگی عاید آن عناصر و طرفهای خواهد بود که عوامل جنگهای قدرت و تباہی کشور خود را فراهم نموده اند.

هموطنان عزیز! در پهلوی نارسایی و تنگ نظری و اقدامات غیر مسؤول طرفهای افغانی یک عامل ویرانی کشورما و ادامه، برادرکشی در افغانستان، مداخلات و اغراض خارجی است. این مداخلات متأسفانه نه تنها ادمه دارد، بلکه درین اواخر به حدی توسعه یافته است که یقیناً کرامت و احساسات ملی مردم افغانستان را جریحه دار میسازد و در روابط سیاسی آینده، افغانستان اثرات منفی به جا میگذارد.

کشورهای دوست و برادر منطقه فرصت های مساعدی داشتند و دارند تا دوستی و برادری مردم افغانستان از طریق همکاری بی شایبه و برادرانه کسب نمایند و ملت قدرشناس افغانستان البته هیچگاه موافق انسانی و اسلامی بیفرضانه را فراموش نخواهد کرد و به تعامل بالشل یا بهتر از آن آمادگی خواهد داشت.

هموطنان عزیز! برآمدن از حالت مصیبت کنونی وابسته به درک و احساس مسؤولیت طرفهای مؤثر افغانی و ایجاد تفاهم و وحدت نظر میان افغانها در یک سطح وسیع ملی و فراتر از حدود و قیود مصالح تنظیمی است.

تعیین سرنوشت آینده، افغانستان حق و وظیفه خود افغانها است و به هیچنوع وصایت و وکالت خارجی ضرورت ندارد.

قطع مداخلات خارجی به هرسیله، ممکن و قطع امداد اسلحه از خارج از طریق نظارت و مراقبت جدی شورای امنیت مؤسسه، ملل متحد و همچنان سهمگیری مؤثر و مستقیم شورای امنیت در توقف جنگ و در ایجاد صلح، عوامل عمدی و اساسی حل قضیه، افغانستان پنداشته میشود، ملت افغانستان از شورای امنیت مؤسسه، ملل متحد و کشورهای عضو دایی آن شوری صیمانه تقاضا مینماید تا مسؤولیت قانونی، بشری و اخلاقی شان را در قبال

سرنوشت ملت مظلوم افغانستان هرچه زودتر ایفا نماید و قضیه، افغانستان را در جدول اولیتهای کارشان قرار دهد.

هموطنان عزیزا با در نظر گرفتن حالت خطیر و دردناک کشور مظلوم ما و با احساس مسؤولیت ملی و تاریخی در چوکات تعهدی که در برابر شما و کشور خود دارم اینجانب تا حال با تمام محدودیت‌ها چه به صورت مستقیم و چه از طریق نماینده‌های خود در مساعی صلح و حل قضیه، افغانستان اشتراک داشتم و خویشتن را در خدمت وطن و هموطنانم قرار داده‌ام، با ملاحظه اوضاع کنونی و احساس خطر در برابر موجودیت وحدت افغانستان باز هم مصمم استم تا ساحه، تماش و تفاهم خود را با هموطنان عزیز و مراجع بین‌المللی بیش از پیش وسیعتر و سریعتر بسازم و بصورت مستقیم و از طریق نمایندگان و مشاورین خاص این مساعی ادامه می‌باید و اگر اوضاع ایجاب نماید، شخصاً حاضرم تا به هر نقطه در داخل و خارج افغانستان مسافت نمایم.

از بارگاه خداوند بزرگ آرزومندم تا به شهدای افغانستان رحمت و مغفرت و به ملت مسلمان و مظلوم افغانستان نعمت صلح، امنیت وحدت و سعادت نصیب فرماید. امین

روم: ۲۹ رمضان المبارک

۱۳۷۴ دلو ۲۹

۸ فبروری ۱۹۹۶

د ارواشاد جنرال عبدالحکیم کتوازی د شهادت له امله
دېخوانۍ پاچا اعلیحضرت محمد ظاهرشاه د خواخوژی پیغام

د جنرال عبدالحکیم خان کتوازی په ویرجن شهادت باندي، په دير تأسف سره خبر شوم. ددي جنایتکار انه چاري اجرا، او ددي تکان ورکونکي او نامراده حادثې پیښیدنه، زما د سختي خواشيني او تأثر سبب شوي ده. په ددي مناسبت خپله سخته کرکه او انزجار ددي پیښې د عاملانو په نسبت چې د حق د لاري په مجادله کې نتلې او مضمحل شوي دی او جنایت ته يې لاس اچولي دي، خرگندوم.

اروابناد جنرال کتوازی صالح اورېښتونی انسان او د عالي انسانی عواطفو خښېنزو. د خپل ماموریت په توله دوره کې د یو وطنپال او وظیفه پیژندونکي صاحب منصب په حیث گران هیواد او هیوادوالو ته د سترو خدمتو مصدر شوي او د هیواد د ستونزو له پیل خخه په سپیڅلې ضمير او احساس او زړه ورتیا سره د ناخوالو په مقابل کې دريدلى او په کلک هوه او جدیت سره يې د افغانستان د ژغورني، ملي مصالحو اور فاه لپاره هڅي کړي دي.

په روسټیو کلونو کې د تفاهم د شوری او ملي پیوستون د عمومی منشی په توګه د اروابناد هغه رېونه د هیري نه دی چې په گران هیواد کې يې د سولی او امنیت د اعادې او همدارنګه يې د هغه خلکو له ارمانونو خخه د ننګي په مقصد ګاللي دي، چې د جهاد په دوره کې يې زیاتي قرباني ورکړي دي.

د اروابناد جنرال کتوازی روح ته غفران په دعا او د بخښي په هيلی سره، د لوی خدای (ج) له درباره د اروابناد کورنۍ خپلوانو، خواخورو او همکارانو ته د جمیل صبر التجا کوم. آمين یارب العالمين

روم، پنجشنبه د عقرب یوولسمه

۱۳۷۴ ملريزد نومير دوهمه ۱۹۹۵

بیانیه ویژه اعلیحضرت محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

هموطنان عزیز!

اوپساع در دنال کشور عزیز ما در اثر جنگهای قدرت و برادرکشی، مداخلات خارجی، تصامیم عجولانه مبنی بر منافع خصوصی، نادیده گرفتن اراده و حقوق ملت مسلمان و مجاهد و کاریستان به اعتبارات منافی وحدت ملی افغانستان بیش از هر وقت خطر تجزیه و عوامل از هم پاشیده گشته وحدت و تمامیت افغانستان را بار آورده است.

سالهای بعد از اخراج قوای متتجاوز اتحاد شوروی به عوض آنکه مرحله بازسازی کشور و زندگی با افتخار ملت افغان میبود، بدینختانه سالهای مملو از درد و عذاب و خجالت و سرافکنده گشته محسوب میگردد. ملیونها افغان هنوز هم در هجرت و آواره گشته اند به سر میبرند و در داخل افغانستان طبیعی ترین حقوق انسان یعنی آزادی، کرامت و امنیت میسر نیست و ملت افغان در اسارت تهدید اسلحه و کشتار به سر میبرند.

تحمل این اوپساع بیش از این ناممکن خواهد بود و افغانستان در دو راهی وجود یا عدم وجود قرار گرفته است. از آن رو، اکثریت بزرگ افغانان وطندویست و با احساس به شمول برخی از حلقه های مؤثر و دارای قدرت نظامی در صدد آن شده اند تا هرچه زودتر چنان را حل عادلانه و صلح آمیز برای

قضیه، کشور شان تدارک نمایند که در آن ابتکار افغانی و احترام اراده، ملت افغانستان و همکاری بی شایبه، بین المللی نقش اساسی داشته باشد.
هموطنان عزیزا!

طوری که به خاطر دارند، سه سال قبل پیشنهادی به منظور برآمدن از بحران فعلی و حل قضیه، افغانستان تقدیم نموده ام. وقت آن نیست که حوادث بعد از آن را اکنون شرح دهم؛ ولی آنچه که باید بگویم آن است، فرصت بیشتر برای انتظار و دوام اسارت مردم به دست فرزندان خود شان باقی نمانده است و هرچه زودتر باید افغانستان حیثیت بین المللی خودرا به حیث یک کشور آزاد و دارای وحدت و تمامیت و زعامت سیاسی مرکزی احراز نماید.

هموطنان و فرزندان عزیزا!

به توفیق خداوند بزرگ و اتكاء به قدرت ذاتی و ابتکار ملت افغانستان و با تقدیر از همکاری برادرانه و دوستانه، کشور های برادر و دوست افغانستان و با احساس مسؤولیت ملی و ایمانی اینجانب تصمیم گرفته ام تا در نزدیکترین فرصت ممکن شخصاً به داخل کشور خود عودت نموده، نقشی را که در توان بشری من باشد در اعاده، صلح و امنیت و وحدت افغانستان ایفا نمایم. به منظور برآورده شدن این مأمول حاضرم با تمام طرفهای درگیر و مؤثر در افغانستان شخصاً و یا از طریق نماینده گان و مشاورینم مفاهمه به عمل آورده و امکانات مادی تشکیل یک قوهٔ ملی امنیتی را نیز با مراجع ملی و بین المللی مورد بحث قرار بدهم.

به یاری خداوند بزرگ و پشتیبانی ملت عزیز افغانستان همکاری بی شایبه، کشورهای برادر و دوست و مؤسسات بین المللی آرزومند افغانستان عزیز را درین مرحله عمر به حیث کشور آزاد، آباد و سریلند ببینم.

و من اللہ التوفیق

محمد ظاهر

روم، ۱۳۷۵/۶/۲۱

پیام اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان
در رابطه اوضاع اخیر در کشور شان

بسم الله الرحمن الرحيم

در انجام چهارده سال قربانی و جهاد، ملت مسلمان افغانستان متوقع آن بود تا مرحله دشوار حیات سیاسی و ملی خود را پشت سر گذاشته و با نفسی آرام در سایه امن و استقرار به زندگی نوین سیاسی خود آغاز نماید و در پی اعمار مجدد کشور ویران خود گردد، اما حوادث دردنگ سه و نیم ماه اخیر در افغانستان و خاصتاً آنچه که در خلال یک هفته گذشته در کابل واقع شده است، موجبات رنج و عذاب و اندوه عمیق ملت مسلمان و مظلوم افغانستان را فراهم نموده است، منتهای تأسف در آنست که درگیری خونین و جنگ بی اساس و ناستجیده میان گروهایی صورت میگیرد که خویشتن را بنام مقدس اسلام و عنوان مبارک جهاد منسوب میدانند و اسلحه ای را که امروز در برابر همیگر و به قتل هموطنان بی گناه و بربادی کشور شان بکار می برند، اصلاً بنام جهاد در راه خدا و دفاع از همان مردم و کشوری بدست آورده اند که امروز آن مردم را به قتل میرسانند و آن کشور را ویران میسازند، جنگ و برادرکشی که در این ایام وحدت و تمامیت افغانستان را تهدید میکند، هیچ طرف برند ندارد و خسارات آن در جان و مال و ناموس و حیثیت ملت افغان جبران ناپذیر است. در برابر برخی از مداخلات غرض آلود خارجی توأم با عدم درک واقعیت

های تاریخی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی افغانستان باید گفت که افغانستان در طول تاریخ نه تنها دستخوش اغراض خارجی نگردیده بل برای مت加وز اجنیان درسی داده است که هیچگاه فراموش نخواهد شد.

تحربکات مبنی بر تفرقه مذهبی، قومی، زبانی و محلی کاملاً مناقض و حدت ملی و تمامیت سیاسی افغانستان است، موقف گیری های سیاسی و برخورد های مسلح براساس چنین اعتبارات تفرقه انگیز نه فقط کدام مشکلی را حل نخواهد کرد بل بوجود و تمامیت و حیثیت کشور صدمه بزرگ میرساند.

بعیث یک خادم سابقه دار کشور خود از تمام اطراف درگیر در جنگ های تباہ کن و بی اساس فعلی در کابل تقاضا می نمایم تا فوراً به جنگ نادرست و ناجایز کنونی خاقنه داده به عوض استخدام بیمورد و نامشروع اسلحه در برادرکشی به سلاح تعقل و تدبیر وضبط نفس روی آرند و به ملتی که در طول چهارده سال با قربانی بزرگ از همین گروه های درگیر در جنگ داخلی، در جهاد شان در برابر دشمن خارجی حمایت نموده است، موقعی میسر سازند تا حداقل نفسی آرام کشیده و در صدد آبادی کشور ویران خود گردد و در تعیین سرنوشت که حق طبیعی هر ملت است، آزادانه و بدون تبعیض و فشار و مداخله خارجی تصمیم بگیرد.

به استفاده از این مناسبت در حالیکه به ملت مجاهد و صبور و مظلوم افغانستان همدردی کامل و تأثر عمیق خود را اظهار میدارم، آرزومندم ملت بادرایت افغان در برخورد با اوضاع و حوادث اصل حوصله و تدبیر و تمسک به وحدت ملی و تمامیت افغانستان را اساسی حرکت و اراده ملی خود قرار دهد.

وظیفه هر افغان بشمول اینجانب آنست تا در ایجاد چنان حالتی نقش خود را ایفاء نماییم که در آن ملت افغان آزادانه و بدون مداخله و فشار در برگزاری یک نظام سیاسی قایم بر مبادی اسلام و ارزش های ملی افغانستان قادر گردد. و من الله التوفيق

جون ۱۹۹۲

بيانیهء اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان
به مناسبت عید سعید اضحی

بسم الله الرحمن الرحيم

مناسبت فرخنده، عید سعید اضحی یکبار دیگر خاطره، ایثار و قربانی در راه حق، وحدت امت اسلامی ارزش تعارف و تفاهم وحدت میان مسلمین و تسلک به عقیده توحید و عبادت خداوند بزرگ را به وسیله، ادای مناسک رکن پنجم اسلام یعنی حج خانه، خدا در اذهان همه مسلمین جهان و مخصوصاً مجاهدین افغانستان تجدید مینماید. جهاد و قربانی تاریخی ملت افغان سزاوار آن بود تا مردم مسلمان افغانستان در این ایام فرخنده دو عید مسرت و افتخار میداشتند، یکی عید موقیت جهاد شان و دیگر عید سعید اضحی که هردو عید خاطره، قربانی در راه حق را در خود نهفته دارد، ولی بدیختانه چنین سعادتی تا حال نصیب ملت افغان نگردیده بلکه در ماه حرام و روز های وحدت مسلمین و اجتماع ملیون ها مسلمان جهان بدور خانه خدا یکعدده از مردم افغانستان دچار آتش تفرقه شدند و به سلاحیکه اصلاً برای حمایت و تمامیت افغانستان و به منظور دفاع از حقوق ملت افغان بدست آمده بود، خون افغان بدست افغان دیگر ریخته شده و خطرآنست که افتخارات جهاد تاریخی و قربانی بزرگ ملت افغان در مرحله، موقیت نهایی آن دستخوش دسایس و قدرت طلبی های عجلانه و مداخلات ناسنجیده و غرض آلود داخلی و خارجی گردد. ملت افغانستان حقوق برادری و سپاس همدردی و مساعدت کشور های همسایه، دول اسلامی و دوست را فراموش نخواهد کرد. اما هیچنوع مداخله و دسیسه را تحت هر عنوانیکه باشد، نخواهد پذیرفت و دیر یا زود حق خود را دارد.

کامل خود را از هر دست و دهانی که باشد، حاصل خواهد کرد.

مردم افغانستان که بنام اسلام قربانی داده اند، خواهان نظام اسلامی واقعی و دور از افراط و تفریط، دور از تشدد و غصب، دور از تنگ نظری و تعصّب می باشد.

مردم افغانستان بخوبی میدانند که اسلام دین وسط و اعتدال و دستور عدالت، مساوات و رحمت است. احترام کرامت انسانی و حقوق بشر و آزادی انسان در اسلام به وجه احسن تأمین و تضمین گردیده است. مردم افغانستان درین مرحله، خطیر زندگانی ملی شان به ایجاد همکاری و تفاهم میان همه افراد ملت افغان بدون هیچ نوع تبعیض و امتیاز و به تحکیم مبانی وحدت ملی افغانستان و همچنین به تأمین امنیت و مساعد نمودن زمینه اظهار اراده، آزاد مردم در تنظیم حیات سیاسی شان بدون هر نوع فشار و مداخله خارجی ضرورت مبرم دارد.

مسئولیت ایمانی و ملی هر افغان و مخصوصاً حلقه های مربوط به قدرت و تأثیر سیاسی و عناصر مؤثر در جامعه، افغانی آنست تا هرچه زودتر و به هر وسیله، ممکن، جلو بی امنی و بی نظمی و جنگ های داخلی و مداخلات خارجی و حرکات منافی اهداف جهاد و مناقض وحدت ملی افغانستان بگیرند و زمینه دایر نمودن یک جرگه، افغانی شامل قام واقعیت های افغانستان را با همکاری مؤسسه، ملل متعدد مساعد سازد تا غایندگان مردم افغانستان با استفاده از حق طبیعی خودداریت شان بصورت آزادانه زندگانی سیاسی شانرا مطابق به ارزش های اسلامی و ملی شان تنظیم نمایند.

به اغتنام این مناسبت مبارک به ارواح پاک شهدای جهاد افغانستان دعای رحمت و مغفرت می غایم و برای ملت مجاهد افغان از بارگاه خداوند بزرگ آرامی، آبرومندی و آزادی کامل آرزو دارم.

و من الله التوفيق

۱۴۱۲/۱۲/۵

مطابق ۱۶/۲/۱۳۷۱ - ۱۳۹۲/۶/۶

تأثیر و نگرانی اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان نسبت به وقایع خونین اخیر در افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

شهر باستانی کابل و اهالی بی گناه و مظلوم آن شهر یکبار دیگر در میان آتش و خون قرار گرفتند. جنگ های تاروای قدرت خواهی و تصفیه، حسابات سیاسی با تحریک عناصر صاحب غرض داخلی و خارجی به مردم مسلمان، مجاهد و صابر افغانستان مجال نمیدهد تا نفسی آرام بکشند. و در صدد بازسازی کشور ویران خود برآیند.

تأثیر آمیخته با تعجب در آنست که هزاران کشته و زخمی در هر گوش و کنار کابل ر میان آتش و خاک و خون افتیده اند، درحالیکه مدعیان قدرت در کشور هفته ها از صلح و توافق حرف میزنند، مراجع بین المللی موقف بیعلاوه و یا قسماً تماشاجی اختیار نموده اند.

چهار ماه قبل پیشنهاد مفصلی را که در طی چند مرحله، عملی قابل تطبیق بود، به منظور حل عادلانه، قضیه، کشور ما تقدیم نموده ام، اساس پیشنهاد من احترام به حقوق و اراده، آزاد مردم افغانستان است. هدف پیشنهاد خاتمه ادن به وضع دردنگ فعلى و اعاده، صلح و استقرار در

افغانستان، و رسیدن به اهداف اساسی جهاد تاریخی مردم ما است. تفاهم واقع بینانه میان افغانها، قطع مداخلات خارجی و سهم مؤثر مؤسسه، ملل متحد در جمله عوامل ضروری برای تطبیق پیشنهاد پیشین شده بود و لزوم دایر نودن لویه جرگه اضطراری افغانی مرحله نخستین تطبیق پیشنهاد خوانده شده است.

در حالیکه تأثیر قلبی خود را نسبت وقایع خونین اخیر در کشور ابراز میدارم، اطراف درگیر درجنگ های اخیر را به تعقل و ضبط نفس و احترام حیات و حقوق و دارایی مردم افغانستان دعوت می نمایم و از همه حلقه های افغانی و شخصیت های وطن دوست و مؤثر افغانستان و همچنان از مؤسسه، ملل متحد و مخصوصاً از اعضای دائمی شورای امنیت درخواست مینمایم تا هر چه زودتر زمینه ابراز نظر مردم افغانستان را از طریق دایر نودن لویه جرگه اضطراری افغانستان مساعد سازند و مشکل افغانستان را به تصمیم آزاد مردم افغانستان حل نمایند.

«وَمِنَ اللَّهِ التَّوفِيقُ»

۱۹۹۳/۵/۱۷

بیام امتنان پادشاه سابق افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

طوریکه بخاطر دارند به ادامه، تقاضم برادرانه میان هموطنان عزیز و مساعی مشترک به منظور دریافت راه حل عادلانه، مساملت آمیز قضیه، کشور ما اخیراً ناینده، خاص من استاد عبدالستار سیرت به ایالات متحده، امریکا مسافرت نموده و در اجتماعات بزرگی از هموطنان عزیز در شهر های مختلف آن کشور از استقبال برادرانه و همکاری صمیمانه، هموطنان گرامی مستفید گردیده است.

از احساسات پاک و وطن دوستی هموطنان ما در ایالات متحده، امریکا این امید تقویت یافته است که مردم وطن دوست افغانستان شدیداً در پی دریافت راه حل مساملت آمیز و عادلانه، قضیه، کشور شان بوده و در انجام این مأمول از هیچنوع همکاری لازم دریغ نمی نایند.

به اتکاء به توفیق خداوند بزرگ و همکاری دسته جمعی کافه، طبقات ملت افغان مساعی خالصانه ما در جهت تحقق اهداف جهاد مردم افغانستان و اعاده، امن و استقرار و وحدت کشور از طریق احترام به اراده، آزاد مردم افغانستان ادامه میباید و به خواست خداوند بزرگ و در اثر مساعی مشترک و برادرانه همه اطراف ذیعلاقه و کافه افراد ملت افغانستان این آرزو برآورده خواهد شد.

در انجام مسافرت ناینده، خاص من استاد سیرت به ایالات متحده، امریکا وظیفه، خود میدانم تا تشکرات صمیمانه و امتنان قلبی خود را به هموطنان گرامی که از این مساعی خالصانه ما استقبال نموده اند تقدیم نمایم. از بارگاه خداوند بزرگ آرزومندم تا کشور عزیز ما را در پناه حمایت خود از نعمت امن و استقرار و وحدت کامل بهره مند سازد.

محمد ظاهر

۱۹۹۳/۸/۸

بیانیهٔ اعلیحضرت محمد ظاہرشاہ پادشاه سابق افغانستان

هموطنان عزیز!

وقایع روزهای اخیر در کشور ما یکبار دیگر موجبات نگرانی و نارامی و اسباب رنج و عذاب ملت افغانستان و مخصوصاً اهالی مظلوم کابل و برخی از مناطق شمال را بارآورده است. بارها تجربه شد که جنگ راه حل قضیه نیست و ادامه، جنگ در میان فرزندان یک کشور علاوه بر تباہی و ویرانی، حیثیت جهانی افغانستان را آسیب پذیر ساخته است.

با تأثر مشاهده مینماییم که مداخلات خارجی در امور افغانستان و مسابقات بهره برداری سیاسی از قضیه، کشور ما کسب شدت و سرعت نموده، اوضاع داخلی برخی از کشور های بزرگ و عدم مؤثریت تلاش‌های مؤسسه، ملل متحد بر پیچیده گی اوضاع افزوده است.

در حالیکه از مساعی ایجاد تفاهم میان طرفهای افغانی و تلاش دریافت راههای صلح استقبال می نمایم توقع من آنست تا از گذشته باید آموخت و حل قضیه را نباید تابع مصالح خصوصی ساخت. گرفتن یا از دست دادن کنترول یک یا چند شهر حل نهایی مشکل نخواهد بود. زمامت سیاسی در کشور حق و امانت ملت افغانستان است. وظیفه، همه ما و مخصوصاً مسؤولیت طرفهای مؤثر در قضیه آنست تا زمینه اظهار آزادانه، اراده، مردم خود را تا حد ممکن

فراهم بسازیم و فورمولی را به منظور ایجاد صلح و تحکیم وحدت ملی افغانستان وضع و تطبیق نماییم که برای اکثریت مردم ما قابل قبول و برای اعاده، امن و استقرار کشور مؤثر باشد.

هموطنان عزیز! اینجانب طوریکه قبلًا اظهار داشته ام مفاهمات مربوط به عودت خود را به منظور ایفای خدمتی در جهت اعاده، صلح و تأمین وحدت افغانستان آغاز نموده ام و به خواست و توفیق خداوند بزرگ به زودی این مأمول برآورده خواهد شد و تا آن وقت از تمام طرفهای درگیر و سایر افغانهای مؤثر در قضیه آرزومندم تا در امر توقف جنگ و ایجاد تفاهم در چوکات وسیع ملی از هر نوع مساعدت ممکن دریغ نفرمایند. خداوند بزرگ حامی و مددگار افغانستان و ملت افغان باشد. آمین

محمد ظاهر

۱۳۷۵/۷/۲۴
روم.

بیانیه اهلیحضرت محمد ظاہرشاہ پادشاه سابق افغانستان

محمد ظاہرشاہ پادشاه سابق افغانستان میگوید کہ همکاری مردم افغانستان با حرکت اسلامی طالبان و توسعه، قدرت طالبان در صفحات شمال کشور نشانه آن است که افغانها قابلیت افغانستان و وحدت ملی کشور شان را بالاتر از هر اعتبار دیگر میدانند و میتوانند همه دسیسه را برای تجزیه افغانستان با درایت و با احسان مسئولیت از میان بردارند. پادشاهی سابق میگوید: حرکت اسلامی طالبان را همه، مردم افغانستان حالا در برابر یک امتحان بزرگ دگر قرار دادند که عبارت است از اعاده، صلح، تأمین وحدت ملی افغانستان و تنظیم حیات سیاسی کشور از طریق احترام به اراده، آزادی ملت افغانستان و آغاز موقنانه بازسازی کشور.

پادشاه سابق در اخیر بیانیه اش علاوه میدارد که موفقیت به این امتحان بزرگ مستلزم گذشت از منافع خاص سیاسی و گذشت از هر نوع انتقام تعصب و تنگ نظری و تفاهم و مشوره برادرانه و صادقانه میان همه افغانها منحیث اعضای یک خانواده، مشترک خواهد بود.

جزای ۱۳۷۶، جریده، وفا شماره ۱۹

بیانیه اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان
به مناسبت سال نو خورشیدی ۱۳۷۶

بسم الله الرحمن الرحيم

هموطنان عزیز!

ورود سال نو هجری شمسی را که به فاصله، کوتاهی بعد از انجام ماه مبارک رمضان و عید سعید فطر و قبل از حلول عید سعید اضحی فرا رسیده است، به شما فرزندان و خواهران و برادران عزیز تبریک میگوییم.
استقبال این مناسبات فرخنده، اسلامی و ملی از جانب ملت مؤمن افغانستان در حالیکه از هجده سال به این طرف از مسرت و سعادت چنین مناسبات محروم است، نشانه ایان راسخ این ملت به قدرت و عظمت و تقدیر خداوند بزرگ و دلیل مقاومت و صبر ملت افغان در برابر مصیبت و عذاب و ناملایمات زنده گی است.

سالهای برادرکشی و جنگ قدرت در افغانستان عنقریب به یک دهه نزدیک میشود. در این مدت طولانی کشور ما بدبختانه ساحه تاخت و تاز بیشترمانه، منفعت جویی و مداخلات خارجی و جنگهای ناموجه و غیرمسئولانه طرفهای ناعاقبت اندیش داخلی بود، فرصتهای نهایت مساعد اعاده، صلح و عودت

آواره گان و زمینه بازسازی کشور، به ناحق از دست رفته است و تا هنوز بازیهای خارجی و داخلی در جهت ویرانی بیشتر و خداناخواسته نابودی کشور در جریان است. هر نوع تصمیم نظامی و سیاسی در افغانستان در غیاب اراده مردم مظلوم آن اتخاذ میگردد و در دنیاکترین خاطره آنست که کشتار افغان به دست افغان و اعمال منافی جهاد و مناقض اسلام و مخالف وحدت و قامیت افغانستان به زیر عنوان مقدس جهاد و اسلام و خدمت به مردم افغانستان صورت میگیرد.

هموطنان عزیز! مسامعی صلح مؤسسه، ملل متحد ناکافی و غیر مؤثر و غیر مناسب به حجم قضیه افغانستان است. بارها تقاضا نموده ایم که شورای امنیت مؤسسه، ملل متحد و مخصوصاً اعضای دائمی آن شوری مسئولیت اعاده، صلح در افغانستان را به صورت جدی به عهده بگیرند و قبل از آن که دامنه، جنگ در افغانستان، منطقه را احتوا نماید و کشورهای بزرگ دوباره به ساحه کشانیده شوند، قدم مؤثری در جهت اعاده، صلح برداشته شود، اما متأسفانه مشکلات اداری مؤسسه، ملل متحد و مسائل داخلی برخی از کشورهای عضو شورای امنیت و احساس عدم منافع آن کشورها سبب شده است تا مردم افغانستان در مصیبت ملی شان تنها گذاشته شوند.

هموطنان عزیزاً چند ماه قبل در بیانیه بی عنوانی شما وعده داده بودم که حاضرم به زودی به کشور خود عودت نموده و سهمی که در توان من باشد در راه اعاده، صلح و تأمین وحدت افغانستان اینجا غایم. این وعده با تمام مشکلات و محدودیتها به حالت خود باقی است و در زنده گانی من یکانه آرزوی من است تا ایام باقیمانده را در کنار وطن و خدمت هموطنانم سپری نمایم. اما سبب تأخیر این آرزو همانا تحولات اوضاع در جهت توسعه، جنگ و دور شدن از امکانات صلح و نادیده گرفتن اراده و حقوق مردم افغانستان است. تأخیر عودت من به کشور نشانه، عدم علاقه و یا دوری از قضیه، کشور نخواهد بود، بل نگرانی من از اوضاع و تمسکهای من به صورت مستقیم و غیر مستقیم با تمام مراجع داخلی و خارجی پیوسته ادامه دارد و امیدوارم تا هرچه زودتر خویشتن را در میان هموطنانم و در داخل کشور عزیزم ببینم تا به خواست و توفیق خداوند

بزرگ(ج) عملیه، صلح و اعاده، استقرار در کشور خود را از طریق تفاهم و همکاری در سطح ملی آغاز نمایم.

هموطنان عزیز! مردم افغانستان که در راه اسلام و در راه وحدت و تمامیت و آزادی کشور شان قیامی فراوان داده اند، خواهان نظام اسلامی واقعی دور از افراط و تفریط و دور از تشدد و عنف و دور از تنگ نظری و تعصّب میباشند. مردم ما به خوبی میداند که اسلام دین وسط و اعتدال و دستور عدالت و مساوات و احترام کرامت و حقوق انسان است و همچنان افغانستان کشور آزاد، واحد، غیر قابل تحیزه و خانه، مشترک قام افغانهایی است که در آن زنده گی و بسته گی دارند و هیچ اعتبار قومی و مذهبی و فرهنگی نباید موجب تفرقه میان افغانها گردد.

یکبار دیگر از طرفهای درگیر در افغانستان و شخصیتهای مؤثر در قضیه، کشور ما و از سایر هموطنان عزیز صمیمانه درخواست مینمایم تا با درک مسؤولیت ایمانی و ملی شان مساعی همه جانبه و جدی شان را در جهت ایجاد تفاهم و وحدت نظر میان افغانها در سطح وسیع ملی مبذول داشته به هر نوع عامل داخلی و خارجی جنگ و به هرنوع وصایت و روکالت و دخالت خارجی به هر وسیله، ممکن خانه دهنده و از طریق تشکیل هیئت‌های تفاهم و مصالحة، ملی و فراهم ساختن زمینه، دایر شدن لوبه جرگه، اضطراری به صورت آزادانه و بدون تبعیض و یا فشار داخلی و خارجی زنده گانی سیاسی ملت افغان را مطابق به ارزش‌های اسلامی و ملی شان تنظیم نمایند.

خداآوند بزرگ(ج) به شهدای افغانستان رحمت و مغفرت و به ملت مسلمان و مظلوم افغانستان نعمت صلح، امنیت، وحدت و سربلندی عنایت فرماید. آمین

روم - ۱۳۷۶/۱/۱

بیانیهء خاص اعلیحضرت محمد ظاہرشاہ پادشاه سابق افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

هموطنان عزیز! با کمال تأسف مشاهده میشود که حوادث خونین اخیر کابل و برخی از ولایات افغانستان وارد هفتنه سوم گردیده از یکسو ملت مسلمان و مجاهد افغانستان درمیان آتش و خون و ماتم و درد، روزهای نهایت دشوار حیات ملی و سیاسی خود را به سر میبرند و از جانب دیگر افتخارات جهاد تاریخی مردم افغانستان و اهداف بزرگ آن جهاد با حیثیت و مقام بین المللی ملت افغان صدمه میبینند، ملتی که چهارده سال فاجعه جنگ را تحمل نموده است، هنوز هم از زنج و عذاب جنگ رهایی ندارد. جنگی که به دست ابنای افغان به نامها و عنایوین و طرفهای گوناگون به راه انداخته شده و قریانیان آن نیز افغان و اولاد افغان و دارایی و تمامیت افغانستان میباشند.

تصامیم عجولانه و مبنی بر مصالح خاص سیاسی و در غیاب اراده، مردم افغانستان، جنگ، بالای قدرت سیاسی و انحصار قدرت طلبی در چوکات تنظیم ها بدون رعایت حقوق کافه، مردم، قبول و دوام مداخلات غرض آلود خارجی، منتج به فاجعه بی شد که نه فقط ویرانی و بریادی کشور را به بار آورد، بلکه خدانخواسته لکه، عاری است که برجین پرافتخار جهاد ملت مجاهد افغانستان گذاشته میشود.

دوم حالت اسفناک کنونی و دسایس دشمنان افغانستان، تمامیت و حتی موجودیت افغانستان را در محل سوال قرار میدهد، کمترین خطر ناشی از ادامه، اوضاع فعلی ضایع شدن دست آوردهای جهاد برحق مردم افغانستان و توسعه، دامنه، برادر کشی و جنگهای داخلی و بالاترین مرحله، این خطر خدانخواسته متوجه، بقا و موجودیت افغانستان میباشد. از آن رو مسؤولیت و وجیبه، ملی و اسلامی هر افغان و مخصوصاً مدعیان قدرت سیاسی و عناصر درگیر در وقایع اخیر است تا هر کدام وهمه در هر موقعیتی قرار داشته باشند، سهم خود را چه در توقف جنگ و اعاده، امنیت و چه در قطع مداخلات غرض آلد خارجی و همچنان در حل نهایی و عادلانه، قضیه، کشور شان ایفا نمایند. انحصار قدرت خواهی تنظیمها و جنگ قدرت خاتمه بیابد و کافه، عناصر مؤثر ملت افغان از داخل و خارج تنظیمها دریک جبهه، واحد ملی به منظور اعاده، امنیت و بازسازی افغانستان قرار بگیرند.

کشورها و مؤسسات و عناصری که در امور داخلی افغانستان مداخله مینمایند، باید متوجه باشند: به آتشی که در افغانستان دامن زده اند، زبانه آن به دامن خود شان نیز خواهد رسید و منطقه را به صورت کل احتوا خواهد کرد. هنوز فرصتی وجود دارد تا از این حالت مصیبت در افغانستان به نفع دوستی و برادری و استقرار در میان ملت‌های منطقه استفاده نمود، نه آنکه آتش و نزاع و انتقام تا دامن زنده گانی نسلهای آینده انتشار یابد.

هموطنان عزیز! یکسال قبل پیشنهاد چند مرحله بی عملی را جهت حل عادلانه، قضیه، کشور ما تقدیم نموده بودم و طوریکه به خاطر دارند اساس پیشنهاد را احترام اراده، آزاد مردم افغانستان و آماده ساختن زمینه، سهمگیری کافه، مردم در انتخاب یک زعامت سیاسی مؤقت از طریق دایر نمودن لوبه جرگه اضطراری افغانی به مساعدت مؤسسه، ملل متحد تشکیل مینمود، در طول یکسال گذشته تأسها و مفاهیمات ممکن چه در سطح ملی و چه در ساحه، بین المللی به عمل آمد و خوشبختانه که مساعی ما با اصل پیشنهاد طرف تایید اکثر هموطنان گرامی و همچنان مورد علاقه، مراجع بین المللی قرار گرفت. با آنهم به روی عواملی که در آغاز این بیانیه به آن اشاره گردید، تا

حال موفق نشده ایم تا این جرگه، افغانی دایر گردد. اما اکنون وضع به جایی کشیده است که مجال انتظار بیشتر باقی نانده و ملت افغان از شدت و درازای رنج و عذاب خسته شده است و از همه وخیمترا این که وجود و بقای کشور مورد سوال میباشد، از آن رو من یکبار دیگر از قام حلقه ها و شخصیتهای منور و مؤثر، علمای کرام، قوماندانان جهادی و مشران قومی افغانی و همچنان از طرفهای درگیر در وقایع اخیر صمیمانه درخواست مینمایم تا مصالح علیای کشور مظلوم خود را بالاتر از منافع خاص سیاسی و شخصی بدآنند و هرچه زودتر از راه تفاهم و مساعی دسته جمعی یک هیئت افغانی قابل اعتبار از شخصیتهای مؤثر و مورد قبول اکثرب افغانها را به منظور آماده ساختن زمینه، انعقاد لوبه جرگه اضطراری افغانی تشکیل نمایند تا هیئت به مساعدت ملل متعدد دایر نمودن لوبه جرگه را تدارک نماید.

هموطنان گرامی! مساعی این جانب با در نظر گرفتن حالت دردنگ فعلى کشور و احساس مسؤولیت تاریخی در برابر حقوق مردم افغانستان و با تقدیر از حسن همکاری و استقبال هموطنان عزیز بیش از پیش ادامه میباید و از هر فرصلت ممکن در راه رسیدن به حل قضیه، کشور ما استفاده، اعظمی صورت خواهد گرفت. به اغتنام این مناسبت از جامعه، بین المللی و از کشورهای اسلامی و از دول اعضای دائمی شورای امنیت ملل متعدد و از مؤسسه، ملل متعدد بازهم تقاضا مینمایم تا هرچه زودتر قضیه، افغانستان را در رأس اولویتهای اهتمام شان قرار دهند و به مردم افغانستان و نیز به صلح منطقه مساعدت بی شایبه نمایند.

و من الله التوفيق

روم ۱۹۹۴/۱/۱۷

پیام اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان به هناسبت عید سعید اضحی

بسم الله الرحمن الرحيم

عید سعید اضحی با خاطره، قریانی و تسلیم مطلق به امر خداوند بزرگ از طرف حضرت ابراهیم و فرزند شان حضرت اسماعیل علیهم السلام و همچنان خاطرات وحدت جهان اسلام از طریق اجتماعات بزرگ مسلمین در حرم مبارک خانه خدا و در ادای فریضه، حج، برای همه مسلمانان و از جمله برای ملت مسلمان افغان مسرت و الهام به خصوص دارد و ملت افغان همیشه از این مناسبت فرخنده اسلامی به خوشی و افتخار استقبال نموده است.

متأسفانه در پانزده سال گذشته ملت مسلمان افغان از مسرت اعیاد اسلامی و ملی محروم بوده سالهای متعدد رنج و عذاب ناشی از تجاوز عسکری شوروی سابق و ادامه، جنگهای قدرت و برادرکشی را سپری نموده است، هنوز هم ملیونها هموطن ما در خارج از وطن در مهاجرت به سر میبرند و هزاران افغان در جنگهای بی اساس داخلی جان خود را از دست داده اند، شهرها و تأسیسات و منازل به ویرانه تبدیل شده است، حیات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در حالت اختلال و رکود است و خدا نخواسته تمامیت و حتی موجودیت افغانستان نیز در محل سوال قرار دارد. طرفهای درگیر در جنگهای

داخلی و مراجع خارجی مداخله کننده در امور افغانستان تا حال باید درک نموده باشند که آتش فتنه، کنونی در افغانستان طرف غالب ندارد و دامنه، آتش نیز در محوطه، افغانستان محصور نخواهد ماند، از آنرو به خیر منطقه خواهد بود و خیر افغانستان و همچنان منفعت طرفهای درگیر در آنست که هرچه زودتر راههای توقف جنگ و اعاده، امنیت و حل نهایی و مسالت آمیز و عادلانه قضیه، افغانستان از طریق تفاهم واقعیت‌انه میان افغانها و احساس مسؤولیت کشورها برادر و دوست و همکاری مؤسسه، ملل متعدد و مخصوصاً شورای امنیت آن مؤسسه تدارک گردد و البته طوری که قبلاً گفته بودم نقطه، آغاز آماده ساختن زمینه انعقاد لوبه جرگه اضطراری افغانی است که به وسیله، یک هیئت تنظیم کننده از شخصیت‌های مؤثر و با اعتبار افغانی به مساعدت مؤسسه، ملل متعدد صورت می‌گیرد و زمینه، سهمگیری کافه، طبقات ملت افغان در تنظیم حیات سیاسی کشور شان به صورت آزاد و بدون تبعیض و امتیاز مساعد می‌گردد.

هموطنان عزیز! چنانکه به خاطر دارند مساعی مؤسسه، ملل متعدد از طریق هیئت صلح و نماینده، خاص سرمنشی آن مؤسسه در مورد افغانستان از چندی به این طرف ادامه دارد، طوریکه احساس می‌گردد کار هیئت تا حدی با موفقیت پیش می‌رود، امیدواریم به همکاری طرفهای ذی‌علقه، افغانی و خارجی، هیئت ملل متعدد از طریق آن، مؤسسه، ملل متعدد و شورای امنیت آن مؤسسه موفق گردد تا در اعاده، صلح و استقرار در افغانستان نقش مؤثری ایفا نماید.

به اغتنام مناسبت فرخنده، اسلامی از بارگاه خداوند بزرگ جل جلاله آرزومندم تا کافه، شهدای افغانستان را به شمول قربانیان زلزله‌های اخیر در شمال افغانستان قرین رحمت و مفترت الهی قرار داده به ملت صبور و مظلوم افغانستان نعمت صلح، استقرار، وحدت و سعادت نصیب فرماید. آمين

روم - ۱۴۱۴ / ۱۲ / ۹

د نوی کال په مناسبت د پخوانی پاچا اعلیحضرت محمد ظاهرشاه پیغام

گرانو هیوادوالو!

د کال نوی کيده، چې زمورد په تاریخ او ملي فرهنگ کې ستر اهمیت لري،
تاسي گرانو زامنو، خویندو او ورونيو ته مبارکي وايم.
زماد زړه هيله او د ستر خښتن درشل ته زما دعا داده چې د نوی کال پيل د
افغانستان د مظلوم ملت د ملي ماتم او د رنځ اوږد په دوري پايو.
گرانو هیوادوالو! تير کال بيا هم زموري د ملي زوندانه یوه تياره صفحه وه، د
ورور وژني دوا، د افغانستان د خلکو پر کرامت، حقوقو او شته مني، ستر ګې
پټول، د جهاد او د افغان ملت د مبارزو له هدف خڅه اوښتل، د خاصي ځانګړي او
سياسي ګتې پرکار اچول او د افغانستان د ملي یووالی سره ضدو اعتباراتونه
بوازی د افغان ملت نېوال حیثیت زیافن کړي دي، بلکه خدای مه کړه د افغانستان
موجودیت او یووالی ته ګواښ دي.

زمور د هيوال وراني او په افغانستان کې د ماتم د پیدا بیشت یو عامل باندニ
لاسوهنه او غرضونه دي. د الاسوهنه دومره زياتې شوې دي چې د افغانستان د
خلکو ملي احساسات او کرامت ژوبلوي.

گرانو هیوادوالو! هغسې چې پخوا مې ويلى دي له او سنې غمیز حالت خڅه
ژغورنه د افغانی اغیزښدونکو اړخونو د مسئولیت په احساس او در ک، او په یوه

ملی پر اخښت او د تنظیمي گټوله چاپير او قيوودو خخه د باندي د افغانانو ترمنځ په تفاهم او د نظر په يوالي پوري تر لې ده. د افغانستان د راتلونکي سرنوشت تاکنه د افغانانو خپل حق او دنده ده.

د باندييو لاسوهنبو بندول او د ملګرو ملتونو د مؤسسي د امنيت شوری تر خار او کتنې لاندي له بهر خخه د وسله يېزې مرستي بندول او همدارنګه د جنګ په بندولو او د سولي په راوستلو کي د ملګرو ملتود مؤسسي د امنيت د شورا کلكه، اغږزمنه او مستقيمه ونډه اخیستنه د افغانستان د قضيبي د حل سملاسي اړتیا ګنله کېږي.

د ملګرو ملتود مؤسسي د امنيت د شورا او د دې شورا له دايىمي غړي هيوادو خخه په صميمانه توګه غوبښته کېږي چې د افغانستان د مظلوم ملت د سرنوشت په وراندي قانوني، انساني او اخلاقني مسئليت ترسره کړه شي.

ګرانو هيوادوالو! مسئليت چې زه يې ستاسي او خپل هيواد په وراندي لرم پر خپل قوت پاته دي زما زيارونه د افغانستان د قضيبي د عادلانه حل په اړه، تر پخوا لا زيات او لا په تندی خه په مستقيمه توګه او خه د استازيو او سلاکارانو په وسیله روان دی.

د ستر خبتن له دربار د افغانستان شهیدانو ته د بخښني او رحمت او افغان مسلمان ملت ته د سولي، امنيت، يوالي او نیکمرغنى هيله کوم.

و من الله التوفيق

روم، د وری اوله ۱۳۷۵ کال

د مارج ۲۱-۱۹۹۶ م

بيانیهء اعلیحضرت در رابطه با تحولات اخیر در شمال افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

روم- ۵ جوزا ۱۳۷۶ ش مطابق ۲۶ می ۱۹۹۷

تحولات هفته، اخیر در شمال افغانستان یک قدم مهم در جهت اعاده،
صلح و تأمین افغانستان محسوب میگردد. همکاری مردم افغانستان با حرکت
طالبان و توسعه، قدرت نظامی طالبان در صفحات شمال کشور نشانه آنست
که افغان‌ها تمامیت افغانستان و وحدت ملی کشور را بالاتر از هر اعتبار
دیگر می‌دانند و بخوبی میتوانند تا هر دسیسه، مبنی بر تعزیه، افغانستان را
با درایت و احساس مسؤولیت از میان می‌بردارند.

حرکت اسلامی طالبان و کافه، فرزندان افغان اکنون در برابر یک امتحان
بزرگ دیگر قرار میگیرند و آن اعاده، صلح و تحکیم وحدت ملی افغانستان و
تنظیم حیات سیاسی کشور از طریق احترام به اراده، آزاد ملت افغان و اتخاذ
مؤلقانه بازسازی افغانستان می‌باشد.

موفقیت درین امتحان بزرگ مستلزم گذشتن از منافع خاص سیاسی
و گذشت از هر نوع انتقام، تعصب و تنگ نظری و کار بستن به تفاهم برادرانه
و مشوره، صادقانه میان همه افغانها بعیث اعضای یک خانه، مشترک
خواهد بود.

خداآنده بزرگ به شهدای افغانستان رحمت و مغفرت و به ملت مجاهد
افغانستان صلح، امنیت، وحدت و سریلنگی عنایت فرماید. آمين

پیام تبریکیه اعلیحضرت محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان
به مناسب عید سعید اضحی و حلول سال نو ۱۳۷۹ هـ

هموطنان عزیزا

حلول عید سعید اضحی و تحويل سال نو را که متعاقب آن صورت میگیرد به همه شما خواهران، برادران و فرزندان ارجمند تبریک میگویم و سعادت هموطنان و کافه مسلمانان را از بارگاه پروردگار پاک تمنا میدارم.
عید قربان مظہر پیروزی آنانیست که از طریق سرنها دن به فرمان خداوند یکتا از جان میگذرند و رضای الهی را در ایشار جان میجویند، ملت مسلمان افغانستان در طول تاریخ پرافتخار خود و خاستاً طی بیشتر از دو دهه، اخیر با جهاد خود در راه خدا و وطن فونه، بزرگ این ایشار و جان گذری را عرضه نمود و قربانیهای بیشمار را متقبل شده، ولی متأسفانه طوریکه همه میدانیم در عوض دست یافتن به صلح و امنیت، چار آشوبهای خونین و مدامی گشت که حیات ملی و حتی بقای کشور را با مغاطره روپرور ساخته است.

به منظور پایان دادن به این برادرکشی و وضع وخیم وطن که در تاریخ کشور کهنسال ما کم نظیر است، چنانکه اطلاع دارید طرح صلحی که بناش بر پلان سه فقره بی ما و تدویر لوبه جرگه اضطراری استوار است، طی چند نشست وارد مراحل تطبیقی خود گردید. برگذاری شورای تصمیم گیری براساس تصویب کمیسیون تدویر لوبه جرگه اضطراری که در هفته، جاری در روم دایر گردید، قدم دیگری بود که در این راه برداشته شد، امید میرود که تصامیم آن با همکاری همگانی ملی و مساعدت فضای بین المللی در مرحله، عمل تطبیق گردد و سال جدید مبدل به یک سال صلح، صفا و بازسازی برای افغانستان عزیز گردد.

به ادعای رسیدن به صلح دوامدار در کشور، یک بار دیگر برای مردم رنجدیده و قهرمان افغانستان و همه مسلمانان جهان از بارگاه خداوند بزرگ طلب سعادت و موفقیت مینمایم.

روم - ۲۳ حوت ۱۳۷۸ هـ مطابق ۱۴ مارچ ۲۰۰۰ میلادی

پیام اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان
به مناسبت عید سعید اضحی و سال نو شمسی ۱۳۷۸

هموطنان عزیز! حلول ایام مبارک عید سعید اضحی را باورود سال نو هجری شمسی به حیث دو مناسبت فرخنده اسلامی و ملی که خوشبختانه در خلال همین یک هفته مقارن همدیگر فرا رسیده اند، به شما فرزندان و خواهران و برادران عزیز تبریک میگوییم. تجلیل از چنین مناسبات خوشی و سعادت از طرف ملتی که در طول دو دهه از نعمت خوشی و سعادت محروم است، دلیل ایان راسخ آن ملت به قدرت و عظمت خداوند بزرگ و شکیبایی و تحمل آن دربرابر مصایب و مشکلات است.

سالی که گذشت در پهلوی رنج و عذاب برادرکشی و جنگ خانگانسوز داخلی، حوادث طبیعی از قبیل زلزله ها و آبخیزی ها سبب تلف شدن هزاران هموطن گردیده و ویرانی بیشتر اجزای کشور ما را فراهم نمود. خاک افغانستان مورد بمبارد راکتهای یک کشور بزرگ دوست واقع شد و با یک کشور اسلامی همسایه و برادر افغانستان عنقریب به سرحد درگیری رسیده بودیم. همه این وقایع تلغیت سبب نگرانی و تأثر عمیق ما و هموطنان ما گردید.

هموطنان عزیز! دلیل اساسی این برادرکشی که به ملت افغانستان تحمیل گردیده، تمامیت ارضی، حاکمیت و اتحاد ملی افغانستان را به خطر انداخته، مداخلات خارجی در امور کشور ما میباشد. قدرتهای متداخل توسط افغانها و به قیمت خون آنها باهم مجادله مینمایند و منافع خود را پیش میبرند.

خواهران و برادران، فرزندان عزیز! همان طوری که مردم افغانستان در موقع مشکل و تاریک تاریخ خود دست به اتحاد داده و در مقابل دشمنان منافع ملی خود به شکل واحد جبهه گرفته اند، امیدوارم که در این موقع حساس و وخیم حیات کشور همه هموطنان، این مسؤولیت تاریخی خود را احساس نموده و به آشتنی ملی و اتحاد بپردازنند. تأخیر در آن عواقب ترمیم ناپذیر خواهد داشت. وقت آن رسیده تا مداخله خارجی در امور کشور ما متوقف گردد، راههای اعاده، صلح و وحدت ملی تدارک گردیده و به مردم افغانستان موقع داده شود

تا سرنوشت خود را آزادانه تعیین نمایند.

مساعی صلح از جانب افغانها در داخل و خارج کشور قدمهای اول در راه آشتبی ملی و صلح میباشد؛ تنها حاکمیت ملی که توسط اراده، آزاد ملت ثبیت گردد، صلح و اتحاد دوامدار را در افغانستان برقرار خواهد ساخت. برای رسیدن به این هدف عالی باید هرچه زودتر شرایط اساسی برای دایر کردن یک لویه جرگه، افغانی که نمایندگان واقعی قام اقشار مردم افغانستان در آن سهیم باشند، آماده گردد.

توسط لویه جرگه که مثل اراده، مردم است، زعامت ملی و انتخاب یک حکومت قانونی مؤقت ثبیت خواهد شد تا بتواند وظایف تحکیم صلح و امنیت، طرح قانون اساسی جدید و آغاز اعمار دوباره، افغانستان عزیز را به دوش گیرد. همکاری مؤثر ملل متحد، کنفرانس کشورهای اسلامی، گروپ ۲+۶ و اتحادیه، اروپا برای موفقیت این ابتکار، اساسی است.

یک افغانستان مسلمان و آزاد با داشتن یک حکومتی که از طرفداری اکثریت مردم آن برخوردار باشد، یک تضمین جدی برای همیستی مسالمت آمیز با همسایگان، ثبات منطقه، احترام به حقوق انسان، مجادله با تولید مواد مخدّره و تروریزم بین المللی خواهد بود.

هموطنان عزیزاً تعهد من در خدمت به کشورم و آمادگی ام برای به راه انداختن ابتکاری که منجر به صلح وحدت ملی در افغانستان و حق تعیین سرنوشت به مردم آن باشد، به حالت خود باقیست و در این وظیفه، ملی بافهم مشکلات و تنها با درنظرداشت منافع کشورم با کمک الهی تا جایی که در توان بشری باشد، از هیچگونه سعی در بیغ نخواهم کرد. آرزومندم به زودی خوشبخت را در داخل کشور درمیان هموطنانم ببینم، تا به توفیق و یاری خداوند بزرگ هر کدام ما مسئولیت ایمانی و ملی خود را ایفاء نمائیم.

از بارگاه خداوند بزرگ به دست دعا آرزومندم تا به شهدای افغانستان بهشت جاودان و به ملت مسلمان و مظلوم افغانستان نعمت صلح، وحدت و سرینلندی عنایت فرماید. آمين

وَمِنَ اللَّهِ التَّوفِيقُ

۱۳۷۸/۱/۱ - ۱۴۱۹/۴/۲۱ - ۱۳۹۹/۳/۲۱

پیام پادشاه سابق افغانستان اعلیحضرت محمد ظاہرشاہ

به مردم افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

ملت مسلمان افغانستان!

گزارش های حاکی از تشدید جنگ و کشتار در کشور ما سبب تشویش و تأثیر عمیق هر افغان بادرد، در هر جا که باشد، گردیده است. این وضع در دنیا و غم انگیز که با تحریک و مداخله، خارجی همراه می باشد، وحدت ملی و تمامیت ارضی افغانستان را به شدت تهدید می کند.

هموطنان، خواهران و برادران؛

رمز پیروزی ملت ما در برابر تجاوز بیگانگان در سراسر تاریخ، اتحاد و اتفاق ملی ما بوده است که به اثر آن توانسته ایم به عنوان یک ملت واحد متشكل از اقوام متعدد، مقام شایسته بی در تاریخ داشته باشیم. امروز ما با چنین اتحاد و اتفاق بیشتر از هر وقت دیگر نیازمندیم.

فرزندان من!

همانطور که بارها طی بیانیه های مختلف اظهار کرده ام، تنها اراده، آزاد ملت افغانستان میتواند برای تعیین سرنوشت کشور نقش اساسی و مشروع ایفا نماید. برهمین مبنای طرح تدویر لوبه جرگه، اضطراری که بتواند خواسته مردم افغانستان را تمثیل کند، روی دست گرفته شده و به توفیق خداوند بزرگ و همت هموطنان ما در داخل و خارج کشور و مساعدت جامعه، بین المللی به ثمر خواهد رسید.

از بارگاه خداوند متعال آرزومندم، به همه، ما توفیق عنایت فرماید تا کشور و ملت خود را از حالت اسفبار کنونی نجات دهیم و دور از دخالت خارجی، اراده، ملت افغانستان را در رسیدن به صلح عادلانه، تحکیم وحدت ملی و ساختن امروز و فردای کشور بکار بیندیم.

و من الله التوفيق

اعلامیہ

کارفر عایاذ!

حایاکی عزیزم!

نمودن باکر برای طبقه ایان همین وقت کما کو شش هست حال نموده و ارض
اصلی برای تیری قمیشل ایات آمده اگر و هاست . آنها کنین قشیده
درین است اگر دینی در آذن همیرزی طراحت کشیده و چکو کوش خود را دری
تیریانه موزونه نمایند این همیز مجموعه از هفتست . با این تعالی ایش بند کا
نیزه و خیرخواهان این همیز مجموعه از هفتست . با این تعالی ایش بند کا

این هفتست ای قیست کلی فضل پاکان سال کیا به من است کس هست
قریب کریمه کیل کرد عزیز نه .^{۱۰} اقا حکیم پاک فتح خدا و شاهزادگانه
پیغمبر قمی هست باید .^{۱۱} اپلستوسی الکد پیش سعی نموده و هم یک پیغمبر
عمران عالی ای خود را پیش میان دیگر ایشانی خیزی باز هم لشنت و متوجه موت ایشان
سانت ایشان ایشانی کیمی کیمی هنوز ای بیان یا بیان میگیرد مگری و ایتامی و ای ایامن
لطف فرو خصوصی پیغام نیان ای نعمور سه و سه خصوص ای شاپا باده که منافع کی
اقتسا ای آن شیری شرور است پیگان چیزیان ، شفیعیه ای دنای چیل کیکن
آیه ای بشد . راضی خنی وزنین ای کردن رفعت . ولت یا لیلی ای خنی
ایش ایشان ای تمامی ای ایشان نیان و ای ایشان نیان ای ایشان ای ایشان ای ایشان ای

و ای ایشان ای ایشان ای ایشان ای ایشان ای ایشان ای ایشان ای
و نیاز .^{۱۲} همکنیم کرمت همیز ای ایشان ای ایشان ای ایشان ای
کای ایاب بروه بسته ای ایشان ای ایشان ای ایشان ای ایشان ای

دیپرسی موسیم په دنگ کران دزیار او کو سین دباره دیده . او ماسب
وحیه سی رازور سید او دخیک مح دلو زاویر تو دز غریب دش
او شین کید و دباخه تیار شوندی .^{۱۳} غول بجهه کشیش شک نست
چه هنرخانه چه لدی کشور وخت او موسیم شنید . روی داد اخلاق . او
دو طرف تکمیل کردی . او خیزی کیمی فضیل زیار او کو سین کوی دکر کی
هدواد بخدنه کنان ایونکی کل کیمی . او دا پاک خدای په ندانه دیباکی
هدیکان ایون خبری سیوونکو خلکه بیان اجر و مرا عنوضوی و مومی .
کلکدی غیره فیض نیچه هکل اپه شلور و فصلونکه بیونش
لور مردیلش . پیپر و دط استفاده و نکرهشی . نو خبل خود عر
پیپل کال . پاقدنلکه بیونی نید وی .^{۱۴} تشویج بیان غشی به داشت لاسه
و رهی . دغفلار بیبو و نویمه مسلک که بیه دغشی خنیوکه کیمی دی
دی ددی ای علان پزندی خپل قل . ریخت که بکرا و ده مقان وی دی کبل
لخونک . دی قبیح خست ته متوجه کوو . او دار شاد بز کو و په . دی پل
پلوری و رون پر کد . او دینه دی و دی خونک خلله خانله ده دیلا ولشتو
په غار و ای دغوبه لسو ای دنر و خایونک پیچ ای دنر دنر ده بیچل و کمکی
او پاپ هنوتیکه کیمی چه دلوت او داد بار واله ای خالد غیکار پاره ها کل لیتی
دغشی نیان کیمی دی .^{۱۵} چه زر رهیه بی اوینی میوی کویی ای دزی
او اقتصاد بکتی ولن .^{۱۶} باند تسویه شد . دغشی نیان کیمی ولن
او داد .^{۱۷} دزی میوی چه ستایید در غذان او کو سین په لش دغیلکن
او مطلعه کند . پیغ و اخیستاری .

په باکنونی پاک خندی غلوب و چون زنگز کران ملت په لش قلعه فرعی ای ولجننا
و ظنیکی کامیاب اوس ای دویک په مسلکاری . او مرسته کران هیوانات دل دل ای مسونه دل دل

و با طریق ایشان ای ایشان ای ایشان ای ایشان ای ایشان ای ایشان ای

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

پاکِشٰاہی اُعْلَمُ الْأَنْوَارِ

بود کرانور علماً ؟

مهم و موقت چه به قلکال کبکی دنیا ماقوا و فیروز کلوب باره در بی
ساعده کچل ش به دی و سوچکی فیصلی کری باوراد و شری ای.
دارچ بالوکی و سهد دی و دوچ کوچ نالت خند خل هولاد سوچی
جلاری او غلاری چه لدمی باری خند دخیان اونور و باره در باده
کوچل کوچکی اقتصادی او صنعت کرکی . خسرو ادیز کری طبقه بالبلد
طیلی او خلادی و زکری فوت شنبه استفاده کرکی او دز راعت بر لختی
نهادنی کیکیه بولاد بولو قوره بولواد قوره تو شکل او دخت کلکو
لحلات مسلاد و زیری .

مومن دات صیه کوچ زمر نیز کلکل ریا ماقوقی طبیعی به اتفاق سو
کلکل بولویه و ریخ په اجتایی دول او دنور و ویچویه در او ساعد و
وختونکیه منفرد ادا و ماتفاق دول په پنځل شخی ایوانه اواره خکر
لو پاوه هنخونکه چه باره والیمه خنادد کاره باره خصوص شری ای
لو پاوه هنخونکه چه باره والیمه خنادد کاره باره خصوص شری ای
بدی کلکل اه انتخاب او مخصوص شوئی دنیا کلکل بولاد بولاد باناق
دبر بولوست پونه توجه کرکی او په دی مقدس رسکن مکنوس ای عینه
فیضه ری . لو بیلندی کاره هم متوجه برسیه هف شیخ در عین کو

منصب عیبه ایشانی بوله لازمو و خونکوچیده او به اد هنزو و سه و کرکی .
په لخونه بخلانی په موسته بوله هنزو دساو و سیکو افلاد ده سویونوا کاره قویه
ثونکون میله مصوچی او بکل ول ده بشی او ده بشی ای اقتصادی او گسوسی رو غنیاد ساتې په شکونکی دیه هم است و کرکی

نور (۱۴۹۵)
تاریخ { ۱۳۰۶ هجری
۱۳۱۴ میلادی

من عرب الہادی غنیم سعید دوم میر معلم من !

پرمنشور، علیحضرت غازی محمد شاه شاہ شیعہ سید نورالله رقدان، دشمن پر کرامی کبرای خود بیوہ، مملکت طرح فرموده و پونه
منشو عطیع قرآن کریم را دخوا افغانستان نیز دنظر گرفته بود و نکل قرآن کریم با رعایت شد و آداب ہے لامی
با تمام پست جمیعت العلما، دریاست مطبوع عمومی طبع شو، چنانچہ جسباً راده آن شہر بر شیعہ و خیرخواه ملک طبع
قرآن کریم در عبده بارک شان در مطبع عمومی کابل شروع شد قدرستی ازان طبع و متعاقباً در عهد زمامداری ما
کرتنا آمال نیک آن شھیر افیض تعلیق بشود با پهن از نہم نہ توجہ بعمل آمد و اکنون بر جست آنی قرآن کریم منطبع
افغانستان بكلی از طبع فارغ کردیده است.

چون آنزوی حضور ما این است که رعایای عیز زدم در امور دینی و دنیوی خود توجہ داشته از راه متصاصم بشد
متین کتاب الله و شریعت قویم محمدی صلی الله علیه و سلم مطبوعات مادی و معنوی مائی آیند لذا بصیر فرمان ہے
یک جلد قرآن کریم منطبع افغانستان را که طبع آن از بسیرین باد کار را عصر منور آن شہر بر خیزید و افغان طباعت
افغانستان عامه است جبتو تلاوت شاہی سکنیم، در اشای تلاوت این قرآن کریم البته رای خوشبختی
روح پاک آن شہید مغفوک رکبانی طبع آن بد مملکت می باشد خلاف توجه امده و بجهة ارامی و ترقیات و طرح خیش دعا
خواهید کرد تا نہ برکت این قرآن کریم افغان را سریعی اصیل افغانستان بناله.

فرمان اعلیٰ حضرت المنشوك علی الله محمد ظاهر شاه راجع طبع اوین سخه قرآن کریم در مطبع دولتی
افغانستان.

اعلامیه مطبوعاتی درباره جرگه پشین

بسم الله الرحمن الرحيم

اجتماع افغانهای مبارز به هر شکل و در هرجایی که باشد، برای پیشبرد مبارزه مشترک به مقصد آزادی افغانستان مطلوب و مفید است. مخصوصاً که نماینده گان دسته های مقاومت داخلی و برادران مجاهد شان که در حاشیه، سرحد مصروف مجاهده میباشند در یک اجتماع در کنار هم قرار داشته باشند که این به ذات خود نشانه، قاطع وحدت و عزم خلل ناپذیر آنها برای رسیدن به هدف واحد بشمار میروند.

تاجانیکه به شخص خودم تعلق دارد، اگرچه متن تصمیمات جرگه تا حال به دستم نرسیده است، چنانچه قبلاً در بیانیه مطبوعاتی اخیر خود توضیح نموده ام به حیث یک فرد از ملت افغان درین مبارزه ملی و دینی و بدون در نظر داشت کدام موقع یا مقام خاصی خود را با آنها شریک و سهیم میدانم و برای ایقای این وظایف مقدس با برادران افغانیم حاضر و آماده میباشم.

در نظر من نکته ای قابل توجه در این اجتماع آنست که به شکل جرگه های عنعنی انعقاد یافته است و جرگه های عنعنی افغانها بطوریکه معلوم است مرجع نهايی مشوره، تبادله افکار و بالاخره اتخاذ تصمیم در مورد مسائل عمدۀ ملی حصوصاً در موقع اضطراری مانند اوضاع امروزه افغانستان بشمار میروند و علاوه از تثیل افکار و آرزوهای واقعی مردم، روحیه، دموکراتیک جامعه افغانی را نیز منعکس میگرداند.

آرزوی من این است که در فیصله های این قبیل جرگه ها همواره نقاط نظر و تایلات همه جوانهای ملی شامل مبارزه برای حصول اهداف مشترک و مشخص ما یعنی استقلال و تمامیت ارضی افغانستان، اعاده موقف بیطرفي و عدم انسلاک عنعنی و هویت ملی و اسلامی کشور ما و تأمین حق خودارادیت مردم افغانستان در انتخاب آزادانه نظام حکومت آینده شان بطور عموم در نظر گرفته شود.

روم - ۴ اکتبر ۱۹۸۱

اعلامیه به مناسبت روز افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

تاریخ اول حمل ۱۳۶۱ ، نخستین روز بهاران که نشانه نوآوری آرزومندیها می باشد، روز افغانستان اعلام شده است.

من بحیث یک افغان، تشکرات خود را از حکومت ها، از همه سازمانهای ملی و بین المللی و شخصیت های که در این تظاهر بزرگ اشتراك داشته اند، اظهار میدارم.

پنهانی عده، اشتراك کنندگان و گوناگون بودن ایشان نشانه پشتیبانی از مردم افغانستان میباشد، مردمی که در مجاهمه، دشوار خوش از خدای توانا و عشق به آزادی الهام میگیرند.

واقعاً جهاد افغانان در مقابل اشغالگران شوروی سزاوار پشتیبانی و ستایش همه، آنایست که خوشبختانه هنوز به حق تعیین سرنوشت مردمان اعتقاد دارند.

به مناسب حلول این روز سزاوار است که مقاومت کنندگان پیکار را قدر کنیم در هر جایی که باشند و به، مجاهدان دلاور سلام تقدیم داریم که در دشتها، دره ها، کوهسار و در شهرهای افغانستان با کارنامه های قهرمانانه خود مظمه، اراده، شکست ناپذیر مردم میباشند که به غلامی تن نمیدهد. تاریخ مردم افغانستان گواه آنست که این مردم هرگز گردن به غلامی و ستمگری ننهاده

اند، پیکار ما تا آنکه آخرین اشغالگر خاک مارا ترک نکرده است و استقلال و تمامیت خاک افغانستان اعاده نشده است، دوام خواهد یافت. تا آنکه مردم افغان بتوانند به آزادی از راه دیموکراسی واقعی سرنوشت خود را تعیین دارند.

مقاومت ما که با همه تنوع خویش پیروزمندی های عمدۀ را در میدان پیکار حاصل کرده است درحال حاضر به سوی وحدت عمل پیشرفت میکند و این عامل اولین قدم برای رسیدن به ساختمان یک جبهه، واحد می باشد که نماینده مجاهدت مقاومت یعنی مردم افغانستان خواهد بود.

یقین دارم که درآینده، افغانستان آزاد، مستقل و غیر منسلک با داشتن روابط نیکو با همسایگان خویش و باهمه کشورهای جهان عنصر ثبات در منطقه خویش خواهد بود، و در امر استقرار مجدد فضای اعتماد و صلح در روابط بین المللی سهیم خواهد بود.

روم - ۱۳۶۱/۱/۱
مطابق: ۱۹۸۲/۳/۲۱

تکذیب روابط با جبهه ملی مخالفت

سخنگوی محمد ظاهر شاه، پادشاه سابق افغانستان در روم هرگونه تماش و رابطه میان پادشاه سابق و گروهی که خود را بنام «جهه ملی مخالفت» معرفی میکنند تکذیب نمود.

سخنگو افزود که این گروه که تعداد شان از هفت نفر تجاوز نمیکند، هیچگونه ارتباطی با جهاد و مجاهدین افغانستان نداشته و بطوریکه معلوم است اکثر آنها مدت‌ها پیش افغانستان را ترک نموده بعضاً تابعیت افغانی خود را هم ازدست داده اند.

سخنگوی توضیح کرد که قرار معلوم گروه نامبرده در ژنیو با مامورین شوروی و هیئت نایندگی رژیم کابل ملاقات‌های نموده و دریازگشت به امریکا ضامن بیانات خود ادعا کرده اند که بین آنها و مقامات مذکور روی یک پیشنهاد چهار فقره بی موافقه بعمل آمده است، که به اساس یک ماده، آن پادشاه سابق افغانستان قیادت حکومت انتقالی پیشنهادی آنها را به عهده خواهد گرفت درحالیکه چنانچه گفته شد، پادشاه سابق از این موضوع به کلی بی اطلاع بوده و این اظهارات بی اساس و غیر مسئول را به شدت رد می‌نماید.

رد اظهارات رژیم کابل

سخنگوی محمد ظاهرشاه، پادشاه سابق افغانستان در روم ضمن تبصره بر بیانیه، اخیر زمامدار رژیم کابل که در آن آمادگی خود را جهت آغاز گفت و شنود با طرفداران شاه سابق به مقصد دریافت حل سیاسی معضله افغانستان ابراز نموده است، گفت که چون تا کنون متن کامل این بیانیه در دست نیست، در باره آن اظهار نظر بعمل آمده نمیتواند.

باوصف این، سخنگوی تصريح کرد که این بار اول نیست که رژیم کابل برای آغاز گفت وشنود با عناصر مختلفه قوای مقاومت اظهار آمادگی می نماید. اما افزود که این اصرار آنها نمایانگر فشار متزايد و پیگیر مردم افغانستان است که خواهان خروج هرچه زودتر قوای شوروی و رویکار آمدن یك نظام اسلامی و ملی می باشند.

سخنگوی در رابطه با موقف پادشاه سابق افغانستان در قبال اینگونه پیشنهادات گفت بطوریکه ایشان بار بار اظهار کرده اند، موضوع تقسیم قدرت اصلاً مطرح نبوده و سهمگیری آنها در این امر منوط به اراده، قاطبه، مردم مجاهد افغانستان و به مقصد بازگشت به یك افغانستان آزاد، مستقل و فارغ از هر نوع نفوذ خارجی بوده و در این موقف هیچگونه تغییری رخ نداده است.

اظهارات سخنگوی محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان درباره بیانات نمایندۀ رژیم کابل

سخنگوی محمد ظاهرشاه، پادشاه سابق افغانستان به جواب سوال یک روزنامه نگار اخبار «Messagero» ایتالیوی ضمن اشاره به بیانات یک مامور نمایندگی رژیم کابل مقیم روم که در آن آرزومندی رژیم کابل را برای بازگشت به افغانستان و اشتراك پادشاه سابق در حکومت اتحاد ملی مورد نظر رژیم مذکور تکرار نموده بود، چنین اظهار کرد:

در بیاناتی که در مطبوعات ایتالیا نشر گردیده از طرف یک مامور پایین رتبه، رژیم کابل بعمل آمده است، که اصلاً تبصره، را ایجاب نمی نماید. اما برای آنکه به سوال شما پاسخ داده شده باشد، میخواهم خاطرنشان سازم که مراد از خدمت وطن که پادشاه سابق در گفتارهای خود به آن اشاره مینماید تقسیم قدرت نیست بلکه صرف مساعی برای رسیدن به چنان فیصله، سیاسی است که قابل قبول اکثریت مردم مبارز افغانستان باشد و شرایط عمدۀ برای چنین یک فیصله همانطوریکه بار بار از طرف پادشاه سابق تذکر داده شده، خروج قوای شوروی، اعاده، استقلال کامل و تمامیت ارضی کشور و تأمین حق مسلم تعیین سرنوشت مردم افغانستان می باشد.

سخنگو علاوه کرد هر مفکره، که برای تشکیل یک حکومت انتقالی پیش میشود، باید مطابق خواسته های مردم افغانستان باشد، که با فرا رسیدن موقع نظر خود را در زمینه اظهار و تصمیم لازم را اتخاذ خواهد کرد.

روم، اکتوبر ۱۹۸۷

دفتر اعلیحضرت پادشاه سابق در روم اظهار داشت

بسم الله الرحمن الرحيم

در این اوخر برخی از انتقادات مبنی بر عدم سرعت حرکت اعلیحضرت پادشاه سابق در رابطه با حل قضیه، افغانستان در پروگرام رادیویی نشر یافته که باعث نگرانی بعضی هموطنان گردیده است.

در حالیکه اکثریت هموطنان عزیز که با ایشان بصورت مستقیم یا غیر مستقیم در تماس اند، به این اظهارات اهمیتی قایل نخواهند شد، بازهم برای روشن شدن بهتر اذهان و تأکید بیشتر اظهار میگردند که از آغاز جهاد برق و عادلانه، ملت مسلمان و مجاهد افغانستان در مقابل مداخله خارجی و تجاوز عسکری شوروی تا امروز، ایشان خود را در داخل صفوں جهاد مردم خویش قرار داده و بدون توسل به وسائل تبلیغاتی و تظاهرات و تلاش‌های عجولانه و ادعاهای شخصی و بدون کمترین استفاده از امتیازات مربوطه به جهاد از هیچنوع مساعی ممکن در پشتیبانی جهاد و تایید حقوق طبیعی و سیاسی مردم افغانستان در سطح ملی و بین المللی و در ایجاد زمینه تفاهم و همکاری میان بخش‌های مختلف جامعه، افغانی و نیز در اتخاذ مواقف صریح و قاطع عليه تجاوز شوروی و نظام‌های دست نشانده دریغ نفرموده اند، موانع، محدودیت‌ها، تبلیغات و حتی کارشکنی که در طول چهارده سال گذشته در برابر حرکت، پروگرام و سهم گیری ایشان در قضیه، کشور ایجاد شده است، چنانکه در گذشته به احترام مصالح ملی افغانستان راجع به آن، خاموش بوده اند، امروز هم لازم دیده نمیشود تا به آن ارتباط چیزی بگویند؛ امیدوار اند روزی بتوانند تفصیل وقایع واقعیت‌ها را به پیشگاه هموطنان خویش قرار دهند.

یکبار دیگر به هموطنان عزیز شان اطمینان میدهند که بدون ادعای هیچ امتیاز به هر خدمتی که در توان ایشان باشد، در راه تأمین حق خود ارادیت مردم افغانستان و تحقیق اهداف جهاد تاریخی، شان و حمایت وحدت ملی افغانستان آماده خواهند بود.

و من الله التوفيق

تربیدیک خبر آژانس فرانس پرس

سخنگوی پادشاه سابق افغانستان ضمن اشاره به خبریکه از طرف آژانس فرانس پرس به تاریخ (۲۱ مارچ ۱۹۸۸) انتشار یافته و در آن به نقل قول از یک مامور وزارت خارجه، رژیم کابل که به تازه گی به پاکستان فرار نموده ادعا شده است که گویا پادشاه سابق افغانستان در حدود هفت ماه پیش به وساطت یک کشور ثالث در ماسکو با نجیب اللہ (رئیس رژیم کابل) ملاقات نموده باشد، چنین اظهار کرد:

«اعلیحضرت محمد ظاهرشاه، پادشاه سابق افغانستان از اینکه چنین یک خبر غلط و جعلی بصورت غیر مسئولانه انتشار یافته است، اظهار تأسف نموده و تمام مندرجات این خبر جعلی را به شدت و قاطعه رد مینماید».

روم: ۱۹۸۸/۳/۲۱

تردید خبر آژانس فرانس پرس

سخنگوی محمد ظاهرشاه، پادشاه سابق افغانستان خبر آژانس فرانس پرس را که به حواله نماینده آن در اسلام آباد نشر گردیده تردید نمود. به موجب خبر مذکور گویا رژیم کابل غاینده، خاصی را به روم اعزام نموده است تا ضمن ملاقات با پادشاه سابق بکوشد تا به اتفاق ایشان زمینه مشترکی را جهت اعاده، صلح در افغانستان پیدا نماید.

سخنگوی تصریح نمود که بدیهی است این خبر بی اساس بفرض آن جمله گردیده تا در صفوف جنبش مقاومت افغانستان و هم در حلقه های سیاسی خارجی شک و شبیه تولید نماید.

سخنگوی افزود: تا جانیکه به موقف پادشاه سابق افغانستان تعلق دارد، اعلیحضرت شان به کرات و دفعه اخیر فقط یک هفته قبل هر نوع سازش و همکاری را با رژیم فعلی کابل رد کرده اند اما در عین زمان تأکید نموده اند که مطمئن ترین وسیله برای پایان بخشیدن به فاجعه، فعلی افغانستان تسلیم و شناسایی حق بنیادی تعیین سرنوشت مردم افغانستان می باشد تا همه افغانها بتوانند در باره آینده خود آزادانه اظهار نظر نموده و حکومتی را برای خود انتخاب نمایند که موافق عقیده اسلامی و عنعنات و ارزشهاي ملی شان باشد.

تبصره برقطعنامه سال ۱۹۸۸

مجمع عمومی ملل متحد

متن کامل این طرح جدید تا کنون به نظر من نرسیده است، تا جانیکه از خلال نشرات و تبصره های مطبوعاتی استنباط شده میتواند، عکس العمل ها در باره آن بیشتر جنبه مثبت دارد، خصوصاً در قسمت اینکه شمول قام اقوام و مناطق کشور و همچنین مهاجرین و پناهگیرین افغان در انتخاب جرگه یا شورای مورد نظر پیش بینی شده است.

اما چیزی که بیشتر حائز اهمیت می باشد، طرز تطبیق آنست که باید کاملاً آزاد و بدون هر قسم مداخله صورت گیرد تا شورایی که بوجود می آید واقعاً مثل نظر اکثریت مردم افغانستان باشد. البته نظر به امضای موافقات ژئیو و آغاز خروج قوای شوروی از افغانستان پیش بینی شده میتوانست که شکل قطعنامه امسال نسبت به سنتوات گذشته فرق خواهد کرد.

باوصفت این، جای خوشنودی است که در این قطعنامه که مطابق تعامل ملل منحد بدون رأی گیری به اتفاق نظر کشورهای عضو به تصویب رسیده، اخراج کامل قوای خارجی و حق بنیاد تعیین سرنوشت مردم افغانستان یکبار دیگر تائید گردیده است.

رد پیشنهاد رژیم کابل

سخنگوی محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان بر بیانات اخیر صدراعظم رژیم کابل (که طی آن از عده‌های بزرگان کشور مقیم خارج به شمول اعلیحضرت پادشاه سابق، خواهش ملاقات و مشوره را به غرض دریافت راه حل مشکلات فعلی افغانستان نموده است) چنین تبصره نمود:

«مردم مسلمان و آزادمنش افغانستان توانسته اند با قبول قریانی‌های کم نظری، درظرف ده سال اخیر به جهانیان واضح سازند که حاضر نیستند سلطهء مستقیم یا غیرمستقیم بیگانه و آنانی را که در راه تطبیق نظام کمونیستی در وطن شان صرف مساعی نموده اند، قبول و یا راجع به حق تعیین سرنوشت خود باکسی معامله کنند.

از این جهت اعلیحضرت شان عقیده دارند که صرف یک یا چند نفر نمی‌توانند با نادیده گرفتن این واقعیت، راجع به سرنوشت مردم افغانستان به تنها بی تصمیم بگیرند. بلکه به عقیده، ایشان هر شخص و هر مقامی که به صورت جدی و واقعی علاقمند تأمین صلح و ثبات و ختم جنگ و خونریزی در افغانستان باشد، باید اذعان فاید که پروگرام نام نهاد آشتبی ملی رژیم کابل ناکام گردیده و از این لحاظ اکنون لازم است در راه ایجاد چنان شرایطی سعی به عمل آید تا هموطنان مسلمان ما بتوانند خود شان بدون مداخله، مستقیم و یا بالواسطه خارجی و بدون اجبار، مطابق فیصله نامه‌های ملل متحد، بالخاصه قطعنامه، مؤرخ ۱۸ نوامبر ۱۹۸۱ اجلاس فوق العاده آن مؤسسه جهانی، نظام آینده، کشور خود را تعیین نمایند.

سخنگو افزود: برای رسیدن به این مقصد، به عقیده، پادشاه سابق

افغانستان، باید اصول ذیل به حیث شروط اساسی تأمین صلح و ثبات در افغانستان از طرف تمام جوانب ذیدخل داخلی و خارجی پذیرفته شود:

- اخراج کامل و نهایی قوای خارجی به معنی عام و تام خود.

- تأمین قمامیت ارضی کشور.

- از بین رفتن رژیم کمونیستی.

- تنظیم زندگی مردم افغانستان به روی اساسات دین مقدس اسلامی و پرنسیپ های دیموکراسی، به نحوی که تمام هموطنان، بدون مداخله، خارجی و بدون هیچگونه تبعیض یا امتیاز، رضامندانه حق و مجال اشتراک در زندگی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور خود داشته باشند.

روم: اکتبر ۱۹۸۸

تودید یک ادعای بی اساس

به جواب ادعای روزنامه، آزادی چاپ پشاور که گفته است: «رژیم کابل برای پادشاه سابق افغانستان همان مدد معاشی را که در دوره ریاست جمهوری سردار محمد داؤد داده میشد، هنوز هم به ایشان می پردازد». سخنگوی پادشاه سابق افغانستان در روم چنین اظهار نمود: «این خبر مضحك را که شاید ناشی از اغراض شخصی باشد، جداً تردید نموده و علاوه می نمایم که بعد از کودتای ۷ ثور تا به این تاریخ از رژیم کابل هیچ نوع کمک مالی گرفته نشده است.

اظهار نظر محمد ظاهرشاه پادشاه سابق افغانستان در مورد چند موضوع مختلف

در رابطه با تحول اخیر در اتحاد شوروی:

روم، ۱۹۹۱-۸-۲۲

تحول سیاسی اخیر در اتحاد شوروی و ناکامی اقدام به کودتا که منجر به اعاده، مشروعیت و نظام در اتحاد شوروی گردید در نظر ملت افغانستان که در جوار این کشور بزرگ در یکی از مراحل دشوار حیات سیاسی خود قرار دارد، به صورت خاص دارای اهمیت است.

مردم اتحاد شوروی در چند روز گذشته حالت اضطراب و رنج و همچنان مظہر موفقیت اراده، اکثریت مردم و احترام به مشروعیت و نظام سیاسی کشور شانرا از نزدیک مشاهده نمودند. ملت و حکومت شوروی بیش از همه ملتفت خواهند بود که مردم افغانستان در طول جهاد سیزده ساله، شان مراحل مختلف رنج و اضطراب و آواره گی را با شجاعت و قربانی بزرگ تحمل نموده اند، ولی متأسفانه تا هنوز مظہر موفقیت اراده، اکثریت مردم افغانستان تحقیق نیافرته است.

من و هموطنان من در حالیکه اعاده، ثبات واستقرار و نظام سیاسی موافق به اراده، اکثریت مردم را در اتحاد شوروی با علاقمندی استقبال می نمائیم، آرزومندیم اتحاد شوروی نیز در حل عادلانه، قضیه، افغانستان و اعاده، ثبات و استقرار در آن از طریق احترام به اراده، آزاد مردم افغانستان نقش خود را ایفاء نماید.

در رابطه به اجلاس سه جانبی:

۱۹۹۱ - ۴ سپتامبر

سوال رادیو صدای امریکا:

در روشی تحولات سیاسی اخیر در اتحاد شوروی، و همچنان در رابطه با مساعی کشورهای همسایه افغانستان تحت عنوان «اجلاس سه جانبی» ایران، پاکستان و رہبران تنظیم‌های مجاهدین مقیم پاکستان و ایران» و نیز به ارتباط پیشنهاد ملل متحد در مورد حل سیاسی قضیه افغانستان اوضاع فعلی مربوط به قضیه افغانستان را چگونه ارزیابی میفرمایید؟ و در رابطه چه گفتندی دارید؟

جواب پادشاه سابق: بسم الله الرحمن الرحيم

ملت مسلمان و مجاهد افغانستان در پی سیزده سال جهاد و مقاومت و دفاع به منظور حمایت از عقیده، وطن و کرامت امروز در یکی از مراحل دشوار حیات سیاسی خود قرار گرفته است.

تحولات سیاسی بزرگی که در اثر موفقیت جهاد مردم افغانستان در سرتاسر جهان مخصوصاً در کشور همسایه، شمالی آن (اتحاد شوروی) رخ داده است، یک فصل فراموش ناشدنی تاریخ سیاسی منطقه و جهان محسوب میگردد.

آنچه که در طی چند هفته گذشته در اتحاد شوروی گذشت طرف توجه دقیق مردم افغانستان بود. این تحول سیاسی مهم که منجر به موفقیت حرکت به سوی

دیموکراسی و احترام به اراده، اکثریت مردم و اعاده ثبات و نظم و مشروعيت گردید با علاقمندی و استقبال مردم افغانستان مواجه شد، مردم اتحاد شوروی چند روزی دچار رنج و اضطراب بودند، همان رنج و اضطرابی که مردم افغانستان به پیمانه، بزرگتر در طول سیزده سال گذشته در اثر تجاوز عسکری شوروی آنرا تحمل نموده اند.

هرگاه ثبات واستقرار و رسیدن به دیموکراسی و احترام به اراده، مردم در اتحاد شوروی از حمایت ملی و بین المللی برخوردار است، عین این اهداف در افغانستان نیز قابل تائید خواهد بود و دلیل وجود ندارد که مردم افغانستان تا هنوز به اهداف اساسی جهاد تاریخی شان نایل نگردند.

طی دوماه گذشته بررسی قضیه، افغانستان شاهد یک تحول جدید است و آن عبارت از یک سلسله مساعی بنام اجلاس سه جانبه ایران، پاکستان و رهبران برخی از تنظیم های مجاهدین افغانی مقیم پاکستان و ایران میباشد.

این مساعی به عنوان حمایت از پیشنهاد ملل متحد در مورد حل سیاسی قضیه، افغانستان آغاز یافته ولی از نظر شکل و قسمًا محتوای بیانات مشترک عوامل نگرانی مردم افغانستان را باز آورده است، قابل یادداهانی است که موافق برادرانه همچوی هردو کشور پاکستان و ایران و حمایت شان از حقوق ملت افغانستان همیشه مایه، تقدیر و احترام مردم افغانستان خواهد بود، ولی رعایت حدود دقیق همکاری بی شایبه را با مظاهر مداخله و بکار بودن وصایت در امور یکدیگر نباید از دست داد.

ایجاد یک سازمان سه جانبه برای جستجوی راه حل سیاسی قضیه، افغانستان و اتخاذ برخی از تصامیم چنانچه از بیانیه مشترک اجلاس دوم برmi آید از طرف اجلاس سه جانبه ای که دو جانب آن غیرافغانی باشند، نه فقط برای دریافت راه حل کمک نخواهد کرد، بل موجب سوء تفاهم و نگرانی در سطح ملی افغانستان خواهد گردید.

توقع ما آنست تا نقش برادرانه، کشور های همسایه، افغانستان در چوکات مشوره و همکاری بی شایبه و دور از مظاهر مداخله باقیمانده به انسان ها موقع داده شود تا از طریق تفاهم برادرانه افغانی در سطح وسیع ملت

افغانستان راه حل قضیه، کشور شانرا جستجو نمایند.

پیشنهاد ملل متحد طی چند ماه اخیر از آنجا که حاوی برخی از اهداف
جهاد مردم افغانستان بود، از تائید اکثریت اطراف ذیدخل در قضیه،
افغانستان برخوردار گردید و از آن به بعد تحولات سریع و مهمی در منطقه
رخداد و مستلزم آنست تا هرچه زودتر پروگرام تطبیقی پیشنهاد ملل متحد و
طرح های مشابه افغانی با همکاری سایر اطراف ذیعلاقه افغانی و مؤسسه ملل
متحد وضع و در محل تطبیق قرار داده شود.

من فکر نمیکنم فرستت زیادی برای انتظار و یا مطالعات دورانی بعد از
هر یک یا چند ماه داشته باشیم، نگرانی عمیق ما و همروطنان ما از خطر بی
نظمی و بی امنیتی هر آن بیشتر میگردد، هرگاه طرف های ذیدخل در ساحه،
جهاد و عناصر افغانی مؤثر هرچه زودتر در ایجاد یک روش قابل قبول سیاسی
به منظور حل عادلانه، قضیه، افغانستان با واقع بینی و گذشت از مصالح
خاصی در جهت احترام به اراده، آزاد مردم افغانستان اقدام نورزند، بیم آن
میرود که خدا نخواسته رنج و اضطراب و آوارگی مردم رنجیده، افغانستان
بیشتر گردد و پیچیدگی و رکود در قضیه، کشور شان افزونی یابد.

از بارگاه خداوند بزرگ نیازمند به ملت مسلمان و مجاهد افغانستان
توفیق عنایت فرماید تا به استفاده از حق تعیین سرنوشت و نتیجه گیری از
جهاد و قربانی تاریخی خود آینده، کشورش را آزادانه و موافق با ارزش های
اسلامی و ملی خویش تعیین و تنظیم نماید.

من الله التوفيق

در رابطه به اعلاميه، مشترك ماسکو:

روم، ۱۲ سپتامبر ۱۹۹۱

بسم الله الرحمن الرحيم

اعلاميه، مشترك ماسکو بين وزرای خارجه، امریکا و اتحاد شوروی در رابطه با قضیه، افغانستان يك اقدام مشبت، در راه تحقق اهداف صلح و تأمین امنیت در افغانستان میباشد.

مردم افغانستان اصلاً خواهان جنگ نبوده، ولی جنگ بر آنها تحمیل شده است. قطع اسلحه به هر دو طرف درگیر، در جمله، عوامل موفقیت در مساعی حل سیاسی خواهد بود. اما عامل اصلی تأمین صلح دز افغانستان شده غمیتواند و این هدف مربوط به آنست که از جهاد سیزده ساله، مردم افغانستان نتیجه گیری عادلانه صورت بگیرد و اهداف اساسی جهاد مردم افغانستان تحقق یابد؛ و این امر مستلزم آن خواهد بود تا زمینه، احترام به اراده، آزاد مردم افغانستان به منظور تنظیم حیات سیاسی آینده، کشور شان فراهم گردد، و ملت افغانستان موقع بیابد، تا آزادانه و بدون هر نوع مداخله، نظام سیاسی افغانستان را بر مبنای ارزش های اسلامی و ملی خود تنظیم نماید. همچنان نقش ملل متعدد را در عملی ساختن اهداف فوق تائید مینمایم.

و من الله التوفيق

پیشنهاد اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان در مورد حل قضیه افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

طی چهارده سال گذشته، مردم افغانستان شاهد طولانی ترین برخورد خونین و دردناک تاریخ معاصر بوده اند، این برخورد تا کنون بیش از یک میلیون شهید وکشته و ده ها هزار معیوب و ناتوان بجا گذاشته و ملیون ها هموطنان ما را مجبور به ترک کشور شان نموده است، چند ملیون آواره افغان تا هنوز در کمپ های مهاجرین در کشور های همسایه پاکستان و ایران و دیگر کشورها از قبیل هند، دول اروپایی، امریکا و غیره زندگی دارند. این برخورد طولانی و دردناک اساسات زندگانی عمومی و خصوصی ملت افغانستان را منهدم نموده است، رعایت صحی تعلیم و تربیه و سایر خدمات اجتماعی از بین رفته و اقتصاد ملی کاملاً سقوط نموده است.

مردم رنجیده، افغانستان دیگر از ادامه، چنین برخورد خونین احساس خستگی می کنند، برخوردي که بقای ملت افغان را تهدید می نماید و نباید و غیتوانیم که به دوام آن موافق باشیم.

مردم افغانستان آرزو دارند تا این وضع خاتمه بیابد به نحوی که تضمین حقوق مشروع و تأمین وحدت ملی شان در چوکات یک افغانستان اسلامی، واحد، تجزیه ناپذیر، آزاد و مستقل تحقق یابد، وقایع هشت ماه گذشته در

کشور عملأ ثابت نمود که نادیده گرفتن واقعیت های ملی، تصامیم عجولانه در غیاب اراده، آزاد مردم افغانستان، جنگ های قدرت طلبی و مداخلت خارجی به جز ادامه رنجها و توسعه، بریادی حاصل دگری ندارد و وقت آنست که از طریق واقع بینی و احترام به اراده، ملت افغان راه حل عادلانه، عملی و قابل قبول قضیه، افغانستان جستجو شود. آنچه که خانمه دادن به وضع دردنگ کنونی بسته به آنست همانا وضع و تطبیق یک عملیه، سیاسی مؤثر و قابل اعتبار است که مردم افغانستان بتوانند در چوکات آن به استفاده از اراده، آزاد شان در انجام چنین وضع ناگوار دست یابند.

در پرتو این ضرورت مبرم اینجانب بحیث یک خادم سابقه دار کشورم، پروگرام عملی را به منظور کمک به هموطنان عزیزم جهت حل قضیه، کشور ما پیشنهاد می نمایم.

پیشنهاد چنین پروگرام عملی بر اساس مسؤولیت اسلامی و ملی، من به منظور مساعدت مردم افغانستان در راه تحقق اهداف شان در تأمین صلح و حق خودارادیت صورت میگیرد.

پروگرامی که من پیشنهاد نموده ام یک عملیه، سیاسی چند مرحله ای است که به تشکیل یک حکومت ملی دارای قاعده وسیع در افغانستان منجر خواهد شد، یک حکومت انتخابی مشروع و قابل قبول برای اکثریت مردم افغانستان و دارای اعتبار در جامعه، بین المللی مخصوصاً برای آنانکه آماده کمک به مردم افغانستان جهت اعاده، بنای کشور شان بعد از ویرانی دوران طولانی جنگ میباشد. به احترام ارزش های بزرگ اسلامی، ملی و عنعنی مردم افغانستان نخستین گام مهم این پیشنهاد لزوم دایر نمودن (لویه جرگه اضطراری) افغانی است. هدف اساسی این جرگه اضطراری مساعدت نمودن زمینه، اشتراک نمایندگان واقعی کافه، طبقات ملت افغان در عملیه، انتخاب زعیم ملی (رئيس دولت) افغانستان میباشد و همچنان تائید حکومت مؤقتی که از طرف رئيس دولت به منظور اجرای وظایف دوره، انتقال به جرگه معرفی میگردد دوره، انتقال تا وقتی ادامه میباید که انتخابات عمومی در افغانستان تحت نظارت مؤسسه ملل متعدد و به منظور انتخاب حکومت جدید افغانی دایر میگردد.

اجرای این پیشنهاد با تشکیل یک هیئت تنظیم کننده آغاز میابد که اعضای آن عبارت خواهند بود از شخصیت‌های افغانی معروف و با اعتبار و مؤثر که در نتیجه تفاهم بین الافغانی برگزیده میشوند و وظیفه ایشان آماده ساختن زمینه دایر شدن لویه جرگه اضطراری افغانی و عملیه برگزاری آنست. به اراده، آزاد مردم افغانستان پیشنهاد من چنان است که این جرگه اضطراری افغانی در خلال یکی از مراحل سه گانه ذیل منعقد گردد:

۱- تشکیل یک هیئت تنظیم کننده مرکب از شخصیت‌های برازنده و مؤثر افغانی به همکاری مؤسسه ملل متعدد و از طریق تفاهم بین الافغانی به منظور وضع و تطبیق طرح انعقاد لویه جرگه اضطراری. این طرح که به همکاری نزدیک و مؤثر سرمنشی ملل متعدد تکمیل میگردد، زمینه، دایر شدن لویه جرگه اضطراری منظم افغانی را مساعد میسازد. هیئت تنظیم کننده با مؤسسه ملل متعدد همکاری می‌نماید تا حمایت لازم قام اطراف ذیدخواه در قضیه، افغانستان را در مورد دایر شدن لویه جرگه اضطراری حاصل نماید و همچنان به کسب تائید مراجع بین المللی که علاقمند اعاده صلح و تأمین حق خودارادیت ملت افغانستان میباشد موفق گردد.

۲- در مرحله، دوم این طرح هیئت تنظیم کننده قادر خواهد شد تا لویه جرگه اضطراری را دایر نماید، چنانکه قبل از گردید لویه جرگه اضطراری رئیس دولت افغانستان را در دوره، انتقال انتخاب می‌نماید و نیز در مورد رأی اعتماد به حکومتی که از طرف رئیس دولت معرفی میگردد تصمیم اتخاذ می‌نماید، این حکومت امور اجرایی کشور را تا وقت دایر شدن انتخابات عمومی تحت نظرت مؤسسه ملل متعدد جهت تشکیل حکومت جدید افغانی به عهده میگیرد.

لویه جرگه اضطراری وظایف و مسؤولیت‌های حکومت دوره، انتقال و مدت این دوره را تجدید می‌نماید. وظیفه اساسی حکومت دوره، انتقال تسویید قانون اساسی جدید افغانستان، اعاده، نظام و امن و فراهم نمودن امکانات، سهم گیری مردم افغانستان در بازسازی کشور شان خواهد بود و همچنان تشجیع مهاجرین افغانی جهت بازگشت به وطن شان و نیز وضع مقررات و لوابع مربوط

به انتخابات عمومی که تحت نظر ملل متحده صورت میگیرد، از وظایف حکومت دوره، انتقال است.

۳- هنگامیکه حکومت دوره، انتقال به انجام وظایف و مسؤولیت های خویش دست میباید، لوبه جرگه عنعنی افغانی را به منظور تصویب قانون اساسی افغانستان دعوت می نماید، وظیفه، این لوبه جرگه مباحثه در مورد مسوده، قانون اساسی جدید و تصویب آن قانون و نیز منظوری مقررات و لواح مربوط به انتخابات عمومی است که تحت ناظارت ملل متحده صورت میگیرد.
انتخابات عمومی برای مردم افغانستان فرصتی را مساعد میسازد تا در آن از حق مشروع و آزاد انتخاب رئیس دولت و حکومت کشور شان در یک دوره طبیعی قانونی استفاده نمایند.

من معتقدم که با انجام مراحل این عملیه سیاسی که درین مرحله، حساس تاریخ افغانستان آنرا پیشنهاد می نمایم، مردم مسلمان و آزادیخواه افغانستان موفق خواهد شد تا ارزش های اسلامی، ملی، سیاسی و اجتماعی جامعه شانرا بحیث یک ملت واحد دوباره استحکام بخشند.

انجام مذکونه این پیشنهاد، ضامن اعاده، صلح، آرامی و اتحاد به منظور تحقق اهداف جهاد، رفاه و کرامت انسانی ملت نجیب افغان خواهد بود.
از بارگاه خداوند بزرگ نیازمند تا به ملت مسلمان افغانستان در انجام این رسالت اسلامی، ملی و بشری توفیق عنایت فرماید. ومن الله التوفیق

نظر اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان در مورد راپور هیئت خاص مؤسسه، ملل متحده به ارتباط قضیه افغانستان

گزارش راپور هیئت خاص مؤسسه، ملل متحده را در مورد افغانستان به ریاست جلالتمآب محمود مستیری با علاقه، زیاد تعقیب نمود، به نظر من هیئت مؤسسه، ملل متحده در نتیجه، مسافرت شان به مناطق مختلف افغانستان و تماس و مفاهeme با جوانب متعدد افغانی به خوبی دریافتہ اند که در افغانستان چه میکنند و مردم افغانستان مخصوصاً در دو سال گذشته در چه حالت دردناکی بسر برده اند؟

من با هیئت مؤسسه، ملل متحده کاملاً همنظر هستم که مردم افغانستان از اوضاع جاری در داخل کشور شان و از مداخلات خارجی در امور افغانستان شدیداً ناراحت و متأثر اند.

هیئت خاص مؤسسه، ملل متحده به خوبی درک نموده اند که توقف جنگ و تأمین امنیت در سرتاسر افغانستان و تنظیم یک زعامت انتقالی از طریق تفاهم و مشوره با طرف های ذیدخل و شخصیت های مؤثر افغانی و همزمان به آن تهییه پروگرام و امکانات بازسازی افغانستان به مساعدت مؤسسه، ملل متحده و کشور های ذیعلاقه مطلب اساسی و عاجل مردم افغانستان میباشد.

اقدام جلالتمآب سکرتر جنرال مؤسسه، ملل متحده در رابطه با تأسیس نایندگی های آن مؤسسه در داخل افغانستان به منظور توسعه و سرعت پخشیدن مساعدات در ساحه، سیاسی و بشری در نظر من قابل تائید است.

یکیار دیگر مساعی هیئت خاص مؤسسه، ملل متحده را به ریاست جلالتمآب محمود مستیری در رابطه به حل قضیه افغانستان تائید می نمایم و آرزو مندم مرحله، دوم کار هیئت با همکاری و پشتیبانی جدی جلالتمآب سکرتر جنرال و شورای امنیت مؤسسه، ملل متحده و کشورهای عضو دائمی آن شوری و سایر طرف های ذیعلاقه به زودی آغاز گردد. و من الله التوفيق

پاکستان ته دېخوانی پاچا اعلیحضرت محمد ظاهرشاه د استازی
جنرال عبدالولی د سفر په اړه په روم کي
د اعلیحضرت د دفتر اعلامیه

د لوی بخنوونکي او مهربان خدای په نامه

اعلیحضرت د افغانستان پاچا تل د افغانانو له خوا پېچله خوبنده د خپل
برخليک تاکلو لپاره خپله ملي او اخلاقني ذمه واري خرگنده کړي او تل بي خپل
خدمتونه هيوادوالو ته دراندي کړي دې. لکه خنګه چې دوي تل له خپلو ګرانو
هيوادوالو سره دريدلی، دا بي پتيلی چې د افغانستان د استحکام او هلتنه د امنيت
او سولي د تینګښت لپاره خپلې هڅي ګرندي کړي او خپل ملت او خلک له او سنې
تراثيک حالت نه وړغوری.

دوي به تر هغې خپلې هڅي جاري ساتي چې هيواد او ملت ته راولاد رجدی
گواښونه ليري شي او افغانان خپل برخليک پېچله وتاکي.

ددغو اهدافو د تحقیق لپاره اعلیحضرت پخوانی پاچا پتيلی چې له تولو
اړوندو ګوندونو او ګاونديو هيوادونو سره اړيکي تینګي کړي، اعلیحضرت د جنرال
سردار عبدالولی تر مشری لاندې خانګۍ جرګه ګي ليږلی چې له اړوندو ګوندونو او
هيوادونو سره هر اړخیزی اړيکي جاري وساتي.

موردياور لرو چې له ګرانو هيوادالو او پاکستانی چارواکيو سره دغه دول
اړيکي به د ګران افغانستان او سيمې لپاره د سولي، امنيت او استحکام په راوستلو
کې مرسته وکړي.

مورد الله تعالی ارادې ته سرونې تېتييو، او دعا کوو چې له د دغه هڅو بریالي
پايلی تر لاسه کړو.

روم، د ۱۹۹۵ د جون ۲۷

د پخوانی پاچا اعليحضرت محمد ظاهرشاه خاص هیئت بيرته روم ته ستون شو

۱۹۹۵-۱۳۷۴

د پخوانی پاچا اعليحضرت محمد ظاهرشاه خاص هیئت د اگست د ۱۲ می نشي په مابسام بيرته روم ته ستون شو. دا هیئت چې د سردار عبدالولی په مشری د روان ميلادي کال د جون په ۲۹ منه نيتیه اسلام آباد ته راغلی و، په تیره خه کم یوه نيمه میاشت کې یې په اسلام آباد، پیښور، کوتاه او پشین کې له سلګونوزره افغانانو سره ولیدل.

هیئت ته د اسلام آباد، پیښور، کوتاه او پشین په هوايی میدانونو کې د افغانانو له خوابې سابقې تود او شانداره هرکلې ووبل شو، په پیښور او کوتاه کې ددي بشارونو د هوايی میدانونو شاو خوا په خو کیلومتره ساحه کې ولاړو مستقبلینو د پاچا د هیئت هرکلې وکړ.

هیئت ته په ورغلیو افغانانو کې بشئي، نارينه او د تول افغانستان د بیلا بیلو سیمو او بیلا بیلو قومونو نژادونو او اقشارو خلک شامل وو، له هیئت سره د لیدلو پیاره د افغانستان له دیرو لیریو ولاياتونه هم هیئتونه راغلی وو.

هیئت په خپلو لیدنو کتنو کې د افغانانو د زړه خبری واوريدي او افغانانو هیئت ته دا وویل چې مور جګړو ستپري کېږي یو، بې کور یو، در په در یو، مرګونو، ژولو او په سلګونو نورو مصیبتو نو خپلی یو، مور سولي ته تېږي یو، خومره ژر چې کيدای شي غواړو چې په هیواد کې موسوله تینګه شی.

افغانانو هیئت ته ډاډ ورکړ چې مور د پخوانی پاچا په هلو خلوباوری یو او هيله لرو چې د دوی د سولي تلاشونه افغانستان له او سنیو بد ورخو و ژغوری. زمور چې خه په وس پوره دی هغه ددې هلو خلود بری په لار کې نه سپمو.

هیئت د خپلې اوسيدنې په دوران کې له پاکستانی زعماؤ، د خینو هیوادوله سفيرانو، د ملګرو ملتونو د خاص استازې او د اسلامی کنفرانس له هیئت سره هم سودمنې لیدنې کتنې و درلودې. بناغلې سردار عبدالولۍ و داعبه خبرو په ترڅ کې زیاته کړه چې هیئت او سر روم ته ستنيېږي او د خپلو کارونو لیدنو او کتنو ګزارش د اعليحضرت محمد ظاهر شاه حضور ته ورلاندې کوي او انشاء الله پنځه اوونې وروسته به بير ته سيمې ته راستون شي او د سولي روانه پروسه به پسي تعقیب کړي.

اطلاعیه مطبوعاتی

روم، ۳۰ می ۲۰۰۰

دفتر اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان در باره، خبر آژانس خبر رسانی ان. ان. آی مورخه ۲۶ می ۲۰۰۰ راجع به کنفرانس مطبوعاتی جنرال پرویز مشرف در رابطه با مسئله، افغانستان اطلاعیه ذیل را صادر مینماید:

طوریکه تاریخ طولانی و شکوهمند افغانستان و خاستاً مبارزات ملی مردم این کشور در مقابل متحاجمین و م تعرضین ثابت ساخته است، ملت واحد افغانستان که متشکل از اقوام و اقوش مختلف و برادر می باشد و هویت ملی آن بحیث افغان در داخل و در جامعه، بین الملکی به رسمیت شناخته شده است، غیرقابل انقسام بوده و همانطوریکه جهاد برحق این ملت مسلمان و واحد در طول دوره اشغال شوروی سابق به جهانیان ثابت ساخت، جمیع اقوام و اقوش متشکله این ملت به حیث یک قوت متحد و لایتجزا در برابر هر نوع تجاوز و تعرض قیام نموده از وحدت ملی، قامیت ارضی و استقلال خود دفاع نموده و درآینده نیز خواهد نمود.

اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان به حیث یک فرد افغان، با همنوایی و همکاری همه اقوام باشنده کشور هر نوع مسامی و تلاش را از هر جانیکه در راه دور نمودن و جداساختن اجزای متمم، ملت افغان ویا تهدید تعرض نظامی خارجی را از بنیاد رد و آنرا مداخله در امور داخلی کشور خود و تشدید عدم

ثبات سیاسی و اجتماعی در آن تلقی می‌غاید.

اعلیحضرت پادشاه سابق با حمایت عام و تام ملت افغانستان خواهان داشتن روابط دوستانه با همه کشورهای جهان و مخصوصاً دول همسایه و ذیدخل در قضیه افغانستان بوده و در این نقطه تأکید می‌ورزند که تخریش و مداخله در وحدت ملی افغانستان به گواهی تاریخ عواقب خطرناک و غیر قابل اجتناب برای منطقه و جهان بار خواهد آورد. صلح و آرامش در این بخش جهان وقتی محکم و دوامدار شده میتواند که همه کشورهای شامل آن در چوکات اصل انکار ناپذیر عدم مداخله در امور داخلی یک دیگر در یک فضای تساند و حقوق مساوی زیست نمایند.

تطبیق اهداف حرکت لویه جرگه اضطراری می‌تواند که چنین فضای صلح و ثبات را در کشور و منطقه ایجاد نماید. و من الله التوفیق

بسم الله الرحمن الرحيم

هموطنان عزیز، حضار محترم!

خداآوند بزرگ را سپاسگذارم فرصتی میسر شد تا با جمعی از هموطنان عزیز که نایانگر وحدت ملی افغانستان هستند دیدار نمایم و همچنان از مهمنان گرامی که در این محفل حضور بهم رسانیده اند صمیمانه پذیرایی و تشکر نمایم.

پس از آنکه در اثر جهاد پر افتخار ملت مسلمان افغانستان قوای متجاوز اتحاد شوروی از کشور ما خارج گردید، توقع میرفت که رنج و عذاب ملت افغان پایان یافته و دوران صلح و بازسازی کشور آغاز گردد، اما متأسفانه ملت ما با وضع دردناکی رویرو شد که در تاریخ ما کم نظیر است. دوام این مصیبت ملی و برادر کشی نه تنها سبب کشتار گروه بی شماری از فرزندان افغانستان گردید، هزاران نفر را معیوب و آواره ساخت و کرامت انسانی را پایمال نمود، بلکه تمامیت، وحدت ملی و بقای افغانستان را با خطر رویرو گردانید.

موقعیت حساس افغانستان چنان است که با دوام جنگ در این کشور،

ثبت منطقه نیز دچار خطر خواهد شد. از این جاست که اعاده، صلح در افغانستان به سود همگان و مخصوصاً کشور های همسایه ما خواهد بود.
خواهان و برادران گرامی!

متوجه نم که با وجود مداخله و کوشش بیگانه، همبستگی ملی و اتحاد بین اقوام برادر، در پرتو اساسات والای اسلامی، ضامن بقای ملت و کشور ما خواهد بود.

به منظور رسیدن به صلح عادلانه از طریق احترام به اراده، آزاد مردم افغانستان بوسیله، دایر نمودن لوبه جرگه اضطراری، چند سال قبل طرحی را تقدیم نموده بودم. امید می رود اکنون با سهمگیری مردم افغانستان و همکاری کشور های دوست، مخصوصاً سازمان ملل متحد، طرح صلح افغانی ما در محل اجرا قرار گیرد.

از همه آنانیکه در تشکیل این مجلس با ما همکاری کرده اند، از همه کشورهای دوست که نایندگان شان در این محفل حضور دارند، به خصوص مردم و حکومت ایطالیا که در تدویر و پشتیبانی این مجلس همکاری نموده اند و از مساعی سازمان ملل متحد و کنفرانس کشورهای اسلامی سپاسگزاری می نمایم. خداوند بزرگ به شهدای افغانستان رحمت و مغفرت و به ملت رنجیده، افغانستان صلح و آرامی و رفاه عنایت فرماید.

آمین

و من اللہ التوفیق

روم - ۲۲ نومبر ۱۹۹۹

بسم الله الرحمن الرحيم

اعلامیه مطبوعاتی

روم - ۵ نومبر ۱۹۹۹

حسب پیشنهاد هیئت مشورتی مبنی بر تدویر لوبه جرگه اضطراری، بر اساس طرح صلح اعلیحضرت پادشاه سابق افغانستان، قرار است جلسات هیئت تدویر لوبه جرگه اضطراری متشكل از شخصیت های افغانی، از داخل و خارج کشور، از تاریخ ۲۶ تا ۲۶ ماه نومبر در روم انعقاد یابد.
این هیئت وظیفه خواهد داشت در امر تشکیل لوبه جرگه اضطراری و سایر مسایل مربوط به آن تدابیر لازم اتخاذ نماید.

بسم الله الرحمن الرحيم

اعلامیه مطبوعاتی

۱۹۹۹-۳ اگست روم

جنگ های خونین که به پیمانه بزرگ در این اواخر در افغانستان آغاز یافته سبب تأثیر و تشویش عمیق ما گردیده است. این نبردها که مخالف روحیه، صلح و اتحاد ملی در افغانستان میباشد سبب ویرانی بیشتر کشور عزیز و خونریزی هموطنان ما گردیده و میگردد.

اشتراك مستقيم قوت های خارجی در این جنگ ها یکبار دیگر دخالت بیگانگان را در امور داخلی افغانستان به صورت واضح ثابت می سازد که ما آنرا غیر قابل قبول دانسته و جداً تقبیح می نماییم. از مردم مسلمان و وطندوست افغانستان اعم از همه اقوام کشور خواهشمندیم تا بازیچه دسیسه های خارجی نشده در راه برقراری صلح و اتحاد ملی در این مرحله خطیر تاریخ افغانستان مجادله نمایند.

از مؤسسه، ملل متحد، کنفرانس کشورهای اسلامی و کشورهای صلح دوست جهان تقاضا داریم تا در این موقع حساس رول جدی تری را بازی نموده و دخالت قوت های خارجی را هرچه زودتر در امور داخلی افغانستان متوقف سازند تا مردم افغانستان بتوانند آزادانه سرنوشت خود را انتخاب نمایند و افغانستان عزیز بتواند دو باره مقام خود را در صف کشورهای آزاد و صلح دوست جهان حاصل نماید.

و من الله التوفيق

اعلامیه مطبوعاتی
روم ۱۶ جولای ۱۹۹۹

خبر اسفناک شهادت مرحوم عبدالاحد خان کرزی سبب تأثیر عمیق همه افغان های وطندوست و صلح خواه گردید. مرحوم کرزی یک شخصیت برازنده، ملی بوده و تمام حیات خود را در راه خدمت به افغانستان سپری نمودند و در خدمت صلح و تحکیم وحدت ملی افغانستان به شهادت رسیدند. با تقدیم درود به روان شهدای پاک افغانستان در حالیکه به ادامه، کشتار در افغانستان تأسف عمیق خود را اظهار میداریم، قتل های سیاسی را جداً تقبیح نموده تقاضا داریم تا مسؤولین این قتل ها پیدا و به جزا رسانده شوند و امنیت مهاجرین افغان به صورت واقعی تضمین گردد.

این حادثه اسفناک به هیچ صورت سبب شک و تردد در اراده راسخ مردم مسلمان و وطندوست افغانستان نگردیده بلکه آنها را در راه مجادله برای برقراری صلح و اتحاد ملی در افغانستان مصم تر و قوی تر خواهد ساخت.

بسم الله الرحمن الرحيم

اعلامیه مطبوعاتی

زمور گران هبوداوال به د خبری منابعو له لاری خبر وی چې د تصمیم نیولو د شورا د پریکرو د عملی کېدو د پاره، چې د دی شورا د ۲۰۰۰ م کالد مارچ د میاشتې ۱۱ او ۱۲ نېټې غونډی وروسته اعلان شوی، په ملي او بین المللی سویه ئینی ابتدایی هلې ئلې پیل شوی او دا هلي ئلې او س هم دواام لري. خرنګه چې د دی عملی گامونو په باره کې مختلفې تبصرې شوی او بعضاً متضاد نظریات خپاره شوی دی، دا حالت د هبودا په دننه او بهر کې زمور د گرانو هبودا والو ترمنځ ئینی سو، تفاهمات او پوښتنې رامنځ ته کړي دی. همدا وجهه د چې یو وار بیا غواړو د دی خبرتیا له لاری د اضطراری لوئی جرګې د جوړ ېدو د ماهیئت، خصوصیاتو او د دی کار د خرنګوالي په برخه کې ئینی معلومات وړاندې کړو.

- ۱- دا حرکت په بشپړه توګه یو ملي او افغانی تصمیم او گام دی. د ذید خلو هبودا نو سره قاس د هغه اصولو پر اساس صورت مومی چې د تصمیم نیولو شورا د پریکرو سره ضمیمه شوی دی.
- ۲- هغه هبوداوال چې غواړی د دی حرکت سره همکاری وکړي، د دی برخه اخیستنه د دی حرکت د بریالیتوب د پاره دېر مهم او تاکونکی دی، او د دوی مشوری د افغانانو ترمنځ د تفاهم د رامنځ ته کېدو د پاره دېر مهم گام کنبل کېږي.

۳- دا حرکت په هیڅ یو تنظیم، ګونداو یا بلې افغانی ډلي پورې ندي تړلی او د هغه افغانستانو لخوا رامنځ ته شوی دی چې غواړۍ د هبوداد کشالی حل د افغانستان د اولس د آزادی ارادې پر اساس د لوئې جرګې د جورې دوله لارې

صروفت و موسى.

۴- پخوانې بآجا اعليٰ حضرت محمد ظاهر شاد ملی یووالي د سمبول او د دا اسي یو شخصیت په توګه چې ڈلور ملی او بین المللی اعتبار خاونددي، بې له دې چې کوم مقام و غواړۍ، د دی حرکت د تکمیل او بریالترب د پاره خپلو هلو خلو ته دوا درکوي. په دې لارکې اعليٰ حضرت کوم خاص او معین غایبنده او استازې نلري، یوازې د ضرورت په وخت ځینې شخصیتونو ته د مشخصو چارو د پرمختګ په غرض وظیفه مورکوي، چې هره پلا دروم د اداري لخوا بې اعلان کېږي او هر کله چې دا وظیفه سرته دور سپده، د هغه شخصیتونو مسئولیت هم پای ته رسیو:

دا اضطراری لوئې جرګې د جورې دو د حرکت د پربکړو د باندې که زموره شیوا دوال د ملی او بین المللی متماماتو سره تماں نیسمی، هغه په دوی پورې اړه لری.

د لوی خدای د دریار خخه هیله لرم چې د افغانستان مظلوم اولس او د اضطراری لوئې جرګې د جورې دو پلویانو ته ددې توان او توفيق په برخه کړي چې خپله دا لویه ملی دندې په بریالتوب سره پرخای کړي، تر خرد افغانستان اولس خپل سرنوشت په خپله، بې له خارجې لاس و هنوا د اسلام د مبین او فنا ناپذیره ارشاداتو په رنیا کې او زمور د ملی دودونو او د افغانستان د خلک د حقوقو په پام کې تیولو سره دو تاکې.

و من الله التوفيق

13.10.85

برادران عزیزم مجاهدین چهود مقدس افغانستانی!

پیش امیه و مکاتیب آن برادران های رئیس و مرجبویت شریعت
خردیم احترامت نشانند که مایه فرشند و اشان احترام
نمایند هر دلیل در راه خدمت صادقانه به مردم تبریز افغان
و ایجاد نیک اتحاد نمایند که درین اوضاع خارجی
و سیاستهای پر مقصودیهایی یعنی جبهه متحده بدرست اوران از ارادی و
خوب است افغانستان عزیزم را باشته قابلیت متعال
پنهان و یقین دارم که خداوند قادر و میریان باشد متعال
افغانی باور خواهد بود . در حالت از این‌رو تعلیم نیاز نداشتم
شک و کلیه برادران مجاهدان افغان را ضرر نهادم مقدس ترین
شرفه را غرور نمایم که مقتله اند موفق کایا به مرطبه

دستور ش

۲۵۱

نامه، امتنانیه، سردار عبدالولی - داماد و نماینده، شاه سابق عنوانی مجاهدین

افغان به خط و قلم خودش

*Interviews, Press release and
Messages of the former king*

Former king

Mohammad Zahir Shah

- Loya Jirga
- Peace
- Democracy

By
Shuhrat Nangial

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

دہکن تعلیمندی، بازار قصہ خوانی، پشاور

تيلفونها: ۰۵۶۰۵۲ و ۴۳۸۶۱

E-mail: nlcc@pes.comsats.net.pk